

II OKRESOWA OCENA

PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

BIAŁYSTOK 2024

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

II OKRESOWA OCENA

PLANU

ZAGOSPODAROWANIA

PRZESTRZENNEGO

WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

BIAŁYSTOK 2024 r.

**MARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO**

*w Białymstoku
ul. M. Curie-Skłodowskiej 14,
15-097 Białystok*

**PODLASKIE BIURO
PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
W BIAŁYMSTOKU**

ul. H. Sienkiewicza 82, 15-005 Białystok

**II OKRESOWA OCENA
PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO**

Obejmuje:

**PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO**

(Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2017 r. poz. 2777 i 3270)

Opracowano w Podlaskim Biurze Planowania Przestrzennego w Białymstoku

p.o. Dyrektora Biura mgr inż. arch. Paweł Babul

Autorzy opracowania

Projektant prowadzący:

Aneta Kulesza

Projektanci branżowi:

Tomasz Boroda, Łukasz Kierklo, Joanna Lipska, Piotr Piotrowski, Magdalena Poniatowska-Parfeniuk, Katarzyna Rybakowicz, Mirosław Stepaniuk, Martyna Topczewska,

Oddział w Łomży:

Zbigniew Bargielski, Karolina Gosiewska, Elżbieta Jabłońska, Dariusz Jakacki, Hanna Konarzewska, Andrzej Lewandowski, Ryszard Serwatka, Elżbieta Tyszka, Karolina Wilińska

Oddział w Suwałkach:

Katarzyna Jabłońska, Renata Stankiewicz

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	8
1.1. Podstawa prawna sporządzenia Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego	8
1.2. Przedmiot i cele opracowania Oceny PZPWP	8
1.3. Zakres Oceny PZPWP	9
CZĘŚĆ I.....	11
2. POTENCJAŁ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY	11
2.1. Procesy demograficzne	11
2.2. System osadniczy województwa	16
2.2.1. Podział administracyjny regionu	16
2.2.2. Struktura sieci osadniczej.....	16
2.2.3. Funkcje jednostek osadniczych – główne tendencje.....	17
2.3. Mieszkalnictwo	18
2.3.1. Zasoby mieszkaniowe	18
2.3.2. Budownictwo mieszkaniowe	21
2.4. Infrastruktura społeczna.....	26
2.4.1. Potrzeby mieszkaniowe.....	26
2.4.2. Szkolnictwo wyższe	28
2.4.3. Szkolnictwo średnie i policealne.....	29
2.4.4. Stacjonarna opieka zdrowotna	30
2.4.5. Kultura.....	31
2.4.6. Sport i rekreacja	32
2.5. Potencjał gospodarczy	34
2.5.1. Ogólny poziom rozwoju gospodarczego regionu	34
2.5.2. Przedsiębiorczość, podmioty gospodarcze.....	38
2.5.3. Rynek pracy	40
2.5.4. Przemysł i rejony koncentracji przemysłu	42
2.5.5. Specjalne strefy ekonomiczne i tereny inwestycyjne.....	47
2.5.7. Turystyka i wypoczynek	55
2.5.8. Rolnictwo i gospodarka żywnościowa	61
2.5.9. Gospodarka zasobami leśnymi.....	65
3. SYSTEM INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ	68
3.1. Zmiany wynikające z dokumentów rządowych.....	68
3.2. Zmiany infrastruktury transportowej	69
3.2.1. Zmiany nawierzchni, gęstości, stanu technicznego oraz obiektów inżynierskich dróg publicznych.	69
3.2.2. Inwestycje drogowe	74
3.2.3. Przebudowa linii kolejowych	80
3.2.4. Zmiany w zagospodarowaniu terenów przejść granicznych.....	84
3.2.5. Infrastruktura lotnicza	85
3.2.6. Transport wodny śródlądowy.....	85
3.3. Zmiany funkcjonowania drogowej infrastruktury transportowej	86

3.3.1. Zmiany ruchu na drogach krajowych	86
3.3.2. Zmiany ruchu na drogach wojewódzkich	89
3.4. Stan i funkcjonowanie systemu infrastruktury transportowej w woj. podlaskim	91
3.4.1. Europejskie Korytarze Transportowe	91
3.4.2. Drogi krajowe	92
3.4.3. Drogi wojewódzkie	94
3.4.4. Drogi powiatowe	95
3.4.5. Infrastruktura transportowa miast na prawach powiatu	96
3.4.6. Infrastruktura transportu kolejowego	97
3.4.7. Transport Intermodalny	98
3.4.8. Wskaźnik motoryzacji	99
3.4.9. Techniczne zaplecze motoryzacji	99
3.5. Ocena systemu infrastruktury transportowej	99
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	101
4.1. Energetyka	101
4.2. Elektroenergetyka	101
4.2.1. Zmiany w systemie elektroenergetycznym	101
4.2.2. Modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych	102
4.3. Gazownictwo	110
4.3.1. Zmiany w systemie gazowniczym	110
4.3.2. Stan i funkcjonowanie systemu gazowniczego	110
4.3.3. Ocena systemu gazowniczego	118
4.4. Ciepłownictwo	121
4.4.1. Stan i zmiany infrastruktury ciepłowniczej	121
4.5. System tranzytowych rurociągów i baz naftowych	123
4.5.1. Stan systemu tranzytowych rurociągów naftowych i baz naftowych	123
4.5.2. Zmiany w systemie rurociągów	123
4.6. Odnawialne źródła energii	123
4.7. System radiokomunikacji i teletransmisji	125
4.7.1. Stan i funkcjonowanie systemu radiokomunikacji i teletransmisji	125
4.8. Telekomunikacja	126
4.8.1. Stan i zmiany infrastruktury telekomunikacyjnej	126
4.9. Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej i odpadami	126
4.9.1. Zmiany legislacji i dokumentów Unii Europejskiej, krajowych, regionalnych	126
5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	149
5.1. System obszarów chronionych	149
5.2. Złóża surowców naturalnych	153
5.3. Wody	156
5.3.1. Zmiany przepisów prawa	156
5.3.2. Wody powierzchniowe	157
5.3.3. Wody podziemne	158
5.3.4. Zagrożenia wód	159
5.3.5. Działania dotyczące gospodarowania wodami	159
6. DZIEDZICTWO KULTUROWE	161

6.1. Zmiany przepisów i dokumentów rządowych.....	161
6.2. Zmiany ilościowe w zasobach zabytków - stan na sierpień 2022 r.	162
6.3. Stan dziedzictwa kulturowego	163
6.4. Stan i możliwości poprawy zagospodarowania zabytków	171
7. OBSZARY FUNKCJONALNE	176
7.1. Miejskie obszary funkcjonalne	176
7.1.1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) z obszarem zewnętrznym.....	176
8. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE ORAZ PRZEJŚCIA GRANICZNE	186
9. OBSZARY OCHRONY UZDROWISKOWEJ	194
10. PLANOWANIE PRZESTRZENI W GMINACH.....	196
11. MONITORING W RAMACH STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PZPWP I REGIONALNEGO PLANU TRANSPORTOWEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	205
CZEŚĆ II	234
12. OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO OKREŚLONYCH W PZPWP.....	234
13. OCENA SYNTETYCZNA I WNIOSKI KOŃCOWE	261
13.1. Potencjał społeczno – gospodarczy	261
13.2. System infrastruktury transportowej.....	263
13.3 Infrastruktura techniczna.	263
13.3.1. Elektroenergetyka.	263
13.3.2. Gazownictwo.....	263
13.3.3. Ciepłownictwo.	264
13.3.4. System tranzytowych rurociągów i baz naftowych.	264
13.3.5. Odnawialne źródła energii.	264
13.3.6. System radiokomunikacji i teletransmisji.	265
13.3.7. Telekomunikacja.....	265
13.3.8. Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej i odpadami.	265
13.4. Środowisko przyrodnicze.	266
13.4.1. Systemy obszarów chronionych.....	266
13.4.2. Złoża surowców naturalnych.	266
13.4.3. Wody.....	267
13.5. Dziedzictwo kulturowe.	267
13.6. Obszary funkcjonalne.	268
13.6.1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) z obszarem zewnętrznym.	268
13.6.2. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego Łomży.....	268
13.6.3. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego Suwałk.	269
13.7. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne oraz przejścia graniczne.	270
13.8. Obszary ochrony uzdrowiskowej.....	270
13.9. Planowanie przestrzenne w gminach.	270
13.10. Wnioski końcowe.	271
14. SPIS WYKRESÓW, TABEL, RYSUNKÓW.....	272

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawa prawna sporządzenia Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Do zadań samorządu województwa należy kształtowanie i prowadzenie polityki rozwoju województwa, w tym zadań o charakterze wojewódzkim w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz monitorowanie i analizowanie procesów rozwojowych.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (PZPWP) jest drugim, po Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego, kluczowym dokumentem określającym długofalowe planowanie rozwoju regionu. Dokument określa cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz politykę przestrzenną Samorządu Województwa.

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2023 r. poz. 977, z późn. zm.) nakłada na zarząd województwa obowiązek przeprowadzenia okresowej oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa. Zgodnie z Art. 45 ustawy: **„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlega okresowej ocenie. Zarząd województwa, co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku, dokonuje przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, opracowuje raport o jego stanie (...) oraz sporządza ocenę realizacji inwestycji (...), podlegającą zaopiniowaniu przez wojewódzką komisję urbanistyczno–architektoniczną. Wyniki tego przeglądu oraz raport jest przedstawiany sejmikowi województwa oraz przekazywany do wiadomości ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa”**.

Realizując wymóg ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Zarząd Województwa Podlaskiego w dniu 31 grudnia 2021 r. podjął Uchwałę Nr 244/4412/2021 w sprawie przystąpienia do sporządzenia drugiej Okresowej Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Okresowa ocena Planu stanowi stały element prac planistycznych prowadzonych przez Samorząd Województwa.

Niniejszy dokument jest już piątym tego typu opracowaniem sporządzonym przez Zarząd Województwa Podlaskiego.

Pierwsza okresowa ocena obowiązującego Planu została sporządzona w 2018 r. - stanowi załącznik Nr 1 do Uchwały Nr 315/4605/2018 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 28 sierpnia 2018 r.

Trzy wcześniejsze oceny, sporządzone w latach 2006, 2010 i 2014 dotyczyły edycji Planu, który utracił moc w 2017 r. – po uchwaleniu przez Sejmik Województwa obecnie obowiązującego Planu.

1.2. Przedmiot i cele opracowania Oceny PZPWP

Przedmiotem niniejszej Oceny jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, stanowiący załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXVI/330/17 z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, zmienionej uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. poz. 2777 i 3270).

Głównym celem opracowania Okresowej Oceny jest dostarczenie podstawowych informacji:

- o stanie zagospodarowania przestrzennego i o zmianach jakie zaszły w przestrzeni województwa w analizowanym okresie (lata 2018 – 2021),
- o stopniu realizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, które zostały zapisane w Planie.

Opracowanie sporządzono również w celu oceny aktualności podstawowych elementów Planu - celów i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zgodności jego ustaleń z obowiązującymi dokumentami i przepisami prawa.

Zmiany, jakie dokonały się w okresie obowiązywania Planu, stanowią nowe uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego województwa. Dokonana ich identyfikacja, przedstawienie aktualnego stanu przestrzeni regionu oraz ocena realizacji kluczowych inwestycji celu publicznego, służą określeniu aktualności ustaleń Planu.

Wyniki Okresowej Oceny Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego pozwolą na podjęcie decyzji w sprawie przystąpienia do ewentualnej aktualizacji Planu lub uznania go za aktualny.

1.3. Zakres Oceny PZPWP

Zakres opracowania oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Art. 45 ustawy określa **zakres przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym i raportu o jego stanie**, odnoszący się do obligatoryjnej zawartości planu zagospodarowania przestrzennego województwa, określonej w art. 39 ust. 3:

„W planie zagospodarowania przestrzennego województwa uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju województwa oraz rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym, oraz określa się w szczególności:

- podstawowe elementy sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
- system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- * granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym (* *przepis uchylony lecz obowiązujący w dniu uchwalenia Planu*);
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- obszary występowania udokumentowanych złóż kopalin i udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla.”

oraz **zakres oceny realizacji inwestycji** odnoszący się do umieszczonych w planie inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, o których mowa w art. 39 ust. 5:

„W planie zagospodarowania przestrzennego województwa umieszcza się te inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (...), które zostały ustalone w dokumentach przyjętych przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Radę Ministrów, pełnomocnika rządu

ustanowionego w drodze ustawy, właściwego ministra lub sejmik województwa, zgodnie z ich właściwością”.

Art. 45 ustawy nie wskazuje na konieczność dokonania oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa pod kątem zgodności z innymi dokumentami, jednak ustawa nakłada obowiązek uwzględnienia w planie ustaleń średniookresowej strategii rozwoju kraju, dokumentów zawierających inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym oraz uwarunkowań wynikających z diagnozy przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju województwa.

Ocena Okresowa Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego w układzie redakcyjnym, uwzględniającym wymogi art. 45 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, składa się z dwóch części:

- część I – raport o stanie i wyniki przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa podlaskiego;
- część II – ocena realizacji inwestycji celu publicznego określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Problematyka merytoryczna raportu o stanie i wynikach przeglądu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, generalnie jest powiązana z problematyką merytoryczną planu określoną w art. 39 ust. 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (w brzmieniu obowiązującym w dniu uchwalenia planu).

W celu uzyskania pełniejszego obrazu stanu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, zakres problematyki rozszerzono ponad ustawowe minimum, dostosowując go do problematyki zawartej w planie województwa. Rozszerzenie to dotyczy w szczególności elementów problematyki społecznej i gospodarczej, takich jak: zagadnienia demograficzne, mieszkalnictwo, potencjał gospodarczy, w tym przemysł, specjalne strefy ekonomiczne, turystyka i wypoczynek, rolnictwo, gospodarka zasobami leśnymi oraz niektóre elementy infrastruktury technicznej realizowanej przez samorządy gminne ale istotne dla ochrony środowiska w skali regionalnej. Ocenę wzbogacono o analizę sporządzanych przez gminy planów miejscowych.

Część I Oceny Planu zawiera również monitoring zmian w zagospodarowaniu przestrzennym województwa.

Ocena realizacji inwestycji celu publicznego dotyczy przedsięwzięć, które zostały określone w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Ta część opracowania składa się z wykazu zrealizowanych, będących w trakcie realizacji lub planowanych do realizacji inwestycji celu publicznego o charakterze ponadlokalnym stanowiących realizację ustaleń Planu.

Przygotowując opracowanie wykorzystano zróżnicowane źródła pozyskiwania informacji. Korzystano przede wszystkim z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych przekazanych przez departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego. Wykorzystano również informacje pozyskane od instytucji rządowych, jednostek samorządowych, przedsiębiorstw lub instytucji realizujących zadania publiczne, mające istotny wpływ na gospodarkę przestrzenną województwa oraz opracowania analityczne i planistyczne sporządzone w PBPP w Białymstoku.

Informacje przedstawione w Okresowej Ocenie Planu zostały oparte na najbardziej aktualnych dostępnych danych i zasadniczo odnoszą się do 2021 roku, a w niektórych przypadkach lat wcześniejszych.

CZEŚĆ I

2. POTENCJAŁ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

2.1. Procesy demograficzne

Przeprowadzona analiza oceny aktualności danych demograficznych zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego dotyczy okresu 2018 – 2021.

Według stanu na 31 XII 2021 roku w województwie podlaskim mieszkało 1154,3 tys. osób, tj. 3,0% ogółu ludności Polski. Pod względem liczby mieszkańców województwo zajmowało 14 miejsce w kraju. W stosunku do 31.XII.2017r. ludność województwa zmniejszyła się o około 30,3 tys. osób, tj. 2,6 %.

Średnia gęstość zaludnienia przypadająca na 1 km² wynosiła 57 osób, w Polsce – 121 osób. Wskaźnik ten wykazywał znaczne zróżnicowanie przestrzenne – najwyższy odnotowano w miastach grodzkich: Białymstoku - 2885 i Łomży - 1863 osoby, zaś najniższy w powiecie sejneńskimi - 22 i hajnowskim - 25 osób.

W układzie gminnym najniższą gęstość zaludnienia posiadają gminy w Puszczy Augustowskiej – gm. Płaska (6) i gm. Giby (9), a ponadto gm. Szudziałowo i Dubicze Cerkiewne (po 8). Poza większymi ośrodkami miejskimi najgęściej zaludnione są urbanizujące się wiejskie obszary gmin w sąsiedztwie Białegostoku: Wasilków (155), Juchnowiec Kościelny i Choroszcz (po 105). Podobna sytuacja, lecz w mniejszej skali występuje wokół Łomży: gm. Łomża (57) i Piątnica (47) oraz wokół Suwałk.

Ludność miejska skupiona w 40 miastach liczyła 703,1 tys. osób i stanowiła 60,9% ogółu mieszkańców województwa (Polska – 59,8%). W analizowanym okresie ludność miejska zmniejszyła się o 16,0 tys. osób, tj. o 2,2 %.

Największym ośrodkiem miejskim jest Białystok, który według danych NSP 2021 liczył 294,2 tys. mieszkańców, a następnie Suwałki – 69,2 tys. osób oraz Łomża – 60,8 tys. osób. W stosunku do 2017 roku ludność Białegostoku zmniejszyła się o 3,0 tys. osób (1,0 %), to jednak w porównaniu z innymi dużymi ośrodkami miejskimi w kraju sytuacja demograficzna w stolicy województwa podlaskiego była na ogół korzystniejsza. Pod względem demograficznym Białystok nadal zajmuje 10 miejsce w kraju za Lublinem, a przed Katowicami. Podobna tendencja demograficzna występuje w dwóch pozostałych miastach grodzkich. Ludność Suwałk spadła o 0,3 tys. osób (0,5 %), a Łomży aż o 2,2 tys. osób (3,6 %).

Najmniejszymi ośrodkami miejskimi pozostaje Suraż – 1,0 tys. osób i Kleszczele – 1,1 tys. osób. Należy podkreślić, że poza Wasilkowem (o wzroście zaludnienia 1,1 tys. osób), Choroszczą (0,1 tys. osób) oraz Jedwabnem (0,1 tys. osób), pozostałe miasta w województwie zmniejszyły swój potencjał demograficzny. Największe spadki ludności wystąpiły w Kleszczelach (13,0 %) oraz Lipsku (9,0 %).

W końcu 2021 r. tereny wiejskie zamieszkiwało 451,2 tys. osób, tj. o około 14,2 tys. osób mniej niż w 2017 roku (spadek o 3,1 %). Udział mieszkańców wsi w ogólnej liczbie ludności województwa zmniejszył się nieznacznie z 39,3% do 39,1% (w Polsce zwiększył się do 40,3 %).

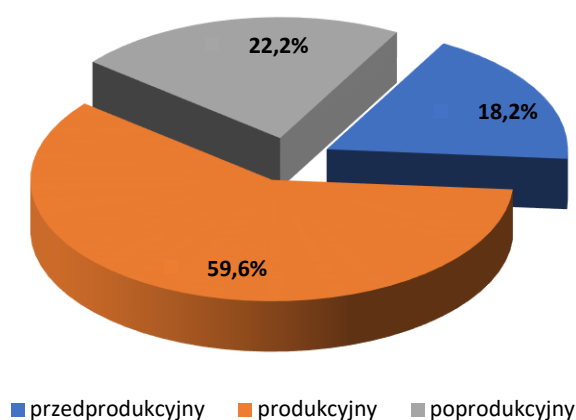
Największym potencjałem demograficznym odznaczają się gminy: Juchnowiec Kościelny – 17,9 tys. osób, Supraśl – 12,6 tys. osób, Łomża – 11,7 tys. osób, Choroszcz – 10,9 tys. osób

i Piątница – 10,3 tys. osób. Najmniejszymi gminami pod tym względem są: Dubicze Cerkiewne – 1,4 tys. osób oraz Milejczyce i Rudka – po 1,7 tys. osób.

Struktura ludności według płci od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie mieszkańców przeważają kobiety, które w końcu 2021 r. stanowiły 51,3% ogółu ludności województwa. Współczynnik feminizacji określany liczbą kobiet na 100 mężczyzn ukształtował się na poziomie 105, w tym w miastach – 111, na wsi – 98.

W strukturze wieku ludności udział poszczególnych grup wiekowych przedstawiał się następująco: przedprodukcyjny (0-17 lat) – 18,2%, produkcyjny (18-60/65 lat) – 59,6% i poprodukcyjny (powyżej 60/65 lat) – 22,2%. W stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost udziału grupy przedprodukcyjnej o 0,8% i grupy poprodukcyjnej o 1,6%, przy jednoczesnym spadku odsetka ludności w wieku produkcyjnym o 2,6%.

Wykr. 1 Ludność woj. podlaskiego wg ekonomicznych grup ludności - udział% w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Mediana wieku (wiek środkowy) mieszkańców województwa podlaskiego z roku na rok jest coraz wyższa i w analizowanym okresie wzrosła z 38,9 do 42,2 lat, a statystyczny mieszkaniec Polski był w wieku 42 lat.

Rezultatem przemian w procesach demograficznych jest sukcesywnie zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży w grupie wieku 0-17 lat, przy jednoczesnym wzroście odsetka ludności w najstarszych kategoriach wieku.

Najliczniejszą grupą przedprodukcyjną odznaczał się powiat suwalski (20,6%), białostocki (20,2%) i łomżyński (19,9%) oraz miasto Suwałki (19,1%). Najmniej korzystną strukturę wieku ludności posiadał powiat hajnowski (30,1% ludności w wieku poprodukcyjnym), bielski (26,0%), siemiatycki (25,2%), sokólski (23,9%) i sejneński (23,5%). Warto odnotowania jest fakt, że w analizowanym okresie największy procentowy przyrost ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano w Łomży – 3,3% i Suwałkach – 2,5%.

W kilkunastu gminach położonych w południowo-wschodniej części regionu odsetek tej ludności przekracza 25%, a w niektórych osiąga poziom prawie 40% (Orla – 39,1%, Dubicze Cerkiewne – 38,4%, Czyże – 37,3%, Kleszczele – 34,9%).

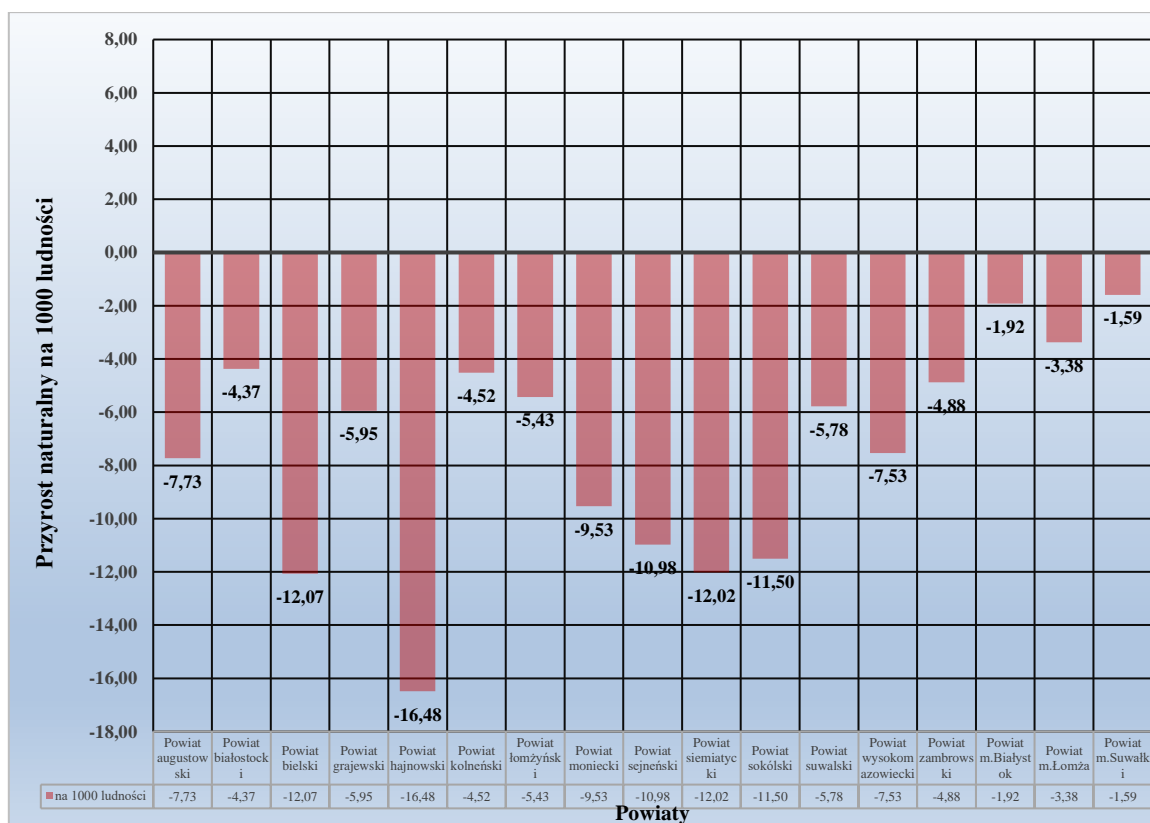
W 2021 r., podobnie jak w latach poprzednich, w województwie podlaskim odnotowano ujemny przyrost naturalny ludności – minus 6613 osób, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ukształtował się na poziomie - 5,74 i nieznacznie odbiegał od wskaźnika ogólnokrajowego wynoszącego - 4,95.

W stosunku do 2017 roku nastąpiło bardzo wyraźne zwiększenie ujemnego przyrostu naturalnego ludności, co spowodowane było spadkiem urodzin, przy jednoczesnym wzroście liczby zgonów oraz ujemnego salda migracji.

Przyrost naturalny mierzony wskaźnikiem na 1000 mieszkańców przyjął wartość ujemną, przy czym w miastach województwa podlaskiego osiągnął wartość (- 3,66), a na terenach wiejskich spadł aż do (- 8,98). W Polsce w 2021 r. tendencja była bardzo podobna, w obu przypadkach przyrost naturalny był ujemny.

Najniższe spadki wskaźnika przyrostu naturalnego odnotowano w powiatach grodzkich: w Suwałkach (- 1,59), Białymstoku (- 1,92) i Łomży (- 3,38) oraz w powiecie białostockim (- 4,37) i zambrowskim (- 4,88). W pozostałych powiatach odnotowano znacznie wyższe spadki przyrostu naturalnego. W powiatach tych z uwagi na znaczny odsetek ludności w najstarszych grupach wieku od lat notuje się najniższy wskaźnik urodzeń, przy jednocześnie największej liczbie zgonów. Dotyczy to przede wszystkim powiatów: hajnowskiego (- 16,48), bielskiego (- 12,07), siemiatyckiego (- 12,02), sokólskiego (- 11,50) i sejneńskiego (- 10,98).

Wykr. 2 Przyrost naturalny w poszczególnych powiatach województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

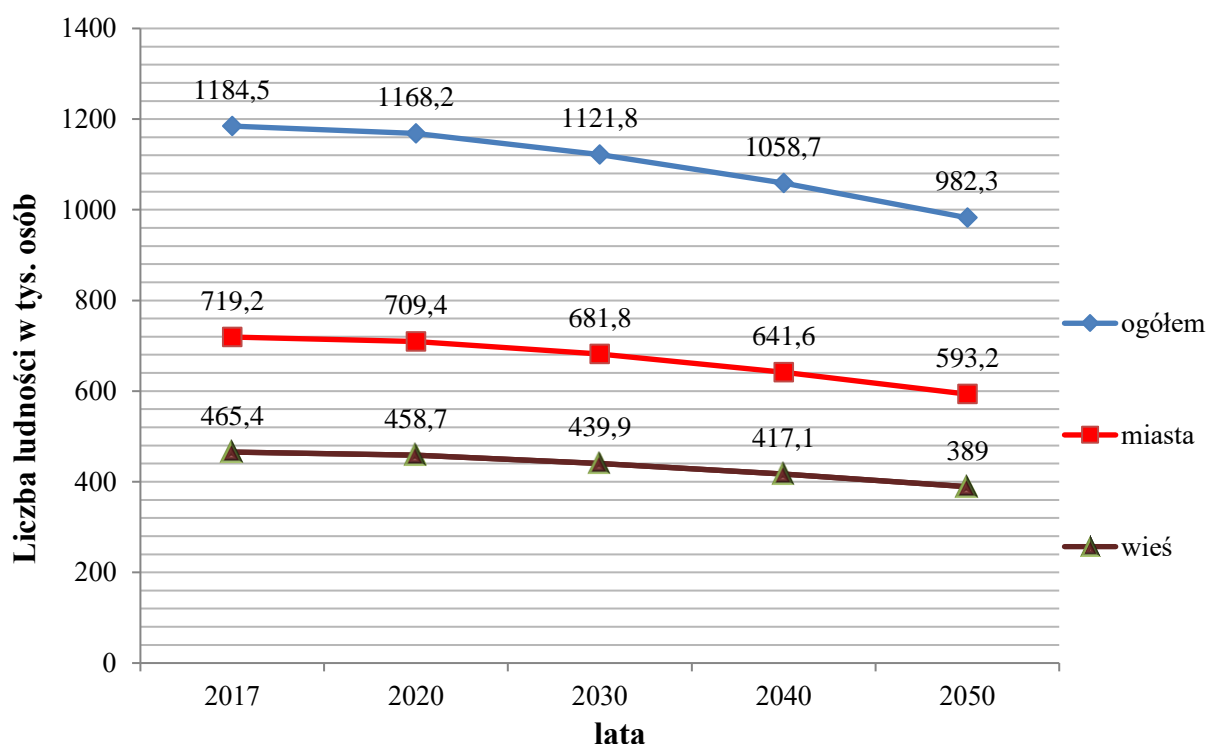
W Podlaskiem od wielu lat utrzymuje się ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały wyniosło w 2021 roku - 1,2 tys. osób, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wartość - 1,05. W Polsce po raz kolejny odnotowano dodatnie saldo migracji.

Zdecydowanie największy ruch wędrowny pod względem ilościowym i dodatkowo dodatnim bilansie odnotowano w powiecie białostockim (1,9 tys. osób). Drugim powiatem o dodatnim bilansie jest powiat łomżyński (63 osoby). W pozostałych powiatach stwierdzono ujemne saldo migracji, przy czym najwyższe zaobserwowano w powiatach

grodzkich: m. Białystok (- 578 osób) i m. Łomża (- 386 osób) oraz w powiecie sokólskim (- 308 osób). W przeliczeniu na 1000 ludności najwyższe saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych odnotowano w powiecie białostockim (11,99), a najniższe w powiecie m. Łomża (- 6,36), powiecie grajewskim (-5,36).

Założenia prognozy demograficznej przewidują na najbliższe lata systematyczne zmniejszanie się liczby ludności województwa podlaskiego, przy czym tempo spadku będzie coraz większe. W 2030 roku liczba ludności w regionie osiągnie poziom 1121,8 tys. osób, w 2040 roku 1058,8 tys. osób, w 2050 roku 982,3 tys. osób. Zatem w okresie najbliższych 29 lat zmniejszy się o ponad 166,4 tys. osób, czyli o około 14,4%. Ubytek ten w prawie 2/3 dotyczyć będzie ludności miejskiej, podobnie jak w całym kraju. Populacja mieszkańców miast spadnie o około 106,5 tys. osób, a ludności wiejskiej o około 59,9 tys. osób. Graficznie przedstawia to wykres nr 3.

Wykr. 3 Prognoza ludności woj. podlaskiego do 2050 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Przewidywane są niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności praktycznie w całym okresie objętym prognozą, a będą one dotyczyły głównie starzenia się całego społeczeństwa, zmniejszania się liczby i udziału osób w wieku produkcyjnym, wzrostu współczynnika obciążenia demograficznego oraz liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tab. 1 Prognoza ludności woj. podlaskiego do 2050 r. – podział na grupy ekonomiczne ludności

Wyszczególnienie	2021	2030	2040	2050
Ludność w tys. osób				
ogółem	1154,3	1121,8	1058,8	982,3
miasta	703,1	681,9	641,6	593,2
wieś	451,2	439,9	417,2	389,1
Ludność wg wieku w % ogółem				

przedprodukcyjnym	18,2	15,1	13,7	13,2
produkcyjnym	59,4	61,6	60,6	55,2
poprodukcyjnym	22,4	23,3	25,7	31,6
Współczynnik obciążenia demograficznego	57	60	64	80

Źródło: Opracowania własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Do 2050 roku liczba osób w wieku produkcyjnym będzie ulegać systematycznemu zmniejszaniu się z poziomu 682,4 tys. w 2021 r. do 542,8 tys. w 2050 roku. Na przestrzeni lat 2021 – 2050 zmniejszy się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym o ok. 5,0%, udział ludności w wieku produkcyjnym o ok. 4,2%, natomiast zdecydowany wzrost nastąpi w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym, aż o ok. 9,2%. Przewidywane zmiany demograficzne wykazują bardzo niekorzystną tendencję dla sytuacji gospodarczej województwa podlaskiego.

W strukturze zatrudnienia nastąpią zmiany w kierunku wyraźnego spadku pracujących w rolnictwie, przy stabilizacji zatrudnienia w sektorze II i wzrostu w szeroko rozumianych usługach.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na przestrzeni lat 2018 - 2021 widać tendencję zmniejszania się liczby ludności województwa podlaskiego. Bardzo niekorzystnym zjawiskiem jest szybkie starzenie się społeczeństwa. Statystyki wskazują systematyczny wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem spadku liczby osób w wieku produkcyjnym. Pomimo odnotowania niewielkiego wzrostu udziału grupy przedprodukcyjnej, analiza tego zjawiska w dłuższym okresie wykazuje również, podobnie jak w całym kraju, spadek jej udziału w strukturze wiekowej ludności.

Ujemne wartości wskaźników przyrostu naturalnego i salda migracji, to główne czynniki stopniowo zmniejszającej się liczby ludności w regionie. Wskazują one również na odpływ młodych ludzi z obszarów wiejskich do głównych ośrodków w województwie takich jak: Białystok, Suwałki i Łomża. Z drugiej strony obserwuje się odwrotny kierunek migracji ludności zamieszkałej w powiatach grodzkich, zwłaszcza m. Białystok i m. Łomża na obszary ich stref podmiejskich, jak również poza województwo, do Warszawy i innych atrakcyjniejszych ośrodków miejskich w Polsce.

Prognozy demograficzne dla województwa podlaskiego są niestety bardzo niekorzystne. Zakładają one, że w roku 2050 liczba ludności regionu nie przekroczy miliona osób, a co trzecia osoba będzie w wieku emerytalnym. Trudno sobie wyobrazić, jak negatywne skutki może mieć to na sytuację gospodarczą.

Zmiany demograficzne będą miały wpływ w programowaniu inwestycji publicznych, zwłaszcza społecznych oraz planowaniu miejscowym, w szczególności w podmiejskich obszarach funkcjonalnych.

W konkluzji należy stwierdzić, że ustalenia planu województwa w zakresie demografii wymagają dokonania korekt zarówno w skali całego regionu, obszarów funkcjonalnych, jak i poszczególnych jednostek osadniczych.

2.2. System osadniczy województwa

2.2.1. Podział administracyjny regionu

W podziale administracyjnym w analizowanym okresie lat 2018 – 2021 nie nastąpiły żadne istotne zmiany. Województwo podlaskie w dalszym ciągu podzielone jest na 17 powiatów, w tym: 14 powiatów ziemskich i 3 powiaty grodzkie oraz na 118 gmin, w tym 13 miejskich, 27 miejsko-wiejskich i 78 wiejskich).

2.2.2. Struktura sieci osadniczej

Ludność województwa zamieszkuje w 40 miastach i 3757 miejscowościach wiejskich, w tym 3278 wsi sołeckich. Charakterystyczną cechą sieci osadniczej jest jej rozdrobnienie i znaczne rozproszenie. Średnio na 1 miasto przypadało 17,49 tys. mieszkańców, poprzednio 17,98, a na jedną miejscowość wiejską 120 osoby, poprzednio 124.

Strukturę osadnictwa miejskiego województwa tworzy miasto wojewódzkie (w grupie miast powyżej 250 tys. mieszkańców), 2 miasta subregionalne (powyżej 60 tys.), 9 miast średnich głównie powiatowych (10 – 30 tys.) i 28 miast małych gminnych (poniżej 10 tys.), w tym:

- 1) Białystok – stolica województwa, o zaludnieniu 294,2 tys. osób (w 2017 roku - 297,3 tys. osób, stanowiącym około 1/4 ogółu mieszkańców regionu i około 41,8% jego ludności miejskiej, odgrywający znaczącą rolę w kraju (10 pod względem liczby ludności).
- 2) Suwałki (69,2 tys.- poprzednio 69,6 tys. osób) i Łomża (60,8 tys. mieszkańców- poprzednio 63,1 tys. osób) – ośrodki subregionalne skupiające łącznie 11,3 % ogółu ludności województwa (2017 rok - 11,2%) i 18,5 % ludności miejskiej (2017 – 18,4%). Pod względem potencjału demograficznego Suwałki zajmują 50 pozycję w kraju, a Łomża 65 miejsce.
- 3) grupa miast średnich – to ogółem 11 miast, w tym 10 ośrodków lokalnych – powiatowych (Augustów, Bielsk Podlaski, Grajewo, Hajnówka, Kolno, Mońki, Siemiatycze, Sokółka, Wysokie Mazowieckie i Zambrów) oraz ośrodek gminny Łapy. Łącznie skupiają one 191,6 tys. mieszkańców (2017 – 199,4 tys. osób), tj. 16,6% ludności województwa (poprzednio 15,5%) i 27,3 % ludności miejskiej (2017 – 27,7%), równomiernie rozmieszczonych na obszarze województwa.
- 4) miasta małe – o znacznym zróżnicowaniu zaludnienia i potencjału społeczno-gospodarczego. W grupie tej liczącej 26 miast znajduje się miasto powiatowe Sejny, miasto Wasilków – 12,1 tys. osób (2017 – 11,1 tys. osób) i Czarna Białostocka – 8,9 tys. osób oraz najmniejsze Suraż (1,0 tys.) i Kleszczele (1,1 tys.), które liczą razem 87,3 tys. mieszkańców, stanowiąc 12,4 % miejskiego potencjału demograficznego.
- 5) ludność wiejska – licząca w końcu 2021 r. 451,2 tys. mieszkańców (poprzednio 465,4 tys. osób), tj. 3% ludności wiejskiej kraju, skupiona jest w 78 gminach wiejskich i 27 gminach miejsko-wiejskich. Przeciętnie na 1 gminę przypada 4,4 tys. ludności wiejskiej (poprzednio 4,8 tys.). Największą liczbą mieszkańców wyróżniają się gminy: Juchnowiec Kościelny (17,9 tys. – wzrost o 1,8 tys. osób), i gmina Łomża (11,7 tys.- wzrost o 0,8 tys. osób). Pięć najmniejszych gmin posiada mniej niż 2 tys. osób, tj.: Suraż, Rudka, Dubicze Cerkiewne, Milejczyce i Przytuły).
- 6) wiejska sieć osadnicza województwa to 3757 miejscowości, w tym 3278 wsi i 480 pozostałych miejscowości oraz 1191 części integralnych (tj. kolonii, przysiółków, osad, leśniczówek itp.). Średnio w województwie na 1 miejscowość przypada tylko 120 mieszkańców (2017 – 124 osób). Sieć osadnictwa wiejskiego jest bardzo rozproszona i cechuje ją dominacja wsi małych (ponad 80%) podczas, gdy w kraju wsi poniżej 200 mieszkańców jest około 49%.
- 7) gminy w otoczeniu Białegostoku – cechuje intensywny rozwój wsi położonych przy granicy z miastem, zwłaszcza przy drogach krajowych i wojewódzkich oraz silniejsze

- często związki funkcjonalne z Białymstokiem, niż z własnym ośrodkiem gminnym. Dotyczy to zwłaszcza miejscowości: Kleosin i Księżyno w gm. Juchnowiec Kościelny, Grabówka, Zaścianki i Sobolewo w gm. Supraśl oraz Fasty w gm. Dobrzyniewo Duże.
- 8) gminy w otoczeniu m. Łomży (gm. Łomża i gm. Piątница) oraz m. Suwałki (gm. Suwałki) – występuje podobna, jak w przypadku Białegostoku tendencja demograficzna, lecz w mniejszej skali.

2.2.3. Funkcje jednostek osadniczych – główne tendencje

Na przestrzeni lat 2017 – 2022 nastąpiły pewne zmiany w zakresie funkcji i tendencji rozwojowych struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa podlaskiego.

Spowodowane to było głównie za sprawą wszechobecnej pandemii koronawirusowej i gwałtownym załamaniem sytuacji społeczno-gospodarczej, a także systematycznie postępującym procesem depopulacji miast i obszarów wiejskich, w tym pogorszenia struktury demograficznej w regionie.

W okresie analizowanych lat prawie wszystkie jednostki osadnicze zmniejszyły swój potencjał demograficzny. Dotyczyło to zarówno większych ośrodków miejskich, jak i mniejszych miast i gminnych ośrodków wiejskich. Pogłębienie negatywnych zjawisk demograficznych zaznaczyło się w szczególności w Łomży, Kleszczelach, Lipsku.

W odróżnieniu od nich na szczególne wyróżnienie zasługuje Wasilków, który zwiększył swój potencjał ludnościowy o ponad 10%.

Restrykcje ograniczające swobodę poruszania się ludności w okresie pandemii koronawirusowej spowodowały bardzo duży spadek ruchu turystycznego oraz zahamowały tempo przemian funkcjonalnych w ośrodkach położonych na obszarach o dużych walorach przyrodniczo-krajobrazowych. Zjawisko to podobnie jak w całej Polsce występowało powszechnie na terenie województwa podlaskiego i dotyczyło takich gałęzi gospodarki jak: hotelarstwa, gastronomii, sportu, kultury.

Z drugiej strony systematyczna rozbudowa sieci transportowej i poprawa dostępności komunikacyjnej w regionie przyczyniły się do rozwoju funkcji usługowej niektórych ośrodków położonych wzdłuż ważniejszych szlaków drogowych i dotyczyło to między innymi Białegostoku, Szczuczyna, Wasilkowa, węzła Porosły.

Nadal główne ośrodki miejskie stanowią największe ośrodki koncentracji miejsc pracy w regionie, gdzie dominującą rolę pełni sektor usługowy, który zatrudnia ponad 70% ogółu pracujących w Białymstoku i Łomży oraz 60% w Suwałkach.

W ośrodkach lokalnych – powiatowych udział pracujących w sektorze usług w większości przekracza 60%, a nieco mniejszy odsetek występuje w Bielsku Podlaskim, Grajewie i Wysokiem Mazowieckiem, o lepiej rozwiniętej funkcji produkcyjnej.

Miejskie ośrodki gminne cechuje przewaga funkcji usługowych, z wyjątkiem Czarnej Białostockiej i Wasilkowa, z ponad 50% udziałem pracujących w sektorze produkcyjnym.

W wiejskich ośrodkach gminnych w dalszym ciągu podstawową funkcją jest rolnictwo, którego udział systematycznie maleje na rzecz wielofunkcyjności. Dotyczy to zwłaszcza gmin w obszarach funkcjonalnych Białegostoku i w mniejszym zakresie Łomży oraz Suwałk.

Największe przekształcenia struktury przestrzennej zachodzą w ostatnich latach w obszarach gmin podmiejskich Białegostoku, Łomży i Suwałk. W gminach tych, w przeciwieństwie do tendencji ogólnowojevodzkiej, następuje wzrost zaludnienia i zatrudnienia w sektorach pozarolniczych, spowodowany rozwojem mieszkalnictwa

i inwestycji sektora gospodarczego. Pomiedzy wyzej wymienionymi miastami a obszarami ich gmin podmiejskich, wzrasta ilosc powiazan spoleczno - gospodarczych i infrastrukturalnych, glownie w zakresie komunikacji zbiorowej, gospodarki wodno - sciekowej, gazownictwa, rekreacji i wypoczynku.

Uwzgledniajac powyzsze zwiazki funkcjonalne wyodrebniaja sie coraz bardziej miejskie obszary funkcjonalne:

- 1) miasta Bialegostoku, obejmujacy: m. Bialystok i gminy – Wasilkow, Choroszcz, Zabudow, Suprasl, Juchnowiec Koscielny, Dobrzyniewo Duze, Turosn Koscielna, Lapy i Czarna Bialostocka,
- 2) miasta Suwalk obejmujacy m. Suwalki oraz gmine Suwalki,
- 3) miasta Lomza – obejmujacy m. Lomze oraz gminy Lomza, Piwnica i Nowogrod.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Na przestrzeni lat 2018-2021 nie zaobserwowano znaczcacych zmian w systemie osadniczym w wojewodztwie podlaskim. W minionym okresie nie zmienila sie liczba jednostek administracyjnych, nie ulegla zmianie liczba jednostek gminnych oraz miejskich.

Ustalenia Planu zagospodarowania przestrzennego wojewodztwa podlaskiego w zakresie systemu osadniczego pomimo powszechnie wystepujacych zmian demograficznych oraz niewielkich zmian w strukturze funkcjonalnej sa aktualne i nie wymagaja dokonywania wiekszych korekt.

2.3. Mieszkalnictwo

2.3.1. Zasoby mieszkaniowe

Wedlug danych statystycznych Narodowego Spisu Powszechnego na koniec 2021 roku w wojewodztwie podlaskim bylo ok. 460,9 tys.* lokali mieszkalnych co stanowiło wzrost o ok. 10,9 tys. mieszkań wzgledem roku 2017 (450,0 tys.**). Wzrost zasobow mieszkaniowych jak rowniez spadek demografii sprawily, iz znacznej poprawie ulegly wskaźniki charakteryzujace sytuacje mieszkaniowa ludności w regionie, w tym miedzy innymi wskaźnik liczby mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców notujacy wzrost z poziomu ok. 380 mieszkań/1000 mieszkańców w roku 2017 do poziomu 399 mieszkań/1000 mieszkańców w roku 2021. Sytuacja w tym zakresie jest bardzo zbliżona do poziomu ogólnokrajowego – 400 mieszkań/1000 mieszkańców. Okolo 2/3 zasobow jest w miastach, z czego 30% w Bialymstoku, 5% w Lomzy i 6% w Suwalkach.

Tab. 2 Zasoby i warunki mieszkaniowe wg powiatow w latach 2017 i 2021 - porownanie

Powiaty	Mieszkania				Przecietna pow. uzytkowa w m ²			
	w tys.		na 1000 osob		1 mieszkania		na 1 osobe	
	2017**	2021*	2017**	2021*	2017**	2021**	2017**	2021**
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Wojewodztwo	450,0	460,9	380	399	76,6	78,0	29,1	31,6
miasta	285,7	298,1	397	424	78,3	79,8	28,5	31,1
wiesc	164,3	162,8	353	361	94,0	96,2	33,5	35,9
Miasta na prawach powiatu								
m. Bialystok	130,1	137,4	438	467	61,2	61,7	26,8	29,1
m. Lomza	23,6	24,6	375	405	66,0	66,5	24,8	27,4

m. Suwałki	26,0	27,5	373	397	64,2	64,7	24,0	26,0
Powiaty								
augustowski	20,0	20,1	341	361	80,9	82,8	27,6	30,4
białostocki	54,9	57,8	374	375	88,9	94,2	33,2	35,7
bielski	23,7	23,6	428	450	78,1	81,2	33,4	37,1
grajewski	15,5	15,7	324	344	78,0	78,3	25,2	27,2
hajnowski	22,0	21,7	503	536	71,7	73,6	36,1	40,0
kolneński	10,8	10,8	279	298	88,2	90,0	24,6	27,1
łomżyński	15,1	15,2	295	305	102,7	106,2	30,3	32,6
moniecki	13,6	13,4	333	347	90,5	90,8	30,1	31,9
sejneński	7,1	7,0	352	366	92,2	92,6	32,4	34,4
siemiatycki	18,1	17,5	402	415	85,6	87,0	34,4	36,6
sokólski	25,6	24,5	375	385	80,6	82,2	30,2	32,1
suwalski	11,3	11,5	314	327	99,1	101,3	31,1	33,6
wysokomazowiec ki	18,0	18,0	313	328	102,0	101,8	31,9	33,8
zambrowski	14,5	14,8	328	351	82,7	84,0	27,1	29,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

* - dane statystyczne z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 roku,

** - dane statystyczne oparte na prognozach Głównego Urzędu Statystycznego

Z uwagi na zmieniającą się na przestrzeni ostatnich lat strukturę gospodarstw domowych w Polsce, w tym również na terenie województwa podlaskiego wskaźnikiem stosunkowo dobrze odzwierciedlającym poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych społeczności w regionie jest stosunek liczby lokali mieszkalnych do liczby gospodarstw domowych. Na podstawie danych statystycznych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego na koniec 2021 roku w województwie podlaskim funkcjonowało ok. 371,8 tys. gospodarstw domowych posiadających do dyspozycji ok. 460,9 tys. lokali mieszkalnych, co czyni, iż średni wskaźnik liczby lokali mieszkalnych przypadających na jedno gospodarstwo domowe kształtował się na poziomie: 1,24 lok. mieszkal./gosp. dom. Szczegółową statystykę zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w tabeli nr 3.

Tab. 3 Wskaźnik zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych – w układzie powiatów

Powiaty	Wskaźnik: liczba mieszkań/liczba gospodarstw domowych *
Województwo	1,24
miasta	1,20
wieś	1,32
Miasta na prawach powiatu	
m. Białystok	1,23
m. Łomża	1,17
m. Suwałki	1,16

Powiaty	
augustowski	1,21
białostocki	1,26
bielski	1,35
grajewski	1,20
hajnowski	1,41
kolneński	1,16
łomżyński	1,20
moniecki	1,29
sejneński	1,23
siemiatycki	1,35
sokólski	1,26
suwalski	1,24
wysokomazowiecki	1,22
zambrowski	1,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

*- dane statystyczne z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2021 roku

Na podstawie powyższych wskaźników widzimy, iż w każdym z powiatów województwa podlaskiego liczba lokali mieszkalnych przewyższa ogólną liczbę funkcjonujących gospodarstw domowych. Przytoczona statystyka wskazuje, iż w każdym z powiatów istniejące zasoby mieszkaniowe są w stanie zaspokoić potrzeby mieszkaniowe ludności. Wartość wskaźnika zawiera się w przedziale od 1,16 lok. mieszk./gosp. dom. w powiatach kolneńskim oraz miasto Suwałki do 1,41 lok. mieszk./gosp. dom. w powiecie hajnowskim.

W celu pełniejszego zobrazowania poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w regionie badaniu poddano również liczbę gospodarstw domowych oczekujących na najem lokali mieszkalnych, w tym najem socjalny oraz udostępnienie pomieszczeń tymczasowych. Problem wydłużonego czasu oczekiwania na najem lokalu mieszkalnego obserwowany jest przede wszystkim w ośrodkach miejskich. Najwyższe wartości wskaźnika cechują:

- Miasto Łomża – 297 gosp. dom. oczekujących na najem lokalu mieszkalnego, w tym 71 gosp. dom. na najem socjalny lokalu oraz 11 gosp. dom. na pomieszczenia tymczasowe,
- Miasto Zambrów – 211 gosp. dom. oczekujących na najem lokalu mieszkalnego, w tym 12 gosp. dom. na najem socjalny lokalu,
- Miasto Suwałki – 142 gosp. dom. oczekujące na najem lokalu mieszkalnego, w tym 49 gosp. dom. na najem socjalny lokalu oraz 3 gosp. dom. na pomieszczenia tymczasowe,
- Miasto Augustów – 105 gosp. dom. oczekujących na najem lokalu mieszkalnego, w tym 16 gosp. dom. na najem socjalny lokalu,
- Miasto Grajewo – 104 gosp. dom. oczekujące na najem lokalu mieszkalnego, w tym 59 gosp. dom. na najem socjalny lokalu.

Przytoczona statystyka obrazuje przede wszystkim problem ograniczonych zasobów mieszkań komunalnych w poszczególnych gminach, przeznaczonych dla osób o niskich dochodach, którym trudno o zaspokojenie swoich potrzeb mieszkaniowych w normalnych uwarunkowaniach rynkowych. Wobec ogólnie korzystnej tendencji na rynku mieszkaniowym w regionie ten aspekt wymaga zwrócenia szczególnej uwagi.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła w województwie podlaskim 78,0 m², co stanowiło wzrost o 1,4 m², wobec 76,6 m² w 2017 roku i była wyższa od średniej wartości wskaźnika w kraju – 75,1 m².

Lokale mieszkalne na terenach wiejskich w porównaniu do mieszkań w miastach cechują się większą powierzchnią użytkową średnio o 16,4 m², tj. o ok. 21%. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę wynosi 31,6 m² będąc wyższą w porównaniu z rokiem 2017 o 2,5 m². Sytuacja mieszkaniowa ludności województwa podlaskiego w aspekcie ilościowym nadal jest zbliżona do przeciętnej w kraju. W województwie podlaskim poziom zagęszczenia mieszkań liczony liczbą osób na 1 mieszkanie jest identyczny ze średnią wartością wskaźnika mierzoną w ujęciu ogólnokrajowym - 2,47 os./mieszkanie. Również pozostałe wskaźniki ilościowe obrazujące standardy zamieszkiwania ludności nie wykazują większych odchyleń od poziomu krajowego.

Największe zagęszczenie ludności, powyżej 3,5 os. / mieszkanie występuje w zachodniej i północno-zachodniej części regionu (gminy: Przytuły, Kolno, Kulesze Kościelne). W żadnej gminie wskazany wskaźnik nie przekracza jednakże wartości 4,0 os./mieszkanie.

Najmniejsze zagęszczenie ludności (poniżej 1,5 osoby na mieszkanie) charakteryzuje gminy w południowo-wschodniej części województwa: Dubicze Cerkiewne, Orla, Narewka oraz Narew. Jest to wynik przyspieszonej depopulacji a nie rozmiarów budownictwa mieszkaniowego w gminach. Wskaźnik średniej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na 1 mieszkańca w 2021 roku wynosił: 31,1 m² w miastach i 35,9 m² na terenach wiejskich notując wzrost odpowiednio: o 2,6 m² oraz 2,4 m² względem wielkości wskaźnika na koniec 2017 roku (28,5 m² w miastach i 33,5 m² na wsi). Największą, średnią powierzchnią użytkową mieszkania przypadającą na 1 mieszkańca, na poziomie powyżej 50,0 m²/osobę charakteryzują się gminy: Dubicze Cerkiewne, Orla, Narewka, Czyże oraz Mielnik natomiast dwukrotnie wyższym zagęszczeniem ludności w mieszkaniach cechują się miasta: Czarna Białostocka, Zambrów, Grajewo oraz Kolno.

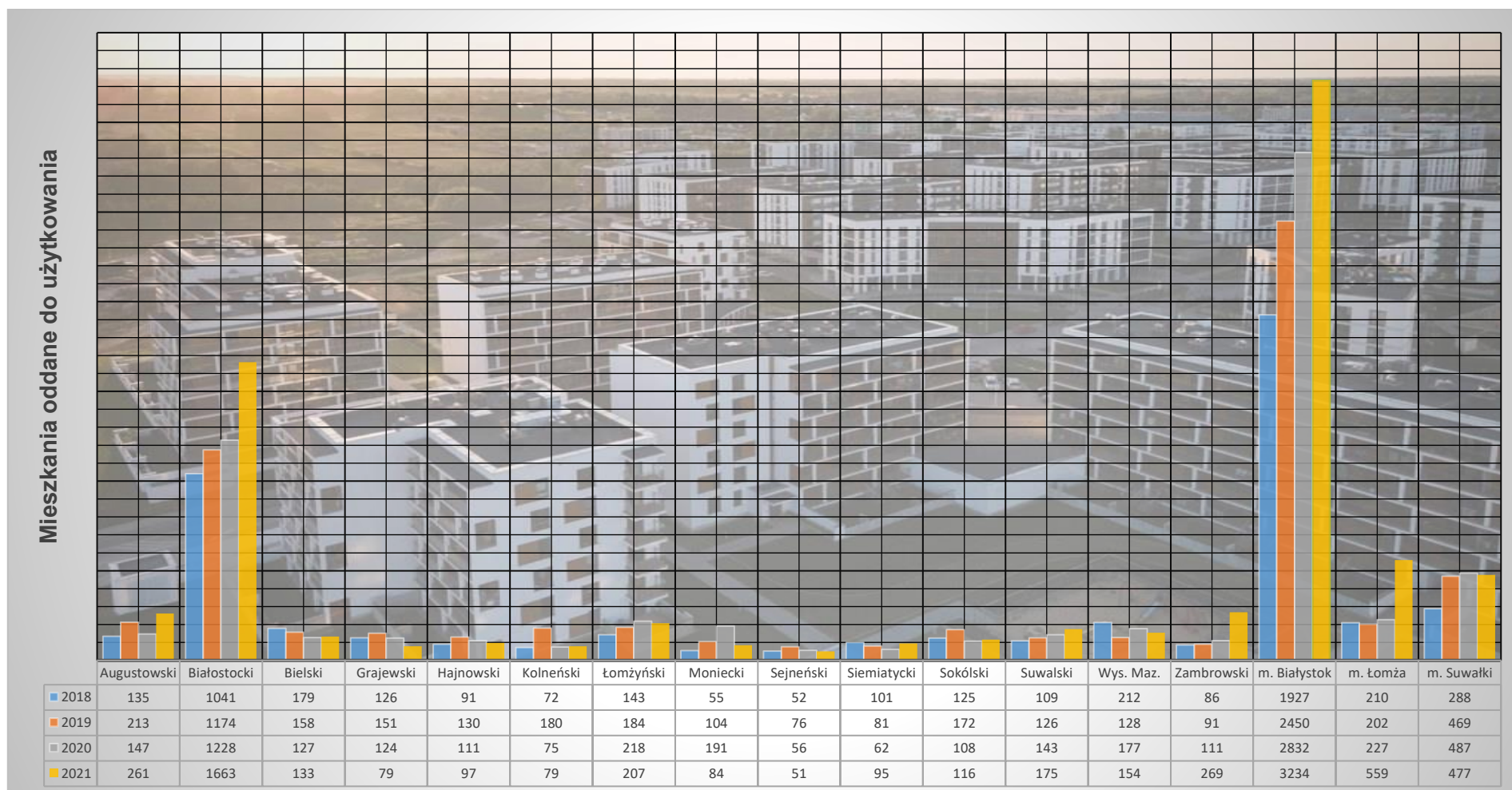
W 2021 roku odsetek mieszkań wyposażonych w poszczególne instalacje infrastruktury technicznej wynosił: w wodociąg (miasta – 88,9%; wieś – 78,6%), w kanalizację sanitarną (miasta – 78,0%; wieś – 20,2%), w gaz z sieci (miasta – 49,2%; wieś – 4,8%). W dalszym ciągu w miastach województwa podlaskiego odsetek mieszkań wyposażonych w instalacje sieciowe z zakresu infrastruktury technicznej (poza gazem z sieci) jest wyższy od przeciętnej w kraju, natomiast na terenach wiejskich odwrotnie – wyraźnie niższy.

2.3.2. Budownictwo mieszkaniowe

W województwie podlaskim w 2021 r. oddano do użytkowania ok. 7,7 tys. mieszkań, wobec 5,0 tys. mieszkań w roku 2018, 6,1 tys. mieszkań w roku 2019 oraz 6,4 tys. mieszkań w roku 2020. W przeliczeniu na 1000 osób liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania wyniosła odpowiednio: 2018 r. – 4,2, 2019 r. – 5,2, 2020 r. – 5,6 oraz 2021 r. – 6,7. W latach 2018 r. – 2020 r. wskaźniki dla województwa podlaskiego były niższe od średnich krajowych przeciętnie o 0,2 – 0,6 mieszkania na 1000 osób. W ostatnim z analizowanych okresów statystycznych (rok 2021) w województwie podlaskim obserwowane było jednakże wyraźne ożywienie na rynku pierwotnym lokali mieszkalnych. Zauważalne zjawisko wpisywało się w ogólnie wysoką koniunkturę widoczną na rynku mieszkaniowym i pozwoliło osiągnąć wskaźnik liczby oddanych mieszkań na 1000 osób na poziomie – 6,7 – o 0,5 wyższym od poziomu ogólnokrajowego. W sumie w latach 2018-2021 oddano do użytkowania łącznie 25,2 tys. mieszkań, z czego najwięcej w Białymstoku (10,4 tys., tj. 41,4% ogólnej liczby oddanych mieszkań w województwie) oraz miastach Suwałki (1,7 tys., tj. 6,8%) i Łomża (1,2 tys., tj. 4,8%) a także Gminie Wasilków (1,4 tys., tj. 5,54%).

Wykr. 4 Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2018-2021 wg powiatów

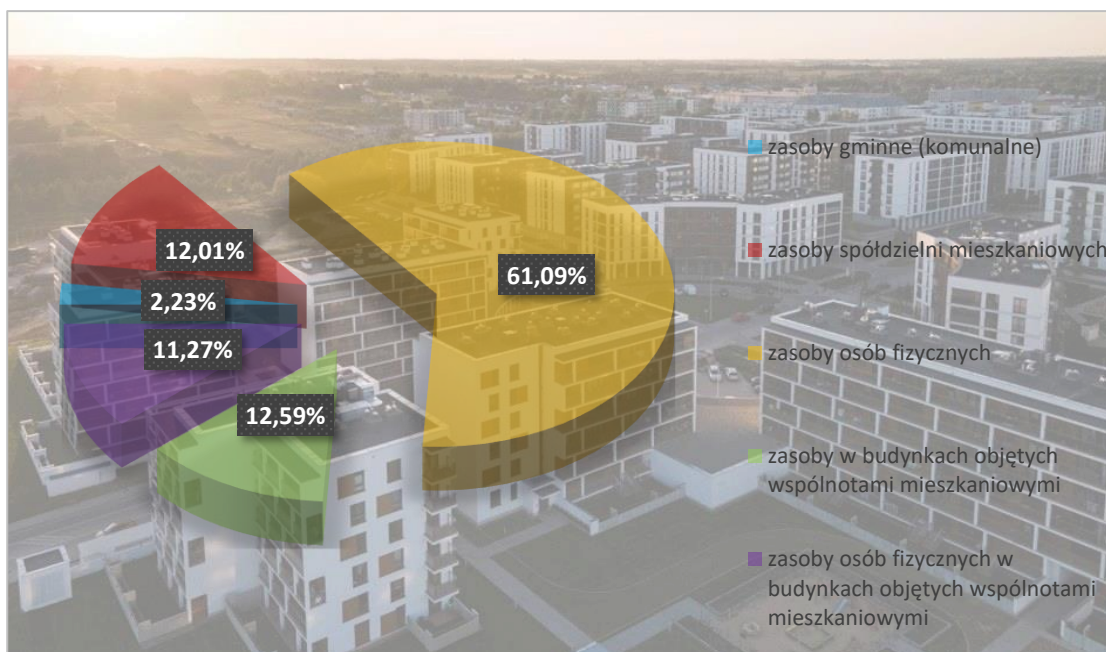
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

W dalszym ciągu utrzymuje się tendencja do koncentracji budownictwa mieszkaniowego w gminach położonych w otoczeniu Białegostoku. Do gmin odznaczających się stosunkowo dużym przyrostem liczby obiektów w zabudowie mieszkaniowej należą: Wasilków, Supraśl, Choroszcz i Juchnowiec Kościelny. Warto również wspomnieć o gminach wiejskich położonych wokół miasta Łomży: Piątnicy i Łomży jako głównego kierunku rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w subregionie.

W strukturze własnościowej budownictwa mieszkaniowego oddawanego do użytkowania na przestrzeni analizowanych lat 2017 – 2020* następował systematyczny wzrost udziału budownictwa deweloperskiego, wzrost w mniejszym zakresie budownictwa indywidualnego, przy stałej tendencji malejącego udziału spółdzielni mieszkaniowych.

W okresie 2017 r. – 2020 r.* obserwowana jest dalsza tendencja wzrostu udziału mieszkań należących do osób fizycznych z poziomu 60,58% w roku 2017 do poziomu 61,09% w roku 2020.

Wykr. 5 Struktura własnościowa zasobów mieszkaniowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bank Danych Lokalnych

Poza przedstawioną na wykresie strukturą własnościową zasobów mieszkaniowych w województwie podlaskim niewielka ich część znajduje się również w posiadaniu:

- Skarbu Państwa – 0,04%,
- zakładów pracy – 0,18%,
- towarzystw budownictwa społecznego (TBS) – 0,48%,
- innych podmiotów – 0,10%.

2.4. Infrastruktura społeczna

2.4.1. Potrzeby mieszkaniowe

Przyjmując założone w planie województwa wskaźniki nasycenia mieszkań na 1000 mieszkańców – 400 mieszkań należy ocenić, iż z uwagi na intensywny zwłaszcza w ostatnim okresie czasu rozwój budownictwa mieszkaniowego, a także postępujący proces depopulacji ludności regionu problem niedoboru lokali mieszkalnych został w dużym stopniu rozwiązany. Wskazują na to dane statystyczne z 2021 roku, zgodnie,

z którymi na 1 154,3 tys. mieszkańców województwa podlaskiego przypadało 460,9 tys. lokali mieszkalnych uzyskując tym samym wskaźniki nasycenia mieszkań na 1000 mieszkańców – 399 mieszkań.

Zakładając:

- dalszy spadek liczby ludności w województwie,
- pewne wyhamowanie tempa realizacji nowych zasobów budownictwa mieszkaniowego poprzez odejście od niezwykle wysokiej koniunktury w budownictwie,
- utrzymanie na dotychczasowym poziomie średnich rocznie ubytków w zasobach mieszkaniowych oraz
- stopniową poprawę warunków mieszkaniowych przejawiającą się między innymi również w mniejszym zagęszczeniu ludności w mieszkaniach,

należy domniemywać, iż w przyszłości może być obserwowane zjawisko odwrotne do dotychczasowego – nadwyżki lokali mieszkalnych dostępnych na rynku względem rzeczywistego zapotrzebowania.

Założenia prognozy demograficznej przewidują, że w roku 2050 ludność województwa podlaskiego osiągnie stan 982,3 tys. osób, wobec czego zakładając określony wskaźnik 450-500 mieszkań na 1000 mieszkańców potrzeby mieszkaniowe względem stanu obecnego wyniosą do 30,2 tys. mieszkań. Przyjmując średni roczny wzrost zasobów mieszkaniowych na obecnym poziomie ok. 5 tys. – 6 tys. lokali mieszkalnych wskazane zapotrzebowanie powinno zostać zaspokojone w perspektywie najbliższych 5-6 lat.

Określone w planie województwa bariery rozwoju mieszkalnictwa na terenie województwa podlaskiego stopniowo zanikają ustępując miejsca czynnikom decydującym o podjęciu przez mieszkańców regionu coraz częstszych działań inwestycyjnych w zakresie budowy, zakupu domu jednorodzinnego lub zakupu mieszkania, w tym między innymi:

- korzystne w analizowanym okresie warunki kredytowania inwestycji mieszkaniowych,
- pandemia COVID -19 jak czynnik ograniczający możliwość swobodnego korzystania z przestrzeni publicznych, a jednocześnie motywujący mieszkańców bloków mieszkalnych do przeprowadzki w strefę podmiejską i zamieszkanie w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej,
- nisko oprocentowane lokaty bankowe skłaniające inwestorów do ulokowania środków pieniężnych w nieruchomości mieszkaniowe,
- stopniowy wzrost uzbrojenia terenów mieszkaniowych w sieci infrastruktury technicznej.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wojewódzko podlaskie wpisując się w ogólnokrajową wysoką koniunkturę na rynku mieszkaniowym cechowało się znaczącym wzrostem w tempie przyrostu zasobów mieszkaniowych. Liczba mieszkań oddawanych do użytkowania w każdym z analizowanych lat kształtowała się na poziomie ok. 5 – 7 tys., co znacznie przewyższało ubytki mieszkaniowe w regionie. Widoczny był wyraźny wzrost wielu wskaźników mieszkaniowych charakteryzujących standard zamieszkiwania ludności, co jednakże bardzo często wynikało nie tylko z rozmiarów budownictwa mieszkaniowego w danej gminie, lecz również postępującej depopulacji społeczeństwa. Poprawiał się także stopień wyposażenia mieszkań w sieciowe rozwiązania z zakresu infrastruktury technicznej: sieci wodociągowe, kanalizacyjne czy gazowe.

Intensywny rozwój w ostatnim okresie czasu budownictwa mieszkaniowego w regionie oraz stopniowy spadek liczby mieszkańców sprawił, iż założony w planie województwa wskaźnik nasycenia mieszkań na 1000 mieszkańców został właściwie osiągnięty. Prognozy demograficzne w perspektywie roku 2050 zakładają zdecydowany spadek liczby ludności województwa, co oznacza, iż nawet przy uwzględnieniu w przyszłości podwyższonych standardów mieszkaniowych przewidywane potrzeby mieszkaniowe zostaną zaspokojone poprzez rozwój budownictwa mieszkaniowego w ciągu najbliższych 5 – 6 lat. Należy jednakże kontynuować dalszy rozwój rynku mieszkaniowego w regionie dążąc do systematycznego wzrostu komfortu zamieszkiwania mieszkańców województwa zwracając przy tym również uwagę na wzrost w poszczególnych gminach zasobów lokali komunalnych celem zaspokojenia podstawowej potrzeby człowieka – miejsca zamieszkania wobec społeczności najuboższej.

Podsumowując w analizowanym okresie (lata: 2018 – 2021) obserwowany był wyraźny wzrost tempa rozwoju zasobów mieszkaniowych w regionie. Z uwagi na stosunkowo krótki okres analizy zakres zmian był jednak niewielki. Ustalone w PZPWP kierunki realizacji polityki przestrzennej dotyczące gospodarki mieszkaniowej w większości.

2.4.2. Szkolnictwo wyższe

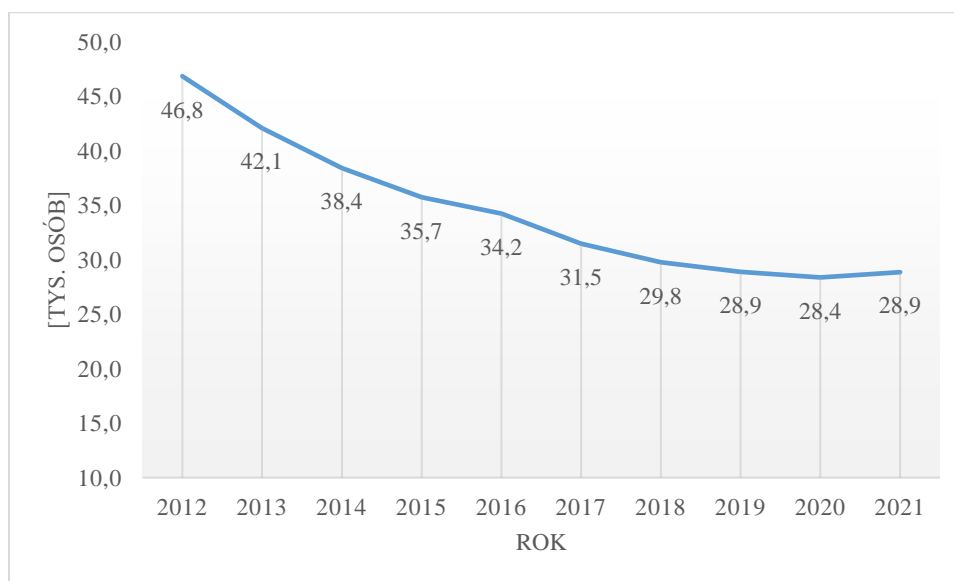
W roku akademickim 2021/2022 w województwie funkcjonowało 18 szkół wyższych, w tym 14 uczelni macierzystych oraz 4 filie. We wszystkich uczelniach studiowało 28,9 tys. osób, w tym 20,8 tys. osób, tj. 72% na studiach stacjonarnych.

Głównym ośrodkiem akademickim jest Białystok, w którym jest 8 samodzielnych uczelni oraz 4 filie. W 2021 r. w Białymstoku kształciło się 24,6 tys. osób, tj. 85% ogółu studentów województwa. Ośrodkami szkolnictwa wyższego są także: Łomża (4 szkoły wyższe), Suwałki (1 szkoła wyższa) i Siemiatycze (1 szkoła wyższa).

W podziale na płeć więcej kształcących się na studiach w województwie jest kobiet (mężczyźni – 40%, kobiety – 60%).

Liczba studentów województwa podlaskiego stale spada (przy jednoczesnym spadku liczby studentów w kraju), przy czym w ostatnim roku odnotowano nieznaczny wzrost liczby. Powyższe obrazuje wykres:

Wykr. 6 Liczba studentów w podlaskich uczelniach na przestrzeni lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Efekt spadku liczby studentów związany jest głównie z niżem demograficznym. Tendencja ta wpływa na zmniejszenie liczby uczelni wyższych w województwie i kształtuje się następująco: w 2018 r. – 18 uczelni, 2019 r. – 17 uczelni oraz w 2020 r. także 17 uczelni (natomiast jeszcze w 2012 r. było 26 uczelni). Jednakże w ostatnim roku (2021) liczba ta zwiększyła się o jedną filię, co przełożyło się na liczbę studentów.

2.4.3. Szkolnictwo średnie i policealne

Od roku szkolnego 2017/2018 w systemie edukacji trwa transformacja, polegająca na likwidacji gimnazjów i tym samym wydłużeniu trwania edukacji na poziomie podstawowym. Dodatkowo zasadnicze szkoły zawodowe od roku 2017 nazywane są szkołami branżowymi.

W roku szkolnym 2021/2022 w woj. podlaskim działalność edukacyjną prowadziły 232 szkoły ponadgimnazjalne, w tym: 205 szkół dla młodzieży, tj. 70 szkół branżowych (I i II stopnia oraz szkoły specjalne), 73 licea ogólnokształcące oraz 62 technika.

Istotne zmiany widoczne są w liczbie uczniów, co obrazuje wykres poniżej.

Wykr. 7 Liczba uczniów szkół ponadpodstawowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL

W roku szkolnym 2018/2019 do szkół ponadpodstawowych uczęszczało 35,6 tys. osób, w roku 2020/2021 – 45,3 tys. osób, a w roku 2021/2022 – 45,6 tys. osób. Na wzrost liczby uczniów miała wpływ reforma szkolnictwa, która spowodowała, iż w szkole ponadpodstawowej nauka trwa o rok dłużej.

Większość szkół ponadpodstawowych znajduje się w mieście Białystok (60 szkół), a następnie w mieście Łomża (21 szkół) i w Suwałkach (po 19 szkół). W takiej samej kolejności kształtuje się liczba zarówno liceów, szkół branżowych oraz technikum w roku 2021. Ponadto na tle pozostałych ośrodków wyróżnia się Augustów (9 szkół), Zambrów (8 szkół) i Sokółka (7 szkół) w zakresie ogólnej liczby szkół ponadpodstawowych.

W zakresie szkolnictwa policealnego w latach 2018-2021 nastąpił widoczny spadek liczby szkół: 2018 r. – 61, 2019 r. – 51, 2020 r. – 41, natomiast w 2021 – 38 szkół. Jednakże spadek liczby szkół nie znajduje odzwierciedlenia w liczbie uczniów. Co prawda liczba ta przez lata systematycznie spadała, natomiast w 2021 r. była porównywalna do liczby uczniów w 2018 r. Aktualnie do szkół policealnych uczęszcza 7,4 tys. uczniów, przy czym w 2018 r było ich ok. 7,2 tys., w 2019 r. – 6,4 tys., a w 2020 r. – 5,9 tys.

Szkolnictwo policealne podobnie jak ponadpodstawowe, koncentruje się w Białymstoku (21 szkół i ok. 5,9 tys. uczniów), Łomży (7 szkół i niespełna 600 uczniów) oraz Suwałki (4 szkoły i ok. 650 uczniów) (dane na rok 2021). Szkoły policealne występują także w Augustowie, Bielsku Podlaskim, Hajnówce i Zambrowie.

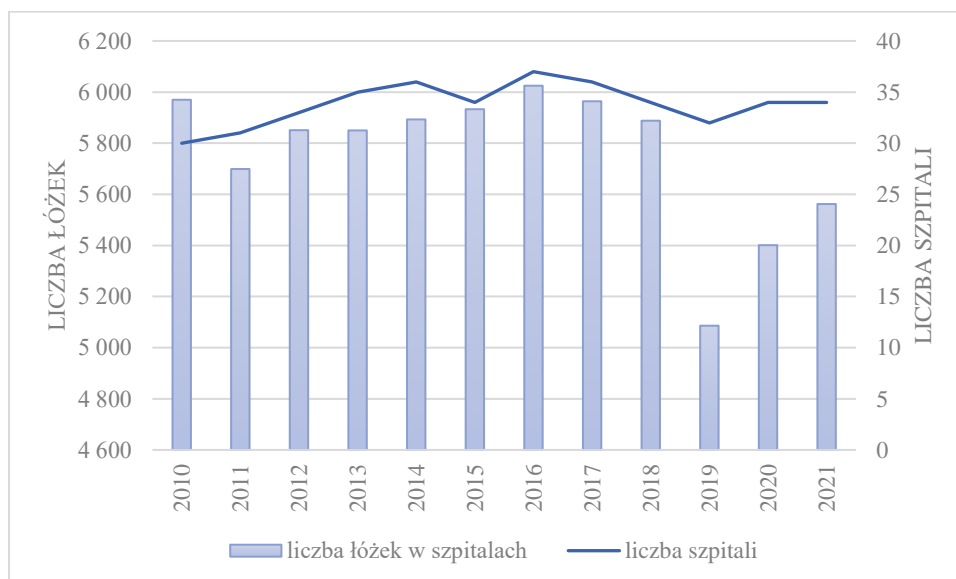
Spada także liczba szkół dla dorosłych jak również liczba uczniów – w roku szkolnym 2020/2021 na terenie województwa funkcjonowało 27 szkół dla dorosłych, do których uczęszczało ok. 2,2 tys. uczniów, gdzie w roku szkolnym 2019/2020 były 32 szkoły z 2,8 tys. uczniów (2015/2016 – 46 szkół i ok. 4,2 tys. uczniów, 2010/2011 – 128 szkół i ok. 7,7 tys. uczniów).

2.4.4. Stacjonarna opieka zdrowotna

W 2021 r. w województwie funkcjonowały 34 szpitale ogólne oraz dwa szpitale psychiatryczne.

Liczba szpitali ogólnych i łóżek w tych szpitalach na przestrzeni lat kształtowała się następująco:

Wykr. 8 Liczba szpitali ogólnych i łóżek w tych szpitalach na przestrzeni lat.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Gwałtowny znaczący spadek liczby łóżek w szpitalach ogólnych odnotowano w 2019 r. Od tamtej pory liczba ta stopniowo rośnie, jednakże nadal jest znacznie niższa niż liczba łóżek przed spadkiem w 2019 r. Liczba szpitali na przestrzeni lat waha się w granicach 30-40 obiektów.

Na terenie województwa działają dwa szpitale psychiatryczne – w Choroszczy oraz w Suwałkach. Łącznie dla pacjentów szpitali psychiatrycznych jest 996 łóżek (dane na 2021 rok).

W szpitalach i filiach w całym województwie w 2021 r. było 5 562 łóżek. Największym ośrodkiem koncentracji bazy szpitalnej jest Białystok, w którym jest 2,6 tys. łóżek. Na 10 tys. mieszkańców województwa przypada 44,4 łóżek, przy czym na poziomie całego kraju jest to 48,4 łóżek. Liczba łóżek na 10 tys. osób w województwie podlaskim maleje: w 2016 r. wynosiła 48,6, 2018 r. – 47,31, natomiast w 2020 r. – 44, a więc od 2020 r. liczba ta wzrosła o 0,4.

W województwie w 2021 r. było 11 zakładów opiekuńczo – leczniczych z 363 łózkami, 10 zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych z 442 łózkami, 3 hospicja z 36 łózkami (gdzie jeszcze w 2017 r. były 4 hospicja z 115 łózkami) oraz 3 sanatoria z 452 łózkami.

Na terenie województwa funkcjonuje 65 placówek stacjonarnej pomocy społecznej (łącznie z filiami). W całym województwie liczba domów pomocy społecznej spada: w 2021 r. działalność prowadziły 22 domy z kolei jeszcze w 2018 i 2019 r. – 25 domów. Najwięcej domów zlokalizowanych jest w powiecie białostockim (6 ob.) oraz w Białymstoku (3 ob.). Po 2 obiekty występują w powiatach: augustowskim, monieckim i w mieście Łomża. W powiatach: kolneńskim, łomżyńskim, sokólskim, suwalskim oraz zambrowskim nie występują domy pomocy społecznej.

Na terenie województwa funkcjonują także inne placówki świadczące pomoc, są to:

- placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku w ramach działalności gospodarczej lub statutowej – 18 obiektów,
- środowiskowy dom samopomocy lub inny ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 2 obiekty,
- dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 1 obiekt,
- noclegownia – 7 obiektów,
- schronisko dla bezdomnych – 5 obiektów.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną tworzy ogółem 934 jednostek, w tym 788 przychodni oraz 146 praktyk lekarskich (112 w miastach oraz 34 na terenach wiejskich). Rozmieszczenie tych jednostek jest nierównomierne i skupia się przede wszystkim – aż 36% wszystkich jednostek zlokalizowanych jest w Białymstoku, 7% w Łomży oraz 6% w Suwałkach. Opieka ambulatoryjna w latach 2016 – 2021 zmniejszyła się o 30 podmiotów.

2.4.5. Kultura

W województwie w 2021 r. było 226 bibliotek publicznych (razem z filiami) – liczba bibliotek stale spada. W 2018 r. było 230 bibliotek, a jeszcze w 2015 r. – 238. Powszechnymi instytucjami są również centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice, których w 2021 r. było 183, w roku 2018 było 186, natomiast w 2015 – tylko 167. Ważną rolę pełnią Książnica Podlaska im. Ł. Górnickiego i Wojewódzki Ośrodek Animacji i Kultury w Białymstoku.

W rejestrze samorządowych instytucji kultury, nadzorowanych przez Marszałka Województwa Podlaskiego i finansowanych z budżetu województwa podlaskiego znajdują się:

- Muzeum Rolnictwa im. K. Kluka w Ciechanowcu wraz z obiektami zamiejscowymi Szkołą w Winnie Chroły oraz wiatrakiem Dąbrowie Łazach,
- Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej,

- Muzeum – Skansen Kurpiowski im. Adama Chętnika w Nowogrodzie,
- Muzeum Podlaskie w Białymstoku z oddziałami:
  - Muzeum Historyczne w Białymstoku,
  - Muzeum Rzeźby Alfonsa Karnego w Białymstoku,
  - Muzeum Wnętrz Pałacowych w Choroszczy,
  - Muzeum Ikon w Supraślu,
  - Muzeum w Tykocinie,
  - Muzeum Obojga Narodów w Bielsku Podlaskim,
- Podlaski Instytut Kultury w Białymstoku wraz z działami przy ul. Św. Rocha,
- Opera i Filharmonia Podlaska Europejskie Centrum Sztuki oraz sala koncertowa OIFP w Białymstoku,
- Książnica Podlaska im. Ł. Górnickiego w Białymstoku wraz z filiami (17 filii),
- Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach wraz z budynkiem Synagogi, Dawnej Jesziwy, Dworem w Krasnogrudzie, Ptasznikami,
- Teatr Wierszalin w Supraślu,
- Teatr Dramatyczny w Białymstoku.¹

W 2021 r. w województwie funkcjonowały 22 obiekty muzealne. Najwięcej obiektów muzealnych skupionych jest w mieście Białystok (7), powiecie białostockim (5), powiecie łomżyńskim (2) i mieście Suwałki (2). Największą liczbą zwiedzających w 2021 r. odznaczały się: Tykocin (ok. 54,9 tys. osób), Wasilków (ok. 46 tys. osób), Białystok (ok. 42,1 tys. osób), Supraśl (ok. 41,1 tys. osób) oraz Ciechanowiec. W ostatnich latach liczba turystów gwałtownie spadła, co spowodowane było pandemią COVID-19. Liczba turystów spadła z ok. 440 tys. osób odwiedzających obiekty muzealne w 2018 r. do niespełna 190 tys. osób w roku 2020 r. Natomiast w 2021 r., gdy warunki podróżowania i odwiedzania obiektów kultury stały się przyjaźniejsze dla turystów, liczba odwiedzających wzrosła do ok. 315 tys. osób.

W ostatnich latach baza obiektów kulturowych w województwie została zwiększona o m.in. Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku i Centrum Trzech Kultur w Suchowoli.

W województwie funkcjonuje również opera i filharmonia, 6 teatrów (w Białymstoku, Łomży i Supraślu), 9 galerii sztuki, 12 kin oraz inne instytucje kultury, m.in.: Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach, Podlaski Instytut Kultury w Białymstoku. W mieście wojewódzkim funkcjonują 4 kina (w tym jeden multipleks, dwa minipleksy oraz jedno kino studyjne) z 22 salami projekcyjnymi łącznie i 4 281 miejscami na widowni, w Łomży w 2021 r. (2 sale projekcyjne i 340 miejsc) funkcjonowało jedno kino, a w Suwałkach również jedno kino (1 minipleks, 3 sale projekcyjne i 601 miejsc).

W Białymstoku znajdują się również: Centrum Kultury Prawosławnej, 4 galerie sztuki, szkoły artystyczne, Filia Uniwersytetu Muzycznego im. Chopina, Uniwersyteckie Centrum Kultury oraz organizacje pozarządowe o profilu kulturalnym.

2.4.6. Sport i rekreacja

Bazę sportową województwa stanowi: 51 stadionów, 283 boiska (boiska do gier wielkich, boiska do gier małych oraz boiska wielozadaniowe), 29 sal gimnastycznych, 16 hal sportowych, 22 pływalnie (w tym 19 pływalni krytych), 33 korty tenisowe, 5 lodowisk sztucznie mrożonych (dane GUS na 2018 r. nieuwzględniające obiektów przyszkolnych).

¹ Dane z Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego (pismo z dnia 05.07.2022 r.)

Ponadto na terenie województwa funkcjonuje ośrodek narciarstwa zjazdowego i sportów zimowych „Szelmant” na Suwalszczyźnie oraz stacja narciarska w Rybnie k. Łomży.

Najlepiej wyposażone w obiekty sportowe jest miasto Białystok, w którym znajdują się: 5 stadionów, 2 hale sportowe, 12 sal gimnastycznych, 2 korty tenisowe oraz 6 krytych pływalni (dane GUS na 2018 r. bez obiektów przyszkolnych). W Białymstoku działalność sportowo – rekreacyjną prowadzą: Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji, który zajmuje się administrowaniem następujących obiektów sportowych:

- Zespół Obiektów Sportowych Zwierzyniec,
- Ośrodek Sportów Wodnych „Dojlidy”,
- Pływalnia Sportowa przy ul. Włókienniczej 4,
- Pływalnia Rodzinna przy ul. Stromej 1a,
- Pływalnia Kameralna przy ul. Mazowieckiej 39c,
- Tor Wschodzący Białystok;

Międzyszkolny Ośrodek Sportowy, Stadion Miejski Sp. z o.o. oraz Zarząd Mienia Komunalnego (nadzoruje obiekty położone w przestrzeni miejskiej, np. Białostocki Ośrodek Wschodnich Sztuk Walki). Poza ww. obiektami sportowymi, znaczącymi dla stolicy województwa są: ośrodek treningowy Jagielloni Białystok oraz dwie strzelnice sportowe.

Rozwój bazy wypoczynku mieszkańców województwa to:

- miejskie tereny rekreacyjne – ogólnomiejskie i osiedlowa zieleń parkowa, ogrody działkowe, parki, tereny plażowo – kąpieliskowe, występują we wszystkich większych miastach i niektórych miejscowościach wiejskich,
- pozamiejskie tereny rekreacji powiązane z turystyką i wypoczynkiem, do których należą w szczególności przyległe do miast tereny leśne, pojezierne i przy zbiornikach retencyjnych, doliny rzek, tereny wyrobisk poeksploatacyjnych oraz ogrody działkowe w strefach podmiejskich.

Stan ilościowy i jakościowy bazy wypoczynku mieszkańców większości miast jest coraz lepszy, co dotyczy w szczególności ośrodków największych miast. Sytuacja wymaga poprawy rozwoju zagospodarowania turystyczno – wypoczynkowego w miastach i ich otoczeniu, z racjonalnym wykorzystaniem przydatnych do tego celu walorów środowiska przyrodniczego.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W latach 2017 – 2021 miały miejsce dwa zdarzenia mające wpływ na stan i rozwój infrastruktury społecznej:

- reforma szkolnictwa ponadpodstawowego rozpoczęta w 2017 r.,
- wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r.

Wiarygodna ocena stanu i rozwoju szkolnictwa ponadpodstawowego będzie możliwa dopiero kilka lat po całkowitym wprowadzeniu reformy, gdy dane z poszczególnych lat dotyczyć będą ukształtowanej, jednakowej struktury. Niniejsza ocena zestawia dane ilościowe dotyczące okresu „przejściowego”, gdzie skutek reformy przekładający się na liczbę szkół i uczniów nie jest do końca znany.

Pandemia wymusiła dostosowanie służby zdrowia do panującego zagrożenia. Oddziały szpitalne były przekształcane w oddziały zakaźne, przeznaczone dla pacjentów z COVID-

19. Pomimo rewolucji w systemie ochrony zdrowia, nie odnotowano znaczącej zmiany liczby szpitali oraz liczby łóżek w szpitalach w roku 2020 r. (znaczący spadek miał miejsce w 2019 r., czyli w roku poprzedzającym wybuch pandemii w Polsce).

Wybuch pandemii COVID-19 wpłynął na wiele dziedzin życia, w tym także na turystykę. Odnotowano znaczący spadek liczby odwiedzających obiekty turystyczne spowodowany wprowadzonymi ograniczeniami z uwagi na panującą pandemię. W 2021 r. odnotowano już wzrost tej liczby, wobec czego można stwierdzić, iż branża turystyczna odbudowuje się.

Pomimo wystąpienia przeszkody w postaci pandemii COVID-19 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa jest realizowany, o czym świadczy stan realizacji inwestycji celu publicznego.

Infrastruktura społeczna stale się zmienia, natomiast ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz określone w tym zakresie cele są nadal aktualne, dlatego nie wymagają korekt.

2.5. Potencjał gospodarczy

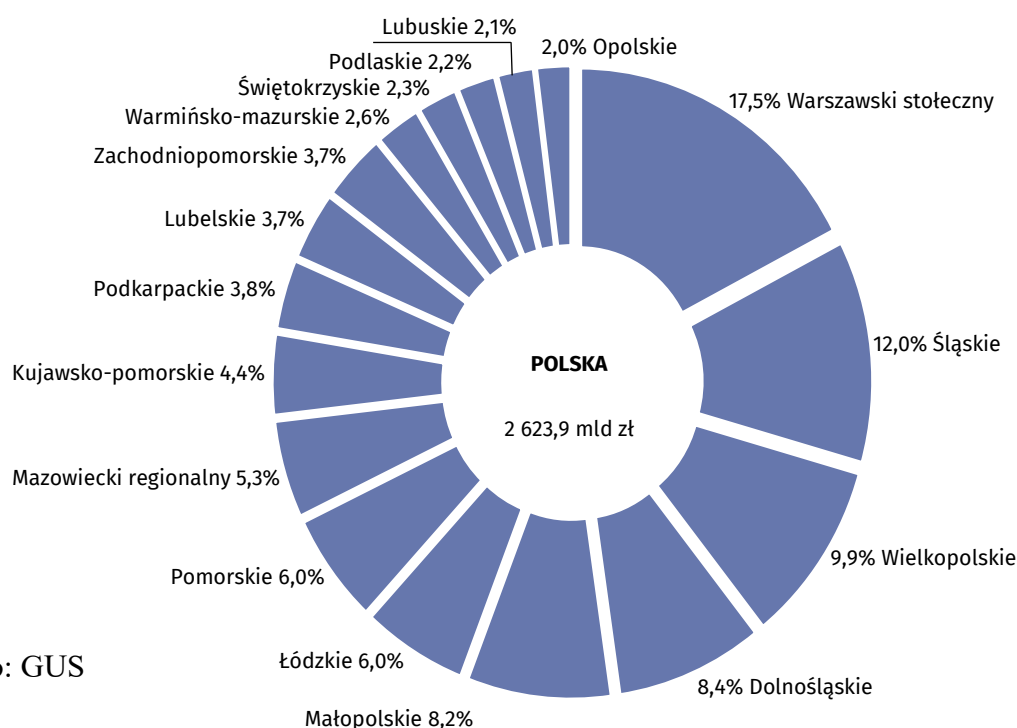
2.5.1. Ogólny poziom rozwoju gospodarczego regionu

W 2021 r. wartość produktu krajowego brutto (PKB) w województwie podlaskim wyniosła 58 080 mln zł i w porównaniu z poprzednim rokiem zwiększyła się w cenach bieżących o 10,4% (w kraju wzrosła o 12,2%).

W 2021 r. produkt krajowy brutto województwa podlaskiego stanowił 2,2% jego ogólnokrajowej wartości. Największy udział w tworzeniu produktu krajowego brutto miało województwo mazowieckie – 22,8%.

W 2021 r. wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie podlaskim wyniosła 50 378 zł (72,9% wartości krajowej).

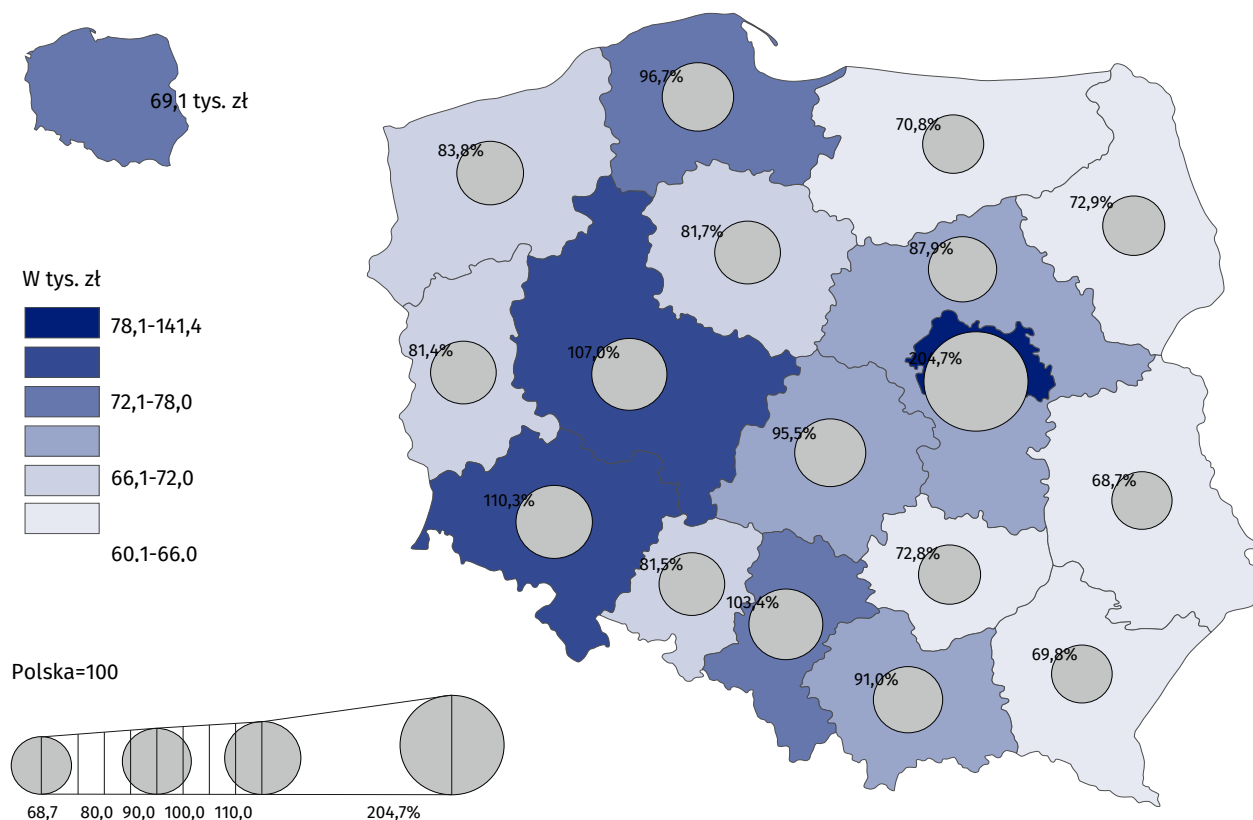
Wykr. 9 Udział regionów w tworzeniu produktu krajowego brutto w 2021 r. (ceny bieżące)

Źródło: GUS

Rysunek 1 Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według regionów w 2021 r. (ceny bieżące)

Źródło: GUS

PKB ma zasadniczy wpływ na wartość naszych dochodów oraz liczbę i atrakcyjność miejsc pracy, a także na wzrost lub spadek liczby ludności na danym obszarze. Zmniejszanie się liczby ludności jest zjawiskiem niekorzystnym zarówno dla podlaskiego biznesu, jak również dla sprawności i kosztów funkcjonowania sektora publicznego.

W strukturze gospodarki województwa udział rolnictwa jest znaczny. Rolnictwo, mimo że zatrudnia duży odsetek mieszkańców, jest jednak stosunkowo mało wydajne. Wydajność gospodarki województwa, mierzona wskaźnikiem wartości dodanej brutto na jednego pracującego, należy do najniższych w kraju i jest sektorem niskodochodowym.

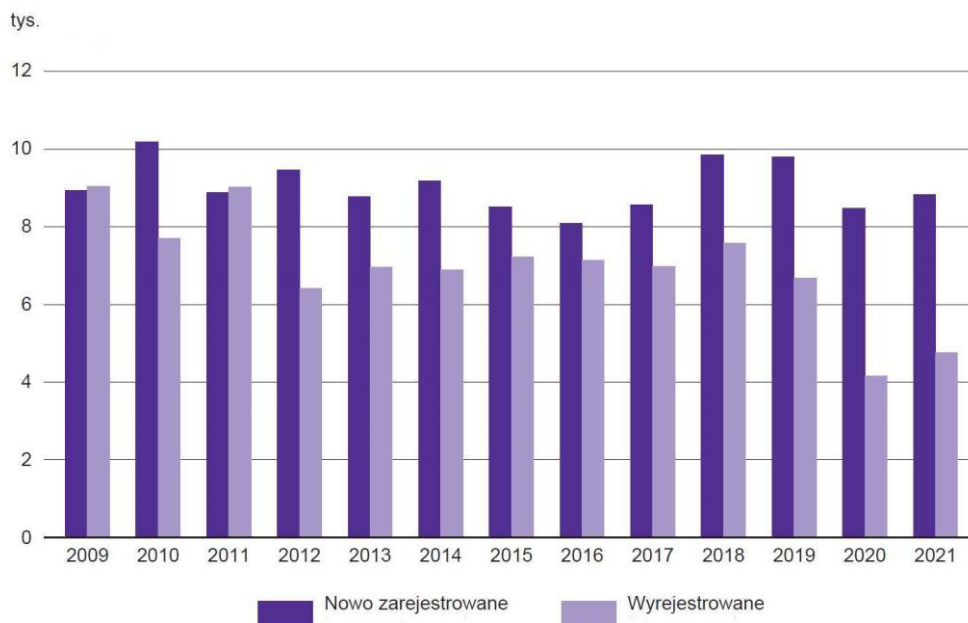
Podstawowym zagadnieniem rozwoju gospodarczego w ujęciu makroekonomicznym jest zarówno wzrost wydajności pracy, jak i wzrost zatrudnienia. Pożądany efekt jest możliwy do osiągnięcia w wyniku przesunięcia siły roboczej z niskoefektywnego rolnictwa do sektorów wysokoefektywnych lub też rozważyć można zwiększenie zatrudnienia na wsi w specjalistycznej, efektywnej i jednocześnie pracochłonnej produkcji rolniczej – roślinnej lub hodowlanej.

Tab. 3 Podmioty gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) w rejestrze REGON (stan w dniu 31.12.2021 r.)

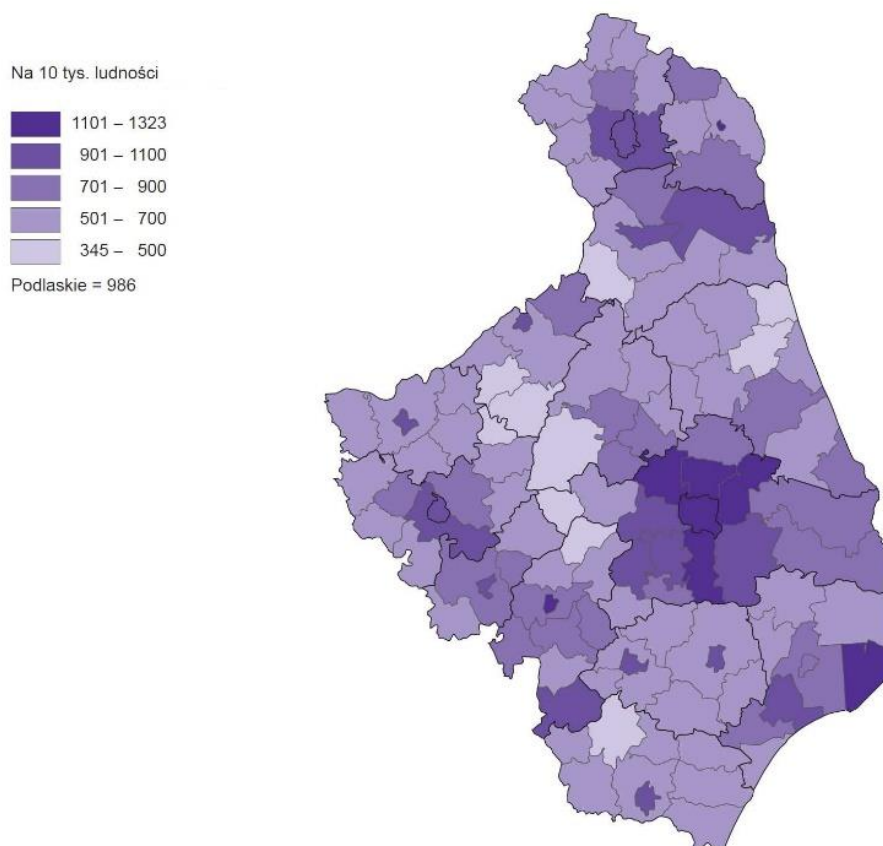
WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2020	2021
OGÓŁEM	91876	99309^b	109492^b	113236^b
sektor publiczny	3065	3063	2741	2761
sektor prywatny	88811	95713	105578	109098
w tym:				
Przedsiębiorstwa państwowe	2	–	–	–
Spółki	9281	11710	13975	14859
w tym:				
handlowe	4492	6490	8530	9380
cywilne	4675	5087	5301	5333
Spółdzielnie	474	499	335	328
Fundacje	213	503	775	818
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2924	3426	3512	3544
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	73083	76252	84060	86718

b – w podziale na sektory własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON

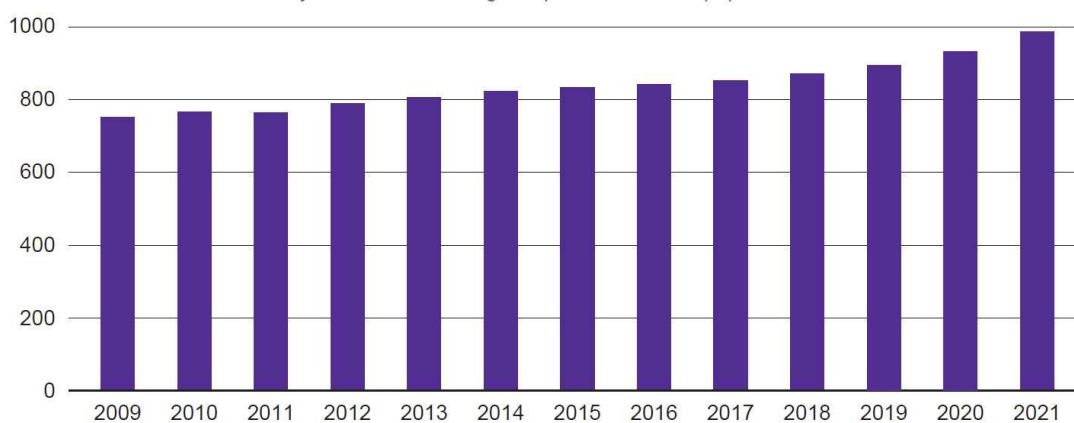
Wykr. 10 Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w rejestrze REGON (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) (stan w dniu 31.12.2021 r.)

Rysunek 2 Podmioty gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) w rejestrze REGON w 2021 r.

Wykr. 11 Podmioty gospodarki narodowej (bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie) w rejestrze REGON na 10 tys. ludności

Obrazu niższego poziomu rozwoju gospodarczego i mniejszej dynamiki rozwojowej dopełniają:

- niski wskaźnik nakładów inwestycyjnych w przeliczeniu na głowę mieszkańca,
- niski stopień uczestnictwa w wymianie międzynarodowej,
- niski poziom nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle,
- niewielkie zatrudnienie w działalności badawczo – rozwojowej.

Województwo podlaskie należy do najmniej atrakcyjnych inwestycyjnie polskich regionów. Jedynym z atutów regionu jest wysoki poziom bezpieczeństwa powszechnego. Jeżeli chodzi o pozostałe czynniki atrakcyjności inwestycyjnej – w szczególności bezpośrednio, takie jak dostępność komunikacyjna oraz zasoby i koszty pracy – region podlaski znajduje się na samym końcu (16 miejsce w kraju). W ujęciu branżowym województwo podlaskie cechuje się bardzo niską atrakcyjnością inwestycyjną zarówno dla działalności przemysłowej, jak i usługowej oraz zaawansowanej technologicznie.

W klasie województw (regionów) o najniższej atrakcyjności inwestycyjnej znalazło się województwo podlaskie. Jego pozycja jest przede wszystkim konsekwencją długofalowych procesów społeczno-gospodarczych (niska intensywność urbanizacji i uprzemysłowienia). Mimo postępów w rozbudowie i modernizacji infrastruktury o znaczeniu krajowym obszar województwa nadal cechuje się niską dostępnością transportową. Niska, bądź bardzo niska atrakcyjność inwestycyjna województwa nie oznacza, że nie ma ono szans na przyciągnięcie dużych inwestorów – szanse te istnieją, ale są mniejsze niż w innych województwach. Można je zwiększyć, wzmacniając atrakcyjność inwestycyjną dla działalności bazujących na unikatowych zasobach i atutach tego regionu i poszukując inwestorów, którzy mogą efektywnie wykorzystać posiadane atuty.

2.5.2. Przedsiębiorczość, podmioty gospodarcze

W końcu 2023 roku w województwie podlaskim zarejestrowanych było 116 928 jednostek gospodarczych. Sektor publiczny obejmował 2 776 podmiotów, zaś prywatny 112 553. W porównaniu ze stanem końca 2016 r. rejestr REGON obejmował o 17% więcej jednostek, przy czym w sektorze prywatnym liczba zarejestrowanych podmiotów zwiększyła się o 12,6%, natomiast w sektorze publicznym spadła o 9,0%.

Ponad połowa podmiotów gospodarczych w województwie podlaskim (ok. 53%) zarejestrowana była w końcu 2022 r. w 4 sektorach:

handel; naprawa pojazdów samochodowych – 23 928 (20,5% ogółu),

budownictwo – 18 568 (15,9%),

działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 10 644 (9,1%),

przetwórstwo przemysłowe – 8 781 (7,5%).

W latach 2017 r. - 2022 r. na terenie województwa podlaskiego zarejestrowano 55 174 nowych podmiotów gospodarczych. Głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – 46 492. Natomiast wyrejestrowało swoją działalność 35 641 podmiotów, również głównie osoby fizyczne – 30 648. Największą aktywność w otwieraniu i likwidowaniu działalności wykazywały podmioty gospodarcze działające w handlu, naprawie pojazdów samochodowych i budownictwie.

W województwie podlaskim w końcu 2022 r. zdecydowaną większość – 96,8% stanowiły podmioty tzw. małe, w których liczba pracujących nie przekraczała 9 osób (113 181 jednostek). Podmioty średnie (liczące od 10 do 49 pracujących) skupiały 2,5% ogółu (2 960 jednostek). Odsetek podmiotów dużych (o liczbie pracujących powyżej 49 osób) wynosił zaledwie 0,7% (772 jednostki).

Tab. 5. Podmioty gospodarcze w woj. podlaskim wg sekcji PKB w latach 2015-2022 (stan na koniec roku)

SEKCJE PKD	2015	2016	wzrost/spadek		2022	wzrost/spadek	
			+/-	w %		+/-	w %
Ogółem, w tym:	99309	99956	647	0,7	116928	16972	17,0
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2975	2902	-73	-2,5	2499	-403	-13,9
Górnictwo i wydobywanie	136	126	-10	-7,4	127	1	0,8
Przetwórstwo przemysłowe	8082	8099	17	0,2	8781	682	8,4
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	195	230	35	17,9	325	95	41,3
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	364	388	24	6,6	308	-80	-20,6
Budownictwo	12567	12806	239	1,9	18563	5757	45,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	25465	24929	-536	-2,1	23928	-1001	-4,0
Transport i gospodarka magazynowa	7097	7131	34	0,5	8183	1052	14,8
Zakwaterowanie i gastronomia	2416	2409	-7	-0,3	2925	516	21,4
Informacja i komunikacja	2293	2522	229	10,0	5369	2847	112,9
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3093	3012	-81	-2,6	2906	-106	-3,5
Obsługa rynku nieruchomości	3068	3186	118	3,8	4055	869	27,3
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8353	8561	208	2,5	10644	2083	24,3
Administrowanie i działalność wspierająca	2291	2279	-12	-0,5	3072	793	34,8
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	1083	1172	89	8,2	1094	-78	-6,7
Edukacja	3556	3619	63	1,8	3842	223	6,2
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	6563	6788	225	3,4	8484	1696	25,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką	1817	1851	34	1,9	2078	227	12,3

i rekreacją							
Pozostała działalność usługowa	7717	7722	5	0,1	9072	1350	17,5
Organizacje i zespoły eksterytorialne	3	3	0	-	8	5	166,7

Źródło: Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w województwie podlaskim, 2016 r., 2022 r. Urząd Statystyczny w Białymstoku, Białystok 2017, PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANE DO REJESTRU REGON - Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych, 15.03.2023 r., GUS Bank Danych Lokalnych

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w woj. podlaskim w końcu 2022 r. na 10 tys. ludności wyniosła 1023 (w Polsce: 1323) (w 2016 r. wyniosła: 842, w Polsce: 1103).

2.5.3. Rynek pracy

Podstawowymi elementami zmian na rynku pracy w latach 2018 -2021 są tendencje do zmniejszania się aktywności ekonomicznej ludności, przesunięć strukturalnych zatrudnienia między sektorami oraz tendencje do zmniejszania się bezrobocia.

Współczynnik aktywności zawodowej ludności w wieku 15 lat i więcej wg danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych wynosił w I kwartale 2020 r. 54,1%, wobec 59,0% wg Narodowego Spisu Powszechnego 2021 r. Współczynnik aktywności zawodowej w 2018 54,4% r. następnie w roku 2019-2020 r. pozostał na jednakowym poziomie 54,1%.

Liczba pracujących, łącznie z pracującymi w indywidualnych gospodarstwach rolnych liczyła w IV kwartale 2021 r. 481 tys. osób, tj. 2,87% ogółu pracujących w kraju. Na ogólną liczbę pracujących składa się 93 tys. pracujących w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo), 121 tys. – przemysłowym (przetwórstwo przemysłowe, górnictwo, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę oraz budownictwo) i 265 tys. osób – w usługowym.

Tab. 4 Struktura pracujących regionu na tle kraju w latach 2018-2021

Wyszczególnienie		2018		2019		2020		2021	
		Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie
1		2	3	4	5	6	7	8	9
Ogółem	%	100	100	100	100	100	100	100	100
	[tys. osób]	15615	441	15783	447	14450	388	14658	394
Sektor: rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	%	15,28	28,75	15,08	28,33	7,91	17,77	7,78	17,47
	[tys. osób]	2386	127	2380	127	1143	69	1140	69
Odmienność struktury wojewódzkiej od krajowej		13,47		13,25		9,86		9,70	
Sektor: przemysł i budownictwo	%	26,79	21,66	30,53	24,63	29,21	25,62	29,06	25,65
	[tys. osób]	4 183	96	4 243	99	4220	99	4259	101
Odmienność struktury wojewódzkiej od krajowej		-5,13		-4,83		-3,59		-3,41	

Wyszczególnienie		2018		2019		2020		2021	
		Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie	Polska	Woj. podlaskie
1		2	3	4	5	6	7	8	9
Sektor: usługi	%	57,93	49,59	58,04	49,62	62,88	56,61	63,16	56,88
	[tys. osób]	9 040	219	9 160	222	9 086	220	9 258	224
Odmienność struktury wojewódzkiej od krajowej		-8,34		-8,42		-6,27		-6,29	

Źródło: Dane z Banku Danych Lokalnych za 2021 r.

Przedstawione dane wskazują, że w porównaniu z wielkościami przeciętnymi w kraju struktura sektora zatrudnienia cechuje się:

- bardzo wysokim udziałem pracujących w rolnictwie,
- najniższym w kraju udziałem zatrudnionych w sektorze II, zwłaszcza w przemyśle,
- niskim udziałem zatrudnionych w sektorze usługowym.

Ogólnie woj. podlaskie odznacza się mało zróżnicowaną strukturą gospodarczą, z dominacją funkcji rolniczych. Udział usług, przemysłu i budownictwa jest wciąż relatywnie niski, chociaż tendencja jest rosnąca. Usługi nierynkowe, a więc: zdrowie, szkolnictwo czy administracja wykazują tendencje do koncentrowania w głównych ośrodkach miejskich, zarówno w kraju, jak i w regionie.

Struktura zatrudnienia wewnątrz regionu wykazuje także istotne różnice. Największy udział pracujących w rolnictwie występuje w powiatach: kolneńskim, łomżyńskim, monieckim i suwalskim (powyżej 50%).

Największym odsetkiem pracujących w sektorze przemysłowym i w budownictwie odznaczają się powiaty: bielski, hajnowski, białostocki, zambrowski i augustowski oraz miasta: Suwałki – 36,35%, Białystok – 21,03% i Łomża – 23,65%.

Najsłabiej uprzemysłowione są powiaty sejneński, moniecki i kolneński.

Rozmieszczenie usług nawiązuje generalnie do sieci administracyjno – osadniczej. Im wyżej dany ośrodek jest w hierarchii, tym więcej zatrudnionych w usługach, w tym także w usługach rynkowych. Stąd też pod tym względem najwyższą pozycję zajmują główne ośrodki miejskie, koncentrujące usługi o zasięgu krajowym i regionalnym. W 2021 r. udział pracujących w sektorze usługowym wynosił: w Białymstoku – 77,23%, Łomży – 72,61% i Suwałkach – 61,41%.

Tab. 5 Udział pracujących w sektorach w podziale na powiaty

Nazwa	Ogółem liczba osób	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		przemysł i budownictwo		sektor usługowy	
		ilość osób	udział pracujących (%)	ilość osób	udział pracujących (%)	osób	udział pracujących (%)
PODLASKIE	309 018	68 129	22,05	79 140	25,61	161 749	52,34
Powiat augustowski	14 991	4 970	33,15	4 680	31,22	5 341	35,63
Powiat białostocki	31 094	6 917	22,25	11 502	36,99	12 675	40,76
Powiat bielski	15 497	4 603	29,70	5 807	37,47	5 087	32,83
Powiat grajewski	10 371	3 511	33,85	2 850	27,48	4 010	38,67

Nazwa	Ogółem liczba osób	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		przemysł i budownictwo		sektor usługowy	
		ilość osób	udział pracujących (%)	ilość osób	udział pracujących (%)	osób	udział pracujących (%)
Powiat hajnowski	11 333	2 285	20,16	4 152	36,64	4 896	43,20
Powiat kolneński	8 369	4 555	54,43	1 092	13,05	2 722	32,52
Powiat łomżyński	12 348	6 350	51,43	3 148	25,49	2 850	23,08
Powiat moniecki	12 274	4 410	53,71	1 037	12,63	2 764	33,66
Powiat sejneński	6 354	2 478	39,00	212	3,34	3 664	57,66
Powiat siemiatycki	10 245	4 434	43,28	2 189	21,37	3 622	35,35
Powiat sokólski	16 082	7 418	46,13	2 735	17,01	5 929	36,87
Powiat suwalski	7 768	4 056	52,21	1 641	21,13	2 071	26,66
Powiat wysokomazowiecki	15 659	6 700	42,79	3 957	25,27	5 002	31,94
Powiat zambrowski	10 627	2 746	25,84	3 208	30,19	4 673	43,97
Powiat m. Białystok	93 206	1 625	1,74	19 601	21,03	71 980	77,23
Powiat m. Łomża	16 300	609	3,74	3 855	23,65	11 980	72,61
Powiat m. Suwałki	20 563	462	2,25	7 474	36,35	12 627	61,41

Źródło: Dane z Banku Danych Lokalnych za 2021 r.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy na koniec 2021 r. wyniosła 33,4 tys. i była niższa w porównaniu ze stanem z 2020 r. była niższa o 4,5 tys. od stanu sprzed roku.

W ubiegłych latach stopa bezrobocia w województwie kształtowała się na poziomie nieco wyższym niż średnio w kraju i wynosiła: w 2018 r. – 7,7%, 2019 r. – 6,9%, 2020 r. – 7,8% i 2021 r. – 7,8%. Stopa bezrobocia w województwie kształtuje się na wyższym poziomie niż średnio w kraju, chociaż w niektórych powiatach stopa bezrobocia kształtowała się na poziomie niższym niż średnio w kraju osiągając np. w powiecie bielskim 4,4% w 2021 roku (kraj 5,8%).

Najniższą stopą bezrobocia charakteryzują się powiaty: bielski, suwalski, łomżyński i miasto Suwałki (poniżej średniej krajowej), zaś najwyższą: kolneński, grajewski, sokólski i sejneński.

Stosunkowo niska w układzie wojewódzkim stopa bezrobocia na Podlasiu wynika ze skoncentrowania części zasobów pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Najniższym bezrobociem odznaczają się obszary regionu o najmniejszych przyrostach ludności w wieku produkcyjnym.

2.5.4. Przemysł i rejon koncentracji przemysłu

W 2021 roku we wszystkich regionach odnotowano wzrost produktu krajowego brutto w cenach bieżących w porównaniu z 2020 rokiem, przy czym największy w regionie pomorskim – o 15,8%, a najmniejszy w regionie łódzkim – o 9,8%. W województwie podlaskim wzrost ten wyniósł 10,4%.

Udziały poszczególnych regionów w generowaniu PKB w 2021 roku były znacznie zróżnicowane – od 2,0% w regionie opolskim do 17,5% w regionie warszawskim stołecznym (województwo podlaskie 2,2%).

Wartość PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2021 roku kształtowała się na poziomie od 47,5 tys. zł w regionie lubelskim (68,7% średniej krajowej) do 141,4 tys. zł w regionie warszawskim stołecznym (204,7% średniej krajowej). W województwie podlaskim wartość ta wynosiła 50,4 tys. zł (72,9% średniej krajowej).

Tab. 6 Produkt krajowy brutto według regionów w 2021 r. (ceny bieżące)

Regiony	Ogółem			Na 1 mieszkańca	
	w mln zł	w odsetkach	rok poprzedni= =100	w zł	Polska=100
P O L S K A	2 623 948	100,0	112,2	69 069	100,0
Dolnośląskie	221 041	8,4	113,0	76 186	110,3
Kujawsko-pomorskie	114 165	4,4	111,4	56 406	81,7
Lubelskie	97 221	3,7	111,1	47 464	68,7
Lubuskie	55 602	2,1	111,1	56 196	81,4
Łódzkie	158 674	6,0	109,8	65 981	95,5
Małopolskie	215 621	8,2	113,8	62 842	91,0
Mazowiecki regionalny	137 980	5,3	113,1	60 711	87,9
Opolskie	53 593	2,0	114,3	56 267	81,5
Podkarpackie	100 749	3,8	112,8	48 187	69,8
Podlaskie	58 080	2,2	110,4	50 378	72,9
Pomorskie	157 486	6,0	115,8	66 793	96,7
Śląskie	313 592	12,0	114,9	71 388	103,4
Świętokrzyskie	60 021	2,3	111,2	50 301	72,8
Warmińsko-mazurskie	67 445	2,6	111,2	48 874	70,8
Warszawski stołeczny	458 053	17,5	110,6	141 362	204,7
Wielkopolskie	258 784	9,9	110,8	73 888	107,0
Zachodniopomorskie	95 842	3,7	111,1	57 907	83,8

Źródło: GUS

Tab. 7 Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

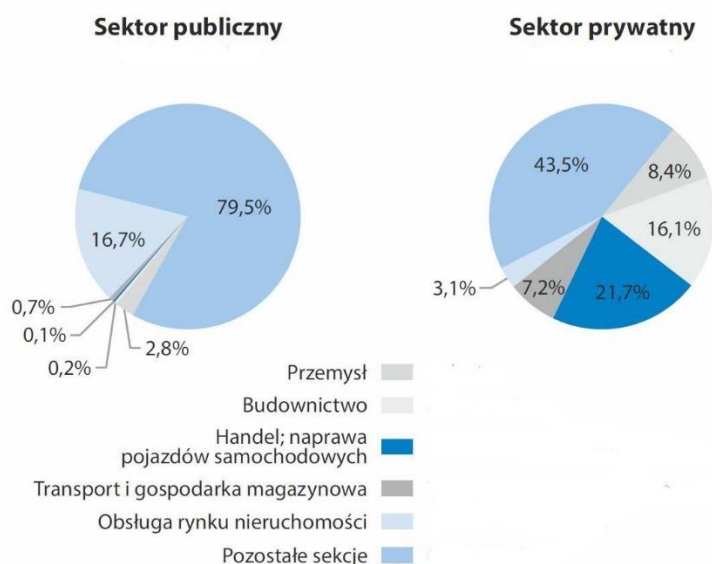
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON (stan w dniu 31 grudnia)	2020	2021
Ogółem^b	109492	113236
sektor publiczny	2741	2761
sektor prywatny	105578	109098
w tym:		
Spółki	13975	14859
w tym handlowe	8530	9380
Spółdzielnie	335	328
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	3512	3544
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	84060	86718

b – w podziale wg sektorów własności-bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON

Źródło: GUS

Wykr. 12 Struktura podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2021 r.

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON W 2021 R.
(stan w dniu 31 grudnia)

Źródło: GUS

Liczba podmiotów gospodarczych na terenie województwa rośnie – w 2021 r. w stosunku do roku 2020 wzrost wyniósł ponad 3%, a od roku 2015 o ok. 14%. W 2021 r. województwie podlaskim 96,3% zarejestrowanych firm należało do sektora prywatnego.

Lokalnymi potentatami są spółdzielnie mleczarskie: Grupa Mlekovita oraz Spółdzielnia Mleczarska Mlekpól z Grajewa – z racji na ekologiczny charakter regionu.

Z województwa podlaskiego na warszawskiej giełdzie papierów wartościowych notowane są obecnie 4 firmy: AC Spółka Akcyjna, Przedsiębiorstwo Przemysłu Spożywczego Pepees Spółka Akcyjna, Tenderhut Spółka Akcyjna i Unibep Spółka Akcyjna.

Mleczarnie i producenci maszyn i urządzeń mechanicznych to główni podlascy eksporterzy. Niektórzy za granicę sprzedają nawet 50–70% swoich wyrobów. Około jednej trzeciej całego eksportu województwa stanowią produkty mleczne. Główni odbiorcy to Białoruś, Litwa, Rosja i Niemcy.

Tab. 8 Produkcja sprzedana przemysłu

PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU ^a					
WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2020	2021		
	w mln zł			w odsetkach	2020=100 (ceny stałe)
	ceny bieżące				
OGÓŁEM	20239,3	30681,5	35654,3	100,0	109,5
Górnictwo i wydobywanie	324,5	537,8	601,7	1,7	110,8
Przetwórstwo przemysłowe	19118,3	28821,0	33403,1	93,7	109,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	310,4	633,2	789,0	2,2	114,9
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywacja	486,2	689,5	860,5	2,4	117,9

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Źródło: GUS

W przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób zwiększenie produkcji sprzedanej przemysłu w stosunku do roku 2020 obserwowano we wszystkich czterech sekcjach przemysłu. Podobnie wygląda porównanie z rokiem 2015 (produkcja sprzedana przemysłu znacznie wzrosła we wszystkich czterech sekcjach).

Tab. 9 Największe przedsiębiorstwa przemysłowe województwa podlaskiego w 2021 roku wg wielkości przychodów ze sprzedaży

Największe przedsiębiorstwa przemysłowe województwa podlaskiego w 2021 roku wg wielkości przychodów ze sprzedaży

Ranking 2022	Ranking 2021	Firma	Lokalizacja	Branża	Przychody ze sprzedaży 2021 w mld zł	Przychody ze sprzedaży 2020 w mld zł	Zysk netto 2021 w mln zł	Zysk netto 2020 w mln zł
1	1	SM Mlekovita (GK)	Wysokie Mazowieckie	Przetwórstwo rolno-spożywcze	6,30	5,62	92,10	92,57
2	2	SM Mlekpól w Grajewie	Grajewo	Przetwórstwo rolno-spożywcze	5,11	4,53	34,98	28,38
3	3	UNIBEB S.A. (GK)	Bielsk Podlaski	Budownictwo	1,71	1,68	47,13	37,15
4	4	Okręgowa Spółdzielnia	Piątница	Przetwórstwo rolno-spożywcze	1,66	1,49	7,39	13,76

		Mleczarska w Piątnicy						
5	7	BARTER S.A.	Białystok	Handel	1,61	1,02	30,45	6,02
6	5	DANWOOD S.A.	Bielsk Podlaski	Budownictwo	1,29	1,20	65,54	43,96
7	9	PRONAR Sp. z o.o.	Narew	Maszyny rolnicze	1,25	0,88	121,87	84,93
8	6	Spółdzielnia Obrotu Towarowego Przemysłu Mleczarskiego	Białystok	Handel	1,24	1,13	20,90	17,48
9	8	SUEMPOL Sp. z o.o.	Bielsk Podlaski	Przetwórstwo rolno-spożywcze	1,10	0,98	Brak danych	Brak danych
10	10	ADAMPOL S.A. (GK)	Zaścianki	Transport	0,82	0,64	12,68	-0,67
11	19	GLOB TERMINAL Sp. z o.o.	Białystok	Handel	0,80	0,39	14,73	6,20
12	12	KAN Sp. z o.o. (GK)	Kleosin	Produkcja	0,68	0,53	76,23	51,87
13	-	AGROCENTRUM Sp. z o.o.	Kolno	Przetwórstwo rolno-towarowe	0,65	0,55	4,18	1,49
14	13	SUPROS Sp. z o.o.	Bakałarzewo	Handel	0,63	0,48	3,66	2,10
15	-	ARHELAN Sp. z o.o.	Bielsk Podlaski	Handel	0,59	0,53	20,74	-0,86
16	15	GRUPA AGROCENTRUM Sp. z o.o.	Łomża	Przetwórstwo rolno-spożywcze	0,57	0,43	7,71	9,58
17	11	BRITISH AMERICAN TOBACCO POLSKA S.A.	Augustów	Produkcja wyrobów tytoniowych	0,54	0,55	93,26	90,23
18	14	AUTOIDEA Sp. z o.o.	Białystok	Motoryzacja, handel	0,53	0,47	20,12	10,89
19	22	PFLEIDERER GRAJEWO Sp. z o.o.	Grajewo	Produkcja	0,50	0,38	19,51	-5,22
20	20	ENEA CIEPŁO Sp. z o.o.	Białystok	Energetyka	0,49	0,39	69,90	31,74

Źródło: Strefa Biznesu – Podlaska Złota Setka Przedsiębiorstw

Na pierwszych czterech miejscach rankingu w porównaniu do roku 2020 przedsiębiorstwa nie zmieniły swojej pozycji. Zdecydowanymi liderami są Spółdzielnie Mleczarskie Mlekovita z Wysokiego Mazowieckiego i Mlekpól z Grajewa. Miejsca kilku firm uległy drobnym przesunięciom (spadek lub wzrost pozycji w stosunku do roku 2020). Największy awans uzyskały: GLOB TERMINAL Sp. z o.o. z Białegostoku i AGROCENTRUM Sp. z o.o. z Kolna, natomiast największy spadek dotyczył firmy BRITISH AMERICAN TOBACCO POLSKA S.A. z Augustowa (o 8 pozycji).

Województwo Podlaskie jest regionem o charakterze rolniczo-przemysłowym. W strukturze powierzchni dominują użytki rolne, stanowiące ok. 60% całkowitej powierzchni województwa, lasy i grunty leśne zajmują 31%, pozostałe grunty 9%.

Gospodarka:

Na Podlasiu zarejestrowanych jest ponad 113 tys. podmiotów gospodarczych, z czego około 96,3 % stanowi sektor prywatny. Największe znaczenie odgrywa przemysł spożywczy, lekki, a także przemysł drzewny, oparty na rodzimych surowcach oraz przemysł maszynowy. Dynamicznie rozwija się sektor spożywczy, a w szczególności przetwórstwo mleka, mięsa, drobiu oraz zbóż.

Sektorami wysokiej szansy są przemysł:

Spożywczy

- sieć nowoczesnych zakładów z branży spożywczej: SM Mlekoop, SM Mlekovita, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Piątnicy;
- dynamiczny rozwój produkcji mleczarskiej: nasz region oprócz silnego przetwórstwa jest również największym producentem mleka w kraju. SM Mlekoop i SM Mlekovita – w czołówce firm mleczarskich w Polsce, znaczna część produkcji „Mlekovity” trafia na rynki Unii Europejskiej i rynki wschodnie;
- sprzyjające warunki naturalne: użytki rolne stanowią około 60 % ogólnej powierzchni regionu, warunki naturalne regionu sprzyjają produkcji ekologicznej;

Maszynowy

- sieć zakładów z branży maszynowej: Pronar Sp. z o.o. – producent traktorów, kół tarczowych, kabin i hydrauliki siłowej, Samasz z Białegostoku – największy w kraju i liczący się w Europie producent nowoczesnych kosiarek rotacyjnych;

Budowlany

- liderami w branży są m.in. Unibep S.A. czy Danwood S.A. Najbardziej innowacyjnym obszarem ich działalności jest budownictwo modułowe, czyli produkcja gotowych domów;
- największy na Podlasiu, choć skupiającym także przedsiębiorstwa z innych części kraju, Wschodni Klaster Budowlany, zrzesza obecnie ponad 100 przedsiębiorstw działających w branży budowlanej.

Podstawowe tendencje:

Zaobserwowano pozytywne tendencje na rynku pracy, w tym spadek stopy bezrobocia, wzrost produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa, sprzedaży detalicznej towarów oraz nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, a także poprawę wskaźników charakteryzujących sytuację finansową przedsiębiorstw. Nadal utrzymywała się stosunkowo dobra sytuacja na rynku pracy, w przemyśle i budownictwie oraz w zakresie nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach.

Rozmieszczenie terytorialne podmiotów gospodarczych, działających na terenie województwa podlaskiego jest nierównomierne. 46,7% wszystkich podmiotów gospodarczych w 2021 roku prowadziło swoją działalność w 3 największych miastach województwa: w Białymstoku (38 819 podmiotów), Suwałkach (7 429 podmiotów) oraz Łomży (6 649 podmiotów), natomiast dalsze 14,2% na terenie powiatu białostockiego (16 075 podmiotów).

Województwo podlaskie charakteryzuje się dość dużym zróżnicowaniem pod względem rozmieszczenia podmiotów w poszczególnych częściach regionu. Biorąc pod uwagę miejsce położenia siedziby podmiotu, a w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą adres zamieszkania, stwierdzono, że w końcu 2021 r. aż 52,3% jednostek prawnych było zlokalizowanych na terenie podregionu białostockiego (59 242 podmioty). Mniej, bo 28,0% ogółu podmiotów zarejestrowanych w naszym województwie, znajdowało się na terenie podregionu łomżyńskiego (31 751 podmiotów), natomiast pozostałe 19,7% skupiał podregion suwalski (22 243 podmioty).

2.5.5. Specjalne strefy ekonomiczne i tereny inwestycyjne

Na terenie województwa podlaskiego funkcjonują 2 specjalne strefy ekonomiczne: Suwalska i Tarnobrzeska.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna jest jedną z czternastu specjalnych stref ekonomicznych w Polsce, które powstały, aby służyć przyspieszeniu wzrostu gospodarczego w danej części kraju. Organem zarządzającym Strefą jest **Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna Spółka Akcyjna**, która od 1996 r. realizuje cele i zadania warunkujące funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej w północno-wschodniej części Polski. Przed wejściem w życie Ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji oraz aktów wykonawczych do Ustawy Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna obejmowała obszar 19 wydzielonych podstref o łącznej powierzchni 662,9506 ha, położonych na terenie trzech województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego i mazowieckiego.

Tab. 10 Podstrefy SSSE

Nazwa Podstrefy	Obszar w ha
Podstrefa Gołdap	57, 3240
Podstrefa Suwałki	179, 3020
Podstrefa Ełk	127, 4056
Podstrefa Augustów	13, 3848
Podstrefa Białystok	94, 2779
Podstrefa Bielsk Podlaski	5, 2989
Podstrefa Czyżew	6, 9126
Podstrefa Grajewo	20, 2437
Podstrefa Hajnówka	3, 1409
Podstrefa Łomża	7, 6884
Podstrefa Małkinia Górna	23, 9200
Podstrefa Narewka	29, 3122
Podstrefa Nowogród	25, 9869
Podstrefa Olecko	25, 3954
Podstrefa Ostrów Mazowiecka	4, 2704
Podstrefa Sejny	3, 8988
Podstrefa Siemiatycze	10, 2307
Podstrefa Szczuczyn	11, 9518
Podstrefa Zabłudów	12, 9958

Źródło: strona SSS Ekonomicznej

Tereny inwestycyjne, znajdujące się w wymienionych 19 podstrefach stanowią ofertę inwestycyjną SSSE S.A. Są to działki przygotowane do szybkiego procesu inwestycyjnego, posiadające aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i w większości wyposażone w niezbędną infrastrukturę techniczną. Inwestor nabywając grunt położony w granicach dawnej strefy ekonomicznej może ubiegać się o decyzję o wsparciu nowej inwestycji. Decyzja taka jest wydawana na okres 15 lat, niezależnie od obowiązującej maksymalnej intensywności publicznej w danym regionie.

Obecnie Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. pełni funkcję zarządzającego obszarem wspierania nowych inwestycji o łącznej powierzchni ok. 26 414 km² (2 641 400 ha).

Swoim zasięgiem obejmuje całe województwo podlaskie, 2 powiaty województwa warmińsko-mazurskiego: ełcki i gołdapski oraz 4 powiaty województwa mazowieckiego: łosicki, ostrowski, sokołowski i węgrowski.

Świetna lokalizacja – w bezpośrednim sąsiedztwie wschodniej granicy Unii Europejskiej, bliskość granic Rosji, Litwy i Białorusi – jest ogromnym atutem tego obszaru i idealnym miejscem do lokowania inwestycji, mających swoich dostawców i odbiorców na rynkach wschodnich.

Potencjał Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej to też jej położenie względem najważniejszych szlaków krajowych i międzynarodowych. Przecinają się tu główne szlaki komunikacyjne i transportowe, wiodące z północy na południe i ze wschodu na zachód Europy. Zlokalizowanych jest tu wiele dróg tranzytowych, z których najważniejsze to: Berlin – Warszawa – Grodno – Sankt Petersburg, następnie Warszawa – Tallinn, biegnąca z Polski przez Litwę i Łotwę do Estonii (planowana część europejskiej drogi ekspresowej – **Via Baltica**, łączącej kraje nadbałtyckie z zachodnią Europą) oraz zaplanowana część europejskiej międzynarodowej trasy **Via Carpatia** relacji „północ-południe”, łączącej Kłajpedę na Litwie z Salonikami w Grecji, stanowiąc tym samym szlak transportowy prowadzący wzdłuż granicy wschodniej UE z Europy Środkowej do Azji, krzyżujący się z korytarzami prowadzącymi z Europy Zachodniej do Rosji i łączący się przez porty Morza Czarnego ze szlakiem TRACECA (Europa – Kaukaz – Azja).

Dostępność transportową zapewnia też sieć połączeń kolejowych, a w szczególności projektowana Rail Baltica – linia kolejowa będąca elementem transeuropejskiego korytarza transportowego, łącząca torem normalnym Warszawę, Kowno, Rygę, Tallinn i Helsinki.

Zarządzająca obszarem Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. swoim działaniem sprzyja rozwojowi gospodarczemu regionu poprzez aktywne tworzenie nowoczesnych ośrodków przemysłowych oraz **wspieranie przedsiębiorczości opartym na nowym instrumencie wsparcia inwestycji.**

Źródło: strona SSS Ekonomicznej

Tab. 11 Zestawienie gruntów w granicach SSSE

Zestawienie gruntów w granicach Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej		
Nazwa Podstrefy	Obszar w ha	Wolne tereny w ha
Podstrefa Suwałki	179,3020	15,8093
Podstrefa Elk	127,4056	10,4736

Podstrefa Gołdap	57,3240	00,0000
Podstrefa Malkinia Górna	23,9200	00,0000
Podstrefa Białystok	94,2779	3,4682
Podstrefa Grajewo	20,2437	4,9421
Podstrefa Łomża	7,6884	0,0000
Podstrefa Bielsk Podlaski	5,2989	1,2977
Podstrefa Czyżew	6,9126	4,6928
Podstrefa Hajnówka	3,1409	0,0000
Podstrefa Narewka	29,3122	22,7922
Podstrefa Nowogród	25,9869	23,5852
Podstrefa Olecko	25,3954	0,0000
Podstrefa Ostrów Mazowiecka	4,2704	0,0000
Podstrefa Sejny	3,8988	3,8988
Podstrefa Siemiatycze	10,2307	5,5120
Podstrefa Szczuczyn	11,9518	1,0286
Podstrefa Zabłudów	12,9958	0,0000
Podstrefa Augustów	13,3848	0,1894
Łącznie	662,9407	97,6899

Źródło: strona SSS Ekonomicznej (dane na dzień 31.12.2022 r.)

Zestawienie 4 największych Podstref Specjalnej Suwalskiej Strefy Ekonomicznej przedstawia się następująco:

Tab. 12 4 największe podstrefy SSSE

Lp.	Nazwa Podstrefy	Obszar w ha	Wolne tereny w ha	Ilość firm
1	Podstrefa Suwałki	179,3020	15,8093	41
2	Podstrefa Ełk	127,4056	10,4736	47
3	Podstrefa Białystok	94,2779	3,4682	24
4	Podstrefa Gołdap	57,3240	00,0000	14

Źródło: strona SSS Ekonomicznej

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., w Podstrefie Suwałki, dysponuje obecnie terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni 15,8093 ha. Tereny są częściowo przygotowane pod działalność gospodarczą, w pełni uzbrojone, posiadają aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., w Podstrefie Ełk oferuje do sprzedaży inwestorom krajowym i zagranicznym tereny inwestycyjne o powierzchni 10,4736 ha w dwóch kompleksach tj.:

- Podstrefa Ełk teren inwestycyjny będący własnością SSSE S.A.,

- Podstrefa Ełk Park Naukowo-Technologiczny teren inwestycyjny będący własnością Gminy Miasta Ełk objęty preferencjami Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Obszar ten jest przygotowany do szybkiego przeprowadzenia procesu inwestycyjnego, tj.: realizacji inwestycji produkcyjnych i usługowych – teren w pełni uzbrojony, posiadający aktualny miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Podstrefa Białystok Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej utworzona w 2008 r. obejmuje obszar o powierzchni 94,2779 ha. Obecnie dysponuje terenami inwestycyjnymi o łącznej powierzchni 3,4682 ha. Położony jest na dwóch obrębach geodezyjnych: Dojlidy i Krywlany. Właścicielem terenów inwestycyjnych objętych preferencjami Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej jest Miasto Białystok.

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. w Podstrefie Gołdap aktualnie nie dysponuje terenami inwestycyjnymi. Podstrefa zajmuje obszar 57,3240 ha, na którym znajduje się 14 firm. Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna Euro-Park Wisłosan – specjalna strefa ekonomiczna utworzona na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. w oparciu o ustawę z dnia 20 października 1994 o specjalnych strefach ekonomicznych. Właścicielami tego majątku są przedsiębiorstwa działające na terenie Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w chwili jej ustanowienia, gminy, na których terenie znajdują się tereny oraz Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. w Warszawie, instytucja zarządzająca TSSE Euro-Park Wisłosan.

TSSE zajmuje obszar 1 632 ha, który znajduje się na terenach województw podkarpackiego, małopolskiego, świętokrzyskiego, mazowieckiego, dolnośląskiego, podlaskiego oraz lubelskiego. Zasoby udostępniane inwestorom na terenie strefy obejmują tereny inwestycyjne, w znacznej mierze uzbrojone, budynki oraz infrastrukturę techniczną.

Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna – Podstrefa Łapy powstała na działkach należących wcześniej do upadłej cukrowni. Powołanie podstrefy Łapy ma być sposobem na przyciągnięcie inwestorów, którzy częściowo odbudują rynek pracy. Obszar Podstrefy Łapy Tarnobrzskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zlokalizowany jest pomiędzy zakładem cukrowni, należącym niegdyś do Krajowej Spółki Cukrowej, położonym po jego wschodniej stronie oraz granicą miejscowości Łapy-Łynki położoną po zachodniej stronie. Obszar ten obejmuje 11,96 ha terenu i w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest pod działalność produkcyjną i usługową.

Tab. 13 Tereny inwestycyjne – powyżej 5,0 ha

Lp.	Gmina i nazwa lokalizacji	Pow. w ha	Forma własności	Przeznaczenie terenu lub zalecana funkcja w MPZP*/	Obecne użytkowanie
1	2	3	4	5	6
1.	Rutka-Tartak	9,00	gminna	Mpzp – usługi turystyczne, hotel do 500 miejsc noclegowych	Rolnicze
2.	Filipów	5,43	gminna	-	Rolnicze
3.	Sejny	9,49	gminna	Mpzp – usługi nieuciążliwe do obsługi mieszkańców i turystów	Rolnicze
4.	Suwałki	8,49	Miasto Suwałki	Mpzp – tereny zabudowy produkcyjnej, składów i magazynów	Rolnicze
5.	Augustów, ul. Nad Netą	8,59	Gmina i Miasto Augustów	Mpzp – tereny zabudowy usług turystycznych	Teren nie użytkowany
6.	Augustów, ul. Wojska Polskiego	11,02	Gmina i Miasto Augustów	Mpzp – tereny przemysłowo-składowe	Teren nie użytkowany
7.	Grajewo/Popowo	5,00	Prywatna	Mpzp – tereny zabudowy usługowej	Rolnicze
8.	Grajewo/Wojewodzin	11,53	Powiat grajewski	-	Rolnicze
9.	Nowogród „Strefa Ekonomiczna”	26,00	Skarb Państwa/ Gmina Nowogród	Mpzp – teren zabudowy produkcyjno-usługowej	Rolnicze
10.	Łomża, ul. Sikorskiego	68,24	Miasto Łomża	-	Teren nie użytkowany
11.	Zambrów	8,34	Gmina Miasto Zambrów	Mpzp – tereny produkcyjno-usługowe	Rolnicze
12.	Wasilków	23,00	Agencja Nieruchomości Rolnych	Mpzp – tereny przemysłowo-usługowe	Rolnicze
13.	Michałowo/Topolany	17,69	Agencja Nieruchomości Rolnych	-	Rolnicze
14.	Michałowo/Topolany	145,53	Skarb Państwa	Mpzp – lotnisko regionalne	Rolnicze
15.	Gródek/Zubry	77,18	Agencja Nieruchomości Rolnych	-	Rolnicze
16.	Narewka/Łuka Golf	37,00	Gmina Narewka	Mpzp – tereny usług z zielenią urządzoną	Odłóg
17.	Narewka/Łuka	11,00	Gmina Narewka	Mpzp – tereny usług z zielenią urządzoną	Odłóg
18.	Bielsk Podlaski/Kotły	6,55	Gmina Bielsk Podlaski	Mpzp – tereny przemysłowo-składowe i rzemieślnicze	Rolnicze
19.	Orla/Topczykały	54,00	Prywatna	Mpzp – tereny przemysłowo-składowo-magazynowe	Rolnicze
20.	Hajnówka/Dubiny	8,78	Gmina Hajnówka	Mpzp – zabudowa przemysłowo-składowo-produkcyjna	Rolnicze
21.	Hajnówka, ul. Dowgirdy	6,96	Gmina Miejska Hajnówka	Mpzp – tereny usługowe	Teren nie użytkowany
22.	Dubicze Cerkiewne/Czechy Orleańskie	7,01	Gmina Dubicze Cerkiewne	-	Teren nie użytkowany
23.	Kleszczele	19,49	Gmina Kleszczele	-	Teren nie użytkowany
24.	Gmina Czeremcha	40,73	Gmina Czeremcha	-	Teren nie użytkowany
25.	Czeremcha/Sławiszczce	9,04	Gmina Czeremcha	-	Teren nie użytkowany
26.	Siemiatycze/Czartajew	10,23	Powiat Siemiatycki	Mpzp – tereny przemysłowe	Rolnicze

27.	Nurzec-Stacja	11,00	Skarb Państwa	-	Teren nie użytkowany
28.	Mielnik	5,24	Gmina Mielnik	-	Rekreacyjno-wypoczynkowe
29.	Mielnik 2	21,59	Gmina Mielnik	-	Teren nie użytkowany

Źródło: Centrum Obsługi Inwestora, stan na 06.2023 r.

2.5.6 Centra handlowe i handlowo-usługowe, logistyczne i magazynowe

W województwie podlaskim większość wszystkich placówek handlowych stanowią tradycyjne sklepy sieciowe i niezrzeszone w sieci. W skali kraju w województwie podlaskim jest małe nasycenie sklepami. Ogółem na koniec 2020 r. w województwie było 8 875 sklepów a na 1 sklep przypadało 132 osoby, co plasowało województwo na 14 miejscu w kraju.

Na obszarze województwa w ujęciu ilościowym, domy handlowe, towarowe, supermarkety i hipermarkety stanowią zaledwie ok. 3% wszystkich placówek handlu detalicznego. Od 2018 r. liczba tych placówek handlowych zwiększyła się o 5 nowych przy ogólnym spadku ilości sklepów.

Białostocki rynek handlowy charakteryzuje się dużą różnorodnością poczynając od podmiejskich hipermarketów, przez wielkopowierzchniowe wolnostojące sklepy specjalistyczne, aż po śródmiejskie galerie handlowe i centra wyprzedażowe.

Centra handlowe w Białymstoku swoją wielkością nie przekraczają 40 tys. m² powierzchni handlowej, a największym obiektem w mieście jest Centrum Handlowe Alfa, którego powierzchnia handlowa wynosi 37 500 m² przy 86 000 m² powierzchni całkowitej, na terenie, którego funkcjonuje 157 sklepów różnych branż.

W Białymstoku aktualnie działa jedenaście centrów handlowych:

- Centrum Handlowe Alfa (ul. Świętojańska),
- Centrum Handlowe Atrium Biała (ul. Miłosza),
- Centrum Handlowe Auchan Produkcyjna (ul. Produkcyjna),
- Auchan Hetmańska (ul. Hetmańska),
- Galeria Antoniuk (ul. Antoniukowska),
- Galeria Jurowiecka (ul. Jurowiecka),
- Galeria M (ul. 1000-lecia Państwa Polskiego),
- Galeria Zielone Wzgórze (ul. Wrocławska),
- Park Handlowy Wysockiego (ul. Wysockiego),
- Outlet Center Białystok (ul. Narodowych Sił Zbrojnych),
- Park Handlowy „Przy Dworcu”,
- Centrum handlowe FASTY.

Ponadto funkcjonują również liczne wolnostojące obiekty pojedynczych marek handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².

W centrach handlowych Białegostoku działa ok. 700 sklepów. Największą grupę najemców stanowią sieci z sektorów: moda (36%), obuwiu i artykuły skórzane (11%) oraz usługi (10%).

W roku 2018 powstał w Białymstoku Park Handlowy „Przy Dworcu” – otwarcie było w lutym 2018 r.

Na terenie Białymstoku na koniec 2021 r. było 6 hipermarketów, 74 supermarkety, 1 dom towarowy i 2 domy handlowe. W Suwałkach i Łomży liczba tych placówek jest zdecydowanie niższa (Suwałki 2, 18, 0 i 2, Łomża 0, 17, 1 i 0).

Poza Białymstokiem znaczące centra handlowe zlokalizowane są w dużych miastach, głównie w Suwałkach i Łomży.

W Suwałkach na koniec sierpnia 2022 r. funkcjonowały trzy centra handlowe i handlowo-usługowe:

- Centrum handlowe MULTISHOP (ul. Armii Krajowej),
- Dom handlowy ARKADIA (ul. Noniewicza),
- Centrum handlowe SUWAŁKI PLAZA (ul. Drewnickiego).

Ponadto funkcjonuje osiem wolnostojących obiektów pojedynczych marek handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².

Największym funkcjonującym centrum handlowym w Suwałkach jest centrum handlowo – rozrywkowe „Suwałki Plaza” o pow. około 20 tys. m². W analizowanym okresie zlikwidowany został jeden hipermarket na rzecz nowego innej sieci handlowej. Rozbudowane zostało również centrum Handlowe Multishop o nowe pawilony o łącznej powierzchni ok. 3000 m².

Łomża posiada pięć funkcjonujących centrów handlowych:

- Galeria Łomża (ul. Piłsudskiego),
- Galeria Veneda (ul. Zawadzka),
- Park Handlowy Łomża (ul. Piłsudskiego),
- Galeria „Aleja Park” (Al. Legionów),
- Galeria Dworcowa (Al. Legionów).

Ponadto funkcjonuje 6 obiektów handlowych, w tym super i hipermarkety, o powierzchni powyżej 2000 m².

Galeria Veneda posiada powierzchnię 40 000 m², na której funkcjonuje 60 lokali handlowych i jest największym obiektem handlowo-usługowym w Łomży.

W analizowanym okresie powstały nowe centra handlowe, w tym Galeria „Aleja Park”, która funkcjonuje od grudnia 2018 r. i Galeria Dworcowa oddana do użytku w styczniu 2021 r. W sąsiedztwie Galerii Veneda również powstały nowe obiekty handlowe, w których funkcjonują sklepy branży RTV i AGD, wyposażenia wnętrz i spożywczej. Aktualnie w budowie jest kolejny Park Handlowy (ul. Piłsudskiego /Spokojna) o powierzchni użytkowej 20 000 m², na terenie którego powstanie 5 budynków, w tym branży budowlanej i wyposażenia wnętrz (oddany do użytku w grudniu 2022 r.).

W większych miastach powiatowych i ich sąsiedztwie również funkcjonują i powstają nowe centra handlowe, w tym w:

- Bielsku Podlaskim od 2015 r. – Park handlowy Centrum Zakupów Bielsk Podlaski, o powierzchni ok. 4 900 m²,
- Kolnie – Park Handlowy
- Hajnówce – Galeria handlowa Hajnówka,
- Zambrowie od 2018 r. – Galeria Zambrów o powierzchni 18 000 m² obejmująca 40 sklepów,
- Augustowie od 2020 r. - AUGUST PARK o powierzchni ok. 7 500 m².

Ostatni okres, w tym pandemia i wojna na Ukrainie znacząco wpłynęły na spowolnienie gospodarcze i rozwój placówek handlowych.

Małe sklepy nie wytrzymują konkurencji hipermarketów i dyskontów. Są takie, które szukają sposobów na przetrwanie. Na przykład podejmują współpracę partnerską, aby w grupie wywalczyć lepsze warunki do prowadzenia biznesu. W całej Polsce każdego roku znika od 3 do 5 tysięcy małych sklepików. Taki trend rozpoczął się w 2004 roku. Na rynek weszły międzynarodowe korporacje oraz sieci handlowe i rozpoczęła się konkurencja, która jest trudna i nierówna. Sklepy zachodnich koncernów zaczęły pojawiać się nawet w mniejszych miejscowościach, a w ich ofercie nawet w kilkudziesięciu procentach przeważają dużo tańsze marki własne. W analizowanym okresie, głównie na terenach wiejskich powstało dużo sklepów nowej polskiej sieci, które są konkurencją dla sieci marek zagranicznych.

Nowe trendy w rozwoju handlu wymuszają także budowę obiektów magazynowych i centrów logistycznych. Obecnie można wyróżnić dwie podstawowe kategorie obiektów magazynowych o odmiennych kryteriach lokalizacyjnych. Pierwsza kategoria dotyczy magazynów zlokalizowanych wewnątrz miast, przeznaczonych głównie dla firm usługowych i produkcyjnych. Druga kategoria dotyczy magazynów zlokalizowanych na obrzeżach miast, przeznaczonych dla większych firm dystrybucyjnych oraz logistycznych.

W Białymstoku powstało pierwsze centrum logistyczne „Panattoni Park Białystok”, o powierzchni blisko 40,6 tys. m², położone jest w granicach administracyjnych miasta Białystok (Fasty), w pobliżu obwodnicy oraz 60 km od przejścia granicznego w Kuźnicy. Inwestycja zlokalizowana jest w odległości ok. 1 km od trasy europejskiej E67 (droga S8), łączącej Wrocław, Łódź, Warszawę i Białystok, co gwarantuje bardzo dobre połączenie z rynkami zbytu w kraju oraz za granicą. Sam park znajduje się w granicach miasta, umożliwiając wygodny dojazd do i z centrum miasta, również komunikacją publiczną. „Panattoni Park Białystok” posiada powierzchnię 40 620 m² i składa się z trzech budynków liczących kolejno: 3 818 m², 22 321 m² i 14 481 m². Centrum logistyczne o charakterze multi-tenant jest opracowane dla najemców reprezentujących różne branże – od logistyków po małą produkcję. Aktualnie w budowie jest „Panattoni Park Białystok II” w Choroszczynie o powierzchni 35 000 m². Obie inwestycje są korzystnie zlokalizowane z dobrym dostępem do drogi krajowej S8.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zagadnienia z zakresu centrów handlowych i handlowo usługowych są właściwie uwzględnione. Do końca 2021 r. w realizacji ustaleń z zakresu centrów handlowych i handlowo usługowych nie zaszły znaczące zmiany.

Założone w planie województwa cele dotyczące centrów handlowych i handlowo usługowych są aktualne.

2.5.7. Turystyka i wypoczynek

Województwo podlaskie należy do regionów o wybitnych walorach przyrodniczo - krajobrazowych i jest regionem pod względem turystycznym wysoce atrakcyjnym. Szczególną wartość przyrodniczą, historyczną i rekreacyjną stanowią 4 parki narodowe (Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Wigierski) oraz 3 parki krajobrazowe (Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyński – Doliny Narwi i Suwalski). Całe województwo położone jest na obszarze funkcjonalnym Zielone Płuca Polski. Walory środowiska, na które składają się doliny rzek, w tym bagienne, puszcze, duże kompleksy leśne, urozmaiconą rzeźbą terenu i jeziora, jak również różnorodne środowisko dziedzictwa kulturowego stwarzają szansę dla rozwoju różnych form turystyki i rekreacji.

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa wyodrębniono 13 rejonów turystycznych posiadających szczególnie korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju turystyki i rekreacji. Są to następujące rejonu:

1) znaczeniu międzynarodowym:

- a) Puszcza Białowieska – z Białowieskim Parkiem Narodowym predestynowana do rozwoju turystyki krajoznawczej, przyrodniczej i kulturowo-etnicznej oraz wypoczynku,
- b) Dolina Biebrzy – z unikalnym Biebrzańskim Parkiem Narodowym, predysponowana do rozwoju turystyki krajoznawczej, przyrodniczej i kulturowo-etnicznej oraz wypoczynku,
- c) Puszcza Augustowska – z Wigierskim Parkiem Narodowym, Kanałem Augustowskim, Czarną Hańczą i uzdrowiskiem Augustów predestynowana do rozwoju wypoczynku pobytowego, turystyki aktywnej, krajoznawczej, przyrodniczej i kulturowo – etnicznej, lecznictwa sanatoryjnego oraz sportów wodnych,

2) znaczeniu regionalnym i krajowym:

- a) Północna Suwalszczyzna – z Suwalskim Parkiem Krajobrazowym i urozmaiconą rzeźbą terenu predestynowana do rozwoju turystyki krajoznawczej głównie kulturowo – etnicznej, aktywnej, wypoczynku oraz sportów zimowych narciarskich i letnich wodnych,
- b) Pojezierze Sejneńskie – z częścią Puszczy Augustowskiej, o bogatej rzeźbie terenu predysponowane do rozwoju turystyki krajoznawczej, kulturowo – etnicznej i przyrodniczej, wypoczynku pobytowego, w tym agroturystyki,
- c) Dolina Dolnej Narwi – z Narwiańskim Parkiem Narodowym i Łomżyńskim Parkiem Krajobrazowym Doliny Narwi predestynowana do rozwoju turystyki krajoznawczej przyrodniczej i kulturowo – etnicznej, w tym aktywnej wodnej,
- d) Puszcza Knyszyńska – z Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, dolinami rzek oraz uzdrowiskiem Supraśl predestynowana do rozwoju turystyki krajoznawczej, kulturowo – etnicznej i przyrodniczej, w tym aktywnej wodnej i rowerowej, wypoczynku pobytowego i rekreacji specjalistycznej wodnej i narciarskiej oraz lecznictwa sanatoryjnego,
- e) Dolina Górnej Narwi – z częścią doliny górnej Narwi i zbiornikiem Siemianówka, stwarzające możliwości rozwoju turystyki aktywnej wodnej i rowerowej oraz rekreacji specjalistycznej i sportów wodnych, a także wypoczynku letniskowego i agroturystyki,
- f) Jeziora Rajgrodzkie – z rozbudowaną infrastrukturą rekreacyjną z możliwościami dalszego rozwoju turystyki aktywnej wodnej, wypoczynku i rekreacji specjalistycznej – sportów wodnych,
- g) Dolina Bugu – z prawobrzeżną częścią doliny oraz częściowo doliny Nurca, z historycznymi miejscowościami (Ciechanowcem, Drohiczyń, Siemiatyczami i Mielnikiem) predestynowana do rozwoju aktywnej turystyki krajoznawczej, kulturowo – etnicznej, pielgrzymkowej (Święta Góra Grabarka), wypoczynku pobytowego i agroturystyki.

3) znaczeniu regionalnym:

- a) Puszcza Kurpiowska z Doliną Pisy – część Puszczy Piskiej i Puszczy Kurpiowskiej z doliną rzeki Pisy, umożliwiające rozwój turystyki aktywnej, krajoznawczej głównie kulturowo – etnicznej i wypoczynku agroturystycznego,
- b) Dolina Rospudy – z jeziorami wzdłuż biegu rzeki, z urozmaiconą rzeźbą terenu predestynowana głównie do aktywnej turystyki krajoznawczej wodnej,
- c) Dolina Nurca – z doliną rzeki Nurzec i zachodnią częścią Równiny Bielskiej, predestynowana do turystyki kulturowo – etnicznej, w tym aktywnej wodnej i agroturystyki.

Do ośrodków o szczególnych walorach kulturowych należą: Białystok, Tykocin, Drohiczyn, Wigry, Suwałki, Łomża, Siemiatycze, Sejny, a także Szczuczyn, Wizna, Augustów i Ciechanowiec. Na obszarze województwa występują liczne obiekty architektury drewnianej, w tym zgromadzone w trzech skansenach – w Nowogrodzie, Ciechanowcu i Białymstoku, oraz w kilku wsiach objętych ochroną konserwatorską, a także obiekty architektury militarnej.

Województwo podlaskie dysponuje znaczną siecią szlaków turystycznych. Do najbardziej wyróżniających się szlaków rowerowych należą: fragment europejskiej trasy EURO VELO R11, Białowieski Szlak Transgraniczny, Nadbużański Szlak Rowerowy, Podlaski Szlak Bociani, Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny oraz Obwodnica Rowerowa Narwiańskiego Parku Narodowego.

Turystyka wodna, w tym żeglarstwo i kajakarstwo ma bardzo korzystne warunki rozwoju w północnej części województwa, głównie na bazie jezior, Kanału Augustowskiego oraz rzek: Czarnej Hańcy, Rospudy, Biebrzy, Supraśli, Narwi oraz dolnego odcinka Pisy.

Bogactwo wielu kultur warunkuje rozwój turystyki kulturowej i etnicznej. Umożliwiają to m.in. następujące szlaki: Szlak Tatarski, Szlak Krainy Otwartych Okiennic i Szlak Religii Województwa Podlaskiego, Szlak Prawosławnych Świątyń i Szlak Rękodziela Ludowego. Oferta turystyki kulturowej splata się z walorami turystyki pielgrzymkowej. Najwięcej pielgrzymów odwiedza corocznie następujące sanktuaria: katolickie – Różanystok, Hodyszewo i Studzieniczną oraz prawosławne – Grabarkę i Supraśl.

Województwo podlaskie posiada jedną z najmniejszych baz noclegowych zbiorowego zakwaterowania w Polsce. Baza ta, na koniec 2021 r. liczyła ogółem 259 obiektów, w tym 193 całorocznych. W porównaniu do 2018 r. baza ta zmniejszyła się o 22 obiekty tj. o 7,83%, a w porównaniu do ilości obiektów hotelowych w 2018 r. zmniejszyła się o 3 obiekty i nie jest odpowiednio rozwinięta w stosunku do jakości walorów środowiska przyrodniczo – kulturowego i potrzeb turystyczno – wypoczynkowych. Województwo podlaskie w 2021 r. uplasowało się na przedostatnim miejscu w kraju pod względem ilości turystycznych obiektów noclegowych oraz pod względem ilości udzielonych noclegów w kraju.

W analizowanym okresie do 2021 r. w obiektach turystycznych sukcesywnie malała ilość miejsc noclegowych, najwięcej obiektów - 286 było w 2019 r. Zmalała również ilość miejsc noclegowych ogółem o 537 tj. o ok. 5,63%. Zmniejszenie w porównaniu z 2018 r. liczby obiektów turystycznych i ilości miejsc noclegowych dotyczy obiektów hotelowych oraz pozostałych obiektów w tym: zespołów ogólnodostępnych domków turystycznych, kwater agroturystycznych i innych obiektów niesklasyfikowanych. Tendencja spadkowa spowodowana była pandemią, w czasie której wystąpiły ograniczenia w korzystaniu z miejsc noclegowych oraz falą uchodźców na granicy z Białorusią, z powodu której w strefie przygranicznej również wystąpiły ograniczenia w turystyce.

W analizowanym okresie w turystyce najkorzystniejszy był 2019 rok a niekorzystny 2020 r. i 2021 r.

Tab. 14 Obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania w latach 2018-2021

Wyszczególnienie	Obiekty				Miejsca noclegowe			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
Ogółem	281	286	270	259	14 636	15 035	14 525	14 099
w tym: całoroczne	216	216	205	193	11 136	11 107	10 891	10 514
Obiekty hotelowe	97	97	97	94	7 009	7 230	7 390	7 393
Hotele	48	51	47	49	4 761	5 109	5 037	5 037
Motele i pensjonaty	13	13	13	13	523	540	540	584
Inne obiekty hotelowe	36	33	34	32	1 725	1 581	1 813	1 772
Pozostałe obiekty w tym:	184	189	173	165	7 627	7 805	7 135	6 706
- Domy wycieczkowe	1	1	1	1	16	16	16	16
- Schroniska (z młodzieżowymi)	7	7	7	6	437	437	471	446
- Ośrodki wczasowe	8	8	8	8	686	725	661	578
- Ośrodki kolonijne	1	1	1	1	70	70	70	70
- Ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	17	16	14	13	1 567	1 524	1 522	1 350
- Zespoły domków turystycznych	15	16	14	15	834	856	786	802
- Kempingi	3	3	3	4	324	187	187	223
- Pola biwakowe	6	5	6	6	395	250	180	240
- Hostele	2	2	1	2	134	94	54	97
- Zakłady uzdrowiskowe	1	1	1	1	180	295	295	295
- Pokoje gościnne/kwatery prywatne	34	40	35	29	362	907	715	595
- Kwatery agroturystyczne	48	48	48	48	776	772	792	761
- Inne obiekty niesklasyfikowane	41	41	34	31	1 227	1 672	1	1 233

Źródło: Dane GUS

Baza noclegowa turystyki w województwie podlaskim jest nierównomiernie rozmieszczona. Najbardziej rozwiniętą sieć turystycznych obiektów noclegowych posiada północna i wschodnia część regionu, w tym w powiatach hajnowskim, augustowskim i białostockim a najuboższa w powiecie zambrowskim, kolneńskim i bielskim.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowało ogółem 63 skategoryzowanych obiektów, w tym 49 hoteli, 2 motele, 10 pensjonatów i 2 kempingi, w tym:

- 1 hotel posiada kategorię pięciu gwiazdek (Białystok),
- 7 hoteli posiada kategorię czterech gwiazdek, w tym 4 w Białymstoku oraz po 1 w Augustowie, Białowieży w Wysokiem Mazowieckiem,
- 29 hoteli posiada kategorię trzech gwiazdek,
- 10 hoteli posiada kategorię dwóch gwiazdek,
- 2 hotele mają posiadają kategorię jednej gwiazdki;
- 2 motele posiadają kategorię dwóch gwiazdek,
- 4 pensjonaty posiadają kategorię trzech gwiazdek,
- 3 pensjonaty posiadają kategorię dwóch gwiazdek,
- 3 pensjonaty posiadają kategorię jednej gwiazdki,
- 2 kempingi posiadają kategorię jednej gwiazdki.

W analizowanym okresie baza hotelowa zmniejszyła się o jeden obiekt a jeden z obiektów w Wysokiem Mazowieckiem zyskał kategorię 4 gwiazdek.

W latach 2018 – 2021, według informacji uzyskanych od Powiatowych Inspektorów Nadzoru Budowlanego, w całym województwie z nowych inwestycji przewidzianych do realizacji było 25 obiektów turystyczno – wypoczynkowych zakwaterowania zbiorowego – hotele, motele i pensjonaty. Część inwestycji dotyczyła rozbudowy i przebudowy istniejących obiektów. Najwięcej nowych inwestycji dotyczy powiatu suwalskiego (8) oraz powiatów białostockiego (4), augustowskiego (4), sejneńskiego (4) i łomżyńskiego (3). W porównaniu z poprzednio ocenianym okresem, w którym w realizacji były 54 obiekty, aktualnie na koniec 2021 r. było ich znacznie mniej, bo 25, na co miała wpływ trwająca w tym okresie pandemia, skutkująca załamaniem się rynku turystycznego.

Pomimo ogólnej tendencji spadkowej w rozwoju bazy turystycznej zakwaterowania zbiorowego nastąpił rozwój bazy turystyki indywidualnej. Najliczniejszą grupą obiektów turystycznych, na które wydano pozwolenia i przyjęto zgłoszenia na budowę w okresie 2018 - 2022 były budynki letniskowe i budynki rekreacji indywidualnej. Najwięcej było ich w powiatach: suwalskim (253), sejneńskim (183), hajnowskim (114), siemiatyckim (48), bielskim (35) i grajewskim (30).

W latach 2018 – 2021 w całym kraju nastąpiło zahamowanie ruchu turystycznego, również w województwie podlaskim nieznacznie zmniejszyła się baza noclegowa oraz nastąpił spadek liczby osób korzystających z noclegów.

Tab. 15 Baza noclegowa turystyki i jej wykorzystanie w województwie podlaskim w latach 2018-2021

Rok	Obiekty	Miejsca noclegowe	Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi	Wynajęte pokoje	Stopień wykorzystania
2018	281	14 636	638 801	1 211 432	466 034	40,04
2019	286	15 035	688 256	1 315 454	500 896	42,00
2020	270	14 525	377 445	830 013	318 498	28,20
2021	259	140 99	440 327	1 022 876	418 248	37,00

Źródło: Dane GUS

Łącznie w latach 2018 – 2021 liczba korzystających z noclegów w województwie podlaskim zmalała o 32%. Największy spadek nastąpił w roku 2020 (pandemia) i w porównaniu do roku 2018 wynosił 40,02%. Spadek liczby turystów dotyczy ośrodków wczasowych (o 44,5%) i pokoi gościnnych (o 19,6%). Natomiast spadek liczby turystów korzystających z noclegów miał miejsce w m.in. w innych obiektach noclegowych (o 11,2%) i pensjonatach (o 23,3%).

Należy podkreślić, że aktualnie w województwie podlaskim udział turystów korzystających z turystycznych obiektów noclegowych był znikomy i wynosił 0,01% (w poprzednio ocenianym okresie 1,48%) z ogólnej liczby turystów korzystających w kraju, co plasuje województwo podlaskie na przedostatnim miejscu w kraju.

Ruch turystyczny w województwie podlaskim koncentruje się przede wszystkim w mieście Białymstoku oraz powiatach augustowskim, białostockim i hajnowskim. Liczba turystów korzystających z noclegów w tych jednostkach w 2021 r. wynosiła odpowiednio: w mieście Białystok 179 248 osób (poprzednio 241 500), w powiecie augustowskim 45 686 osób (poprzednio 59 807), białostockim 33 794 osób (poprzednio 74 525) i w hajnowskim 27 674 osób (poprzednio 63 452), osób. Udział stolicy województwa w ogólnej liczbie udzielonych noclegów wynosi 28,61% (poprzednio 36,35%).

W województwie podlaskim istnieje sieć szlaków turystycznych sprzyjających rozwojowi różnych form turystyki, która stale jest powiększana.

Dobrze funkcjonuje sieć kwater agroturystycznych, szczególnie na terenie Pojezierza Suwalskiego.

W 2021 r. liczba gospodarstw agroturystycznych na Podlasiu wynosiła 663 (poprzednio 793) a kwater agroturystycznych posiadających co najmniej 10 miejsc noclegowych było 48 (poprzednio 51). Ta forma wypoczynku oscyluje na stabilnym poziomie zarówno w zakresie ilości kwater jak i liczby korzystających turystów. Należy dodać, że działalność agroturystyczna obejmuje nie tylko zakwaterowanie i wyżywienie, ale świadczenie innych usług związanych z różnymi formami turystyki aktywnej.

Turystyka i wypoczynek mają szansę stać się ważną gałęzią gospodarki województwa. Potrzebne do tego są kompleksowe działania planistyczne, organizacyjne i inwestycyjne oraz zaangażowanie administracji samorządowej, rządowej i podmiotów gospodarczych na rzecz podniesienia atrakcyjności walorów turystycznych i infrastrukturalnych w obszarach głównych rejonów turystyczno – wypoczynkowych, stosownie do ich predyspozycji funkcjonalnych.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zagadnienia z zakresu turystyki i wypoczynku są właściwie uwzględnione. Na niekorzystne zmiany, które zaszły do 2021 r. nie miały wpływu ustalenia planu województwa z zakresu turystyki i wypoczynku ale ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza spowodowana pandemią.

Założone w planie województwa cele dotyczące turystyki i wypoczynku są nadal aktualne.

2.5.8 Rolnictwo i gospodarka żywnościowa

2.5.8.1. Zmiany uwarunkowań zewnętrznych – „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020” oraz wdrażany „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata „2021 - 2027”.

Rozwój obszarów wiejskich w znacznym stopniu uzależniony jest od wsparcia zewnętrznego w tym dofinansowań z budżetu Unii Europejskiej realizowanych w ramach tzw. Wspólnej Polityki Rolnej. Wśród głównych instrumentów wsparcia należy wymienić między innymi dopłaty bezpośrednie dla rolników oraz środki finansowe przekazywane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW).

Okres niniejszej analizy (lata: 2018 - 2021) obejmuje horyzont czasowy funkcjonowania:

- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 (PROW 2014 - 2020),
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021 - 2027 (PROW 2021 - 2027).

W ramach pierwszego z wymienionych programów określono sześć ogólnych celów podejmowanych działań, w tym:

- ułatwienie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie i leśnictwie oraz na obszarach wiejskich,
- zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach i zrównoważonego zarządzania lasami,
- wspieranie organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie,
- odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem,
- promowanie efektywnego gospodarowania zasobami i wspieranie przechodzenia w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu,
- promowanie włączenia społecznego, zmniejszania ubóstwa oraz rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.

W drodze obecnie obowiązującego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich przyjętego na lata 2021-2027 szczególną uwagę zwrócono na:

- dofinansowanie mniejszych i średnich gospodarstw rolnych,
- pogłębioną analizę aby wsparcie finansowe trafiało przede wszystkim do prawdziwych rolników prowadzących produkcję rolną a nie podmiotów wyłącznie dysponujących gruntami rolnymi,
- wsparcie w możliwie największym zakresie młodych rolników dopiero rozpoczynających prowadzenie gospodarstw rolnych,
- rozbudowane działania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i klimatu,
- ekologiczną produkcję rolną.

Zadania ujęte w przedstawionych wyżej programach są realizowane na poziomie województwa w większości przez Podlaski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Część z nich należy do kompetencji samorządu województwa oraz samorządów powiatów w ramach dofinansowania działań z uwzględnieniem wydatków prywatnych. Działania te są określone stosownymi przepisami prawnymi.

2.5.8.2. Stan zagospodarowania i zmiany w latach 2018 - 2020

Według danych statystycznych z 2020 roku powierzchnia użytków rolnych na terenie województwa podlaskiego wynosiła 1 283 229 ha stanowiąc tym samym ok. 63,59%

powierzchni regionu (kraj 51,67%) i notując wzrost o 0,96% względem udziału w strukturze użytkowania województwa w roku 2017. Oznacza to wzrost areалу użytków rolnych o około 19 tys. ha. Na 1 mieszkańca województwa przypada 1,11 ha użytków rolnych, wobec 0,44 ha w kraju, co klasyfikuje region w czołówce krajowej.

W 2020 roku grunty orne zajmowały powierzchnię 678 902 ha, czyli około 52,91% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w województwie. W porównaniu z danymi z roku 2017 ich powierzchnia wzrosła o ok. 1,2 tys. ha. W ogólnej strukturze użytkowaniu gruntów w gospodarstwach rolnych obserwujemy jednakże spadek udziału gruntów ornyc z poziomu 53,62% w 2017 roku do poziomu 52,91% w roku 2020. Łąki i pastwiska trwałe w 2020 roku obejmowały natomiast powierzchnię 402 698 ha stanowiąc tym samym 31,38% powierzchni gospodarstw rolnych w regionie – o około 28 tys. ha więcej w porównaniu z rokiem 2017 (tj. wzrost o ok. 1,76%).

W związku z postępującym wzrostem przeciętnej powierzchni gospodarstw rolnych w regionie oraz wprowadzaniem do użytkowania coraz większych maszyn rolniczych zjawiskiem pożądanym staje się przeprowadzenie procedur scalenia i wymiany gruntów w celu między innymi stworzenia bardziej optymalnej struktury własnościowej gruntów rolnych ułatwiającej prowadzenie zabiegów agrarnych oraz zmniejszającej koszty produkcji rolnej w gospodarstwach.

Na terenie województwa podlaskiego ze względu na dużą czasochłonność większość procedur scaleniowych została wszczęta jeszcze przed okresem objętym niniejszą oceną natomiast ostateczne decyzje zatwierdzające projekty scalenia i wymiany gruntów wydano już na przestrzeni lat 2018 – 2020. W sumie w oparciu o wydane decyzje dokonano scalenia 13 709 ha gruntów rolnych w oparciu o środki finansowe pochodzące z programu: „PROW 2014-2020”.

Tab. 16 Scalenia i wymiany gruntów rolnych zakończone w latach 2018 - 2022

Lp.	Powiat	Gmina	Nazwa obiektu	Obręby	Pow. obiektu
1.	moniecki	Mońki	„Przytulanka i inne”	Przytulanka, Ciesze, Rusaki	1 197 ha
2.	moniecki	Trzcianne	„Brzeziny”	Brzeziny	1 337 ha
3.	siemiatycki	Perlejewo	„Twarogi i inne”	Twarogi Lackie, Twarogi Ruskie, Stare Moczydły Twarogi-Mazury, Twarogi-Wypychy, Olszewo	1 594 ha
4.	siemiatycki	Perlejewo	„Miodusy i inne”	Miodusy-Pokrzywne Miodusy-Dworaki, Miodusy-Inochy, Koski-Wypychy Borzymy, Twarogi-Trąbnica	1 559 ha
5.	hajnowski	Narewka	„Tarnopol”	Tarnopol	1 047 ha
6.	hajnowski	Narew	„Kotłówka i inne”	Kotłówka, Łopuchówka, Kowela	835 ha
7.	siemiatycki	Dziadkowice	„Osmola i inne”	Osmola, Kąty, Hornowo Hornowszczyzna, Malewice Jasienówka (część)	3 602 ha

	bielski	Boćki		Wygonowo (część)	
8.	hajnowski	Narewka	„Eliaszuki i inne”	Eliaszuki, Planta Mikłaszewo, Michnówka (część), Suszczy Borek (część), Grodzisk (część) Stare Lewkowo (część)	2 538 ha
		Narew		Rybaki (część)	
	białostocki	Michałowo		Bieńdziuga (część), Suszcza (część), Odnoga (część)	
RAZEM:					13 709 ha

W strukturze użytkowania gruntów województwa podlaskiego obserwowana jest tendencja wzrostu udziału gruntów użytkowanych rolniczo. Zjawisko to związane jest z postępującym rozwojem funkcjonujących gospodarstw rolnych cechujących się coraz większą, średnią powierzchnią użytków rolnych. Sama statystyka tak naprawdę jest wypadkową najczęściej wyłączeń gruntów leśnych na poczet produkcji rolniczej oraz z drugiej strony przeznaczenia gruntów rolnych głównie na cele budowlane. W okresie objętym niniejszą oceną z produkcji rolniczej wyłączono w sumie ok. 1170 ha gruntów rolnych, w tym:

- ok. 200 ha gruntów III klasy bonitacyjnej,
- ok. 880 ha gruntów IV klasy bonitacyjnej oraz
- ok. 90 ha gruntów V i VI klasy bonitacyjnej.

Zaobserwowano również wzrost w powierzchni gruntów ugorowanych z poziomu 4 746 ha na koniec roku 2017 do poziomu 6 117 ha na koniec roku 2020, co stanowiło wzrost powierzchni o 1 371 ha (28,89%).

Według statystyk Powszechnego Spisu Rolnego w połowie 2020 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 77 800 gospodarstw rolnych, z czego 77 560 to gospodarstwa indywidualne stanowiące tym samym 99,69% ogólnej liczby gospodarstw.

Liczba gospodarstw rolnych pod względem ich struktury obszarowej wskazuje na dominację w regionie gospodarstw wielkopowierzchniowych o powierzchni, co najmniej 15 ha (29,66% ogólnej liczby gospodarstw), a także gospodarstw o powierzchni: 1 – 5 ha (28,19%) oraz 5 – 10 ha (24,40 %). Coraz mniejszy udział stanowią natomiast gospodarstwa małe o powierzchni do 1 ha. W 2020 roku ich udział wynosił zaledwie 0,84%. W zestawieniu z danymi ogólnokrajowymi w województwie podlaskim obserwowane jest znacznie mniejsze rozdrobnienie gospodarstw rolnych przejawiające się stałą tendencją wzrostową ich przeciętnej powierzchni do poziomu 16,53 ha w roku 2020 – tj. o 3,88 ha większej od średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w kraju. – 12,65 ha.

Produkcyjność podlaskiego rolnictwa mimo niekorzystnych warunków przyrodniczych jest stosunkowo wysoka. Produkcja globalna zwierzęca stanowiła ok. 87,6% sprzedaży ogółu produktów rolnych. Produkcja mleka krowiego, które stało się głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej w gospodarstwach rolnych wzrosła do około 3 233 mln litrów rocznie i w porównaniu z innymi województwami jest jedną z najwyższych w kraju. Koncentracja chowu bydła mlecznego systematycznie narasta, pojawia się coraz więcej gospodarstw specjalizujących się w produkcji mleka, zwłaszcza w zachodniej części województwa.

Stan pogłównia zwierząt gospodarskich przedstawiał się następująco:

- bydło 81,2 szt./100 ha użytków rolnych (w 2016 roku: 86,6 szt./100 ha), w tym krowy 37,8 szt./100 ha użytków rolnych (w 2016 roku: 40,0 szt./100 ha),
- trzoda chlewna 28,8 szt./100 ha użytków rolnych (w 2016 roku: 28,1 szt./100 ha),
- drób 1 103 szt./100 ha użytków rolnych (w 2016 roku: 643,2 szt./100 ha).

Struktura zasiewów w gospodarstwach rolnych w 2020 roku cechowała się największym udziałem następujących upraw:

- mieszanki zbożowe jare – 14,66%,
- pszenżyto ozime – 11,52%,
- żyto ozime – 9,04% oraz
- owies – 7,47%.

Plony zbóż w 2020 r. kształtowały się na poziomie poniżej średniej krajowej – 39,4 dt/ha (kraj – 47,8 dt/ha) i wyniosły 16 047 440 dt. W strukturze zbiorów wydajność poszczególnych upraw znacząco jednakże wzrosła w porównaniu z rokiem 2017 i wyglądała następująco:

- pszenica: 44,0 dt/ha (2017 r. – 34,4 dt/ha),
- żyto: 32,2 dt/ha (2017 r. – 25,4 dt/ha),
- jęczmień: 38,3 dt/ha (2017 r. – 31,0 dt/ha),
- owies: 35,6 dt/ha (2017 r. – 27,5 dt/ha),
- pszenżyto: 40,7 dt/ha (2017 r. – 32,4 dt/ha),
- mieszanki zbożowe: 32,1 dt/ha (2017 r. – 29,1 dt/ha),
- ziemniaki: 291,6 dt/ha (2017 r. – 260,2 dt/ha),
- buraki cukrowe: 510,0 dt/ha (2017 r. – 392,8 dt/ha),
- rzepak i rzepik: 32,4 dt/ha (2017 r. – 32,9 dt/ha).

W przeciwieństwie do ogólnokrajowej tendencji zmniejszania przez rolników stosowania dawki nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych w województwie podlaskim obserwowany jest wzrost w tym zakresie z poziomu 109,6 kg/ha (kraj – 140,2 kg/ha) do poziomu 120,0 kg/ha (kraj – 130,5 kg/ha). Wciąż jednak jest to wskaźnik znacznie niższy od wartości średniej dla kraju.

Poziom wyposażenia technicznego rolnictwa w województwie podlaskim jest nieco wyższy od przeciętnego w kraju. Według danych ze spisu rolnego w 2020 roku liczba ciągników rolniczych przypadająca na 100 ha użytków rolnych wynosiła 9,8 sztuk (kraj – 9,7 szt.). W ostatnim okresie zauważalny jest pewien spadek wielkości tego wskaźnika wynikający przede wszystkim ze wzrostu średniej wielkości mocy ciągnika rolniczego w gospodarstwie rolnym przeznaczonym do uprawy większej powierzchni gruntów rolnych.

Przetwórstwo rolno-spożywcze nadal stanowi ważną gałąź gospodarki województwa i w niektórych branżach posiada dobrze rozwiniętą sieć zakładów o wysokim standardzie technologicznym i sanitarnym. W województwie funkcjonują zakłady mleczarskie, zakłady przetwórstwa mięsnego, owocowo-warzywnego i ziemniaczanego, wytwórnie i mieszalnie pasz, browary, gorzelnie i winiarnie. Wśród nich należy wymienić posiadające dominującą pozycję na rynku produktów mleczarskich zakłady: SM „Mlekovita”, SM „Mlekpol” i OSM „Piątnica” – jedni z największych eksporterów produktów mleczarskich w kraju. W regionie znajduje się również największy zakład przemysłu ziemniaczanego „PEPEES S.A.” w Łomży.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W województwie podlaskim rolnictwo jest jedną z najważniejszych gałęzi gospodarki. Z uwagi między innymi na przekazywane wsparcie finansowe z budżetu Unii Europejskiej

obserwowany jest stały rozwój prowadzonych gospodarstw rolnych przejawiający się poprzez:

- wyższy poziom wyposażenia technicznego prowadzonych gospodarstw rolnych w regionie,
- wzrost przeciętnej powierzchni gospodarstwa rolnego,
- wzrost wielkości prowadzonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w regionie, w tym intensyfikacja produkcji rolnej w zakresie hodowli bydła mlecznego jako jedna z najwyższych w kraju,
- poprawę dobrostanu zwierząt gospodarskich,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników, liczne kursy, szkolenia unijne uświadamiające podmioty prowadzące gospodarstwa rolne w podejmowanych działaniach zawodowych.

Podsumowując obserwowane zmiany w przeważającym zakresie mają charakter tendencji stałych. Z uwagi jednakże na stosunkowo krótki okres upływu czasu od uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (2017 rok) do okresu, z którego przytoczono najbardziej aktualne, dostępne dane statystyczne tj.:

- dane z Powszechnego Spisu Rolnego aktualne na dzień 1 czerwca 2020 r.,
  - pozostałe dane statystyczne aktualne na koniec roku 2021,
- zakres obserwowanych zmian jest niewielki a określone w planie województwa kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa w zakresie rolniczej przestrzeni produkcyjnej i rozwoju obszarów wiejskich są w większości nadal aktualne. W niewielkim zakresie wymagają przeprowadzenia aktualizacji.

2.5.9. Gospodarka zasobami leśnymi

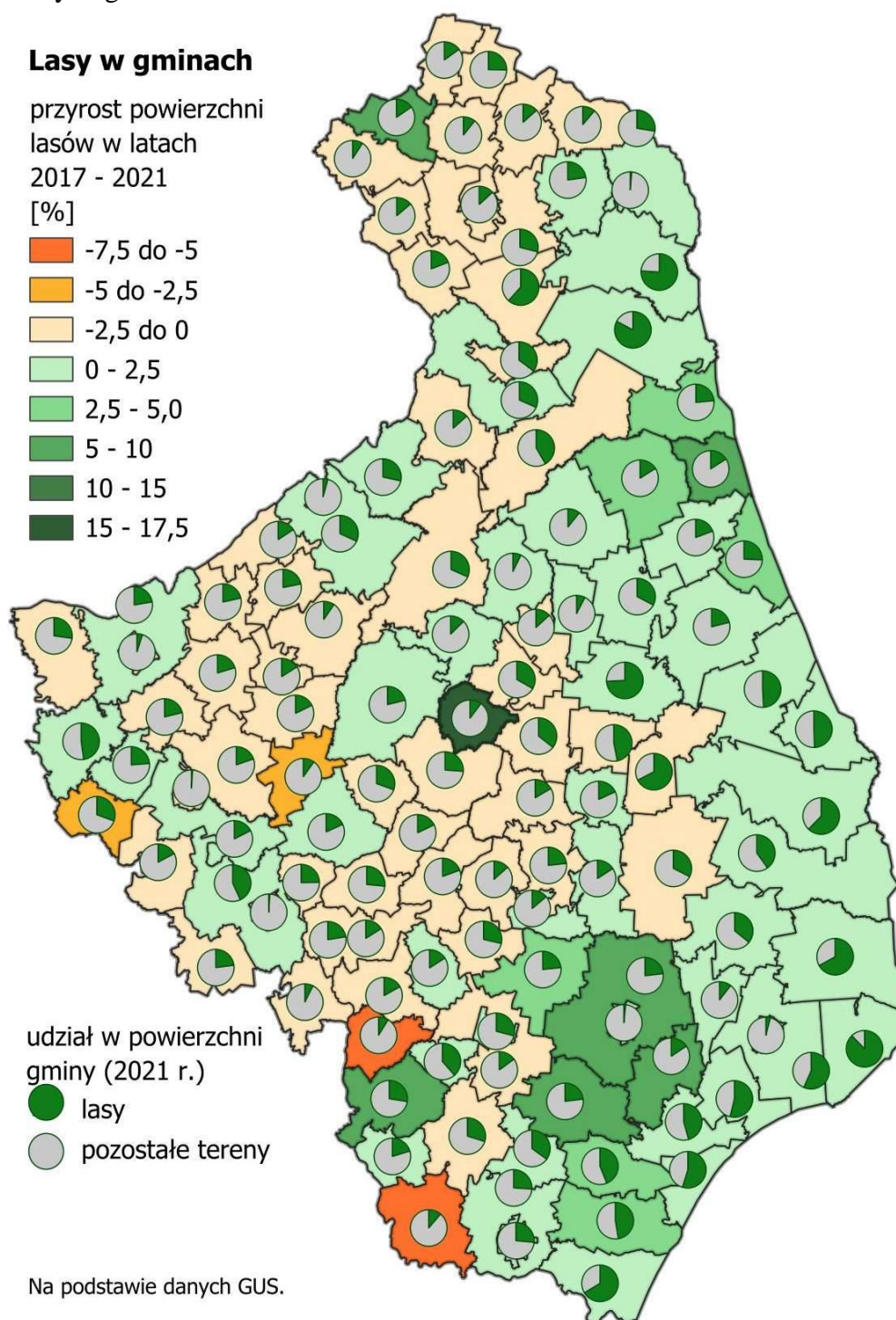
Gospodarka zasobami leśnymi obejmuje w szczególności pozyskiwanie drewna, odnawianie drzewostanu, zalesienia gruntów marginalnych dla produkcji rolniczej oraz pielęgnację lasu. Zasoby drzewne na pniu w 2021 r. szacowano na 186,1 hm³, a powierzchnia drzewostanów w województwie to 599 472 ha. Przeważają drzewostany w III klasie wieku (41-60 lat) – 29,3% oraz w IV klasie wieku (61-80 lat) – 24,0 %. Lasy najstarsze (101 lat i więcej) stanowią 8,2 % całkowitej powierzchni zalesionej, a najmłodsze (1-20 lat) – 9,1 %. Biorąc pod uwagę gatunki panujące, dominują drzewa iglaste (67,5 %), w tym ogromną większość stanowi sosna – zarówno w lasach prywatnych jak i publicznych.

W roku 2021 pozyskano w województwie 1 925,9 dam³ grubizny, z tego 1 811,7 dam³ (94,1 %) w lasach publicznych, co stanowiło 4,7 % produkcji krajowej. W stosunku do 2016 roku pozyskanie grubizny zmniejszyło się o 8,4 %, co jest pozytywną tendencją.

Grunty leśne w województwie podlaskim w 2021 roku zajmowały powierzchnię 635,6 tys. ha, która w stosunku do 2016 roku wzrosła około 4,1 tys. ha. Jednocześnie lesistość regionu wzrosła z 30,8 % do 31,0 % (7 lokata w kraju), gdy dla całego kraju wynosi 29,6 %.

(Dane na podstawie GUS oraz Rocznik Statystyczny Leśnictwa 2022)

Rysunek 3 Lasy w gminach

Lasy w gminach

Lasami stanowiącymi własność Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, zwane dalej „Lasami Państwowymi”.

Powyższego nie stosuje się do lasów:

- będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych;
- wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

W ramach sprawowanego zarządu Lasy Państwowe prowadzą gospodarkę leśną, gospodarują gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzą ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustalają jego wartość (Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach, Dz. U. z 2023 r. poz. 1356, 1688, 1933.).

W województwie podlaskim jednostką Lasów Państwowych jest Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, administrująca lasami na powierzchni 582,6 tysięcy hektarów, w tym 382,1 tys. w granicach województwa podlaskiego.

Tab. 17 Powierzchnia lasów w województwie podlaskim

	Powierzchnia [ha]		różnica [ha]	różnica [%]
	2017	2021		
lasy ogółem	622 168,73	625 685,52	3 516,79	0,57
lasy publiczne ogółem	418 543,94	419 512,53	968,59	0,237
lasy publiczne Skarbu Państwa	416 833,80	417 724,04	890,24	0,21
lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	380 999,73	382 110,98	1 111,25	0,29
lasy publiczne Skarbu Państwa - Parki Narodowe	32 920,66	32 983,02	62,36	0,19
lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	1 445,14	1 444,76	-0,38	-0,03
lasy publiczne gminne	1 455,34	1 480,30	24,96	1,72
lasy prywatne ogółem	203 624,79	206 172,99	2 548,20	1,25

Opracowane na podstawie danych GUS

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wyznaczone w planie kierunki gospodarowania zasobami leśnymi pozostają aktualne. Obserwuje się stały przyrost zasobów drzewnych wynikający ze zwiększania powierzchni gruntów leśnych, związany m.in. z zalesieniami prywatnych gruntów nieleśnych, zgodnie z ustaleniami Krajowego Programu Zwiększania Lesistości, zakładającego zwiększenie lesistości Polski do 30 % w 2020 r. i 33 % w 2050 r. Obecna lesistość województwa podlaskiego wynosi 30,8 %.

3. SYSTEM INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

3.1. Zmiany wynikające z dokumentów rządowych.

Rządowy Program Budowy Dróg Krajowych do 2030 roku (z perspektywą do 2033 roku) jest średniookresowym dokumentem programowym, w którym została zaprezentowana lista inwestycji na drogach krajowych zaplanowanych do realizacji do 2033 roku. Określa on cele polityki transportowej w zakresie budowy drogowej sieci TEN-T na terenie Polski oraz drogowych połączeń komplementarnych. Zasadniczym celem jest stworzenie spójnej sieci dróg krajowych zapewniającej efektywne funkcjonowanie drogowego transportu osobowego i towarowego. Poprawa przepustowości głównych arterii jest jednym z kluczowych elementów, które mogą zwiększyć dynamikę rozwoju zarówno regionów, jak i całego kraju poprzez łatwiejszy, szybszy i tańszy przepływ towarów oraz usług. W programie tym została ujęta budowa drogi ekspresowej S16 na odc. S61 (Ełk) – S19 (Białystok), stanowiącej uzupełniające połączenie względem drogowej sieci TEN-T. Jest to ważny element w krajowej i europejskiej sieci drogowej w celu zapewnienia ciągłości przebiegu szlaku Via Carpatia na terenie Polski przez drogi klasy S.

Program Wzmocnienia Krajowej Sieci Drogowej do 2030 roku to pierwszy tego typu średniookresowy dokument dotyczący kompleksowego utrzymania sieci dróg krajowych. Główne cele programu to: zwiększenie spójności sieci dróg krajowych dostosowanych do ruchu pojazdów o nacisku pojedynczej osi do 11,5 t, zapewnienie wymaganego stanu technicznego istniejącej infrastruktury oraz intensyfikacja działań zmniejszających negatywny wpływ infrastruktury drogowej na środowisko.

Program budowy 100 obwodnic na lata 2020 – 2030 w ramach, którego zamierza się wybudować w kraju 100 obwodnic łącznej długości 820 km. Na terenie województwa podlaskiego przewidziano następujące inwestycje:

- budowa obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej nr 16. Celem inwestycji jest wybudowanie (w latach 2020 – 2030) nowego odcinka drogi krajowej nr 16 długości ok. 6,5 km w ramach południowo-wschodniej obwodnicy Augustowa – od skrzyżowania z istniejącą drogą krajową nr 8 w istn. kilometrażu ok. 729+800 do włączenia w istniejącą drogę krajową nr 16 w istn. kilometrażu ok. 341+700;
- budowa (w latach 2020 – 2030) 4,97 kilometrowej obwodnicy Białobrzegów będącej częścią drogi krajowej nr 8;
- budowa (w latach 2020 – 2025) 15,10 kilometrowej obwodnicy Suchowoli w ciągu drogi krajowej nr 8. Inwestycja w trakcie realizacji;
- budowa (w latach 2020 – 2025) 4,23 kilometrowej obwodnicy Sztabina w ciągu drogi krajowej nr 8. Inwestycja w trakcie realizacji;
- budowa (w latach 2026 – 2028) 7 kilometrowej obwodnicy Zambrowa w ciągu drogi krajowej nr 63 i 66, omijająca od strony zachodniej i południowo-zachodniej Zambrów (alternatywnie od strony wschodniej i południowej) i łącząca się w węźle Zambrów Zachód (alternatywnie w węźle Zambrów Wschód) z drogą S8.

Program Bezpiecznej Infrastruktury Drogowej na lata 2021 - 2024 jest pierwszym samodzielnym programem wieloletnim z obszaru infrastruktury bezpieczeństwa ruchu drogowego na tak dużą skalę. Jego głównym celem jest poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na drogach krajowych w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Podejmowane w ramach Programu działania będą ukierunkowane na zwiększenie ochrony uczestników ruchu oraz stworzenie bezpiecznej infrastruktury

drogowej – a w efekcie zmniejszenie liczby wypadków i ich ofiar. Program jest dokumentem określającym cele i priorytety inwestycyjne, wskazuje poziom i źródła finansowania oraz określa zakres rzeczowy zadań przewidywanych do realizacji.

Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (dawniej Fundusz Dróg Samorządowych) jest kompleksowym instrumentem wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014 - 2023 (z perspektywą do 2025 roku) określa kierunki działań oraz priorytety inwestycyjne w zakresie rozwoju sieci dróg krajowych w Polsce. Program dokonuje diagnozy stanu obecnego sektora drogowego, definiuje zarówno cele planowane do osiągnięcia, jak i kluczowe obszary stanowiące tzw. wąskie gardła w transporcie osobowym i towarowym oraz odnosi się do zobowiązań i wyzwań, jakie stoją przed Polską w najbliższym czasie. Obecnie realizowane inwestycje drogowe są zgodne z tym programem.

3.2. Zmiany infrastruktury transportowej.

3.2.1. Zmiany nawierzchni, gęstości, stanu technicznego oraz obiektów inżynierskich dróg publicznych.

1) Zmiana długości dróg

W okresie objętym oceną nastąpił wzrost długości dróg publicznych o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej.

Według danych GUS w roku 2021 łączna długość dróg publicznych na obszarze województwa podlaskiego wyniosła 31 410,90 km.

Długość dróg krajowych wynosiła 1 024,50 km, w tym dróg ekspresowych 162,9 km. 829 km stanowiły drogi zamiejskie i 195,50 km drogi miejskie, w tym granicach administracyjnych miast 159,011 km oraz 36,489 km w miastach na prawach powiatu (Białystok 23,23 km, Łomża 10,399 km, Suwałki 2,860 km - w wyniku budowy odcinka drogi ekspresowej E67 12,48 km przekwalifikowano na niższą kategorię).

Długość dróg wojewódzkich wynosiła 1 389,5 km (wszystkie o nawierzchni twardej) Drogi zamiejskie miały długość 1 181,1 km a drogi miejskie 208,4 km, w tym w miastach na prawach powiatu 77,218 km (Białystok 29,49 km, Łomża 9,09 km, Suwałki 38,63 km).

Długość dróg powiatowych wynosiła 6 753,3 km, z czego 6 182,5 km (91,55%) posiadało nawierzchnię twardą ulepszoną a 570,8 km (8,45%) stanowiły nawierzchnie nieutwardzone i gruntowe.

Długość dróg gminnych wynosiła 22 080,7 km, w tym w tym 5 332,3 km posiadało nawierzchnię twardą, 4 750,4 km posiadało nawierzchnię twardą ulepszoną i 11 998,0 km stanowiły nawierzchnie gruntowe.

Z powyższych danych wynika, że w odniesieniu do roku 2018 nastąpił znaczny wzrost dróg o nawierzchni utwardzonej. Największy przyrost dróg o nawierzchni twardej nastąpił na drogach powiatowych i gminnych, lecz nadal około 50% dróg jest nieutwardzonych.

2) Zmiana gęstości dróg publicznych

W ocenianym okresie gęstość sieci drogowej w województwie podlaskim wzrosła o 4,3 km/100 km² i wynosiła 135,7 km/100 km², wobec średniej krajowej wynoszącej 137,5 km/100 km². Natomiast gęstość sieci drogowej w standardzie dróg o nawierzchni twardej ulepszonej wynosiła 66,1 km/100 km², co lokuje Podlaskie w strefie najbardziej zapóźnionych, pod tym względem, obszarów kraju.

3) Zmiana stanu nawierzchni dróg krajowych

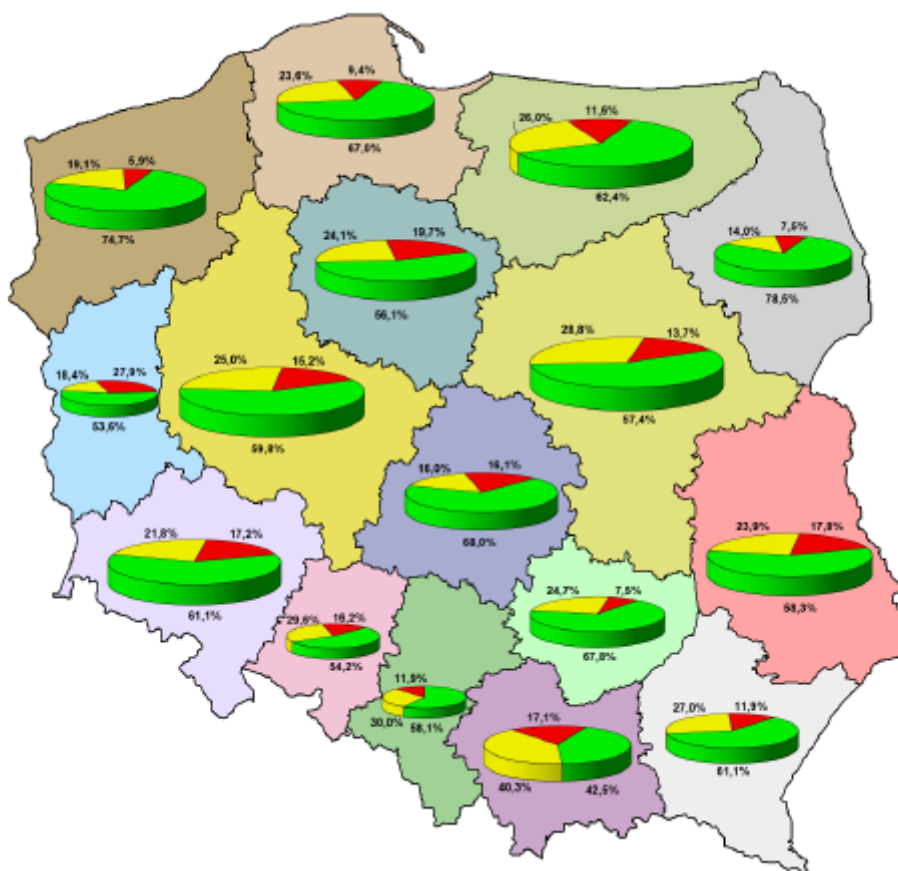
Według Raportu o stanie technicznym nawierzchni sieci dróg krajowych za 2020 rok (GDDKiA) w województwie podlaskim w stanie dobrym znajdowało się 78,5% (kraj 59,6%), w stanie niezadawalającym 14% (kraj 24,9% i 2,5% w remoncie) i w stanie złym 7,5% (kraj 13,9%).

W okresie objętym oceną zaszły następujące zmiany: nastąpił wzrost długości dróg w stanie dobrym o 25,5%, zmniejszyła się długość dróg w stanie niezadawalającym o 16,0% i dróg w stanie złym o 9,5%.

Zdecydowana poprawa stanu dróg w województwie podlaskim jest konsekwencją oddania do użytku nowych odcinków dróg ekspresowych.

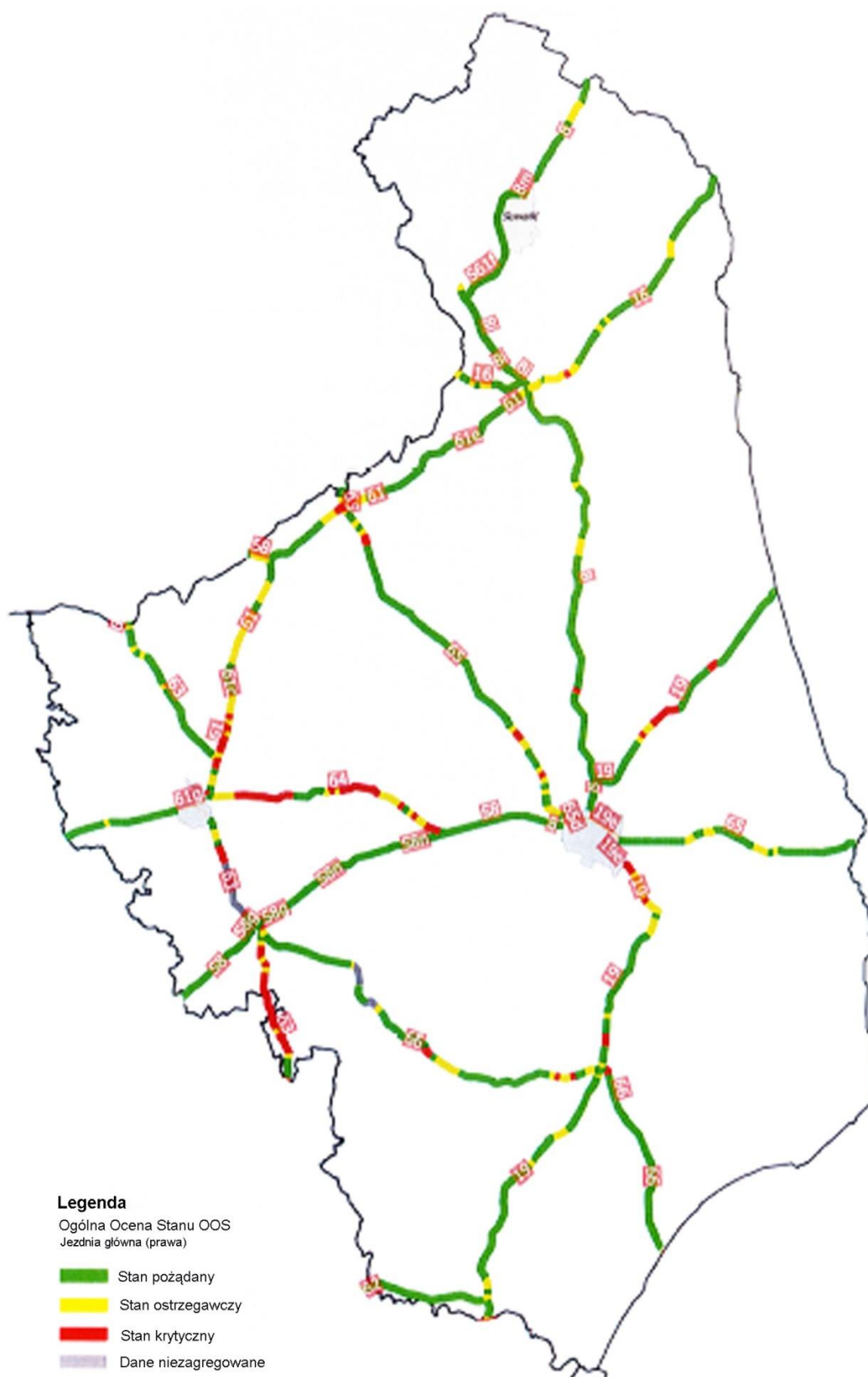
Ocena ogólnego stanu nawierzchni sieci drogowej w poszczególnych oddziałach GDDKiA zaprezentowana została na poniższym rysunku.

Rysunek 4 Oceny stanu nawierzchni dróg krajowych w poszczególnych oddziałach GDDKiA

Źródło: Raport o stanie technicznym nawierzchni sieci dróg krajowych za 2020 rok.

Rysunek 5 Ogólna ocena stanu nawierzchni dróg krajowych w 2020 r.

Źródło: dane GDDKiA.

Ocena nie obejmuje dróg w miastach na Prawach Powiatu (Zarządzanych przez Prezydentów Miast)

4) Zmiana stanu nawierzchni dróg wojewódzkich

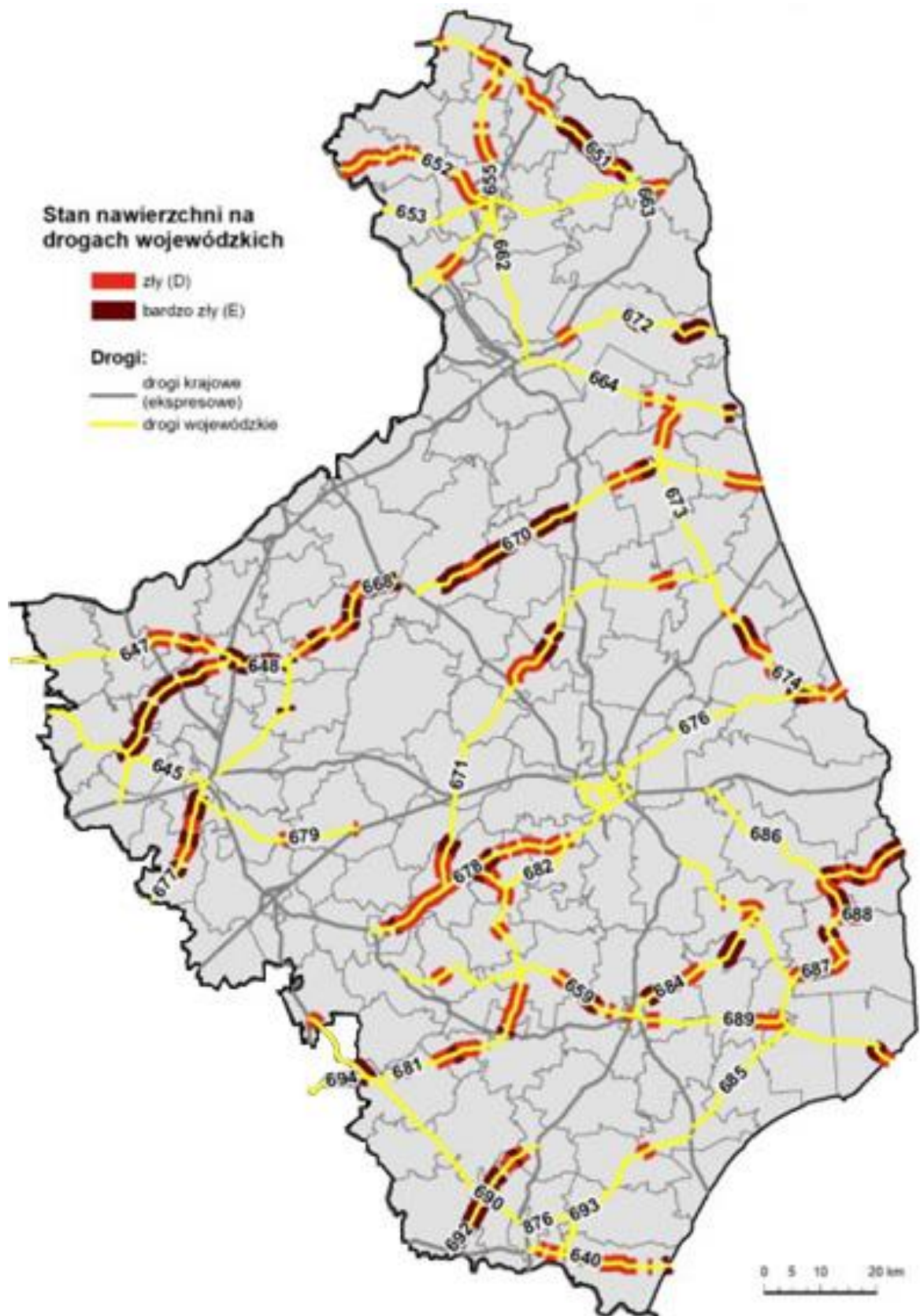
Stan techniczny dróg wojewódzkich na koniec roku 2021 oceniony na podstawie przeglądów dróg wojewódzkich (poza ich przebiegiem na terenie miast na prawach powiatu) wskazuje na poprawę stanu technicznego.

W stanie bardzo dobrym znajdowało się 752,41 km (57,59%), dobrym - 119,940 km (9,18%), zadowalającym - 266,140 km (20,37%), złym - 227,200 km (17,39%) i bardzo złym - 91,980 km (7,04%). W złym i bardzo złym stanie jest ok.25% sieci dróg wojewódzkich, które pilnie wymagają przebudowy. Ponad to wiele z nich nie spełnia parametrów technicznych określonych dla danej klasy drogi.

W miastach na prawach powiatu, wskutek trafionych działań inwestycyjnych przeprowadzonych w latach 2017-2021, stan techniczny ich podstawowych układów komunikacyjnych, zwłaszcza Białegostoku jest, co najmniej, satysfakcjonujący. Podobna sytuacja jest w mieście Suwałki gdzie prowadzone są prace budowlane przy rozbudowie i przebudowie dróg wojewódzkich.

W okresie objętym oceną zaszły następujące zmiany: nastąpił wzrost długości dróg w stanie bardzo dobrym o 254,551 km (23,29%) i w stanie dobry o 4,449 km (0,28%) a zmniejszeniu uległa długości dróg w stanie zadowalającym o 7,925 km 1,13%), w stanie złym o 45,774 km (4,01%) i bardzo złym o 58,029 km (3,76%).

Rysunek 6 Stan nawierzchni dróg wojewódzkich – odcinki w stanie złym i bardzo złym w 2020 r.

Źródło: Regionalny plan transportowy województwa podlaskiego na lata 2021–2027 (z perspektywą do 2030)

5) Zmiana stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych

Zauważa się korzystną zmianę w stanie technicznym dróg powiatowych i gminnych. Należy, zatem, kontynuować Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych. Zły stan techniczny dróg powiatowych i gminnych wynika z wieloletnich zaniedbań, związanych z niskim poziomem finansowania ich utrzymania. Infrastruktura ta, z niewielkimi wyjątkami, nadal znacząco odbiega jakością od obowiązujących standardów użytkowych oraz warunków technicznych.

6) Zmiana ilości konstrukcji mostów na drogach publicznych

W latach 2018-2021 w ciągu wszystkich dróg publicznych województwa nastąpiło zwiększenie z 1 375 obiektów mostowych (mosty i wiadukty) do 1567 obiektów mostowych (wzrost o 192 obiekty). Funkcjonuje 1 przeprawa promowa oraz 20 tuneli i przejść podziemnych (wzrost o 4 obiekty).

7) Obiekty mostowe na drogach krajowych

Z analizy danych pozyskanych z Departamentu Strategii Studiów w Warszawie (DSS) Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad wynika, iż nastąpił znaczny spadek ilości obiektów mostowych w ciągu dróg krajowych w stosunku do lat poprzednich. Jest to konsekwencją zrealizowania nowych dróg ekspresowych i obwodnic, i przekwalifikowania części odcinków dróg krajowych (tzw. starodroży) wraz z obiektami, w ciągach tych odcinków, na drogi niższych kategorii - głównie wojewódzkie.

W 2021 roku w administracji GDDKiA Oddział w Białymstoku oraz w miastach na prawach powiatu znajdowały się: 102 mosty o łącznej długości 5408,14 m, 8 przejść podziemnych o łącznej długości 288,67 m i 4 tunele o łącznej długości 336,24 m.

Ogólna ocena stanu technicznego mostów w 2020 roku (w skali 0 ÷ 5 pkt) wynosiła 3,86 pkt (w 2021 roku wzrosła do 4,09 pkt), przejść podziemnych

3.2.2. Inwestycje drogowe

1) Drogi krajowe

W analizowanym okresie (lata 2018 - 2021) na obszarze województwa podlaskiego były realizowane następujące inwestycje drogowe:

a) w ramach programu pod nazwą „Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020”:

- S61 + DK64 - odcinek pn.: S61 węzeł "Łomża Zachód" (z węzłem) - węzeł "Kolno" (bez węzła) - (S61 - 12,92 km, DK63 - 6,96 km) - w realizacji,
- S61 - odcinek pn.: S61 węzeł "Łomża Południe" (z węzłem) - węzeł "Łomża Zachód" (bez węzła) - (S61 - 7,18 km, DK63 - 8,9 km) - w użytkowaniu,

b) w ramach programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy Dróg Krajowych na lata 2014-2023 (z perspektywą do 2025 r.):

- S61 - odcinek S61 obwodnica Suwałk; inwestycja pn.: Budowa drogi S61 obwodnica Augustowa - granica państwa, odc. obwodnica Suwałk - (12,83 km) - w użytkowaniu,
- S61 - odcinek S61 obwodnica Szczuczyna, II jezdnia; inwestycja pn.: Budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka - obwodnica Augustowa, odc. obwodnica Szczuczyna (druga jezdnia) - (6,59 km) - w użytkowaniu,
- S61 - odcinek S61 węzeł Kolno (z węzłem) - węzeł Stawiski (bez węzła); inwestycja pn.: Budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka - Budzisko (granica państwa). odc.

- Ostrów Mazowiecka - Szczuczyn - (S61 - 16,43 km, DK63 - 2,25 km) - w użytkowaniu,
- S61 - odcinek S61 węzeł "Śniadowo" (z węzłem) - węzeł "Łomża Południe" (bez węzła); inwestycja pn.: Budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka - obwodnica Augustowa, odc. Ostrów Mazowiecka - Szczuczyn - (16,99 km) - w użytkowaniu,
  - S61 - odcinek S61 węzeł "Stawiski" (bez węzła) - do obwodnicy Szczuczyna; inwestycja pn.: Budowa drogi S61 Ostrów Mazowiecka - Budzisko (granica państwa). odc. Ostrów Mazowiecka - Szczuczyn - (18 km) - w użytkowaniu,
  - S8 - odcinek gr. woj. mazowieckiego - Zambrów; inwestycja pn.: S8 Wyszków - Białystok, odc. granica woj. mazowieckiego - Zambrów - (14,91 km) - w użytkowaniu,
  - S19 - odcinek S19 Krynice (od istniejącej DK65) - Dobrzyniewo (bez węzła) - Białystok Zachód (z węzłem); inwestycja pn.: Budowa drogi S19 gr. państwa - Białystok, odc. węzeł Białystok Północ - węzeł Dobrzyniewo - węzeł Białystok Zachód - (10,18 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek S19 Kuźnica - węzeł Sokółka Północ (z węzłem); inwestycja pn.: Budowa drogi S19 gr. państwa - Białystok, odc. Kuźnica - węzeł Białystok Północ - (15,79 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek węzeł Białystok Południe (bez węzła) - Ploski; inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok-Lubartów, odc. Choroszcz - węzeł Boćki (z węzłem) - (12,72 km) - w realizacji,
  - S19 i DK65 - odcinek węzeł Księżyno (bez węzła) - węzeł Białystok Południe (z węzłem) z odcinkiem drogi DK65; inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok-Lubartów, odc. Choroszcz - węzeł Boćki (z węzłem) - (S19 - 7,946 km, DK65 - 13,68 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek węzeł Bielsk Podlaski Zachód (bez węzła) - węzeł Boćki (z węzłem); inwestycja pn.: Projekt i Budowa drogi S19 na odcinku węzeł Bielsk Podlaski Zachód (bez węzła) - węzeł Boćki (z węzłem) - (12,19 km) - w realizacji,
  - S19 i DK66 - odcinek S19 Haćki - węzeł Bielsk Podlaski Zachód (z węzłem) z odcinkiem drogi krajowej nr 66; inwestycja pn.: Projekt i Budowa drogi S19 na odcinku Haćki - węzeł Bielsk Podlaski Zachód (z węzłem) z odcinkiem drogi krajowej nr 66 do istniejącej drogi krajowej nr 19 - (S19 - 9,01 km, DK66 - 2,96 km) - w realizacji,
  - S61 - odcinek S61 koniec obw. Suwałk - Budzisko z obw. Szypliszek - kontynuacja; inwestycja pn.: Budowa drogi S61 obwodnica Augustowa - granica państwa odc. koniec obw. Suwałk - Budzisko (gr. państwa) z obw. Szypliszek - (24,16 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek węzeł Białystok Zachód (bez węzła) - węzeł Księżyno (z węzłem); inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok - Lubartów, odc. Choroszcz - węzeł Boćki (z węzłem) - (16,65 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek Ploski - Haćki; inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok-Lubartów, odc. Choroszcz - węzeł Boćki (z węzłem) - (8,89 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek S19 Malewice - Chlebczyn; inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok - Lubartów odcinek Boćki (bez węzła) - Chlebczyn - (25,07 km) - w realizacji,
  - S19 - odcinek S19 węzeł Boćki (bez węzła) - Malewice; inwestycja pn.: Budowa drogi S19 Białystok - Lubartów odcinek Boćki (bez węzła) - Chlebczyn - (15,91 km) - w realizacji.

W ramach Programu Budowy Dróg Krajowych (...) były realizowane również zadania

z Programu Likwidacji Miejsc Niebezpiecznych, którego jednym z celów jest ograniczenie do 2023 r. liczby ofiar śmiertelnych wypadków o co najmniej 40%.

c) w ramach programu wieloletniego pod nazwą „Program Budowy 100 Obwodnic na lata 2020 – 2030”:

- DK8 - Budowa obwodnicy Suchowoli w ciągu drogi krajowej nr 8 (15,10 km) - w realizacji,
- DK8 - Budowa obwodnicy Sztabina w ciągu drogi krajowej nr 8 (4,23 km) - w realizacji,
- DK8 - Budowa obwodnicy Białobrzegów w ciągu drogi krajowej nr 8 (4,97 km) - w przygotowaniu,
- DK16 - Budowa obwodnicy Augustowa w ciągu drogi krajowej nr 16 (6,5 km) - w przygotowaniu,
- DK63/KD66 - Budowa obwodnicy Zambrowa w ciągu dróg krajowych nr 63 i nr 66 (7 km) - w przygotowaniu,

d) w ramach programu pod nazwą „Program Bezpiecznej Infrastruktury Drogowej”:

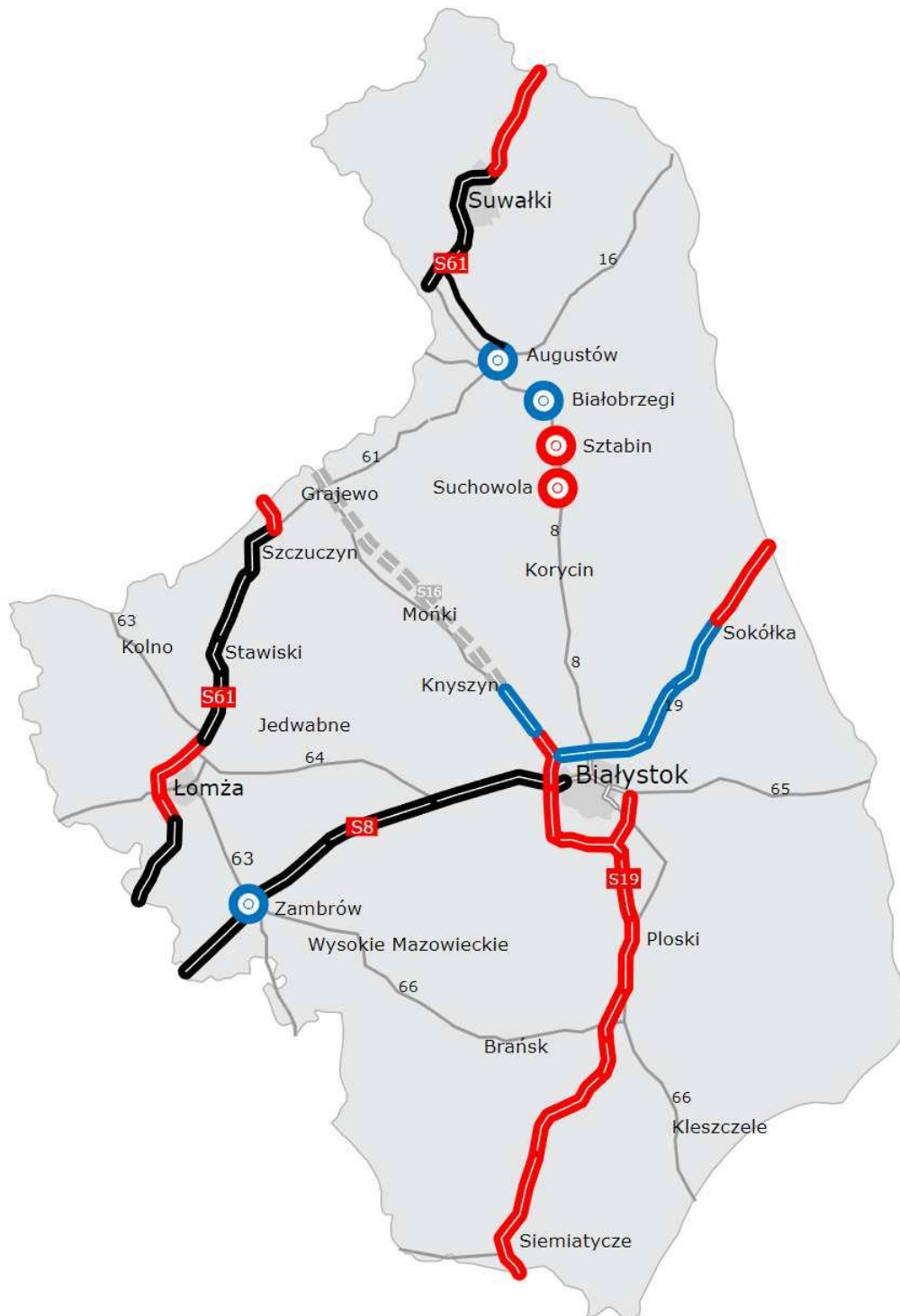
Program jest realizowany od 2021 roku. W ramach Programu w województwie podlaskim zrealizowano:

- doświetlanie przejść dla pieszych przez DK19 - w Zabłudowie i w m. Przewież k. Augustowa,
- budowę chodnika przy DK8 – w Sztabinie.

W przygotowaniu były następujące zadania:

- budowa chodnika na DK66 - w m. Stary Laskowiec,
- przebudowa skrzyżowań na DK8 - w m. Krasne Folwarczne i w m. Wojtachy,
- przebudowa skrzyżowań na DK65 - w m. Dobrzyniewo Duże i w m. Knyszyn,
- budowa drogi rowerowej na DK65 - w m. Koszarówka,
- budowa ciągu pieszo-rowerowego na DK8 na odcinku Augustów - Białobrzegi,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego na przejściach dla pieszych, w tym doświetlenie przejść dla pieszych na drogach krajowych.

Rysunek 7 Mapa Stanu Budowy Dróg Krajowych–woj. podlaskie 2022

Legenda

Drogi krajowe, w tym autostrady, drogi ekspresowe i obwodnice.

w użytkowaniu
  w realizacji
  w przetargu
  w przygotowaniu

A1 S7 Numery autostrad i dróg ekspresowych

Źródło: GDDKiA

2) Drogi wojewódzkie

W analizowanym okresie na obszarze województwa podlaskiego były realizowane Projekty współfinansowane przez Unię Europejską w ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020**:

- Projekt Nr WND-RPPD.04.01.01-20-0002/17 pn.: Zabłudów - Nowosady - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 685- na odcinku o długości ok. 24,1 km,
- Projekt Nr POPW.02.02.00-20-0003/17 pn.: Przebudowa DW Nr 685 na odcinku Zabłudów (DK 19) - granica gminy Zabłudów - na odcinku o długości ok. 8,4 km,
- Projekt Nr POPW.02.02.00-20-0001/17 pn.: Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 682 na odcinku Markowszczyzna – Łapy - na odcinku o długości 14,07 km,
- Projekt Nr POPW.02.02.00-20-0009/16 pn.: Przebudowa DW Nr 678 na odcinku Kleosin – Markowszczyzna - budowa nowych odcinków DW o łącznej długości około 3,70 km (obwodnica Księżyna – 2,45 km, obejście m. Zalesiany – 1,25 km), przebudowa i rozbudowa odcinka drogi wojewódzkiej o długości około 2,95 km (od końca obwodnicy Księżyna do skrzyżowania z DW 682 w m. Markowszczyzna z wyłączeniem obejścia m. Zalesiany),
- Projekt Nr POPW.02.02.00-20-0008/16 pn.: Przebudowa DW Nr 676 na odcinku granica miasta Białystok – Supraśl - wybudowanie nowych odcinków o dł. ok. 2,51 km oraz przebudowa odcinków o dł. ok. 7,24 km,
- Projekt Nr WND-RPPD.04.01.01-20-0004/16 pn.: Łomża - Śniadowo - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 677 - na odcinku 14,46 km,
- Projekt Nr WND-RPPD.04.01.01-20-0003/16 pn.: Nowogród - Łomża - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 645 - na odcinku o długości 10,35 km, z obwodnicą miejscowości Stare Kupiski,
- Projekt Nr WND-RPPD.04.01.01-20-0002/16 pn.: Ciechanowiec - Ostrożany - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 690 - na odcinku o długości ok. 18,95 km,
- Projekt Nr WND-RPPD.04.01.01-20-0001/16 pn.: Dąbrowa Białostocka - Sokółka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 673 - na odcinku o długości 30,95 km,

3) Inwestycje drogowe w miastach na prawach powiatu

a) Białystok

Główne inwestycje drogowe, realizowane w ramach dofinansowania z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia 2014-2020:

- Trasa Niepodległości – inwestycja zrealizowana,
- ul. Ciołkowskiego (po przebudowie będzie stanowić połączenie Trasy Generalskiej i przyszłej Trasy Niepodległości) – inwestycja zrealizowana,
- ul. Sitarska (przedłużona na odcinku od skrzyżowania z ul. Kozłową do ul. Świętokrzyskiej) - inwestycja zrealizowana,

b) Suwałki

Inwestycje drogowe realizowane w analizowanym okresie:

- przebudowa i rozbudowa części podstawowego układu uliczno-drogowego obszaru funkcjonalnego Suwałk obejmującej ulicę Utrata z budową mostu i tunelu pod torami – inwestycja zrealizowana,
- budowa tzw. Trasy Wschodniej, w nowym przebiegu drogi wojewódzkiej nr 655, w ciągu ul. Armii Krajowej, w tym:
  - zadanie 1: przebudowa ul. Sejneńskiej (w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 653) od ul. Młynarskiej do granicy administracyjnej miasta Suwałki – inwestycja zrealizowana,
  - zadanie 2: budowa nowej drogi klasy G na odcinku od ul. Sejneńskiej do ul. Utrata wraz z budową tunelu pod linią kolejową Suwałki-Sokółka i mostu na rzece Czarna

- Hańcza, rozbudowa ul. Utrata na odcinku od ul. Staniszewskiego do ul. Łąkowej, budowa odcinka ul. Staniszewskiego (łącznik do Płociczna) oraz przebudowa układu komunikacyjnego w ciągu drogi wojewódzkiej nr 655 (przebudowa odcinka ul. Leśnej od ul. Krakowskiej do ul. W. Polskiego wraz z budową odcinka od ul. W. Polskiego do ul. Utrata, przebudowa odcinka od ul. Pułaskiego do ul. Północnej) – inwestycja zrealizowana,
- budowa ulicy klasy G na odcinku od ul. Północnej do ul. Wylotowej – inwestycja zrealizowana,
  - przebudowa ul. Utrata i ul. Podhorskiego (dawna DK8) w granicach administracyjnych miasta - inwestycja zrealizowana,
  - modernizacja jezdni w ul. Raczkowskiej (od granicy administracyjnej miasta do przejazdu kolejowego oraz od przejazdu kolejowego w kierunku centrum miasta) – inwestycja zrealizowana,
  - przebudowa ul. Reja na odcinku od obwodnicy Suwałk do granic administracyjnych miasta Suwałki- inwestycja zrealizowana,
  - sukcesywna realizacja ulic osiedlowych zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Miejską w Suwałkach „Programem budowy nawierzchni ulic lokalnych w Suwałkach w latach 2020 – 2023”.

Ulice Raczkowska i Leśna z przebiegiem do ul. Utrata w nowym przebiegu drogi wojewódzkiej nr 655 poprawią skomunikowanie południowej części miasta (w tym terenów przemysłowych SSSE oraz lotniska lokalnego z bazą Centrum Pogotowia Ratunkowego) z węzłem S-61 „Suwałki – Południe” (zrealizowano 1 etap inwestycji),

c) Łomża

Inwestycje drogowe realizowane w analizowanym okresie:

- budowa drogi na odcinku od ul. Wojska Polskiego (DK61) do ul. Nowogrodzkiej (DW 645) – przedłużenie ul. Meblowej wraz z rozbudową i przebudową ulic Jaworowej i Grabowej - zrealizowana;
- przebudowa (remont) ul. Wojska Polskiego w ciągu drogi krajowej 61 - zrealizowana;
- przebudowa ul. Nowogrodzkiej w ciągu drogi wojewódzkiej 645 - zrealizowana;
- przebudowa Alei Legionów w ciągu drogi wojewódzkiej 677 - zrealizowana;
- budowa ul. Kolejowej i ul. Geodetów - inwestycja zrealizowana;
- przebudowa ul. Magazynowej - inwestycja zrealizowana;
- przebudowa ulic miejskich w centrum Łomży, w tym: Plac Stary Rynek, ul. Rządowa, ul. Dworna, ul. Woziwodzka, ul. Giełczyńska, ul. Wiejska - inwestycja zrealizowana;
- budowa i przebudowa ulic miejskich we wschodniej części miasta, w tym, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Władysława Jagiełły i ul. Stefana Batorego - sukcesywnie realizowano,
- budowa i przebudowa ulic na osiedlach mieszkaniowych oraz na terenach produkcyjno-usługowych - sukcesywnie realizowano.

Z zakresu komunikacji zbiorowej:

- budowa Centrum Przesiadkowo-Komunikacyjnego przy ul. Dworcowej, ul. Sikorskiego i Al. Legionów w Łomży - inwestycja zrealizowana.

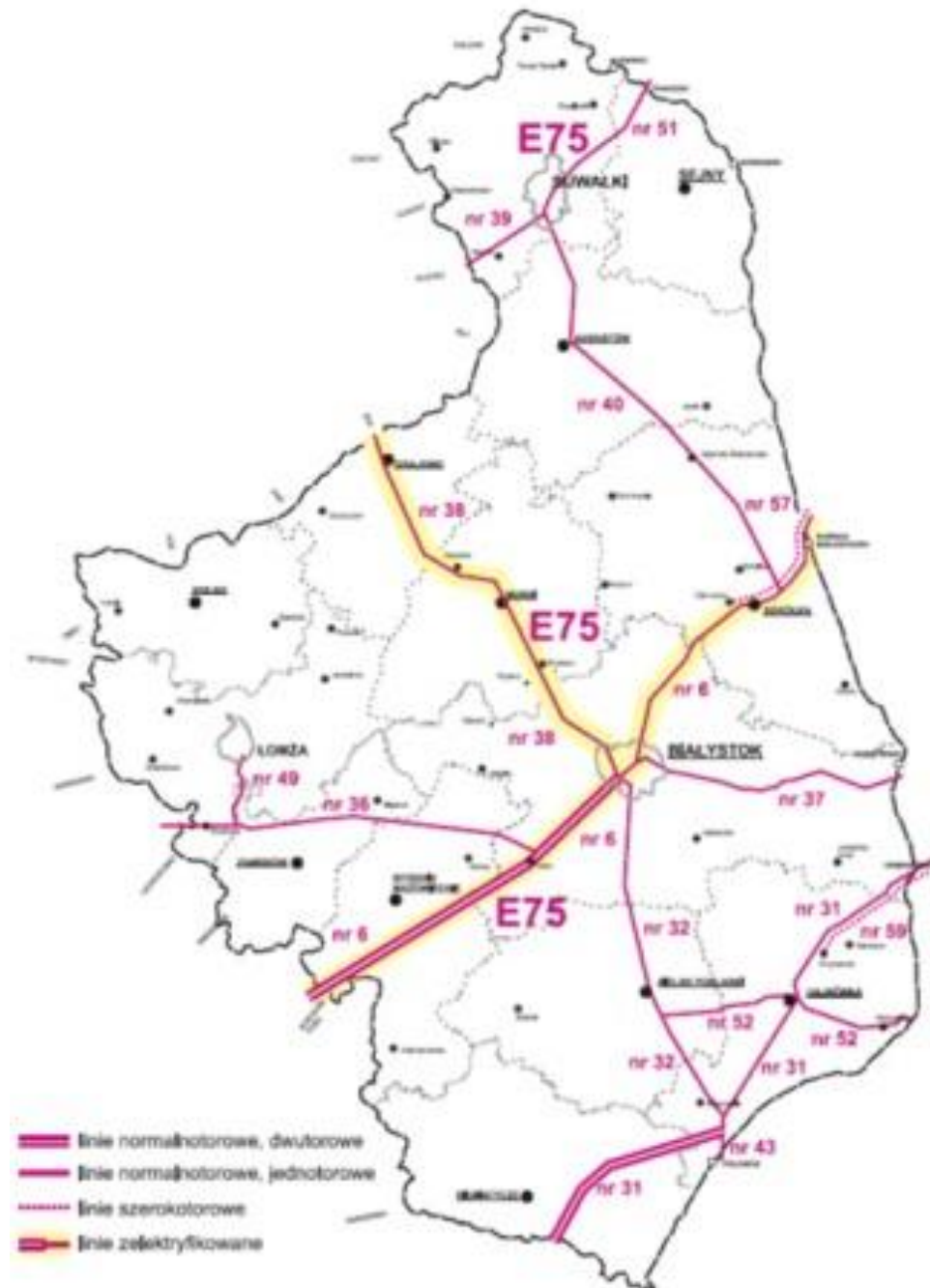
Trwają prace przy budowie Obwodnicy Łomży w ramach budowy drogi ekspresowej S61 (węzeł „Łomża Zachód” - węzeł „Kolno”) – planowane zakończenie robót i oddanie do użytkowania w 2025 r.

Wyrowadzenie ruchu tranzytowego z miasta będzie miało duże znaczenie dla rozkładu natężeń na ulicach miejskich.

3.2.3. Przebudowa linii kolejowych

Na obszarze województwa podlaskiego występują linie kolejowe o znaczeniu międzynarodowym, międzyregionalnym i regionalnym. Przebieg linii i ich charakterystyka określone są obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa oraz zobrazowane na poniższej mapie.

Rysunek 8 Mapa istniejącej sieci kolejowej w województwie podlaskim

Źródło: opracowania na podstawie: PKP PLK S.A. Zakład Linii Kolejowych w Białymstoku – stan na 30.06.2020 r.

Przez teren województwa podlaskiego przebiega znaczący odcinek linii kolejowej Rail Baltica, stanowiącej najważniejszą inwestycję kolejową realizowaną w kraju. Rail Baltica to część transeuropejskiego korytarza, który w przyszłości połączy Niemcy, Polskę, Litwę,

Łotwę, Estonię oraz w dalszej perspektywie – Finlandię. Dzięki prowadzonej modernizacji, trasa przystosowana zostanie do ogólnych standardów linii kolejowych obowiązujących w krajach Unii Europejskiej.

W analizowanym okresie (2018 r. - 2022 r.), po zakończeniu modernizacji odcinka linii na terenie województwa mazowieckiego, zostały podjęte prace modernizacyjne na terenie województwa podlaskiego, na odcinkach Sadowne - Czyżew oraz Czyżew - Białystok.

Zgodnie z planami modernizacji linii kolejowej Rail Baltica, na terenie województwa podlaskiego, do realizacji po 2022 r. pozostaną odcinki Białystok – Ełk i Ełk Trakiszki.

Z danych na rok 2021 (dane GUS) wynika, że na terenie województwa podlaskiego jest 759 km linii kolejowych zarządzanych przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., w tym eksploatowanych 653,64 km co stanowi około 3,5 % w układzie krajowym linii zarządzanych przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A (w Polsce jest to 19 326 km).

Tab. 18 Lista inwestycji kolejowych planowanych do realizacji w ramach RPOWP 2014-2020

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA					
KTdWP – Kontrakt terytorialny dla Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020					
DIdoSRT – Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (2030)					
KPK – Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku					
PBDKiA – Program Budowy Dróg Krajowych i Autostrad na lata 2014 – 2020 (2025)					
2.1.	INFRASTRUKTURA KOLEJOWA				Stan realizacji:
2.1.1.	Prace na linii kolejowej E75 (w ramach modernizacji linii Rail Baltica) na odc. Sadowne – Białystok (wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa – Rembertów – Sadowne) – odcinki na terenie województwa podlaskiego	powiaty: wysokie mazowieckie i białostocki	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe	W realizacji (zrealizowany odcinek Sadowne – Czyżew, w realizacji odcinek Czyżew-Białystok)
2.1.2.	Prace na linii kolejowej nr 6 na odcinku Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka	powiaty: białostocki, sokólski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe	W realizacji
2.1.3.	Prace na linii kolejowej nr 32 odc. Białystok – Bielsk Podlaski (Lewki)	powiaty: białostocki, bielski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe	Zrealizowano
2.1.4.	Prace na linii kolejowej nr 31 na odcinku granica województwa – Czeremcha - Hajnówka	powiaty: siemiatycki, hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe	Zrealizowano
2.1.5.	Prace na linii kolejowej E75 (w ramach modernizacji linii Rail Baltica), na odcinku Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki (granica państwa)	powiaty: białostocki, moniecki, grajewski, suwalski, sejneński	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie warunkowe	Prace projektowe
2.1.6.	Prace na linii kolejowej nr 32 odcinek Lewki – Czeremcha	powiaty bielski i hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie warunkowe	Zrealizowano

Tab. 19 Lista inwestycji kolejowych planowanych do realizacji na terenie województwa podlaskiego – finansowanie z innych źródeł (EFRR + Budżet Województwa)

L.p.	Nazwa zadania	Etap realizacji
1.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 57 odc." Kuźnica Białostocka –Gieniusze (26,76 km)	trwają roboty budowlane
2.	Rewitalizacja linii kolejowej 923 Bufałowo Wschód – Bufałowo (1,12 km)	trwają roboty budowlane
3.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 36 odc. Łapy - Śniadowo – granica województwa (68,56km)	opracowano studium wykonalności
4.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 49 Śniadowo – Łomża (17.26 km)	opracowano studium wykonalności
5.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 59 odc. granica Państwa - Chryzanów (20,13km)	inwestycja zakończona
6.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 52 Hajnówka – Białowieża (23,02 km)	Inwestycja w części zrealizowana (oddano część trasy do użytkowania odcinek Hajnówka – Lewki)

Stan realizacji inwestycji kolejowych ujętych w RPT (źródło: dane z 2022 r. PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrum Realizacji Inwestycji).

Inwestycje kolejowe zwiększają dostępność komunikacyjną mieszkańcom całego kraju, w tym również województwa podlaskiego i zapewniają warunki do powrotu pociągów pasażerskich. W wyniku inwestycji uruchomiono połączenia bezpośrednio z Bielska Podlaskiego do Hajnówki oraz z Lubina do Rudnej Gwizdanowa.

Od 2022 r. trwa modernizacja otoczenia dworca w Białymstoku, zmodernizowana została nastawnia, teraz modernizowane są perony, torowiska oraz przejścia podziemne – przygotowanie z połączeniem Intermodalnego Węzła Komunikacyjnego łączącego PKP z PKS oraz BKM (komunikacja miejska).

1) Rządowy Programy budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021–2025”

Program ma na celu poprawę dostępu do kolei i ograniczenie wykluczenia komunikacyjnego.

Pierwsze inwestycje w województwie podlaskim w ramach tego programu zostały zrealizowane i wpływają na korzystniejszy dostęp do kolei mieszkańców i podróżnych w powiecie hajnowskim na linii Białystok – Czeremcha w wyniku przebudowy peronów w Kleszczelach i Suchowolcach.

Docelowo w ramach realizacji „Rządowego programu budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021-2025” zostanie dostosowanych do potrzeb podróżnych 17 przystanków. Wprowadzone zostaną ułatwienia dostępu do pociągów osobom o ograniczonej możliwości poruszania oraz rowerzystom.

W Suchowolcach razem z przystankiem przewidziano modernizację przejazdu kolejowo-drogowego w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa w ruchu kolejowym i drogowym. Wyposażenie skrzyżowania w sygnalizację świetlną i dźwiękową. Inwestycja jest w realizacji a planowane jej zakończenie jest na 2022 r.

2) Projekty współfinansowane przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego.

- a) **Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku (KPK)** - jest programem wieloletnim, obejmującym inwestycje na liniach kolejowych, które dofinansowane są przez ministra właściwego do spraw transportu.

Dokument ten realizuje strategię przyjęte przez Radę Ministrów, w tym „Strategię Rozwoju Kraju 2020” oraz „Strategię Rozwoju Transportu do 2020 z perspektywą do 2030 roku”.

Krajowy Program Kolejowy obowiązuje do roku 2023, czyli do momentu, w którym kończy się możliwość dofinansowania projektów w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020. Dokument określa wielkość i źródła finansowania (w tym środki z UE oraz środki krajowe), a także stanowi podstawę dla zapewnienia finansowania inwestycji zgodnie z ustawą o finansach publicznych.

Uchwała NR 249/2022 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Kolejowego do 2023 roku przewiduje się realizację na terenie województwa podlaskiego do roku 2023, 16 projektów inwestycyjnych.

- b) **Modernizacja szerokotorowych linii kolejowych w województwie podlaskim.**

Są to inwestycje ważne dla usprawnienia przewozów towarowych pomiędzy Polską i Białorusią, a także pomiędzy wschodem i zachodem Europy.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. na Podlasiu remontują szerokotorową linię kolejową od granicy z Białorusią do stacji Zabłotczyzna. Prace obejmują przebudowę toru, mosty i stację Siemianówka. Inwestycja z udziałem środków UE poprawi konkurencyjność kolei w transporcie ładunków i wesprze rozwój gospodarczy regionu.

Remont linii szerokotorowej na odcinku granica państwa – Zabłotczyzna (nr 59) oraz na przejściu granicznym Siemianówka – Świsłocz to bardzo ważna inwestycja dla usprawnienia przewozów. W efekcie inwestycji poprawi się przepustowość szerokotorowej trasy - po torach będzie mogło kursować więcej pociągów z prędkością do 60 km/h. Stacje w Siemianówce, Mikłaszewie i Zabłotczyźnie będą mogły przyjmować i obsługiwać cięższe i dłuższe pociągi do 245 kN/oś i do 1050 m.

Dzięki inwestycji przeładunek towarów przez wschodnią granicę będzie szybszy i sprawniejszy. Wzrośnie przewóz ładunków Inwestycja wpływa na gospodarkę regionu i zwiększy się rola Podlasia na mapie transportowej państwa, więcej pociągów z towarami zza wschodniej granicy to także więcej klientów punktów przeładunkowych na terenie województwa. Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności transportu kolejowego względem drogowego. Więcej towarów na torach to mniej ciężarówek na drogach i więcej korzyści dla środowiska.

3) Zaawansowanie prac na torach i mostach (źródło PLK).

Od przejścia granicznego Siemianówka - Świsłocz do miejscowości Zabłotczyzna zostało już wymienionych 20 km torów. Nowe szyny, łączone w technologii bezстыkowej, zapewniają mniejszy poziom hałasu. Wyremontowano 5 z 13 obiektów inżynierskich – mostów i przepustów. W ramach prac remontowany jest 76 metrowy most na Zalewie Siemianowskim. Wzmocnione obiekty zapewnią bezpieczny przejazd ciężkich składów towarowych.

Na stacji w Siemianówce wymieniane są tory i rozjazdy. Remont nastawni zapewni lepsze warunki pracy. Będą nowoczesne urządzenia sterowania ruchem, co zwiększy poziom bezpieczeństwa i umożliwi obsługę większej liczby pociągów. Bezpieczeństwo ruchu kolejowego i samochodowego zapewni także przebudowa 13 przejazdów drogowo-kolejowych.

Inwestycja na linii towarowej szerokotorowej prowadzona jest w ramach dwóch projektów:

„Rewitalizacja linii kolejowej nr 59 na odcinku granica państwa – Chryzanów (s)” o wartości 69,2 mln zł netto, współfinansowanego z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego i Funduszu Kolejowego.

„Prace inwestycyjne na przejściu granicznym Siemianówka-Swisłocz” o wartości 68,8 mln zł netto, finansowanego w całości z budżetu państwa (wchodzącego w zakres szerszego projektu pn. „Poprawa stanu technicznego infrastruktury kolejowej w rejonach przejść granicznych, w tym toru szerokiego”).

Zakończenie wszystkich prac planuje się na IV kwartał 2022 roku.

Prace na odcinku granica państwa – Chryzanów (linia 59) to niejedynie inwestycje PLK w międzynarodowy transport kolejowy na terenie województwa podlaskiego i we wschodniej Polsce. Modernizacja obejmie również linię szerokotorową w okolicach Sokółki i przejścia granicznego w Kuźnicy Białostockiej (linia nr 57). Prowadzone są prace projektowe i przygotowawcze. W efekcie inwestycji między innymi przywrócony zostanie ruch towarowy na nieczynnym od prawie 30 lat odcinku Sokółka – Gieniusze. Poprawa jakości przewozu towarów koleją to jeden z celów Krajowego Programu Kolejowego.

3.2.4. Zmiany w zagospodarowaniu terenów przejść granicznych

W województwie funkcjonują:

- trzy ogólnodostępne drogowe przejścia graniczne na granicy zewnętrznej UE z Białorusią: Kuźnica - Bruzgi, Bobrowniki – Bierestowica i Połowce – Pieszczatka,
- dwa przejścia kolejowe: Kuźnica i Siemianówka,
- jedno przejście dla uproszczonego ruchu turystycznego Białowieża - Piererow (tylko ruch pieszy i rowerowy),
- jedno przejście rzeczne Rudawka - Lesnaja czynne sezonowo.

W ocenianym okresie nie prowadzono żadnych działań inwestycyjnych na wszystkich trzech przejściach drogowych i przejściu pieszym.

Na przejściach kolejowych zaszły następujące zmiany:

- Kuźnica – zwiększenie przepustowości linii 57 odc. Kuźnica Białostocka – Sokółka, budowa stanowiska do obsługi TWR w stacji Kuźnica Białostocka,
- Siemianówka – zwiększenie przepustowości linii nr 59 (drugorzędna szerokotorowa) i zwiększenie nacisków osiowych min. 245 kN na torach głównych i stacyjnych w stacjach Siemianówka, Mikłaszewo i Zabłotczyzna oraz na linii 31 (pierwszorzędna normalnotorowa) zwiększenie nacisków osiowych min. 22 kN.

Na przejściu rzeczonym w Rudawce zrealizowano minimalną infrastrukturę umożliwiającą okresową odprawę paszportową małych jednostek pływających znajdujących się w osobistym posiadaniu na rzeczonym przejściu granicznym dla międzynarodowego ruchu osobowego z wyłączeniem towarów.

3.2.5. Infrastruktura lotnicza

W maju 2020 roku lotnisko Krywlany otrzymało certyfikat, zgodnie, z którym mogą na nim lądować statki powietrzne zabierające na pokład do 30 pasażerów. Obecnie lotnisko wykorzystywane jest przede wszystkim przez Aeroklub Białostocki, Podlaski Oddział Straży Granicznej oraz Lotnicze Pogotowie Ratunkowe. Planowane są dalsze prace, mające na celu uzyskanie certyfikatu umożliwiającego lądowanie samolotów zabierających na pokład do 50 pasażerów. W Suwałkach działa lotnisko lokalne (lotnisko użytku wyłącznego) o utwardzonym pasie startowym o długości 1,3 km z niewielką infrastrukturą obsługującą ruch w zakresie lotów małych samolotów, głównie o charakterze rekreacyjnym i biznesowym. Oba lotniska nie tworzą istotnej alternatywy dla transportu drogowego i kolejowego, choć z pewnością pożądane jest szersze wykorzystanie lotniska w Białymstoku, także w Suwałkach dla obsługi ruchu general aviation, głównie na potrzeby podróży służbowych i biznesowych do i z regionu.

Na lotnisku Krywlany zrealizowano:

- drogę startową o wymiarach 1350 m na 30 m (o nawierzchni utwardzonej z asfaltobetonu) – ze względu na występowanie przeszkód lotniczych obecnie wykorzystywana jest na długości ok 850 m do czasu ich usunięcia,
- drogę startową o wymiarach 840 m na 160 m (o nawierzchni trawiastej),
- płytę do zawracania samolotów,
- drogi kołowania,
- płyty postojowe,
- strefę lądowania skoczków spadochronowych,
- niezbędną infrastrukturę techniczną wraz z oświetleniem.

Na lotnisku w Suwałkach zrealizowano:

- główna droga startowej (DS-1) o długości 1320 m i szerokości 30 m nawierzchni sztucznej wraz z pasem drogi startowej o nawierzchni trawiastej oraz z płytą do zawracania przy DS-1 o nawierzchni sztucznej,
- płyta postojowej PPS o wymiarach 65 m x 130 m o nawierzchni sztucznej;
- droga kołowania DK szerokości 15 m, łączącej drogę startową DS-1 z płytą postojową PPS, nawierzchni sztucznej,
- droga startowej (DS-2) o długości 800 m i szerokości 60 m, o nawierzchni naturalnej darniowej,
- niezbędna infrastruktura techniczna.

Na lotnisku tym mogą lądować śmigłowce, szybowce, motolotnie, awionetki oraz małe samoloty.

3.2.6. Transport wodny śródlądowy

W okresie, dotyczącym oceny realizacji ustaleń PZPWP nie zaszły żadne zmiany. Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz.U. 2022 poz. 1170) wyznacza na obszarze województwa podlaskiego pięć dróg wodnych o znaczeniu regionalnym i są to:

- Kanał Augustowski – na długości 83 km, od połączenia z rzeką Biebrzą do granicy Państwa, wraz z jeziorami znajdującymi się na trasie tego Kanału;
- rzeka Biebrza – na długości 84,2 km, od ujścia Kanału Augustowskiego do ujścia do rzeki Narwi;
- rzeka Narew – całkowita długość 186,0 km, od ujścia rzeki Biebrzy do miejscowości Pułtusk – tylko część w województwie podlaskim;
- rzeka Pisa – na długości 80,0 km, od jeziora Roś do ujścia do rzeki Narwi – większa

część w województwie podlaskim;

- rzeka Bug – całkowita długość 224,2 km od ujścia rzeki Muchawiec do ujścia do rzeki Narwi – jest to rzeka graniczna między województwem podlaskim i województwem mazowieckim oraz lubelskim

Wszystkie te drogi wodne należą do klasy Ia, charakteryzującej drogi wodne o znaczeniu regionalnym - o najniższych parametrach eksploatacyjnych. Dostosowana są one do statków z napędem i barek o parametrach: długość max. 24,0 m, szerokość max. 3,5 m, głębokość zanurzenia – 1,0 m, co stanowi ograniczenia w rozwoju ruchu komunikacji wodnej. Niskie nakłady na utrzymanie tych dróg oraz ich modernizację obniżają z każdym rokiem ich znaczenie dla rozwoju regionu. Wyjątkiem i to tylko w odniesieniu do przewozów pasażerskich (ponad 100 tys. rocznie), jest zabytkowy Kanał Augustowski, użytkowany wyłącznie jako wodny szlak turystyczny.

3.3. Zmiany funkcjonowania drogowej infrastruktury transportowej

3.3.1. Zmiany ruchu na drogach krajowych

W Generalnym Pomiarze Ruch 2020/21 (GPR) pomiarem została objęta sieć dróg krajowych o długości 18 256 km (wg stanu na 31 maja 2021 r.). W porównaniu z rokiem 2015 sieć dróg krajowych uległa zmianie. Oddano do użytkowania wiele nowych odcinków autostrad i dróg ekspresowych, domknięte zostały wybrane ciągi dróg szybkiego ruchu. Z tego powodu, bezpośrednie porównanie wielkości Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych (SDRR) z roku 2015 i z GPR 2020/21 dla określenia zmian, jakie zaistniały w wielkości ruchu drogowego w ciągu ostatnich pięciu lat nie jest właściwe i może być przyczyną błędnych interpretacji. Względem GPR 2015, w GPR 2020/21 zarejestrowano wzrost długości sieci dróg krajowych objętych pomiarem o prawie 250 kilometrów. Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych (SDRR) w GPR 2020/21 na sieci dróg krajowych wyniósł 13 574 poj./dobę. Obciążenie ruchem pojazdów silnikowych nie było równomierne dla całej sieci dróg krajowych i było uzależnione od znaczenia poszczególnych odcinków dróg w sieci drogowej. Na drogach międzynarodowych SDRR w GPR 2020/21 wynosił 25 488 poj./dobę, a na pozostałych drogach krajowych 8 746 poj./dobę. Pomiędzy GPR 2015, a GPR 2020/21 na sieci dróg krajowych objętej pomiarem ruchu zanotowano wzrost ruchu średnio o 21% względem roku 2015. Dynamika wzrostu ruchu na całej sieci dróg krajowych była wyższa niż w poprzednim okresie pięcioletnim, jednak nie była ona równomierna – na drogach międzynarodowych zarejestrowano 27% wzrostu, a na pozostałych drogach krajowych 15%.

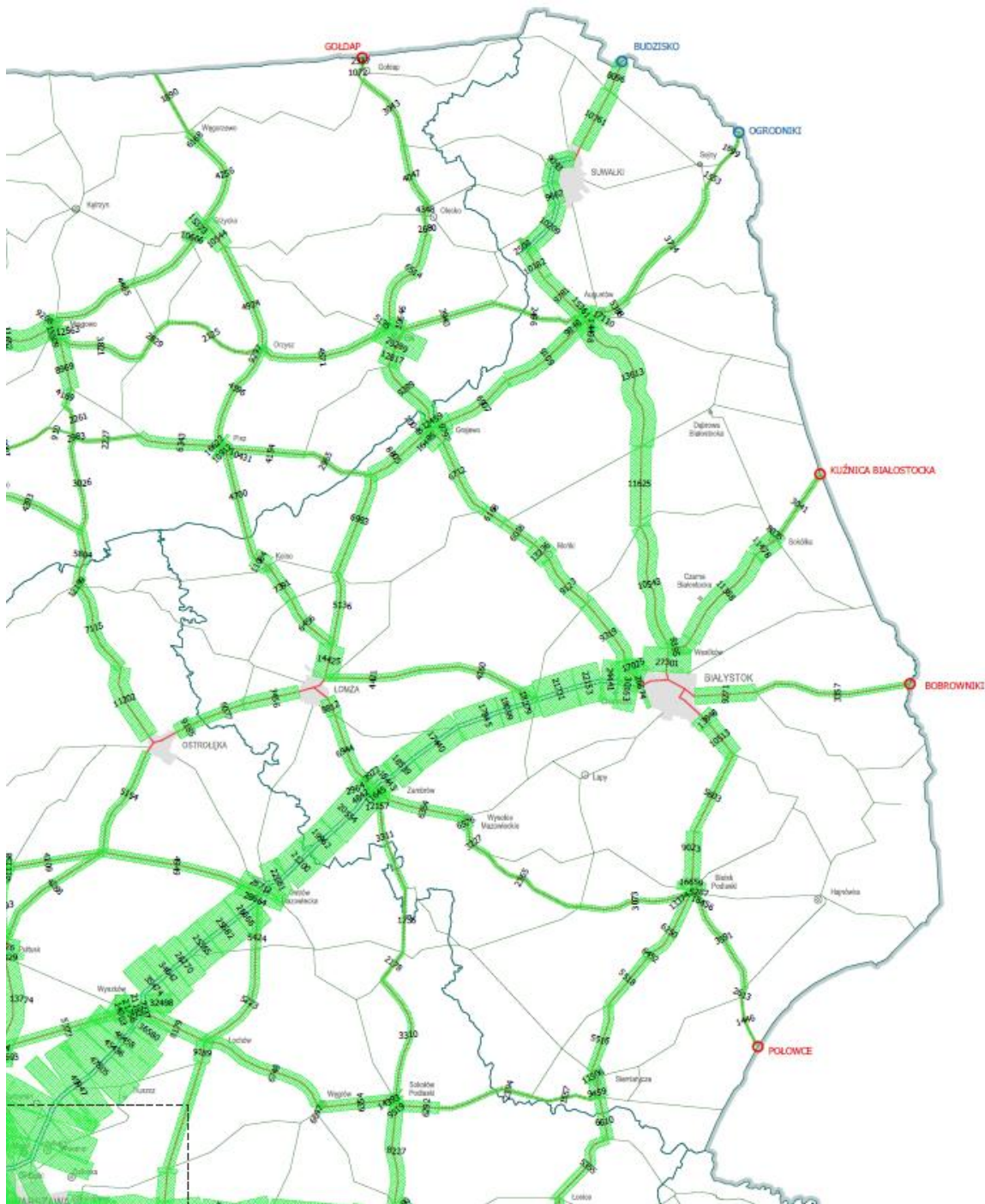
Pomiędzy GPR 2015 a GPR 2020/21 zaobserwowano wzrost ruchu na drogach krajowych w każdym województwie, mieszczący się w granicach od 13% do 30%. Największe wzrosty ruchu zarejestrowano w województwie małopolskim oraz dolnośląskim, a najmniejsze w województwach: śląskim, opolskim oraz podlaskim.

Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych (SDRR) w 2020/2021 r. na sieci dróg krajowych województwa podlaskiego wynosił 8 125 poj./dobę (w tym międzynarodowe 14 569 poj./dobę, pozostałe 6 093), co przy średniej krajowej wynoszącej 13 574 pojazdy/dobę lokowało region w grupie najmniej obciążonych sieci w województwach. Mniejsze obciążenie wystąpiło tylko w województwie warmińsko -mazurskim. Najmniejsze obciążenie ruchem sieci dróg międzynarodowych, wynoszące średnio poniżej 15 000 poj./dobę, zarejestrowano w województwach: podlaskim, lubelskim oraz podkarpackim. Punktowo jednak natężenie ruchem przekraczało na niektórych odcinkach 15 000 poj./dobę. Na terenie województwa podlaskiego największe obciążenie ruchem odnotowano na drodze międzynarodowej E67gdzie SDRR przekraczał 25 488 poj./dobę (tj. wielkość średnią dla całej sieci dróg międzynarodowych). Pomiędzy GPR 2015 a GPR 2020/21 na sieci dróg

krajowych objętej pomiarem ruchu zanotowano wzrost ruchu średnio o 21% względem roku 2015. Dynamika wzrostu ruchu na całej sieci dróg krajowych, była wyższa, niż w poprzednim okresie pięcioletnim, jednak nie była ona równomierna – na drogach międzynarodowych zarejestrowano 27% wzrostu, a na pozostałych drogach krajowych 15%. W przypadku województwa podlaskiego odnotowano większy wskaźnik ruchu.

W układzie transportowym województwa ruch ciężki zasadniczo przejęły drogi krajowe. Najbardziej obciążonym tym ruchem jest ciąg S8 i DK8 od granicy województwa przez Białystok, Augustów, do S61. W dalszej kolejności DK61 na odcinku Łomża – Augustów i DK19 na odcinku Sokółka – Białystok. Nieco mniejszy udział samochodów ciężarowych w strukturze rodzajowej pojazdów zaobserwowano na DK19, DK61 i DK65.

Rysunek 9 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach krajowych

Źródło: Generalny pomiar ruchu 2020/2021

3.3.2. Zmiany ruchu na drogach wojewódzkich

Średni dobowy ruch w 2020/21 na sieci dróg wojewódzkich województwa podlaskiego wyniósł 3 050 poj./dobę, odnotowano wzrost o ok. 1,19% w stosunku do roku w 2015r. (2 565 poj./dobę), co przy średniej krajowej wynoszącej 4231 pojazdów/dobę, plasuje region na czternastym miejscu w Polsce. Wskaźnik wzrostu ruchu w okresie 2015-2021 wyniósł nieco mniej niż średnia krajowa, która opiewała na wartość 1,20%. Dynamika wzrostu ruchu na całej sieci dróg wojewódzkich była wyższa, niż w poprzednim okresie pięcioletnim.

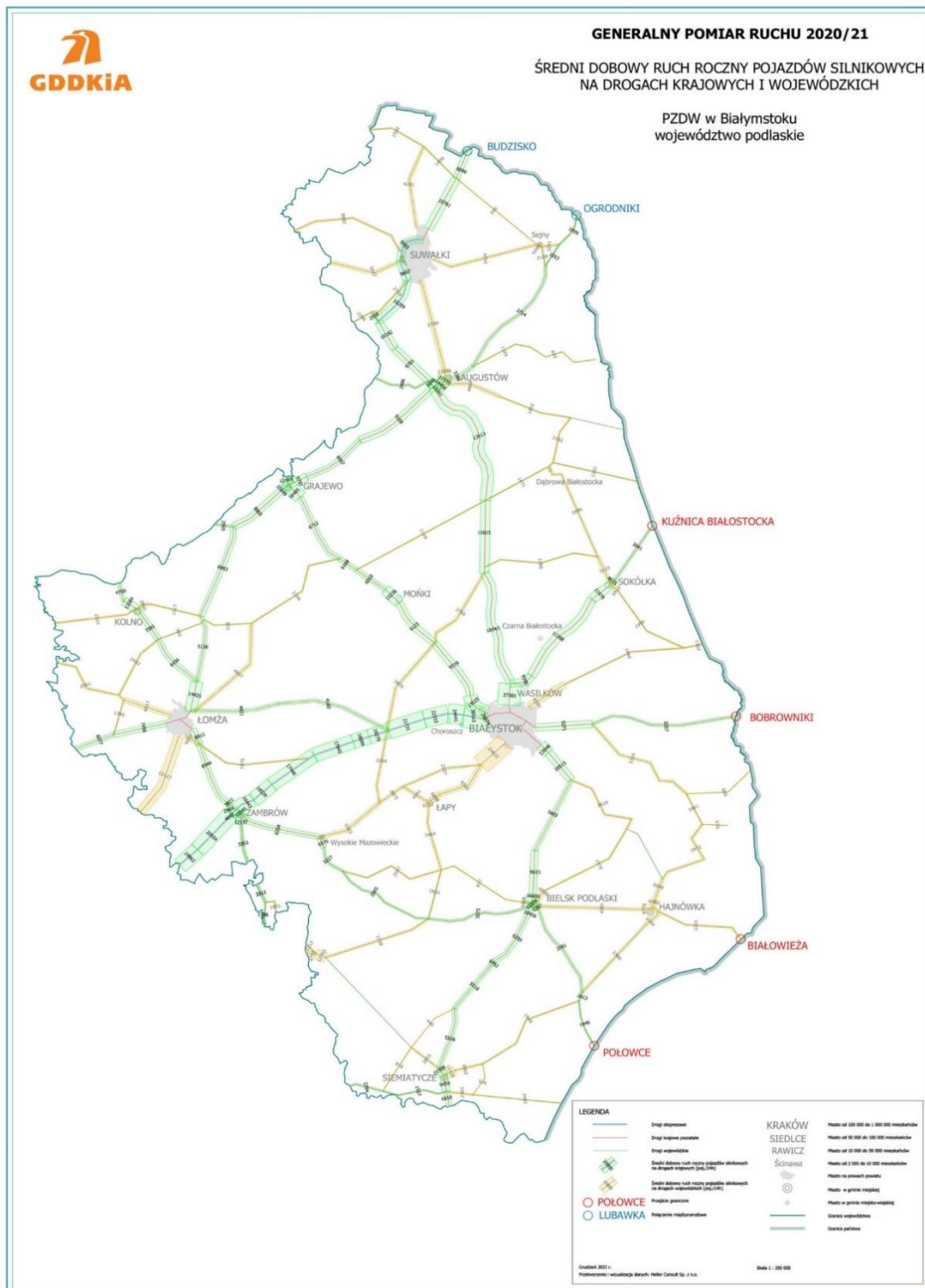
W rodzajowej strukturze ruchu na sieci dróg wojewódzkich widać prawidłowości występujące w dwóch poprzednich pomiarach generalnych. Podobnie jak w GPR 2010 i 2015 drogi wojewódzkie są w znacznie mniejszym stopniu wykorzystywane przez ruch towarowy, niż drogi krajowe.

Podobnie jak dla dróg krajowych, największy wzrost (50%) odnotowano dla samochodów dostawczych oraz dla samochodów ciężarowych z przyczepami (35%), a największy spadek dla autobusów – 26%. Prawdopodobną przyczyną wzrostu ruchu pojazdów dostawczych są zmiany zachodzące od 2015 roku w strukturze handlu (w tym wzrost e-zakupów będących konsekwencją pandemii COVID-19). Spadek ruchu autobusów przypuszczalnie był efektem ograniczeń w przewozie osób w transporcie zbiorowym wprowadzonych w związku z pandemią COVID-19. Wzrost ruchu samochodów osobowych na drogach wojewódzkich był taki sam jak na drogach krajowych i wynosił 18%.

Wraz z obserwowanym wzrostem ruchu na pozamiejskich ciągach komunikacyjnych, wzrasta obciążenie ruchem ulic w głównych ośrodkach miejskich regionu, co wskazuje na konieczność zastosowania wielopasmowych przekrojów ulicznych, jedno lub dwujezdniowych, co często nie jest możliwe z uwagi na istniejącą, zagęszczoną zabudowę. W praktyce okazuje się, że jedynym skutecznym rozwiązaniem może być budowa obwodnicy.

W województwie podlaskim największe obciążenie ruchem na drogach wojewódzkich odnotowano w mieście Białystok 24 822 poj./dobę na drodze nr 678. Duże obciążenie odnotowano również w Augustowie 13 986 poj./dobę na drodze nr 662, w Łomży 12 127 poj./dobę na drodze nr 677, w Ciechanowcu 12 763 poj./dobę na drodze nr 690 oraz w Siemiatyczach 11 120 poj./dobę na drodze nr 693. Zmniejszył się ruch na drogach wojewódzkich w mieście Suwałki, co jest wynikiem oddania do użytku odcinka drogi ekspresowej S-61.

Rysunek 10 Średni dobowy ruch roczny pojazdów silnikowych na drogach wojewódzkich

Źródło: PZDW Białystok (Generalny pomiar ruchu 2020/2021)

3.4. Stan i funkcjonowanie systemu infrastruktury transportowej w woj. podlaskim

3.4.1. Europejskie Korytarze Transportowe

Przez obszar województwa podlaskiego przebiega I Europejski Korytarz Transportowy Helsinki – Tallin – Ryga – Kowno – Warszawa, w którym ruch drogowy odbywa się połączeniem drogowym Via Baltica/E67 a ruch kolejowy linia kolejowa Rail Baltica/E75.

Polską część trasy Via Baltica (fragment drogi międzynarodowej E67) tworzy droga ekspresowa S8 na odcinku Warszawa – Ostrów Mazowiecka i poprowadzona po nowym śladzie droga ekspresowa S61 Ostrów Mazowiecka – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Ełk – Raczki – Suwałki – Budzisko – granica państwa.

Na terenie województwa podlaskiego znajdzie się prawie cała droga S61 z wyłączeniem odcinków: Ostrów Mazowiecka – Śniadowo (województwo mazowieckie) oraz odcinka Szczuczyn – Raczki (województwo warmińsko-mazurskie). Cała droga S61 jest w końcowej fazie realizacji. Ostatni odcinek – obejście Łomży – znajduje się w trakcie realizacji. Planowane zakończenie większości odcinka w 2025 roku – jedna jezdnia ma być zrealizowana w połowie 2024 roku.

W roku 2021 roku oddano do użytku następujące odcinki S-61:

- Kolno - Stawiski (ok. 16,4 km),
- Stawiski - początek obwodnicy Szczuczyna (18 km),
- Wysokie - Raczki (20,2 km) .

Przez obszar będący pod zarządem ZLK w Białymstoku przebiega korytarz kolejowy E-75/Morze Północne – Bałtyk, wchodzący w skład Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T), stanowiący fragment tworzonego obecnie międzynarodowego szlaku „Rail Baltica”, mającego połączyć Warszawę z Kownem, Rygą i Tallinem (oraz Helsinkami, z wykorzystaniem połączenia promowego). Na terenie województwa podlaskiego należą do niego odcinki linii nr: 6 (granica województwa – Łapy – Białystok), 38 (Białystok – Grajewo – granica województwa), 39 (granica województwa – Suwałki) oraz 51 (Suwałki – Trakisзки – granica państwa). Planowaną linię kolejową Rail Baltica (międzynarodowa linia E75) w Polsce tworzyć ma dwutorowa linia kolejowa nr 6 na odcinku Warszawa – Białystok i jednotorowe linie kolejowe nr: 38 na odcinku Białystok – Ełk, 41 na odcinku Ełk – Olecko, 39 Olecko – Suwałki i 51 Suwałki – Trakisзки (granica państwa). Większość tych linii, poza odcinkami na trasie Warszawa – Czyżew oraz Grajewo – Ełk – Olecko – Raczki, znajduje się na terenie województwa podlaskiego.

Oba wymienione wyżej szlaki transportowe stanowią element sieci bazowej, strategicznej dla międzynarodowych powiązań komunikacyjnych.

Sieć bazowa zostanie uzupełniona siecią kompleksową. W drogowym układzie komunikacyjnym stworzy ją wybudowana droga ekspresowa S8 na odcinku Ostrów Mazowiecka – Białystok i planowana do wykonania do roku 2030, droga ekspresowa S19, która ma przebiegać od granicy województwa podlaskiego z mazowieckim, w bliskim sąsiedztwie Siemiatycz i Bielska Podlaskiego, omijając od południa i zachodu miasto Białystok i dalej na kierunku Knyszyn, Korycin, Sokółka do polsko-białoruskiego przejścia granicznego w Kuźnicy.

Zgodnie z planem odcinek S19 Sokółka - Dobrzyniewo ma zostać zrealizowany w latach 2025-2027. Inwestycja zakłada budowę dwujezdniowej drogi ekspresowej S19 o długości około 46 km.

Na istniejącej obwodnicy Wasilkowa, pomiędzy węzłami Wasilków a Białystok Północ,

zostanie dobudowana druga jezdnia.

Jednym z elementów sieci dróg szybkiego ruchu w województwie podlaskim będzie droga ekspresowa S16 Ełk - Knyszyn, łącząca S61 w rejonie Szczuczyna z S19 w rejonie Białegostoku. Opracowane zostały trzy warianty trasy dla przebiegu S16 w rejonie istniejącej drogi krajowej nr 65. Powstał również wariant 4 (alternatywny). Bierze on pod uwagę opinie samorządów oraz trudności napotkane w trakcie prac projektowych, związane m.in. z przejściem przez Biebrzański Park Narodowy oraz kolizję z zabytkiem architektury militarnej - Twierdzą Osowiec. Wariant ten częściowo poprowadzony został po śladzie istniejącej DK8 Raczki - Augustów - Korycin - Knyszyn. Zakłada on przejście doliny Biebrzy w rejonie Sztabina i połączenie z S61 na istniejącym węźle Raczki (fragment obwodnicy Augustowa). W celu domknięcia korytarza na odcinku Krynice - Knyszyn - Korycin - Raczki (węzeł na S61) konieczne jest jeszcze wybudowanie odcinka Krynice - Knyszyn (DK65) - Korycin (DK8).

Ostateczna decyzja o wyborze rekomendowanego przez GDDKiA wariantu, do końca roku 2022 nie zapadła.

3.4.2. Drogi krajowe

1) Drogi ekspresowe

Obsługę komunikacyjną ruchu drogowego międzynarodowego, krajowego i regionalnego w województwie podlaskim spełniać będą drogi ekspresowe zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych.

Na terenie województwa podlaskiego wskazano 4 drogi ekspresowe tj.

- **S-8** {Kłodzko – Kobierzyce – A8 (Wrocław)... 1) A8 (Psie Pole) – Kępno – Sieradz – A1 (Łódź)... 1) A1 (Piotrków Trybunalski) – Rawa Mazowiecka – S2 (Opacz)... 1) S2 (Konotopa) – Warszawa – Ostrów Mazowiecka – Zambrów – S19 (Choroszcz),
- **S-16** {S51 (Olsztyn) – S61 (Ełk) – S19 (Knyszyn),
- **S-19** {(Grodno) granica państwa – Kuźnica – Sokółka – Korycin – Knyszyn – Dobrzyniewo Duże – Choroszcz – Siemiatycze – S12 (Rudnik)...1) S12 (Dąbrowica) – Nisko – A4 (Rzeszów Wschód)... 1) A4 (Rzeszów Zachód) – Barwinek – granica państwa (Preszow),
- **S-61** {S8 (Ostrów Mazowiecka) – Łomża – Stawiski – Szczuczyn – Ełk – Raczki – Suwałki – Budzisko – granica państwa (Kowno).

2) Pozostałe drogi krajowe

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia z dnia 15 lutego 2018r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych, przez obszar województwa podlaskiego przebiegają następujące drogi krajowe:

- **DK 8** od końca drogi ekspresowej S8 (gmina Choroszcz) – Białystok- Suchowola – Augustów do drogi ekspresowej S61(węzeł Raczki) - od drogi ekspresowej S61(węzeł Suwałki) – Budzisko – Gr. Państwa (klasy GP),
- **DK 16** od granicy miasta Augustów – Sejny – Ogrodniki – granica państwa (klasy GP),
- **DK 19** granica państwa – Białystok – Zabłudów – Bielsk Podlaski -Siemiatycze – granica województwa (klasy GP),
- **DK 58** granica województwa – Szczuczyn (klasy G),
- **DK 61** granica województwa – Łomża – Grajewo – Augustów /droga 8/16, węzeł "Augustów"/ (klasy GP) - do drogi ekspresowej S61(węzeł Raczki),
- **DK 62** granica województwa – Drohiczyn – Anusin (droga Nr 19) (klasy G),

- **DK 63** granica województwa – Kolno – Kisielnica – Łomża – Zambrów – Czyżew – granica województwa (klasy G),
- **DK 64** Piątница Poduchowna – Wizna – Stare Jeżewo (klasy G),
- **DK 65** Granica województwa /Elk/ – Grajewo – Knyszyn – Białystok – Bobrowniki – granica państwa (klasy G),
- **DK 66** Zambrów /droga S8/węzeł "Zambrów Zachód"/ – do drogi krajowej nr 63 – ..... – Zambrów /droga 63/ – Wysokie Maz. – Brańsk – Bielsk Podlaski – Kleszczele – Połowce – granica Państwa (klasy G).

Najpoważniejszymi problemami transportowymi społecznymi na odcinkach przebiegu głównych dróg krajowych przez jednostki osadnicze, zwłaszcza przez największe miasta są:

- nakładanie się potoków ruchu wewnętrznego i tranzytowego na niedostosowanych do dużych natężeń elementach sieci ulicznych miasta, co powoduje dewastację nawierzchni, zagrożenie bezpieczeństwa ruchu i jego spowolnienie,
- uciążliwości sanitarne ruchu dla otaczającej zabudowy i mieszkańców (zwłaszcza spaliny, hałas i drgania) niemożliwe do zlikwidowania środkami technicznymi, co stwarza zależne od sytuacji lokalnej konieczność wykonania obwodnic, nowych tras lub poprawy parametrów dróg.

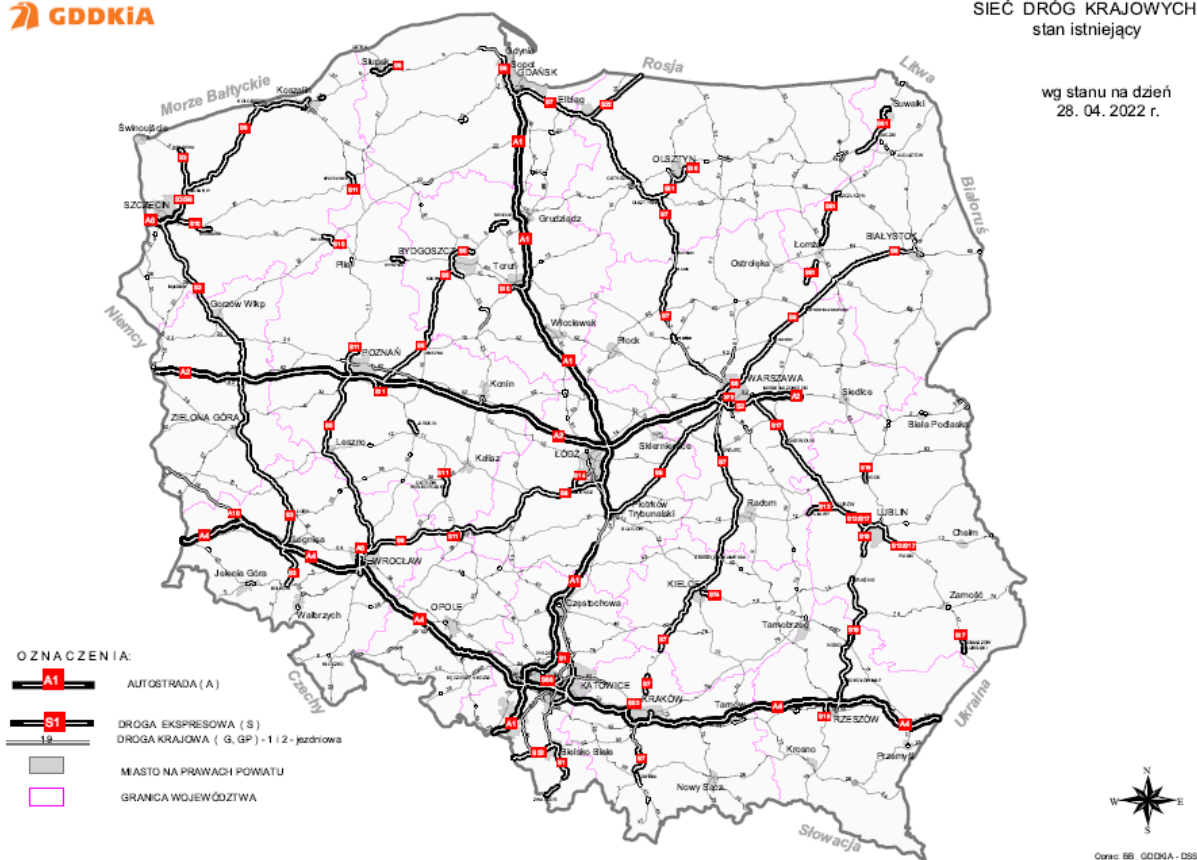
Powyższe słabe strony głównych dróg krajowych w obszarze województwa podlaskiego stanowią znaczącą barierę dla rozwoju regionu pod względem dostępu do bezpiecznego, szybkiego i wygodnego transportu regionalnego, międzyregionalnego, krajowego i międzynarodowego. Stanowią one również barierę w prawidłowym funkcjonowaniu miast i wsi położonych na trasach przebiegu tych dróg, zakłócając komunikację wewnętrzną przyległej do nich zabudowy.

Rysunek 11 Sieć dróg krajowych

SIEĆ DRÓG KRAJOWYCH
stan istniejący

wg stanu na dzień
28. 04. 2022 r.

Źródło: GDDKiA

3.4.3. Drogi wojewódzkie

Z danych GUS długość dróg wojewódzkich na koniec 2021 roku o nawierzchni twardej i twardej ulepszonej wynosiła 1 389,5 km. Przebieg wszystkich dróg wojewódzkich na obszarze województwa podlaskiego przedstawia niżej zamieszczona tabela.

Tab. 20 Drogi wojewódzkie na obszarze województwa podlaskiego

Nr drogi	Przebieg drogi
640	Siemiatycze (DK 19, DK 62) – Kudlicze (DW 658) – Koterka
645	Łomża (DK 61, DK 63, DW 677) – Nowogród (DW 648) – Kuzie – granica województwa
647	granica województwa – Cieloszka – Kolno (DK 63) – Stawiski (DK 61)
648	Miastkowo (DK 61) – Nowogród (DW 645) – Korzeniste (DK 63) – Stawiski (DK 61) – Przytuły (DW 668)
651	granica województwa – Wiżajny – Rutka-Tartak (DW 655) – Szypliszki (DK 8) – Sejny (DW 653)
652	granica województwa – Mieruniszki – Filipów – Suwałki (DW 653)
653	granica województwa – Bakalarzewo – Suwałki (E 67, DK 8, DW 652) – Sejny (DW 651) – Poćkuny (DK 16)

655	granica województwa – Raczki (DW 664) – Suwałki (DW 653) – Rutka-Tartak (DW 651)
658	Kudlicze (DW 640) – Pawłowicze – Grabarka – Kajanka (DW 693)
659	Bielsk Podlaski (DK 19) – Wyszki – Topczewo (DW 681) – Dąbrówka Kościelna (DK 66)
664	Raczki (DW 655) – Augustów (E 67, S 8, S 16) – Lipsk (DW 673) – przejście graniczne (Lipszczany) z Białorusią
665	Guty – Grajewo (DK 65) – Rajgród – Augustów (DK 8)
668	Piątnica Poduchowna (DK 64) – Przytuły (DW 648) – Radziłów – Osowiec-Twierdza (DK 65)
669	droga położona na terenie m. Białegostoku łączy (DK 8, E 67) z DK 65 oraz z DW 676 jest częścią tzw. Trasy Generalskiej
670	Osowiec-Twierdza (DK 65) – Suchowola (DK 8, E67) – Dąbrowa Białostocka (DW 673) – przejście graniczne (Chworościany) z Białorusią
671	Sokoły (DW 678) – Jezewo Stare (E 67, S 8, DK 64) – Knyszyn (DK 65) – Korycin, Mielniki (E 67, S 8) – Sokolany (DW 673)
672	Przewięź (DK 16) – Sucha Rzeczka – Płaska – Mikaszówka – Gruszki – Rudawka
673	Sokółka (S 19, DK 19, DW 674) – Sokolany (DW 671) – Dąbrowa Białostocka (DW 670) – Lipsk (DW 664)
674	Sokółka (S 19, DK 19, DW 673) – Szudziałowo – Krynki (DW 676)
676	Krynki (DW 674) – Supraśl – Białystok (DK 19, DK 65, DW 669) – Łyski (DK 8, E 67)
677	Łomża (DK 61, DK 63, DW 679) – Śniadowo – Jakać Dworna – granica województwa
678	Białystok (DK 19, DK 65) – Tołcze (DW 682) – Roszki-Wodźki (DW 681) – Sokoły (DW 671) – Wysokie Mazowieckie (DK 66)
679	Mężenin (DK 8, E 67) – Podgórze (DK 63) – Łomża (DW 677)
681	Roszki-Wodźki (DW 678) – Łapy (DW 682) – Topczewo (DW 659) – Brańsk (DK 66) – Ciechanowiec (DW 690, DW 694)
682	Łapy (DW 681) – Uhowo – Markowszczyzna (DW 678)
685	Zabłudów (DK 19) – Nowosady (DW 687) – Hajnówka (DW 689) – Kleszczele (DK 66)
686	Przechody (DK 65) – Juskowy Gród (DW 687) – Jałówka
687	Juskowy Gród (DW 686) – Narewka – Nowosady (DW 685)
689	Bielsk Podlaski (DK 19) (DK 65) – Hajnówka (DW 685) – Białowieża – przejście graniczne z Białorusią
690	Czyżew-Osada (DK 63) – granica województwa – Ciechanowiec (DW 681, DW 694) – Siemiatycze (DK 19)
693	Siemiatycze (DK 19) – Kajanka (DW 658) – Kleszczele (DK 66) – Milejczyce
694	Ciechanowiec (DW 681, DW 690) – granica województwa

3.4.4. Drogi powiatowe

Z danych GUS na obszarze województwa podlaskiego na koniec 2021 roku długość dróg powiatowych wynosiła 6 753,3 km, z czego 48,7 % posiada nawierzchnię twardą i twarda ulepszoną (beton, kostka), długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej ulepszonej to 6182,5 km. Stan techniczny dróg wskazuje na potrzebę kontynuowania przebudowy budowy dróg lokalnych.

Na sieciach dróg powiatowych oraz gminnych w regionie (w tym w miastach na prawach powiatu) nie są prowadzone obowiązkowe, okresowe pomiary ruchu drogowego, toteż nie można wskazać ciągów czy ich odcinków najbardziej obciążonych, w skali porównywalnej z wyżej opisanymi drogami krajowymi i wojewódzkimi.

3.4.5. Infrastruktura transportowa miast na prawach powiatu

1) **Białystok** - ze względu na funkcję administracyjną stolicy województwa, szereg funkcji usługowych o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym, duży wewnętrzny potencjał społeczno – gospodarczy, funkcje krajowego węzła komunikacyjnego oraz wynikającej z położenia funkcję potencjalnego ośrodka oddziaływania na przygraniczne obszary Unii Europejskiej (położenie pomostowe w stosunku do Białorusi i Rosji) jest i będzie wiodącym ogniwem rozwoju społeczno – gospodarczego województwa podlaskiego. W „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” Białystok zaliczony został do głównego ośrodka miejskiego w kraju. Sprostanie funkcjom wymagać będzie m. in. zwiększenia jego dostępności transportowej i usprawnienia komunikacji wewnętrznej. Powinno to zwiększyć atrakcyjność przestrzeni miasta dla lokalizacji kapitału inwestycyjnego krajowego i zagranicznego oraz poprawić warunki pracy, zamieszkania i jakości środowiska miejskiego.

Najpoważniejszymi problemami systemu transportowych miasta są:

- potrzeba szybkiego dokończenia przebudowy dojazdu do S8 w kierunku Warszawy w granicach administracyjnych miasta Białegostoku – **zrealizowane**,
  - dokończenie połączenia południowej części Białegostoku i obszaru funkcjonalnego z siecią dróg krajowych i TEN-T”,
  - przebudowa drogi wojewódzkiej 678 zapewniającej połączenie z siecią TEN-T,
  - intermodalny węzeł komunikacyjny w Białymstoku utworzenie centrum przesiadkowego w okolicy dworców PKP i PKS wraz z budową/przebudową układu drogowego w centrum - **w trakcie realizacji**,
  - potrzeba budowy węzłów drogowych z tytułu przekroczenia przepustowości niektórych skrzyżowań jednopoziomowych w ciągu głównych ulic,
  - potrzeba przebudowy skrzyżowań z liniami kolejowymi na bezkolizyjne (dwupoziomowych),
  - dokończenie obwodnic miejskich w celu ograniczenia przebiegu przez miasto dróg krajowych o numerach: 8,19 i 65 ze wszystkimi negatywnymi skutkami dla obszarów zabudowy,
  - utrudnienia w funkcjonowaniu miejskiej komunikacji autobusowej, wynikające z narastającego obciążenia ruchem głównych ulic, bez zapewnienia preferencji dla komunikacji zbiorowej (zaczęto tworzyć wydzielone pasy ruchu).
- 2) **Łomża** - przebiegające przez obszar miasta drogi krajowe o numerach 61 i 63 oraz wojewódzki o numerach 645, 677, 679, o niedostosowanych parametrach technicznych do wymogów normatywnych stwarzają kolizje i utrudnienia w prawidłowym funkcjonowaniu systemu transportowego.
- Utrudnienia w funkcjonowaniu miejskiego systemu transportowego stwarzają w szczególności:
- brak obwodnicy miasta,
  - niedokończona przebudowa ulic leżących w ciągach dróg krajowych Nr 61 i Nr 63 oraz wojewódzkiej Nr 677, Nr 645 i Nr 679,
  - braki parkingowe w obszarze śródmiejskim, a szczególnie w centrum miasta.
- 3) **Suwałki** - zrealizowana została budowa obwodnicy Suwałk w ciągu drogi ekspresowej S61. Jednak do czasu zakończenia budowy całego odcinka S-61 do Budziska, miasto będzie odczuwało skutki kumulacji ruchu tranzytowego z ruchem budowlanym a przebiegające przez obszar miasta drogi – krajowa Nr 8 oraz wojewódzkie o numerach 653, 662 i 655, o niedostosowanych parametrach technicznych do wymogów normatywnych, stwarzają kolizje i utrudnienia w prawidłowym funkcjonowaniu systemu transportowego.

Utrudnienia w funkcjonowaniu miejskiego systemu transportowego stwarzają w szczególności:

- trwające prace przy budowie S61,
- brak odcinka drogi klasy G od ul. Wylotowej do ul. Sejneńskiej w Suwałkach- planowane rozpoczęcie robót budowlanych w 2023 roku,
- niedokończona przebudowa ul. Raczkowskiej(nr. 655) docelowo zapewniająca komunikację SSSE z węzłem S-61 i drogą wojewódzką nr 653,
- uporządkowanie układu komunikacyjnego w centrum miasta,
- braki parkingowe w obszarze śródmiejskim i w centrum miasta, rozwijanie systemu parkingowego z priorytetem śródmieścia, z uwzględnieniem odpowiednich zasad: rozwój systemu parkingowego z dostosowaniem do planowanych potrzeb, w tym budowa parkingów przesiadkowych typu „parkuj i jedź” lub typu „parkuj i idź”, w powiązaniu z przystankami komunikacji zbiorowej. Stan realizacji - zadanie ciągle realizowane w ramach przebudowy istniejących i budowy nowych odcinków dróg na terenie miasta,
- brak dworca kolejowego przelotowego.

3.4.6. Infrastruktura transportu kolejowego

Obszar województwa podlaskiego obsługiwany jest siecią linii kolejowych o znaczeniu państwowym i pozostałymi. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wykazu linii kolejowych o znaczeniu państwowym na obszarze województwa podlaskiego do linii państwowych zaliczono następujące linie:

- Nr 6 Zielonka – Kuźnica Białostocka – granica państwa,
- Nr 31 Siedlce – Hajnówka,
- Nr 38 Białystok – Bartoszyce,
- Nr 39 Olecko – Suwałki,
- Nr 40 Sokółka – Suwałki,
- Nr 51 Suwałki – Trakiszki – granica państwa.

Pozostałe linie normalnotorowe:

- Nr 31 Hajnówka – Siemianówka – granica państwa - jednotorowa,
- Nr 32 Czeremch – Białystok - jednotorowa,
- Nr 36 Ostrołęka – Łapy - jednotorowa, odbywa się ruch towarowy na odcinku Ostrołęka – Śniadowo,
- Nr 37 Białystok – Zubki Białostockie - jednotorowa, odbywa się ruch towarowy na odcinku do Walił, na dalszym odcinku ruch został zawieszony,
- Nr 43 Czeremcha – granica państwa – Brześć - jednotorowa, zawieszony ruch towarowy,
- Nr 49 Śniadowo – Łomża - jednotorowa, odbywa się ruch towarowy,
- Nr 50 Czerwony Bór – Zambrów,
- Nr 52 Lewki – Hajnówka - jednotorowa, odbywa się ruch towarowy na odcinku Hajnówka – Nieznany Bór, na odcinku Nieznany Bór – Białowieża linię w 2007 roku przekazano dla Starostwa Powiatowego w Hajnówce,
- Nr 451 Białowieża Tow. - Białowieża Pałac,
- Nr 515 Białystok – Białystok Starosielce - jednotorowa,
- Nr 516 Turczyn – Białystok Starosielce - jednotorowa nieeksploatowana,
- Nr 517 Papiernia – Las Suwalski - łącznica jednotorowa,
- Nr 836 Białystok R7 - Białystok R192,
- Nr 910 Nowosady – Chryzanów - jednotorowa, nieeksploatowana,

- Nr 911 Bernadczyzna – Oskierka - jednotorowa,
- Nr 913 Narewka – Planta - jednotorowa,
- Nr 914 Narewka – Wiącków - jednotorowa, nieeksploatowana,
- Nr 922 Sokółka – Buchfałowo - jednotorowa.
- Nr 924 Waliły Las-Straszewo,
- Nr 925 Waliły Las-Grzybowce,
- 927 Zubki Białostockie-Grzybowce,
- 928 Sokole-Sokole Cpn,
- 929 Papiernia-Krzywólka.

Na terenie województwa istnieje ok. 64 km linii szerokotorowych:

- Nr 57 granica państwa – Sokółka – Gieniusze - jednotorowa, na odcinku Sokółka – Gieniusze nieeksploatowana,
- Nr 58 Granica Państwa - Zubki Białostockie - Waliły Las,
- Nr 59 granica państwa – Siemianówka – Chryzanów - jednotorowa, na odcinku Zabłotczyzna – Chryzanów - nieeksploatowana,
- Nr 912 Zabłotczyzna – Oskierka - jednotorowa,
- Nr 915 Mikłaszewo – Planta - jednotorowa,
- Nr 916 Siemianówka – Wiącków - jednotorowa, linia eksploatowana do km 1,115,
- Nr 923 Buchfałowo – Buchfałowo Wschód - jednotorowa.
- Nr 926 Zubki Białostockie - Straszewo.

Na terenie województwa podlaskiego w 2021 r. funkcjonowało łącznie 758,42 km linii, w tym eksploatowanych 653,64 km, z tego o znaczeniu państwowym 436,52 km. (źródło www.gov.pl UTK infrastruktura linie kolejowe). Linie te ujęte są w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego.

3.4.7. Transport Intermodalny

Na terenie województwa funkcjonuje 2 punkt przeładunkowe obsługiwane przez transport samochodowy i kolejowy.

Od 15.12.2017 r. funkcjonuje „Terminal Chryzanów”, zlokalizowany w miejscowości Gruszki gmina Narewka. Bezpośredni dojazd do Terminalu jest z drogi wojewódzkiej nr 687. Dojazd drogami krajowymi DK8 – 63 km, DK19 – 36 km i DK66 – 35 km. Odległość terminalu od linii kolejowych: linia kolejowa (1 435 mm) nr 31 – 26 km, Linia kolejowa (1 520 mm) nr 59 – 9 km.

Parametry techniczne Terminalu:

- 1bocznica kolejowa,
- 1 suwnica o udźwigu 41t,
- do załadunku i wyładunku 2 tory kolejowe o długość 882 m i 856 m,
- łączna długość torów dla kolei normalnotorowej (1435 mm) - 5 754 m,
- łączna długość torów dla kolei szerokotorowej (1520 mm) - 8 817 m,
- miejsca postojowe dla 30 samochodów ciężarowych.

Od 30.10.2020r. funkcjonuje **Centrum Logistyczne KONTRAST** zlokalizowane w Łapach. Bezpośredni dojazd do Terminalu jest z drogi wojewódzkiej nr 687. Dojazd drogami krajowymi DK8 – 63 km, DK19 – 36 km i DK66 – 35 km. Terminalu zlokalizowany przy linii kolejowej E75 (LK nr 6)

Parametry techniczne Terminalu:

- 1bocznica kolejowa,
- do załadunku i wyładunku 2 tory kolejowe o długość 337 m i 287 m,

- Łączna długość torów dla kolei normalnotorowej (1435 mm) – 1 579 m,
- Miejsca postojowe dla 29 samochodów ciężarowych.

3.4.8. Wskaźnik motoryzacji

Dostępne dane wskaźnika motoryzacji wg GUS dotyczą 2021 r. W województwie podlaskim w 2021 roku wskaźnik motoryzacji wynosił 591,4 samochodów osobowych na 1000 ludności, Polska to 679,3 samochodów na 1000 mieszkańców. W Białymstoku na 1000 mieszkańców przypada 516,5 samochodów. W Łomży jest to 523,2 samochodów na 1000 mieszkańców, natomiast w Suwałkach jest to 541,7 samochodów na 1000 mieszkańców.

3.4.9. Techniczne zaplecze motoryzacji

W województwie podlaskim na dzień 23 czerwca 2022r. roku były zarejestrowane 334 stacje paliw. W tym w miastach na prawach powiatu 62 stacje w Białymstoku, 28 stacji w Łomży i 18 stacji w Suwałkach.

Źródło: na podstawie danych Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów Departament Inspekcji Handlowej

3.5. Ocena systemu infrastruktury transportowej

1) Drogi

- a) Drogi ekspresowe S-61, S-19/S-16 i S8 to kluczowe inwestycje drogowe w regionie stanowiące „kręgosłup” komunikacyjny województwa. Znaczna część odcinków tych dróg została oddana do użytkowania, co zobrazowano w rozdziale 3.2.2. Inwestycje drogowe (stan na listopad 2022 r.). Trwające i przygotowywane inwestycje na tych ciągach wymagają również nowych inwestycji i przebudowy układów komunikacyjnych dróg niższego rzędu wynikające ze zmian ciężenia ruchu „do węzłów”.
- b) Z punktu widzenia gęstości sieci drogowej (68 km/100km²) region jest jednym z najbardziej zapóźnionych obszarów w kraju (gorzej wypadają województwa: warmińsko-mazurskie, zachodniopomorskie i lubuskie). Co prawda układ przestrzenny dróg jest wystarczający do obsługi istniejącej sieci osadniczej, jednak jakość sieci odbiega od standardów użytkowych.
- c) W większości przypadków nośność dróg nadal nie jest dostosowana do przenoszenia obciążeń dopuszczalnego nacisku na oś pojazdu 11,5 t.
- d) Parametry techniczne wielu odcinków dróg niedostosowane do wymogów normatywnych,
- e) Niezadawalający stan techniczny niektórych odcinków dróg oraz znaczny wzrost ruchu, szczególnie ciężarowego na drogach wojewódzkich i powiatowych powoduje ich degradację.
- f) Nakładanie się ruchu tranzytowego z ruchem lokalnym w miastach i wsiach, stwarza zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu oraz mieszkańców w otoczeniu tych dróg.

Mimo systematycznej poprawy, stan dróg samorządowych na terenie województwa wciąż jest niezadawalający i stanowi jedną z głównych przyczyn niskiego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Istniejąca sieć drogowa wymaga przystosowania do przenoszenia coraz intensywniejszego ruchu samochodowego i eliminowania utrudnień, w celu obniżenia zagrożenia dla uczestników ruchu drogowego. Konieczna jest kontynuacja skutecznych i efektywnych działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

W działaniach należy dążyć do ujednolicenia infrastruktury drogowej na terenie całego

województwa, wdrażać parametry techniczno-budowlane mające wpływ na poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego. Wybór realizowanych zadań, powinien prowadzić do działań kompleksowych, tak, aby ich efektywność mogła być odczuwalna na wielu poziomach.

2) Kolej

- a) Międzynarodowa trasa Rail Baltica połączy kraje nadbałtyckie z Europą Zachodnią, a w naszym regionie będzie przebiegała z Białegostoku do Ełku, a dalej do Suwałk i Trakiszek. Pierwszy odcinek jest w trakcie prac projektowych, które mają być zakończone do 2026 roku. Drugi, czyli z Ełku do Trakiszek ma być projektowany dopiero po 2023 roku. Aktualnie cała trasa, a zwłaszcza odcinek transgraniczny posiada niezadawalające parametry techniczne, które uniemożliwiają przejazd pociągów z prędkością 160 km na godzinę, a jest to jedno z wymagań, które muszą spełniać korytarze transportowe. Prace na linii E75 na odcinku Czyżew – Białystok planowane są do zakończenia w 2023 r. PLK przygotowują się do prac na odcinku Białystok – Ełk. W pierwszej kolejności prowadzone są roboty budowlane na stacji Ełk. Linia kolejowa z Białegostoku do Ełku ma być zmodernizowana w latach 2022-2024. Dla odcinka z Ełku do Suwałk i Trakiszek (granica państwa) opracowywane jest a studium wykonalności. Roboty budowlane były planowane na lata 2023 – 2027 z uwagi na opóźnienia przy projektowaniu termin ulegnie zmianie.
- b) Ośrodek subregionalny – Łomża, nie posiada obecnie połączenia pasażerskiego ze stolicą regionu.
- c) Poziom średniej gęstości linii kolejowych w kraju w 2021 r. wyniósł 6,2 km/100 km² – utrzymał się na podobnym poziomie. W województwie podlaskim wyniósł 3,76 km/100 km². Kolej na terenie województwa podlaskiego stanowi 3,92% udziału w sieci kraju, jeden z najniższych wyników w kraju.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Ustalenia w Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego w zakresie infrastruktury transportowej nie są oparte na obowiązujących dokumentach na dzień sporządzenia oceny i powinny być zaktualizowane w związku z nowymi programami rządowymi. Korekt wymagają ustalenia szczegółowe w zakresie długości sieci drogowej i kolejowej, zmian infrastruktury transportowej, oceny stanu nawierzchni, obciążenia ruchem oraz aktualizacji inwestycji wykonanych i planowanych.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.1. Energetyka

4.1.1. Zmiany przepisów prawnych

- 1) Dnia 27 Kwietnia 2020 r. Sejmik Województwa Podlaskiego uchwalił Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku (nr uchwały XVIII/213/2020). W Strategii tej wskazano nowy model rozwoju regionalnego, który ma przyczynić się do zrównoważonego rozwoju województwa. W strategii wyznaczono cele strategiczne rozwoju województwa podlaskiego, do których należy rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego.
- 2) Dnia 3 lipca 2021 r. weszło w życie większość przepisów zmieniających ustawę „Prawo energetyczne” z dn. 10.04.94 r., nowelizacja związana jest z implementacją unijnej dyrektywy w sprawie wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Do najważniejszych zmian wprowadzanych nowelizacją należy zaliczyć instalację inteligentnego opomiarowania i liczników zdalnego odczytu. Dane pozyskane z liczników będą gromadzone w Centralnym Systemie Informacji Rynku Energii (OIRE), którego funkcje pełnić będzie Operator Systemu Przesyłowego Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.
- 3) Dnia 5 lipca 2022 r. Rada Ministrów na posiedzeniu przyjęła projekt nowelizacji ustawy o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych oraz niektórych innych ustaw. *Doprecyzują brzmienie art. 7 ust. 3 nowelizowanej ustawy, wskazując bezwzględną wartość odległości, która rzutuje na obowiązek sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przez gminę pobliską.* Ponadto wójt, burmistrz lub prezydent miasta, uchwalając miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego będą zobligowani do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w ramach której zostaną ustalone istotne czynniki wpływające na lokalizację planowanych elektrowni wiatrowych.
- 4) Dnia 26 lipca 2022 r. Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji ustawy o charakterystyce energetycznej budynków oraz ustawy Prawo budowlane. Podniesiona zostanie jakość merytoryczna sporządzanych świadectw charakterystyki energetycznej. Dotyczyć to będzie także protokołów sporządzanych z kontroli systemu ogrzewania lub systemu klimatyzacji. Ustawa wprowadza zmiany do prawa budowlanego. Do przepisów zostanie wprowadzony obowiązek dołączenia do zawiadomienia o zakończeniu budowy lub wniosku o udzielenie pozwolenia na użytkowanie świadectwa charakterystyki energetycznej każdego budynku (również tych wybudowanych przed 2009) indywidualnego czy wielorodzinnego.

4.2. Elektroenergetyka

4.2.1. Zmiany w systemie elektroenergetycznym

4.2.1.1. Zmiany w funkcjonowaniu systemu elektroenergetycznego:

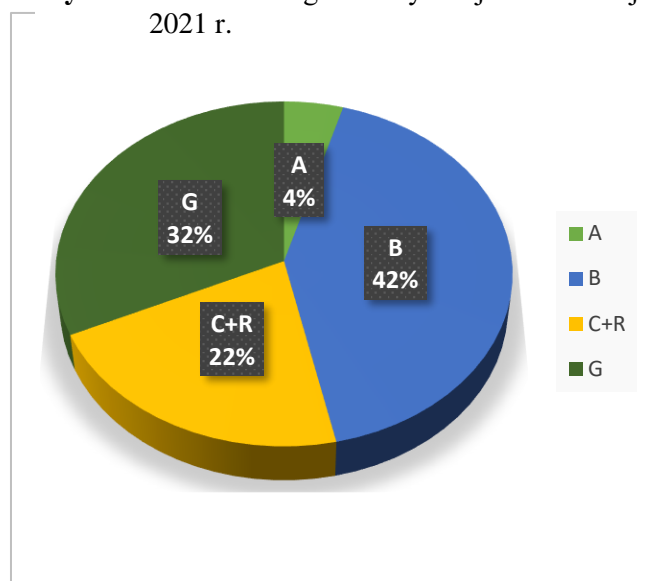
- a) Ilość energii dostarczonej do odbiorców ogółem w województwie w latach 2018-2021 wynosiła:
  - a) 2018 r. – 3199,6 GWh,
  - b) 2019 r. – 3208,9 GWh,
  - c) 2020 r. – 3202,1 GWh,
  - d) 2021 r. – 3362,8 GWh,

Z analizy ww. danych wynika, że poza 2020 r., w którym był spadek zużycia energii elektrycznej w stosunku do poprzedzającego roku, w pozostałych badanych latach nastąpił wzrost zużycia energii elektrycznej w zakresie od 0,2 % do 5 %.

Tab. 21 Ilość odbiorców i wielkość dostarczonej energii na terenie woj. podlaskiego w latach 2018 – 2021 (w podziale na taryfy i ogółem)

	2018		2019		2020		2021	
	ilość odbiorców [szt.]	ilość energii [MWh]	ilość odbiorców w [szt.]	ilość energii [MWh]	ilość odbiorców [szt.]	ilość energii [MWh]	ilość odbiorców [szt.]	ilość energii [MWh]
A	9	147 873,466	9	142 337,267	9	149 554,960	9	150 920,032
B	912	134 5203,593	948	1 364 234,2	1 004	1 339 193,53	1128	1 415 591,91
C+R	47 917	723 948,175	48 384	718 058,60	48 753	692 607,369	49 229	724 688,218
G	519 233	982 602,501	523 373	984 314,58	529 191	1 020 779,38	535 044	1 071 591,70
Ogółem woj. podlaskie	568 071	3 199 627,735	572 714	3 208 944,64	578 957	3 202 135,24	585 410	3 362 791,86

Wykr. 13 Udział energii elektrycznej dostarczanej na terenie woj. podlaskiego w podziale na taryfy – 2021 r.

Źródło: Dane PGE Dystrybucja Białystok

4.2.2. Modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych

4.2.2.1. Długość istniejących sieci elektroenergetycznych WN, SN i nn na terenie województwa podlaskiego w latach 2018 – 2021.

Tab. 22 Długość istniejących sieci elektroenergetycznych WN, SN, nN

Rodzaj linii (w km)	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Linie 110 kV napowietrzne	1120	1120	1120	1120
Linie 110 kV kablowe	9	9	9	9
Linie SN napowietrzne	12724	12663	12580	12535
Linie SN kablowe	2360	2730	2898	3053
Linie nN napowietrzne	14188	14131	14078	14088
Linie nN kablowe	3861	3971	4292	4488

Źródło: Dane PGE Dystrybucja Białystok

4.2.2.2. Zestawienie wybudowanych i zmodernizowanych stacji 110/SN i linii 110 kV w latach 2018-2021

- 1) Zrealizowane linie elektroenergetyczne WN 110 kV:
  - a) odcinek linii 110 kV w celu połączenia istniejącej linii 110 kV ze stacją WN/SN Kietlanka,
- 2) Zmodernizowane linie elektroenergetyczne WN 110 kV:
  - a) modernizacja linii 110 kV Grajewo 1 – Grajewo 2,
  - b) modernizacja linii 110 kV Kolno – rozg. w okolicy Nowogrodu,
  - c) modernizacja linii 110 kV Gołdap-Filipów,
  - d) modernizacja linii 110 kV Filipów-Piecki,
  - e) modernizacja linii 110 kV Biała Piska – Kolno.
- 3) Zrealizowane stacje elektroenergetyczne 110/SN:
  - a) rozdzielnia 110 kV Kietlanka.
- 4) Zrealizowane rozdzielnie sieciowe SN/SN:
  - a) RS Brańsk,
  - b) RS Augustów.
- 5) Zmodernizowane stacje elektroenergetyczne 110/SN:
  - a) rozbudowa stacji 110/20 kV Suwałki Strefa,
  - b) modernizacja stacji 110/20 kV Sejny,
  - c) rozbudowa stacji 110/15 kV Łomża 2,
  - d) modernizacja stacji 110/15 kV Nida,
  - e) modernizacja stacji 110/15 kV Kolno,
  - f) modernizacja pola 110 kV i transformatora 110/SN w stacji GPZ1 Białystok,
  - g) modernizacje budynków stacji WN/SN Mońki, Gołdap,
  - h) modernizacja stacji 110/15 kV Mikołajki,
  - i) rozbudowa stacji 220/110/15 kV Ełk 1,
  - j) modernizacja stacji 110/15 kV Jeżewo,
  - k) modernizacja stacji 110/20 kV Hańcza.

4.2.2.3. Zamierzenia inwestycyjne przedsiębiorstw energetycznych w województwie podlaskim

1) Zamierzenia inwestycyjne PGE Dystrybucja Białystok Oddział Białystok do roku 2028

a) W celu przyłączenia odbiorców PGE Dystrybucja zamierza:

- rozbudować rozdzielnię 110 kV w stacji Wysokie Mazowieckie,
- wybudować rozdzielnię 110 kV i dwutorowe odcinki linii 110 kV (stanowiące połączenia istniejących linii 110 kV z projektowanymi rozdzielniami 110 kV) w miejscowościach Kity, Racibory, Baciuty, Ciemnoszyje,
- wybudować pole 110 kV w stacji WN/SN Knyszyn,
- wybudować pole 110 kV w stacji WN/SN Fasty,
- wybudować pole 110 kV w stacji WN/SN Kolno,
- wybudować rozdzielnię 110 kV i odcinek linii kablowej 110 kV w miejscowości Augustynka – wprowadzenie do ww. rozdzielni linii 110 kV relacji Adamowo-Milejczyce,
- wybudować rozdzielnię 110 kV i dwutorowy odcinek linii napowietrznej 110 kV w miejscowości Baciuty – wprowadzenie do ww. rozdzielni linii 110 kV relacji Łapy-Narew,

b) W ramach modernizacji sieci WN PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok zamierza zrealizować następujące zadania inwestycyjne:

- modernizację stacji 110/SN: RPZ9 Białystok, Łapy, Zambrów, RPZ5 Białystok, Knyszyn, Osowiec, Siemiatycze, Łomża 1, Polanka, Reja (Suwałki), Suwałki, RPZ8 Białystok, Ciechanowiec,
- budowę stacji 110/SN: Augustów II, Suchowola, Przemysłowa,
- budowę rozdzielni sieciowej SN/SN: RS Jedwabne,
- budowę linii 110 kV: Ciechanowiec-Siedlce (do rzeki Bug), budowę linii 110 kV stanowiącej wprowadzenie linii 110 kV Augustów – Dąbrowa Białostocka do stacji WN/SN Augustów II, Adamowo – Hołowczyce, budowę linii 110 kV stanowiącej wprowadzenie linii 110 kV RPZ5 – Narew do stacji WN/SN Przemysłowa, Mońki – Suchowola, Suchowola – Dąbrowa Białostocka,
- przebudowę linii napowietrznej 110 kV na kablową na przedpolu stacji RPZ5 Białystok,
- budowę wprowadzenia linii 110 kV Augustów – Dąbrowa Białostocka do projektowanej stacji Augustów II
- modernizację linii 110kV: Ostrołęka – rozgałęzienie w okolicy Nowogrodu, Łomża 2 – rozgałęzienie w okolicy Nowogrodu, Olecko-Hańcza, Łomża 1- Łomża 2, GPZ1 Białystok – „Polanka” Czarna Białostocka, „Polanka” Czarna Białostocka - Sokółka, Sokółka-Dąbrowa Białostocka, Dąbrowa Białostocka – Augustów, EC II Białystok – GPZ1 Białystok, RPZ4 Białystok – RPZ11 Białystok, RPZ6 Białystok – Narew, RPZ6 Białystok – GPZ1 Białystok, RPZ4 Białystok – RPZ11 Białystok, RPZ6 Białystok – Narew, RPZ5 Białystok – Narew, RPZ3 Białystok – Narew

Zadania modernizacyjne planowane przez Oddział PGE Dystrybucja Białystok będą określane przy tworzeniu kolejnych aktualizacji Planu Rozwoju, w oparciu o analizę stanu technicznego stacji WN/SN i linii WN.

2) Zadania inwestycyjne PKP PLK S.A. dotyczące rozwoju i modernizacji sieci WN 110kV związane z reelektryfikacją szlaków PKP

Plany inwestycyjne PKP PLK SA. w stosunku do zapisów Planu Województwa nie uległy zasadniczym zmianom.

W terminie do 2030 r. przewiduje się: wykonanie prac modernizacyjnych i elektryfikacyjnych linii kolejowej nr 6 na odcinku Małkinia – Czyżew – Białystok oraz na linii kolejowej nr 38 na odcinku Białystok – Ełk, tj.:

- a) budowę Podstacji trakcyjnej PT Suwałki. Podstacja zasilana będzie dwoma liniami napowietrznymi 110 kV OSD,
- b) budowę linii elektroenergetycznej SN (LPN) na odcinku Białystok Starosielce – granica województwa warmińsko-mazurskiego wzdłuż projektowanej linii kolejowej,
- c) budowę i przebudowę oraz elektryfikację linii kolejowych nr 39, 41 oraz 51 na odcinku Ełk – Suwałki – Trakiszki,
- d) budowę linii elektroenergetycznej SN (LPN) na odcinku granica woj. warmińsko - mazurskiego – Suwałki – granica państwa wzdłuż projektowanej linii kolejowej. W ramach realizowanego projektu, pn. Wykonanie robót budowlanych na odcinku Czyżew – Białystok od km 107,260 do km 178,500 w ramach projektu: „Prace na linii E75 na odcinku Czyżew – Białystok” do 2024r. będą wyłącznie usuwane kolizje z siecią SN. W ramach inwestycji, pn. „Prace na linii E75 na odcinku Czyżew – Białystok” wykonywany jest niżej wymieniony zakres dot. sieci elektroenergetycznych:
- e) kompleksowa modernizacja sieci trakcyjnej i układu zasilania,
- f) modernizacja i budowa sieci LPN,
- g) modernizacja stacji PT (15kV) Czyżew, Szepietowo, Łapy, Białystok,
- h) budowa nowych podstacji PT (110 kV) Kity, Racibory, Baciuty (w ramach realizacji umów na budowę PT, PKP Energetyka S.A. ma w zakresie budowę linii zasilania dwustronnego sieci trakcyjnej linii kolejowej nr 6).

W związku z dostosowaniem infrastruktury systemu elektroenergetycznego na napięciu WN 110 kV do potrzeb zagospodarowania województwa poprzez budowę linii elektroenergetycznej kablowej 110 kV wzdłuż torów linii kolejowej, występujący w imieniu Inwestora - Wykonawca Enprom planuje realizację projektowanego przebiegu linii 110 kV relacji GPZ Bielsk Podlaski – GPO Kleszczele oraz GPZ Bielsk Podlaski – GPO Tymianka.

3) Zadania realizowane obecnie oraz planowane do realizacji przez operatora sieci przesyłowych PSE SA:

- a) dostosowanie obiektów i urządzeń do wymogów Rozporządzenia Komisji UE z dnia 24 listopada 2017 r. dotyczącego stanu zagrożenia i stanu odbudowy systemu elektroenergetycznego na stacjach Łomża i Narew (w realizacji),
  - b) rozbudowa rozdzielni 110 kV w stacji 400/110 kV Narew dla przyłączenia magazynu energii elektrycznej Turośń Kościelna,
  - c) budowa systemu monitorowania pracy systemu elektroenergetycznego typu WAMS na stacjach Łomża i Narew.
- 4) Obszarem działania przedsiębiorstwa energetycznego Polenergia Dystrybucja Sp. z o.o. jest dworzec PKS w Białymstoku, w tym zasilenie i rozliczenie klientów prowadzących działalność komercyjną.

4.2.3. Stan i funkcjonowanie systemu elektroenergetycznego

1) Źródła zasilania

Zaopatrzenie w energię elektryczną województwa podlaskiego opiera się na Krajowym Systemie Elektroenergetycznym i dokonywane jest linią NN 400 kV relacji stacja Miłosna k/Warszawy 400/110 kV – GPZ „NAREW” 400/110 kV oraz linią NN 220 kV Ostrołęka – Ełk.

Z siecią zawodową współpracują:

- Elektrociepłownia ECB
- Biogazownia Hryniewicze
- PEC Suwałki

W systemie elektroenergetycznym województwa ma też swój udział energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych. Dane zawarto w rozdziale **Odnawialne Źródła Energii (OZE)**.

2) System elektroenergetyczny przesyłowy i rozdzielczy

System przesyłowy i rozdzielczy województwa stanowią stacje transformatorowo-rozdzielcze tzw. RPZ-ty WN/SN, zlokalizowane w: Białymstoku (9), Suwałkach (4), Łomży (3), miastach województwa (21), na obszarach gmin (9).

W/w RPZ-ty są zasilane liniami WN-110kV, które stanowią sieć wojewódzka, a zarazem część sieci krajowej.

4.2.4. Ocena systemu elektroenergetycznego

- 1) Na terenie województwa podlaskiego obserwuje się wzrost zużycia energii elektrycznej u odbiorców, więc ważnym zagadnieniem jest modernizacja i rozbudowa sieci elektroenergetycznych. Poprawa tego stanu rzeczy wymagać będzie sukcesywnej realizacji programu zawartego w planach rozwoju gestorów sieci, a następnie w nowej edycji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

- 2) Realizacja linii NN 400 kV, budowa stacji 400/110 kV Łomża wpłynęły na bezpieczeństwo energetyczne województwa podlaskiego poprzez włączenie głównej stacji elektroenergetycznej województwa GPZ „NAREW” w krajowy pierścień 400 kV, nastąpiło wzmocnienie połączeń z najbliższym zawodowym źródłem energii elektrycznej, tj. elektrownią Ostrołęka.
- 3) Rozbudowa rozdzielni 110 kV w stacji 400/110 kV Narew przyczyni się dla przyłączenia magazynu energii elektrycznej, który miałby służyć do magazynowania energii elektrycznej na potrzeby stacji elektroenergetycznej 400/110 kV Narew.
- 4) Aktualnie linia 400 kV relacji Roś (Białoruś) – GPZ Narew, nie znajduje się w planach inwestycyjnych PSE S.A. w horyzoncie czasowym do 2030 r.
- 5) Konieczna będzie zmiana zasilania z promieniowego na pierścieniowy niektórych stacji WN/SN.
- 6) Należy sukcesywnie realizować przyjęte w planach rozwoju kierunki działań związane bezpośrednio z nakładami na urządzenia energetyczne: budowa i przebudowa RPZ-ów, wymiana wyeksploatowanych urządzeń, modernizacja telemechaniki i zabezpieczeń w RPZ-ach.
- 7) Ważnym zagadnieniem jest modernizacja i rozbudowa istniejących linii elektroenergetycznych WN 110 kV związana z rozwojem terenów podmiejskich w obrębie aglomeracji miasta Białystok oraz Augustów.
- 8) Zwiększająca się liczba rozproszonych źródeł wytwórczych (magazyny energii, prosumenci, elektromobilność) powodują powstawanie dwukierunkowych przepływów energii w sieci, co niesie wyzwania w zakresie zapewnienia stabilności sieci i planowania rozwoju sieci elektroenergetycznej, umożliwiając wprowadzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do systemu.
- 9) Planowane zadania inwestycyjne muszą zapewnić zmniejszenie ilości przeciążeń sieci, umożliwić zaopatrzenie w energię elektryczną nowych odbiorców oraz dostosować sieci do wielkości przyłączanych źródeł energii OZE.
- 10) Zbyt mała ilość łączników zdalnie sterowanych ograniczyła możliwość wykrycia uszkodzeń i lokalizacji fragmentów sieci, co w konsekwencji spowodowało wydłużenie czasu potrzebnego do naprawy. W celu skrócenia tego procesu, planuje się stopniowe wyposażenie wszystkich stacji SN/nN oraz odbiorców końcowych przyłączonych do sieci nN w Liczniki Zdalnego Odczytu.
- 11) Istnieje potrzeba budowy podstacji PT (110kV) oraz zasilających dwustronnie linii elektroenergetycznych WN 110 kV OSD w ramach prac elektryfikacyjnych szlaków kolejowych PKP, w szczególności na odcinku linii kolejowej Białystok-Ełk, tj. budowa podstacji trakcyjnej PT (110kV) Suwałki oraz w ramach prac na odcinku Czyżew – Białystok – budowa podstacji PT (110kV) Kity, Racibory, Baciuty.
- 12) Dla potrzeb modernizacji linii kolejowych na terenie województwa występuje potrzeba budowy nowych elementów systemu 110kV.
- 13) Kontynuacji wymaga zjawisko racjonalnej gospodarki terenami w przypadku budowy nowych elementów systemu, poprzez budowę linii dwutorowych lub kablowych.
- 14) Odnotowuje się pozytywne zjawisko dobrego tempa wzrostu pozyskiwania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

15) Działania na rzecz pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych oraz gospodarki obiegu zamkniętego będą stanowiły wkład województwa podlaskiego w walkę z globalnymi zmianami klimatu jako jednego z najważniejszych wyzwań współczesności. Cele strategiczne rozwoju województwa podlaskiego zostały zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 r.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI:

Wiele ustaleń planu w zakresie uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymaga uaktualnienia oraz wprowadzenia nowych zadań inwestycyjnych zgłaszanych przez PSE S.A., PGE Dystrybucja S.A., PKP Energetyka S.A. Te przedsiębiorstwa energetyczne są zobligowane zgodnie z art. 16 ustawy Prawo Energetyczne do przygotowania i uzgodnienia Projektu Planu Rozwoju, mającego na celu zaspokojenie obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną.

Rysunek 12 Infrastruktura elektroenergetyczna w województwie podlaskim

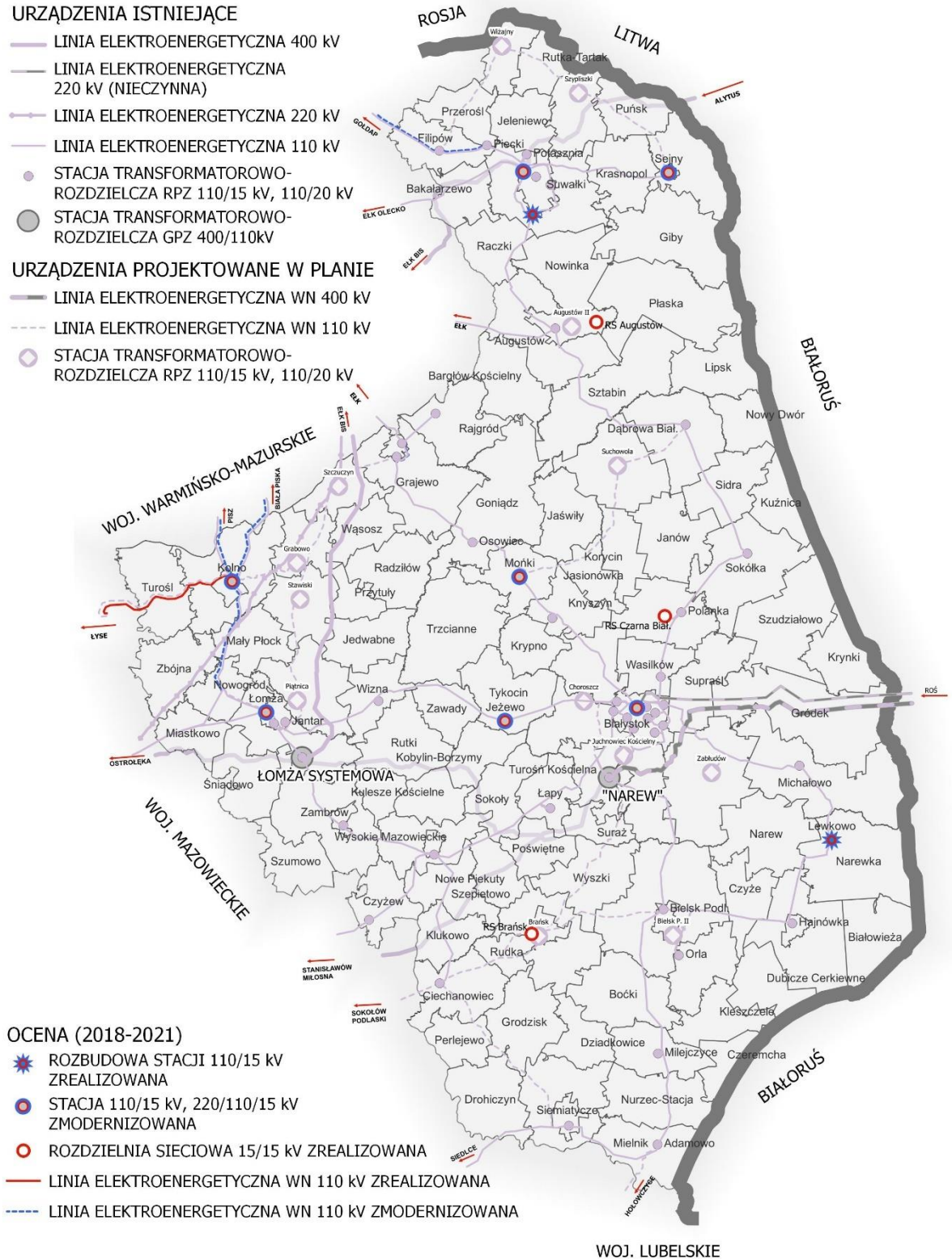
INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

URZĄDZENIA ISTNIEJĄCE

- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA 400 kV
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA 220 kV (NIECZYNNNA)
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA 220 kV
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA 110 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWO-ROZDZIELCZA RPZ 110/15 kV, 110/20 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWO-ROZDZIELCZA GPZ 400/110kV

URZĄDZENIA PROJEKTOWANE W PLANIE

- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA WN 400 kV
- LINIA ELEKTROENERGETYCZNA WN 110 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWO-ROZDZIELCZA RPZ 110/15 kV, 110/20 kV

4.3. Gazownictwo

4.3.1. Zmiany w systemie gazowniczym

- 1) Polska Spółka Gazownictwa sp.z o.o. z siedzibą w Warszawie to największa spółka Grupy Kapitałowej PGNiG, 2 listopada 2022 roku PGNiG S.A. stała się częścią Grupy ORLEN.
- 2) Główne źródła zaopatrzenia w gaz ziemny województwa nie uległy zmianom.
- 3) W latach 2017-2021 Spółka otrzymała 103 szt. decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz 422 szt. decyzji pozwolenia na budowę/zaświadczenia o braku sprzeciwu dotyczącego zgłoszenia (PSG sp.z o o).
- 4) Na terenie powiatu bielskiego, na obszarze: miasta Bielsk Podlaski, gminy wiejskiej Bielsk Podlaski (miejscowości: Malinowo, Stryjki i Augustowo) oraz gminy Wyszki (miejscowości Wyszki, Pulsze, Niewino Borowe, Niewino Kamieńskie) został zrealizowany w latach 2017 - 2020 Projekt nr POIS.07.01.00-000010/16 pn. „gazyfikacja miasta Bielsk Podlaski”. W ramach niniejszego Projektu zostało wybudowanych 25,30 km gazociągów dystrybucyjnych podwyższonego średniego i średniego ciśnienia.
- 5) Projekt Planu Rozwoju PSG sp. z o.o. przewiduje 26 gmin do gazyfikacji w ramach Programu przyspieszenia inwestycji w sieć gazową Polski.
- 6) Zakładane przez PSG sp. z o.o. na 2020 rok przyłączenie do SGT JAMAŁ w Zambrowie sieci dystrybucyjnej w/c Bobrowniki–Białystok–Wólka Radzymińska nie zostało zrealizowane.
- 7) Obecnie Gazociąg Jamał, który jest częścią mierzącego ok. 4000 km gazociągu biegnącego z Rosji przez Białoruś i Polskę do Europy Zachodniej nie przesyła gazu z Rosji do Europy Zachodniej. Do Polski wpływa gaz za pośrednictwem rewersu z kierunku zachodniego z punktu przesyłu Mallnow na granicy polsko – niemieckiej.
- 8) W 2022 r. zostało ukończone zadanie inwestycyjne, pn. „Gazociąg Polska – Litwa”, który przebiega przez teren powiatów: siemiatyckiego, wysokomazowieckiego, zambrowskiego, łomżyńskiego, kolneńskiego, grajewskiego, suwalskiego oraz sejneńskiego. Uzgodniony na lata 2022-2031 Plan Rozwoju Operatora Interkonektora - Gaz-System S.A. zakłada przyłączenie do sieci przesyłowej sieci dystrybucyjnej PSG Sp. z o.o. w punkcie wyjścia Ostrożne (Zambrów).
- 9) Wystąpiono o opinię dla inwestycji zgodnie z art. 6 ust. 3 Specustawy gazowej polegającej na budowie gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Konopki-Ełk-Mrągowo wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.
- 10) Przedsiębiorstwo energetyczne PSG Sp. z o.o. zrealizowało 14 stacji regazyfikacji LNG, a DUON Dystrybucja sp. z o.o. wybudowało 3 stacje LNG na terenie województwa podlaskiego.

4.3.2. Stan i funkcjonowanie systemu gazowniczego

- 1) Dostawy gazu przewodowego odbiorcom województwa podlaskiego zapewniają:
  - a) gazociąg w/c DN 500/250 Wołkowysk (Białoruś) – Bobrowniki – Białystok – do punktu wejścia gazu do systemu dystrybucyjnego w stacji pomiarowej kol. Grabówka gm. Supraśl, woj. podlaskie,

- b) gazociąg w/c DN 250 z tłoczni Rembelszczyzna (k.W-wy) – do punktu wejścia gazu do systemu dystrybucyjnego w stacji pomiarowej w Wólce Radzyńskiej,
- c) gazociąg północno-wschodniego układu gazu importowanego z Rosji DN 1000/700 Wysokoje – Hołowczyce – Rembelszczyzna, za pomocą gazociągu w/c odgałęźnego DN 100 Mielnik – Siemiatycze,
- 2) Elementy systemu dystrybucyjnego na obszarze województwa:
- a) gazyfikacja obszaru województwa oparta jest na sieci dystrybucyjnej w/c i pś/c o długości 223,5 km poprzez 23 stacje redukcyjno-pomiarowe, której operatorem jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Dystrybucja prowadzona przez PSG sp. z o.o. Oddział w Warszawie, Zakład Gazowniczy w Białymstoku. Dystrybucja gazu ziemnego z gazociągu w/c Mielnik – Siemiatycze prowadzona jest przez PSG Sp. z o.o. Oddział w Warszawie Zakład Gazowniczy Mińsk Mazowiecki. Długość sieci dystrybucyjnej w 2013r. wyniosła 1605,5 km, a ilość przyłączy w 2013r.- 3062szt (w tym 2646 szt. s/c a 416 szt. n/c),
- b) długość sieci gazowej zasilanej z LNG (według stanu na koniec 2021 roku) wynosiła 178,9 km. Z podziałem na: ciśnienia średnie i niskie oraz z rozróżnieniem na poszczególne miasta i gminy,
- c) spółka PSG świadczy usługi związane z dystrybucją paliwa gazowego na terenie województwa podlaskiego na zlecenie 29 przedsiębiorstw obrotu gazem,
- d) zaopatrzenie w gaz płynny propan –butan (LPG) jest stosowane na obszarach województwa, na których brak jest sieci gazu ziemnego przewodowego. Na terenie województwa gaz bezprzewodowy jest stosowany w m. Suwałki, gdzie istnieje rozprężalnia gazu płynnego, który rozprowadzany jest siecią dystrybucyjną (dł. 24 km) do poszczególnych odbiorców. Korzysta z niego ok. 4000 mieszkańców Suwałk. Zapotrzebowanie na ten rodzaj nośnika energii jest zmienne w zależności od pory roku.
- e) wykaz lokalizacji, do których gaz dostarczany jest w formie skroplonej LNG i poprzez stację regazyfikacji: Mońki, Czyżew, Dąbrowa Białostocka, Drohiczyn, Białystok, Grajewo, Krasnopol, Lipsk, Raczki, Sejny, Suwałki, Szczuczyn, (dystrybutor Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.) oraz Augustów, Hajnówka, Suwałki (dystrybutor Duon Dystrybucja S.A.)

Tab. 23 Długość gazociągów średniego i niskiego ciśnienia w woj. podlaskim (PSG sp. zo.o.)

L.p.	Lokalizacja	Gazociągi [m]	
		średniego ciśnienia	niskiego ciśnienia
1.	miasto Białystok	493 213	387 546
2.	miasto Bielsk Podlaski	18 114	
3.	gmina Bielsk Podlaski	1 253	
4.	miasto Choroszcz	20 037	
5.	gmina Choroszcz	51 281	12
6.	miasto Czyżew	3 249	
7.	miasto Dąbrowa Białostocka	12 531	

8.	gmina Dobrzyniewo Duże	65 932	
9.	miasto Drohiczyn	128	
10.	miasto Grajewo	9 731	
11.	gmina Grajewo	490	
12.	miasto Hajnówka	9 708	
13.	gmina Hajnówka	1 792	
14.	gmina Juchnowiec Kościelny	77 928	16 156
15.	gmina Kransopol	93	
16.	miasto Lipsk	3 761	
17.	miasto Łapy	43 422	
18.	gmina Łapy	1 786	
19.	miasto Łomża	113 938	6 835
20.	gmina Łomża	9 281	
21.	gmina Mielnik	22 250	1 241
22.	miasto Mońki	10 207	
23.	gmina Orla	4 558	
24.	gmina Piątek	12 091	
25.	gmina Poświętne	60 969	
26.	gmina Raczki	13 247	0
27.	miasto Sejny	1 172	
28.	miasto Siemiatycze	80 341	3 957
29.	gmina Siemiatycze	8 255	
30.	gmina Sokoły	9 370	
31.	miasto Supraśl	33 735	324
32.	gmina Supraśl	140 444	
33.	miasto Suwałki	84 850	23 809
34.	gmina Suwałki	1 073	
35.	miasto Szczuczyn	3 080	
36.	miasto Szepietowo	8 939	
37.	gmina Szepietowo	12 059	
38.	gmina Turośń Kościelna	69 873	59
39.	miasto Wasilków	46 333	1 307
40.	gmina Wasilków	47 444	
41.	miasto Wysokie Maz.	47 913	83
42.	gmina Wysokie Maz.	21 191	
43.	gmina Wyszki	2 057	17

44.	miasto Zabłudów	9 797	
45.	gmina Zabłudów	11 907	
46.	miasto Zambrów	45 818	
47.	gmina Zambrów	2 082	

- 3) Długości istn. sieci wysokiego ciśnienia, podwyższonego średniego ciśnienia wraz z liczbą stacji gazowych wysokiego ciśnienia oraz podwyższonego średniego ciśnienia według stanu na koniec 2018, 2019, 2020 oraz 2021 roku na terenie województwa podlaskiego

Tab. 24 Długość sieci wysokiego ciśnienia i podwyższonego średniego ciśnienia w woj. podlaskim

L.p.		2018	2019	2020	2021
1.	Sieć gazowa wysokiego ciśnienia [km]	198	198	198	198
2.	Sieć gazowa podwyższonego średniego ciśnienia [km]	9,3	25,2	25,2	25,2
3.	Stacje gazowe wysokiego ciśnienia [szt.]	16	16	16	16
4.	Stacje gazowe podwyższonego średniego ciśnienia [szt.]	4	6	11	15

- 4) Wielkość rocznego wolumenu gazu ziemnego dystrybuowanego do odbiorców końcowych sieciami PSG oraz liczba przyłączy gazowych według stanu na koniec 2021 roku na terenie województwa podlaskiego

Tab. 25 Wielkość rocznego wolumenu gazu ziemnego dystrybuowanego do odbiorców końcowych sieciami PSG sp. z o.o.

L.p.	Gmina	wolumen gazu [tys. m3/rok]	liczba użytkowników [szt.]	uwagi
1	Białystok (miasto)	71579,16	80375	zasilanie bez udziału LNG
		228,76		
2	Bielsk Podlaski (miasto)	16,06	19	
3	Bielsk Podlaski (gmina wiejska)	16,4	14	
4	Choroszcz (miasto)	966,11	291	
5	Choroszcz (gmina wiejska)	1584,4	1042	
6	Czyżew (miasto)	389,32	14	zasilanie bez udziału LNG
7	Dąbrowa Białostocka (miasto)	27,99	33	zasilanie bez udziału LNG
8	Dobrzyniewo Duże (gmina wiejska)	1676,82	1009	
9	Drohiczyn (miasto)	49,24	1	zasilanie bez udziału LNG

L.p.	Gmina	wolumen gazu [tys. m3/rok]	liczba użytkowników [szt.]	uwagi
10	Grajewo (miasto)	278,74	31	zasilanie bez udziału LNG z m. Grajewo
11	Grajewo (gmina wiejska)	12,06	7	zasilanie bez udziału LNG
12	Hajnówka (miasto)	27,21	3	zasilanie ze stacji LNG z m. Hajnówka
13	Hajnówka (gmina wiejska)	0,57	1	zasilanie ze stacji LNG
14	Juchnowiec Kościelny (gm.wiejska)	4317,13	2696	
15	Krasnopol (gmina wiejska)	50,02	1	zasilanie ze stacji LNG
16	Lipsk (miasto)	0,09	2	zasilanie ze stacji LNG
17	Łapy (miasto)	4165,5	800	
18	Łapy (gmina wiejska)	4,75	1	
19	Łomża (miasto)	15750,6	5134	
20	Łomża (gmina wiejska)	270,39	137	
21	Mielnik (gmina wiejska)	1411,7	209	
22	Mońki (miasto)	274,74	74	zasilanie ze stacji LNG
23	Orla (gmina)	1,72	3	
24	Piątnica (gmina wiejska)	9306,67	223	
25	Poświętne (gmina wiejska)	301,87	260	
26	Raczki (gmina wiejska)	0,68	3	zasilanie ze stacji LNG
27	Sejny (miasto)	86,85	2	zasilanie ze stacji LNG
28	Siemiatycze (miasto)	11854,7	2286	
29	Siemiatycze (gmina wiejska)	191,68	98	
30	Sokoły (gmina wiejska)	42,56	11	
31	Supraśl (miasto)	1898,88	842	
32	Supraśl (gmina wiejska)	4548,05	2870	
33	Suwałki (miasto)	2676,49	4810	zasilanie ze stacji LNG
34	Suwałki (gmina wiejska)	123,43	1	zasilanie ze stacji LNG
35	Szczuczyn (miasto)	0,03	1	zasilanie ze stacji LNG
36	Szepietowo (miasto)	99,91	41	
37	Szepietowo (gmina wiejska)	17,25	5	
38	Turośń Kościelna (gmina wiejska)	1481,93	759	
39	Wasilków (miasto)	5013,93	2674	

L.p.	Gmina	wolumen gazu [tys. m3/rok]	liczba użytkowników [szt.]	uwagi
40	Wasilków (gmina wiejska)	1601,75	1162	
41	Wysokie Mazowieckie (miasto)	28869,35	1144	
42	Wysokie Mazowieckie (gm. wiejska)	149,74	63	
43	Wyszki (gmina wiejska)	118,17	52	
44	Zabłudów (miasto)	329,06	155	
45	Zabłudów (gmina wiejska)	139,22	122	
46	Zambrów (miasto)	11134,47	780	
47	Zambrów (gmina wiejska)	77,89	30	

183164,04

110291

5) Długość sieci gazowej średniego ciśnienia i liczba stacji LNG (wraz z lokalizacją) wg stanu na koniec roku na obszarze woj. podlaskiego (DUON Dystrybucja sp. z o.o.)

Tab. 26 Długość gazociągów średniego ciśnienia w woj. podlaskim (DUON Dystrybucja sp. z o.o.)

a) gazociągi średniego ciśnienia (długość w metrach):

Średnica	Miasto i Gmina Suwałki	Miasto i Gmina Augustów
63	270	2767
90	692	
125	254	
160	169	
180	2516	
200	404	10894

b) przyłącza średniego ciśnienia (szt.):

Średnica	Miasto i Gmina Suwałki	Miasto i Gmina Augustów
32	6	90
63	1	15
90	1	
110	2	
125	2	
160	2	
180	1	1

c) instalacje regazyfikacji LNG (szt.)

- stacja LNG w Suwałkach,
- stacja LNG w Augustowie,
- stacja LNG w Hajnówce.

6) Długość sieci gazowej i liczba stacji LNG (wraz z lokalizacją) wg stanu na koniec roku na obszarze woj. podlaskiego (**Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o.**):

2018 r.

a) 62,6 km sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,

b) 3 stacje regazyfikacji LNG zlokalizowane:

- w miejscowości Zielone Kamedulskie (gmina wiejska Suwałki),
- w mieście Mońki,
- w mieście Grajewo.

2019 r.

a) 62,6 km sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,

b) 3 stacje regazyfikacji LNG zlokalizowane:

- w miejscowości Zielone Kamedulskie (gmina wiejska Suwałki),
- w mieście Mońki,
- w mieście Grajewo.

2020 r.

a) 100,0 km sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,

b) 8 stacji regazyfikacji LNG zlokalizowanych:

- w miejscowości Zielone Kamedulskie (gmina wiejska Suwałki),
- w mieście Mońki,
- w mieście Grajewo,
- w mieście Białystok,
- w mieście Sejny,
- w mieście Hajnówka,
- w mieście Drohiczyn,
- w gminie Krasnopol.

2021 r.

a) 178,9 km sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,

b) 14 stacji regazyfikacji LNG zlokalizowanych:

- w miejscowości Zielone Kamedulskie (gmina wiejska Suwałki),
- w mieście Mońki,
- w mieście Grajewo,
- w mieście Białystok,
- w mieście Sejny,
- w mieście Hajnówka,
- w mieście Drohiczyn,
- w gminie Krasnopol,
- w mieście Dąbrowa Białostocka,
- w mieście Szczuczyn,
- w mieście Czyżew,
- w mieście Augustów,
- w miejscowości Dowspuda (gmina wiejska Raczki),
- w mieście Lipsk

7) Perspektywy rozwoju i wykaz aktualnych zamierzeń inwestycyjnych

Przez województwo podlaskie przebiega również Gazociąg Jamał, który jest częścią mierzącego ok. 4000 km gazociągu biegnącego z Rosji przez Białoruś i Polskę do Europy Zachodniej. Na terenie województwa znajduje się pomiarownia i tłocznia w okolicach wsi Kondratki w gm. Michałowo oraz tłocznia w pobliżu Zambrowa. Woj. podlaskie aktualnie nie ma możliwości pozyskania gazu z tego gazociągu. Obecnie Gazociąg ten nie przesyła gazu z Rosji do Europy Zachodniej. Do Polski wpływa gaz za pośrednictwem rewersu z kierunku zachodniego z punktu przesyłu Mallnow na granicy polsko – niemieckiej. Podjęte przez grupę PGNiG działania pozwalają na dywersyfikację kierunków pozyskania gazu do Polski.

W 2022r. została zakończona budowa transgranicznego gazociągu Polska-Litwa, stanowiącego sieć przesyłową, której operatorem jest OGP GAZ-SYSTEM S.A. Gazociąg ten ma za zadanie połączenie systemów przesyłowych gazu ziemnego Polski i Litwy. Jego łączna długość wynosi 508 km, z czego 165 km leży na terytorium Litwy, a 343 km na terenie Polski. W obszarze województwa podlaskiego gazociąg przebiega przez teren powiatów: siemiatyckiego, wysokomazowieckiego, zambrowskiego, łomżyńskiego, kolneńskiego, grajewskiego, suwalskiego oraz sejneńskiego. Ponadto jest planowana budowa stacji gazowej wraz z układem włączeniowym na potrzeby przyłączenia do sieci przesyłowej urządzeń i instalacji gazowych znajdujących się w Elektrowni Ostrołęka Sp. z o.o. (obecnie CCGT Ostrołęka Sp. z o.o.). Planowany termin uzyskania pozwolenia na budowę to grudzień 2022 r.

Plan rozwoju Operatora Sieci Przesyłowej OGP GAZ-SYSTEM S.A. zakłada realizację następujących zadań inwestycyjnych:

- Połączenie KSP z SGT w m. Zambrów.
- Budowa Stacji Pomiarowej Mielnik II.
- Przyłączenie sieci dystrybucyjnej PSG za pośrednictwem punktu wyjścia Ostrożne (Zambrów) do gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Polska - Litwa.

Wykaz planowanych stacji LNG (wraz z lokalizacją) na terenie województwa podlaskiego został przedstawiony poniżej:

a) stacje LNG w trakcie projektowania i budowy:

- Dąbrowa Białostocka – termin planowany odbioru technicznego 2022 r.,
- Sejny - termin planowany odbioru technicznego 01.2023 r.

b) stacje LNG tylko w trakcie projektowania:

- Ciechanowiec - projekt odebrany,
- Drohiczyn - projekt odebrany,
- Kraśniany (gm. Sokółka) – projekt odebrany,
- Śniadowo - projekt odebrany

4.3.3. Ocena systemu gazowniczego

- 1) PSG sp. z o. o. dostarcza odbiorcom rozprężony gaz LNG, który rozprowadzany jest siecią gazociągów niskiego ciśnienia w oparciu o stacje regazyfikacji gazu LNG. Obecnie wybudowano 14 stacji. Odbiorcami paliwa gazowego są w dużej mierze dawni odbiorcy propanu-butanu rozprężonego;
- 2) aktualnie po 2030 roku nie są planowane żadne konkretne inwestycje związane z rozbudową gazownictwa województwa podlaskiego;
- 3) brak inwestycji w rozbudowę sieci gazociągów w/c prowadzi do ograniczeń w możliwości rozwoju sieci dystrybucyjnej i uniemożliwia dostarczanie gazu, zwłaszcza dla dużych odbiorców. Istnieje szansa na zmianę tej sytuacji poprzez:
  - a) budowę tłoczni w Bobrownikach,
  - b) przebudowę i rozbudowę obiektów w tłoczni w Kondratkach i Zambrowie,
  - c) zasilanie systemu dystrybucyjnego na terenach, gdzie brak jest możliwości korzystania z gazu przewodowego za pomocą stacji LNG.
- 4) w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, w oparciu o wnioski zgłoszone przez poszczególnych gestorów systemów gazowniczych, zapisano szereg zadań dotyczących rozwoju infrastruktury przesyłu gazu. Realizacja w/w zadań nie znajdowała i nie znajduje odzwierciedlenia w kolejnych edycjach planów rozwoju OGP GAZ SYSTEM S.A. oraz Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.;

Analiza nasuwa wątpliwości co do tego jakie źródła gazu powinny być brane pod uwagę w kontekście pokrywania zapotrzebowania na gaz odbiorców wschodniej części Polski po 2022r., w szczególności w okresie 2022-2025, kiedy to dopiero po tym okresie umożliwiona ma być pełna zastępowalność źródeł zlokalizowanych na wschodniej granicy. W związku z tym wyjaśnienia może wymagać szczegółowy plan oraz harmonogram działań inwestycyjnych, zwłaszcza, że w rejonie wschodniej i południowo-wschodniej części Polski

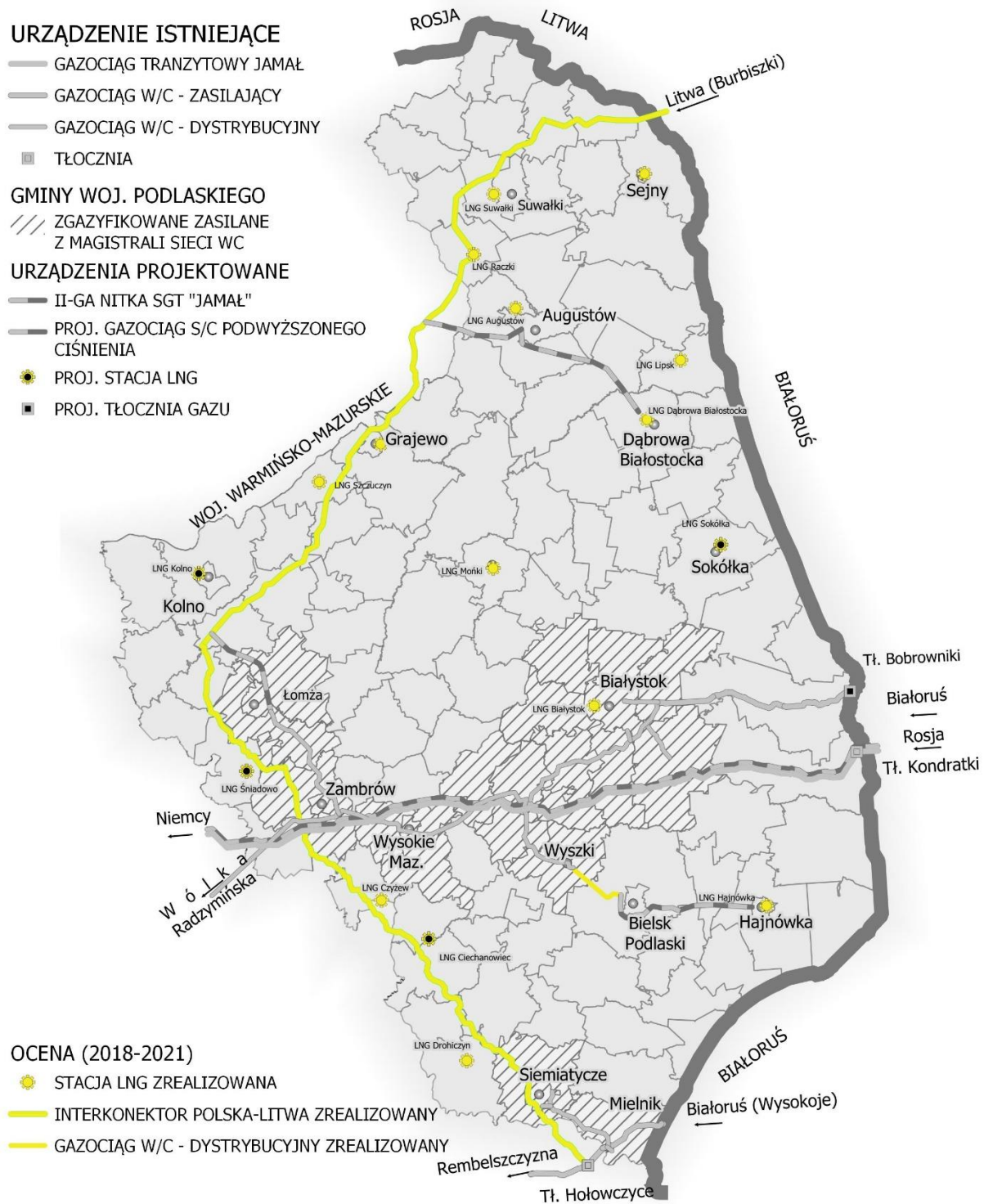
zlokalizowani są odbiorcy sektora energetycznego oraz chemicznego, a także realizowane są nowe inwestycje energetyczne, np. Elektrownia Ostrołęka.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI:

Uwarunkowania i ustalenia kierunków zagospodarowania przestrzennego planu województwa w zakresie infrastruktury przesyłu gazu uległy dezaktualizacji i wymagają zmian zapisów.

Rysunek 13 Infrastruktura przesyłu gazu w województwie podlaskim

INFRASTRUKTURA PRZESYŁU GAZU W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Wykonano w Podlaskim Biurze Planowania Przestrzennego w Białymstoku

4.4. Ciepłownictwo

4.4.1. Stan i zmiany infrastruktury ciepłowniczej

Źródła energetyki zawodowej, ciepłownie komunalne, spółdzielcze, elektrociepłownie przemysłowe, kotłownie zakładowe oraz rozproszone indywidualne źródła energii stanowią nadal podstawową infrastrukturę zaopatrzenia w energię ciepłą. Zmianie na proekologiczne ulegają nośniki energetyczne i technologie przetwarzania energii. Warunkiem rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia ludności oraz wymogów członkostwa w UE jest między innymi zrównoważone i racjonalne gospodarowanie zasobami energetycznymi, w tym wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Długość sieci ciepłej przesyłowej w województwie podlaskim, wykonywanej już wyłącznie w technologii preizolowanej do roku 2020 systematycznie powoli rosła, ale w ostatnim roku - 2021 uległa nieznacznemu zmniejszeniu o ok. 21 km.

Tab. 27 Długość sieci ciepłej przesyłowej

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Sieć ciepła przesyłowa (w km)	536,8	548,7	543,4	552,8	532,0

Źródło: Dane GUS

Ilość źródeł energii ciepłej (kotłowni) po nieznacznym spadku do 2018 roku systematycznie rośnie o ok. 50 – 60 sztuk rocznie.

Tab. 28 Ilość źródeł energii ciepłej

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Kotłownie (w szt.)	671	658	854	904	968

Źródło: Dane GUS

Sprzedaż energii po systematycznym spadku do roku 2020, w ostatnim 2021 gwałtownie wzrosła o ok. 1000 TJ.

Tab. 29 Sprzedaż energii ciepłej

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Sprzedaż energii ciepłej (w TJ)	6 453	6 3621	6 019	5 884	6 8256

Źródło: Dane GUS

Emisja zanieczyszczeń powietrza (pyłowych) zmniejsza się systematycznie i regularnie, co znacząco wpływa na zdrowie człowieka oraz stan i jakość środowiska w naszym województwie. Natomiast ilość zanieczyszczeń gazowych utrzymuje się, przy nieznacznym wzroście, na podobnym poziomie.

Tab. 30 Emisja zanieczyszczeń powietrza

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Zanieczyszczenia pyłowe (w t/r)	701	691	661	503	491
Zanieczyszczenia gazowe (w t/r)	20650193	2039770	2136065	2054731	2196541

Źródło: Dane GUS

Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń powoli malała do 2020 roku, a w 2021 roku wzrosła o ponad 10 tys. ton. Natomiast ilość zanieczyszczeń gazowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń wzrosła prawie trzykrotnie. Ma to pozytywny wpływ na stan środowiska w województwie podlaskim.

Tab. 31 Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych lub zneutralizowanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane w urządzeniach (w t/r)	82940	72415	48770	45995	56367
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane w urządzeniach (t/r)	1794	3322	2584	3181	4875

Źródło: Dane GUS

Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % do zanieczyszczeń wytworzonych kształtuje się blisko 100%. Ilość zatrzymanych zanieczyszczeń gazowych dzięki urządzeniom do tego przystosowanych zwiększyła się ponad dwukrotnie.

Tab. 32 Ilość zanieczyszczeń pyłowych zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Zanieczyszczenia pyłowe zatrzymane w urządzeniach w % zanieczyszczeń wytworzonych	99,2	99,1	98,7	98,9	99,1
Zanieczyszczenia gazowe zatrzymane w urządzeniach w % zanieczyszczeń wytworzonych	16,5	29,4	24,5	30,9	38,8

Źródło: Dane GUS

Systematycznie zwiększa się **udział odnawialnych źródeł energii w ciepłownictwie**. Ze względu na rolniczo-przemysłowy charakter województwa w dalszym ciągu istnieją największe potencjalne możliwości uzyskiwania i wykorzystywania **biomasy** oraz **biogazu** (zarówno z osadów komunalnych, przemysłowych oraz gnojowicy).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

- aktualizacji wymagają dane uwarunkowań zagospodarowania (w tym mapka Nr 43 Elektroenergetyka, Źródła energetyki konwencjonalnej);
- zapisane w planie województwa „Kierunki rozwoju infrastruktury systemu zaopatrzenia w ciepło” pod względem merytorycznym są ogólnie aktualne. Uaktualnić należy jedynie mapkę Nr 62 dotyczącą Kierunków elektroenergetyki. Źródła energetyki konwencjonalnej. Ze względu jednak na lokalny charakter ciepłownictwa w aktualizacji planu należy rozważyć ograniczenie tej problematyki do tych elementów, które są realizacją zobowiązań unijnych lub dotyczą ochrony środowiska przyrodniczego bądź kulturowego o znaczeniu ponadlokalnym.

4.5. System tranzytowych rurociągów i baz naftowych

4.5.1. Stan systemu tranzytowych rurociągów naftowych i baz naftowych

Na obszarze województwa podlaskiego istnieje system tranzytowych rurociągów naftowych (3, „nitki”), którego właścicielem jest PERN „Przyjaźń” SA. Są one integralną częścią systemu rurociągów „Przyjaźń”, zaopatrującego w rosyjską ropę kilka krajów Europy Środkowej. System ten nie ma bezpośredniego powiązania z gospodarką województwa podlaskiego na obszarze gm. Mielnik.

4.5.2. Zmiany w systemie rurociągów

W ocenianym okresie nie było zmian w zakresie przebudowy i budowy urządzeń będących w zakresie działania PERN S.A. poza już istniejącymi bazami i infrastrukturą liniową/rurociągową.

4.6. Odnawialne źródła energii

W systemie elektroenergetycznym województwa coraz większe znaczenie ma swój udział energia elektryczna pochodząca ze źródeł odnawialnych, w tym głównie z wiatru, słońca, biogazu i biomasy.

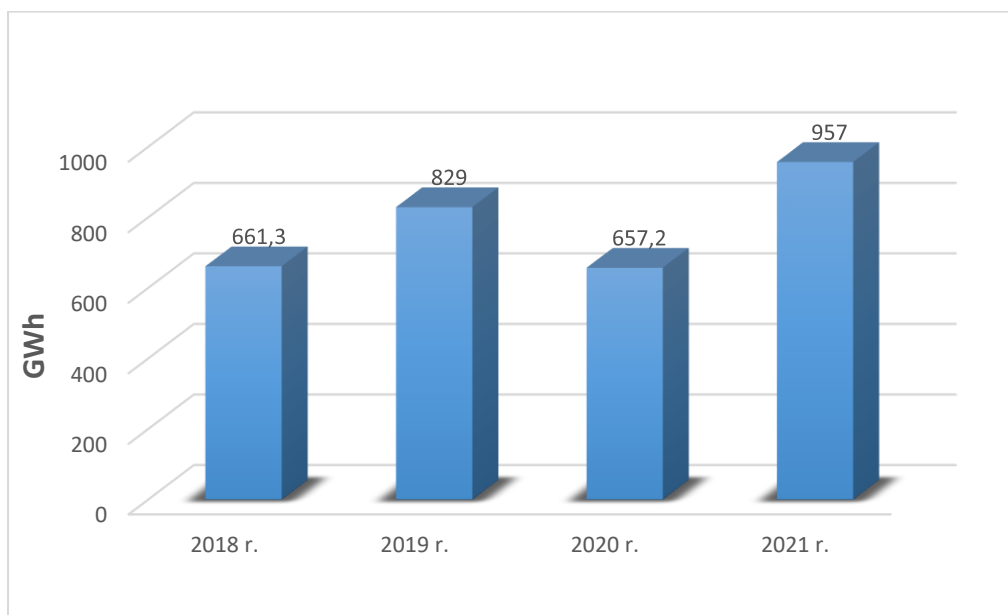
Ilość energii według rodzajów źródła, wytworzonej i wprowadzonej do sieci PGE Dystrybucja Oddział Białystok na terenie woj. podlaskiego w MWh:

Tab. 33 Ilość energii wytworzonej i wprowadzonej do sieci na terenie województwa podlaskiego

	Ilość energii wytworzonej i wprowadzonej do sieci PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok na terenie województwa podlaskiego [MWh]			
Rodzaj źródła	2018	2019	2020	2021
Wiatrowe	374449,695	488751,251	463287,266	439290,015
Wodne	3189,2	2992,81	2732,125	3052,273
Fotowoltaiczne	16934,884	34915,128	87335,182	178552,74
Biogazowe	49055,023	51314,324	51308,730	56673,716
Biomasowe	217717,366	250998,516	103799,041	279421,625
Konwencjonalne	152201,71	167502,055	312966,152	196051,12
Inne	47937,294	47077,994	44427,197	45159,204
Razem	861 485,172	1 043 552,078	1 065 865,693	1 198 200,693

Źródło: Dane PGE Dystrybucja Białystok

Wykr. 14 Energia elektryczna ze źródeł odnawialnych na terenie woj. podlaskiego [GWh]

Źródło: Dane PGE Dystrybucja Białystok

We wszystkich rodzajach energii z OZE zanotowano wzrost ich produkcji. Stabilnie, acz z lekkim spadkiem, przedstawia się produkcja energii wodnej. Ze względu na skromne zasoby energetyczne rzek w podlaskim stanowi ona zaledwie 0,25% udziału w ogólnej produkcji odnawialnych źródeł energii w naszym województwie.

Produkcja energii wiatrowej zanotowała na przestrzeni 4 lat niewielki około 17% wzrost, do czego przyczyniła się między innymi wprowadzona w 2016 roku zmiana w ustawie o inwestycjach w zakresie energetyki wiatrowej (wprowadzono zasadę 10H, czyli zakaz budowy wiatraków w odległości od zabudowań mniejszej niż 10-krotność ich wysokości). Pomimo to produkcja energii z wiatru stanowi największy, bo około 37% udział w produkcji energii z OZE.

Pozostałe źródła energii, w tym biogazowa i biomasowa wykazywała stabilny, ale nieznaczny wzrost produkcji.

Największy, bo ponad 10-krotny wzrost zanotowała produkcja energii fotowoltaicznej. W 2018 roku jej udział w produkcji OZE wynosił ok. 0,4% a w 2021 roku stanowi już ok. 15%. Jest to najszybciej rozwijająca się dziedzina OZE w województwie podlaskim.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

- odnotowuje się pozytywne zjawisko dużego tempa wzrostu pozyskiwania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych (szczególnie energii słonecznej).
- ze względu na duże tempo zmian i wzrost pozyskiwania OZE uaktualnienia wymagają w szczególności dane w dziale uwarunkowania zagospodarowania, w tym mapka nr 42 - Elektroenergetyka. Odnawialne źródła energii;
- zapisane w planie województwa kierunki „Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii” pod względem merytorycznym są ogólnie aktualne. Uaktualnić należy jedynie mapkę Nr 63 dotyczącą Kierunków elektroenergetyki. Odnawialne źródła energii;

- w dalszym ciągu brak jest aktualnego programu rozwoju energetyki odnawialnej dla województwa. Dokument ten pozwoli na uporządkowanie wiedzy o istniejących OZE i powinien stanowić wytyczne odnośnie preferowania rodzaju tych źródeł w naszym województwie a także uwarunkowania ich rozwoju np. rozwój sieci elektroenergetycznych konieczny do odbioru energii z energetyki wiatrowej i słonecznej.

4.7. System radiokomunikacji i teletransmisji

4.7.1. Stan i funkcjonowanie systemu radiokomunikacji i teletransmisji

- 1) Wykaz lokalizacji konstrukcji wysokościowych i radiolinii na obszarze województwa w 2022 r. zmienił się w stosunku do danych w Planie Województwa z 2017 r., tj:
  - a) w 2019 r. ukończono budowę nowego telewizyjnego ośrodka nadawczego (TON) Zaskrodzie oraz uruchomiono radiolinię relacji TON Łomża/Szosa Zambrowska-TON Zaskrodzie;
  - b) uruchomiono radiolinię relacji RTCN Suwałki/Krzemianucha-TON Gołdap;
  - c) został wybudowany maszt OIK Łomża/ul. Przykoszarowa dn. 30.06.2020 r.;
  - d) został wybudowany ośrodek nadawczy (TON) Lipsk/ul. Jermakowicza oraz uruchomienie radiolinii relacji SLR Kamień-TON Lipsk;
  - e) został wybudowany maszt OIK Gąsówka/Osse dn. 08.11.2021 r.;
  - f) został wybudowany maszt OIK Koźliki dn. 31.07.2020 r.;
  - g) został wybudowany ośrodek nadawczy TON Szczuczyn i uruchomiono radiolinię relacji TON Szczuczyn-OPL Grajewo ul. Wiórowa - 31.08.2021 r.;
  - h) został wybudowany Obiekt Infrastruktury Komórkowej (OIK) Zbójna dn. 08.11.2021r.;
  - i) został wybudowany Obiekt Infrastruktury Komórkowej (OIK) Dubowo Drugie dn. 29.04.2022 r.;
  - j) w 2022 r. nastąpiło zakończenie budowy własnego ośrodka nadawczego TON Czyże oraz uruchomienie radiolinii relacji TON Czeremcha-TON Czyże, na który przeniesiono emisje radiodyfuzyjne oraz linie radiowe z istniejącego obiektu TON Czyże / Zbucz (Orange) oraz obiektu nadawczego RTON Czeremcha.

W roku 2023 planowana jest budowa Obiektu Infrastruktury Komórkowej Łomża Podgórze.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W latach 2018-2021 w następstwie planów rozwoju systemów i urządzeń służących do przesyłania sygnałów radiowych i telewizyjnych zrealizowano nowe konstrukcje wysokościowe i radiolinie. Maszty radiowo-telewizyjne, linie transmisyjne emitują pole elektromagnetyczne, które ma wpływ na zdrowie ludzi, w zależności od natężenia i częstotliwości pola oraz czasu ekspozycji. Dlatego też, projektowanie systemu radiokomunikacji i teletransmisji jest regulowane przez prawo, aby umożliwić ochronę środowiska i zdrowia ludzi przed szkodliwym wpływem pola elektromagnetycznego. Z tego powodu ważne jest, aby pasy ochronne były uwzględniane w procesie planowania zagospodarowania przestrzennego. Pasy ochronne to linie wyznaczające granice stref ochronnych, które określają maksymalne dopuszczalne poziomy pola elektromagnetycznego. Wobec powyższego zapisy dot. infrastruktury radiokomunikacyjnej i teletransmisyjnej w planie województwa powinny być zaktualizowane.

4.8. Telekomunikacja

4.8.1. Stan i zmiany infrastruktury telekomunikacyjnej

W systemie telekomunikacyjnym zaistniały częściowe zmiany. Operator telekomunikacyjny Orange Polska w swych zamierzeniach dąży do rozbudowy sieci światłowodowych FTTH, budowy infrastruktury sieci komórkowej piątej generacji 5G, wymiany/doposażenia/upgrade istniejących węzłów sieci teletransmisyjnej w celu zwiększenia przepływności, by docelowo osiągnąć jak największe pokrycie dostępności usług obecnym i przyszłym klientom.

Największy udział węzłów z interfejsami światłowodowymi charakteryzuje województwo podlaskie – 76% węzłów w tym województwie posiada interfejsy tego typu. Najniższa dostępność internetu o przepustowościach 30 Mb/s i 100 Mb/s widoczna jest w województwie podlaskim. Najniższą wartością penetracji budynkowej o przepustowości min. 30Mb/s pomimo wsparcia POPC (Program Operacyjny Polski Cyfrowej) charakteryzują się województwo warmińsko-mazurskie (50%) i podlaskie (51%). Program Operacyjny Polska Cyfrowa (POPC) ma na celu wyeliminowanie terytorialnych różnic w dostępie do szybkiego internetu. W wyniku tego programu powstaje infrastruktura telekomunikacyjna umożliwiająca osiągnięcie przepustowości co najmniej 30Mb/s.

Wynika to z faktu, że są to obszary rozproszone o niskiej gęstości zabudowy i nie są atrakcyjne inwestycyjnie. W województwie podlaskim jest mała konkurencja na rynku telekomunikacyjnym.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Wymagają aktualizacji zapisy w planie województwa uwzględniające zamierzenia operatora związane z wprowadzaniem technologii piątej generacji 5G, która zapewni szybsze przesyłanie danych, ponieważ będzie zbudowanych więcej małych stacji bazowych i precyzyjniej wyślą sygnał, zapewniając odpowiednie pokrycie, niż w przypadku istn. technologii 3G czy 4G. Budowa infrastruktury sieci komórkowej 5G umożliwi zapewnienie dostępności i jakości usług telekomunikacyjnych dla mieszkańców, przeciwdziałając wykluczeniu cyfrowemu grup społecznych.

Ustalenia kierunków zagospodarowania przestrzennego planu województwa w zakresie infrastruktury teletechnicznej uległy dezaktualizacji i wymagają zmian zapisów.

4.9. Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej i odpadami

4.9.1. Zmiany legislacji i dokumentów Unii Europejskiej, krajowych, regionalnych

Zmiany wprowadzone w obowiązujących aktach prawnych Unii Europejskiej, krajowych i regionalnych w latach 2018-2022:

1. Akty prawne na poziomie krajowym:

- 1) Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2020 r. poz. 2028, z 2022 r. poz. 1549) - określa zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków.

Zapisy ustawy regulują:

- ogólne zasady i warunki grupowego zaopatrzenia w wodę, która przeznaczona jest do spożycia oraz zbiorowego odprowadzania ścieków komunalnych;
- działalność przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, nakładając na nie obowiązek prawidłowego funkcjonowania systemów kanalizacyjnych, oczyszczania ścieków, dostarczania wody o odpowiedniej jakości, mając na względzie ochronę środowiska oraz efektywność ekonomiczną inwestycji;
- reguły tworzenia warunków, które zapewniają ciągłość dostaw i odpowiednią wielkość wody oraz niezawodne odprowadzanie i oczyszczanie ścieków;
- zasady ochrony interesów odbiorców usług, z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska i optymalizacji kosztów

Ustawa ta dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991),
- dyrektywy 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. WE L 330 z 05.12.1998),
- dyrektywy 2000/60/WE z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000).

2) Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. **Prawo wodne** (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625, 2687, z 2023 r. poz. 295, 412.).

Zapisy ustawy regulują:

- obowiązki rolników w ramach programu działań OSN
- terminy stosowania nawozów
- warunki przechowywania nawozów naturalnych
- koszty utrzymania urządzeń i budowli wodnych
- sposób naliczania opłaty stałej, związanej z poborem wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie przekraczającej 5 m³ na dobę.

Ustawa ta dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywę Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30.05.1991, str. 40, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 26, Dz. Urz. WE L 67 z 07.03.1998, str. 29 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 27, Dz. Urz. UE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447, Dz. Urz. UE L 311 z 21.11.2008, str. 1, z późn. zm. oraz Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8);
- dyrektywę Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącą ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1, z późn. zm. – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne,

rozd. 15, t. 2, str. 68, Dz. Urz. UE L 284 z 31.10.2003, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 1, t. 4, str. 447 oraz Dz. Urz. UE L 31 z 21.11.2008, str. 1, z późn. zm.);

- dyrektywę 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (Dz. Urz. WE L 327 z 22.12.2000, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 275, Dz. Urz. WE L 331 z 15.12.2001, str. 1 – Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 358, Dz. Urz. UE L 81 z 20.03.2008, str. 60, Dz. Urz. UE L 348 z 24.12.2008, str. 84, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 140 z 05.06.2009, str. 114, z późn. zm., Dz. Urz. UE L 226 z 24.08.2013, str. 1, Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8 oraz Dz. Urz. UE L 311 z 31.10.2010, str. 32);
  - dyrektywę 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotyczącą zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylającą dyrektywę 76/160/EWG (Dz. Urz. UE L 64 z 04.03.2006, str. 37, Dz. Urz. UE L 188 z 18.07.2009, str. 14, z późn. zm. oraz Dz. Urz. UE L 353 z 28.12.2013, str. 8);
- 3) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. **Prawo ochrony środowiska** (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, 2687.)

Zapisy ustawy regulują zasady i warunki ochrony środowiska, koszty korzystania ze środowiska oraz odpowiedzialności społecznej, z uwzględnieniem idei zrównoważonego rozwoju. Ochrona zasobów wodnych polega na utrzymaniu jak najlepszej jakości wód, przy zachowaniu równowagi biologicznej. Odbywa się to poprzez utrzymywanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie określonym w przepisach oraz doprowadzenie jakości wód co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie jest on osiągnięty.

Ustawa ta dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- dyrektywy Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczania zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz. Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269);
- dyrektywy Rady 91/692/EWG z dnia 23 grudnia 1991 r. normalizującej i racjonalizującej sprawozdania w sprawie wykonywania niektórych dyrektyw odnoszących się do środowiska (Dz. Urz. WE L 377 z 31.12.1991, str. 48, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 10);
- dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102);
- dyrektywy Rady 96/59/WE z dnia 16 września 1996 r. w sprawie unieszkodliwiania polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT) (Dz. Urz. WE L 243 z 24.09.1996, str. 31, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 3, str. 75);
- dyrektywy 1999/94/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 grudnia 1999 r. odnoszącej się do dostępności dla konsumentów informacji o zużyciu paliwa i emisjach CO₂ w odniesieniu do obrotu nowymi samochodami osobowymi (Dz. Urz. WE L 12 z 18.01.2000, str. 16, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 3);

- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/53/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. Urz. WE L 269 z 21.10.2000, str. 34, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 5, str. 224);
- dyrektywy 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnoszącej się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku (Dz. Urz. WE L 189 z 18.07.2002, str. 12, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 101);
- dyrektywy 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (Dz. Urz. UE L 23 z 26.01.2005, str. 3, z późn. zm.);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. Urz. UE L 152 z 11.06.2008, str. 1);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej) (Dz. Urz. UE L 164 z 25.06.2008, str. 19);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylającej niektóre dyrektywy (Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008, str. 3);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7, z późn. zm.);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (Dz. Urz. UE L 334 z 17.12.2010, str. 17);
- częściowo dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych zmieniającej i w następstwie uchylającej dyrektywy 2001/77/WE oraz 2003/30/WE (Dz. Urz. UE L 140 z 05.06.2009, str. 16, z późn. zm.);
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/18/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie kontroli zagrożeń poważnymi awariami związanymi z substancjami niebezpiecznymi, zmieniającej, a następnie uchylającej dyrektywę Rady 96/82/WE (Dz. Urz. UE L 197 z 24.07.2012, str. 1);
- dyrektywy Komisji (UE) 2015/996 z dnia 19 maja 2015 r. ustanawiającej wspólne metody oceny hałasu zgodnie z dyrektywą 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 168 z 01.07.2015, str. 1 i Dz. Urz. UE L 5 z 10.01.2018, str. 35).

4) Ustawa z dnia 28 września 1991 r. **o lasach** (Dz. U. z 2022 r. poz. 672, 1726, 2311, z 2023 r. poz. 412.)

Ustawa określa:

- zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i z gospodarką narodową,
- zasady odpowiedzialności za naruszenie przepisów.

Ustawa ta dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- Rozporządzenie Rady (WE) NR 2173/2005 z dnia 20 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia systemu zezwoleń na przywóz drewna do Wspólnoty Europejskiej FLEGT
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna Tekst mający znaczenie dla EOG

5) Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. **o odpadach** (Dz. U. z 2022 r. poz. 699, 1250, 1726, 2127, 2722, z 2023 r. poz. 295.).

Zapisy ustawy regulują:

- gospodarowanie odpadami pochodzenia rolniczego,
- stosowanie komunalnych osadów ściekowych,
- obowiązki rolników związanych z wpisem do rejestru BDO,
- prowadzenie ewidencji odpadów i sprawozdawczości,
- ogólne zasady gospodarki odpadami,
- zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów.

Ustawa ta dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia następujących dyrektyw Wspólnot Europejskich:

- DYREKTYWA RADY z dnia 20 lutego 1978 r. w sprawie odpadów pochodzących z przemysłu ditlenku tytanu;
- Dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie;
- Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych;
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 94/62/WE z dnia 20 grudnia 1994 r. w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych;
- DYREKTYWA RADY 96/59/WE z dnia 16 września 1996 r. w sprawie unieszkodliwiania polichlorowanych bifenyli i polichlorowanych trifenyli (PCB/PCT);
- Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów;
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2000/53/WE z dnia 18 września 2000 r. w sprawie wyeksploatowanych pojazdów;
- Dyrektywa Rady 2000/76/WE z dnia 4 grudnia 2000 r. w sprawie spalania odpadów;
- Dyrektywa 2006/21/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie gospodarowania odpadami pochodzącymi z przemysłu wydobywczego oraz zmieniająca dyrektywę 2004/35/WE - Oświadczenie Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji;

- Dyrektywa 2006/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. w sprawie baterii i akumulatorów oraz zużytych baterii i akumulatorów oraz uchylająca dyrektywę 91/157/EWG Tekst mający znaczenie dla EOG.;
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Tekst mający znaczenie dla EOG);
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych (zintegrowane zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola) (wersja przekształcona) (Tekst mający znaczenie dla EOG);
- DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE) (wersja przekształcona) (Tekst mający znaczenie dla EOG);

2. Dokumenty na poziomie krajowym:

- aktualizacja Programu wodno-środowiskowego kraju zatwierdzonego przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej 9.03.2010 r. z sierpnia 2016 r.;
- VI aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 maja 2022 r.);
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. poz. 1911);
- Krajowy Plan Gospodarki odpadami 2022 – uchwała Nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. (MP 11 sierpnia 2016 r. poz. 784).

3. Dokumenty na poziomie regionalnym:

- Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 roku (Uchwała Nr XXXVI/474/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 listopada 2021 r.).
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego na lata 2016-2022 (Uchwała Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r.).
- Zarządzenia Wojewody Podlaskiego i uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego ustalające aglomeracje w zakresie zbiorczych systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków w województwie.

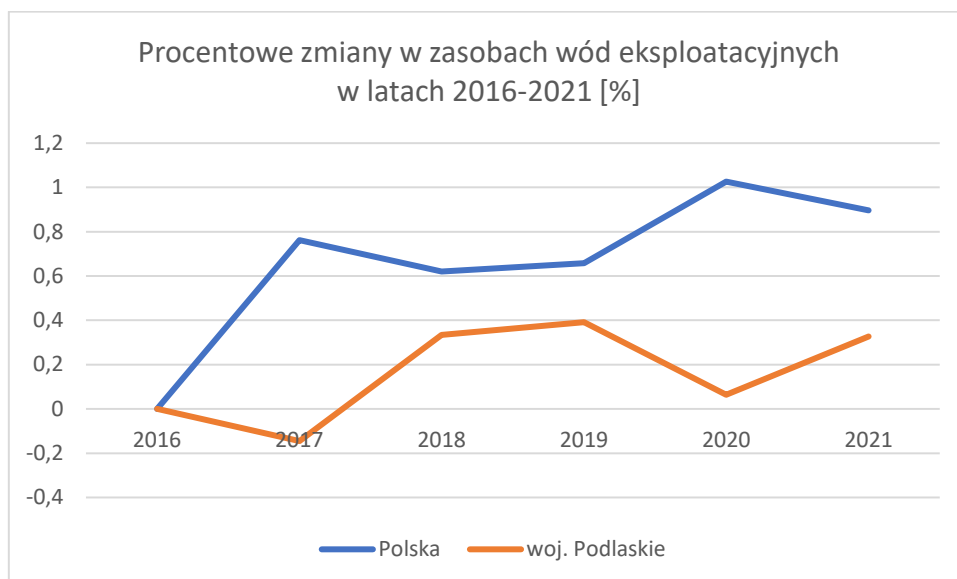
4.9.2. Zmiany w systemach w latach 2016-2021

1) System zaopatrzenia w wodę

- a) źródła zaopatrzenia w wodę wodociągów komunalnych, to generalnie wody podziemne, z wyjątkiem miasta Białegostoku, gdzie dostarczana jest również woda powierzchniowa z rzeki Supraśl (ujęcie wody w Wasilkowie). Wody podziemne województwa są dobrej jakości. Charakteryzują się jednak dużą wrażliwością na zanieczyszczenia i niską odnawialnością, w związku z czym wymagają szczególnej ochrony w aspekcie jakościowym oraz ilościowym.

Zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w województwie podlaskim utrzymują się na mniej więcej tym samym poziomie z niewielką tendencją wzrostową od 688,3 hm³ w roku 2016 do 695,0 hm³ w roku 2021 (wzrost o 0,97 %).

Wykr. 15 Procentowe zmiany w zasobach wód eksploatacyjnych w latach 2016-2021

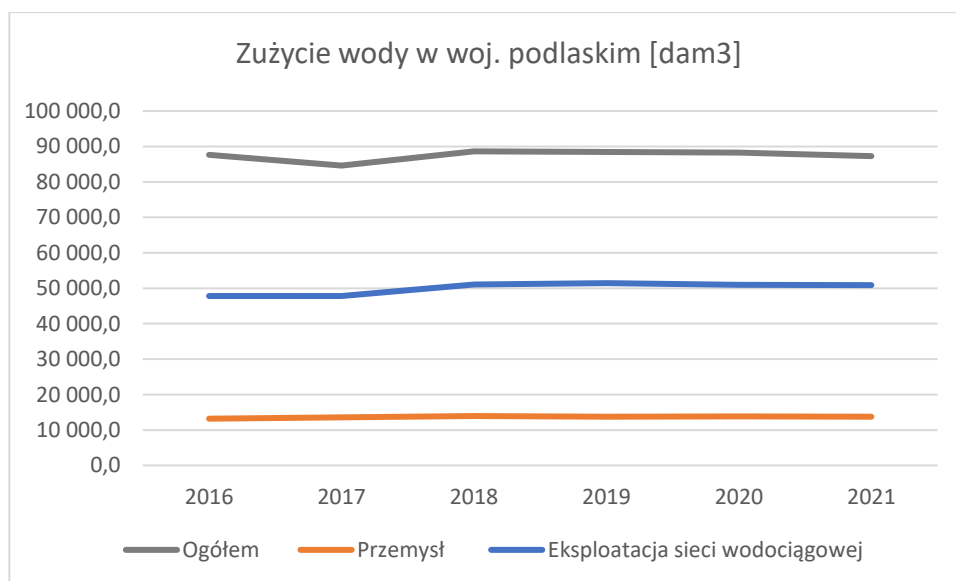

Na podstawie danych GUS

- b) pobór wody w województwie pozostaje praktycznie na tym samym poziomie - zmalał od 100 700 dam³ w 2016 r. do 100 577 dam³ w 2021 r. (spadek o 0,12 %). Na cele przemysłowe pobór wody w 2021 r. wyniósł 12 586 dam³ (12 400 dam³ w 2016 r. – wzrost o 1,5 %), na eksploatację sieci wodociągowej w 2021 r. pobór wyniósł 65 246 dam³ (61 200 dam³ w 2016 r. – wzrost o 6,6 %).

Zużycie wody w województwie podlaskim w latach 2016-2021 pozostaje na praktycznie tym samym poziomie – 87 629,7 dam³ w 2016 r. i 88 420,1 dam³ w 2021 (spadek 0,4 %) wykazując maksymalne roczne wahania w granicach do 5 %. Zużycie wody przez przemysł wyniosło 13 730 dam³ w 2021 r. a na eksploatację sieci wodociągowej 50 837,7 dam³.

Wykr. 16 Zużycie wody w województwie podlaskim

Na podstawie danych GUS.

- c) w latach 2016 – 2021 nie wyznaczono nowych stref ochrony pośredniej dla ujęć wód.
d) scentralizowane systemy wodociągowe na koniec 2021 r. posiadały wszystkie miasta i gminy w województwie.

Scentralizowane systemy wodociągowe w województwie podlaskim:

Tab. 34 Sieć wodociągowa

Długość sieci wodociągowej w 2021 r. [osoba]			Zmiany w długości sieci wodociągowej w latach 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]
14 021,2	11 908,9	2 112,3	503,9	3,73	381,0	3,31	122,9	6,18

Na podstawie danych GUS

Tab. 35 Przyłącza wodociągowe do budynków mieszkalnych

Przyłącza do budynków mieszkalnych w 2021 r. [szt.]			Zmiany w ilości przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych w latach 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[km]	[%]	[km]	[km]	[%]	[km]
207 452	128 829	78 623	11 269	5,74	8 098	6,71	3 171	4,20

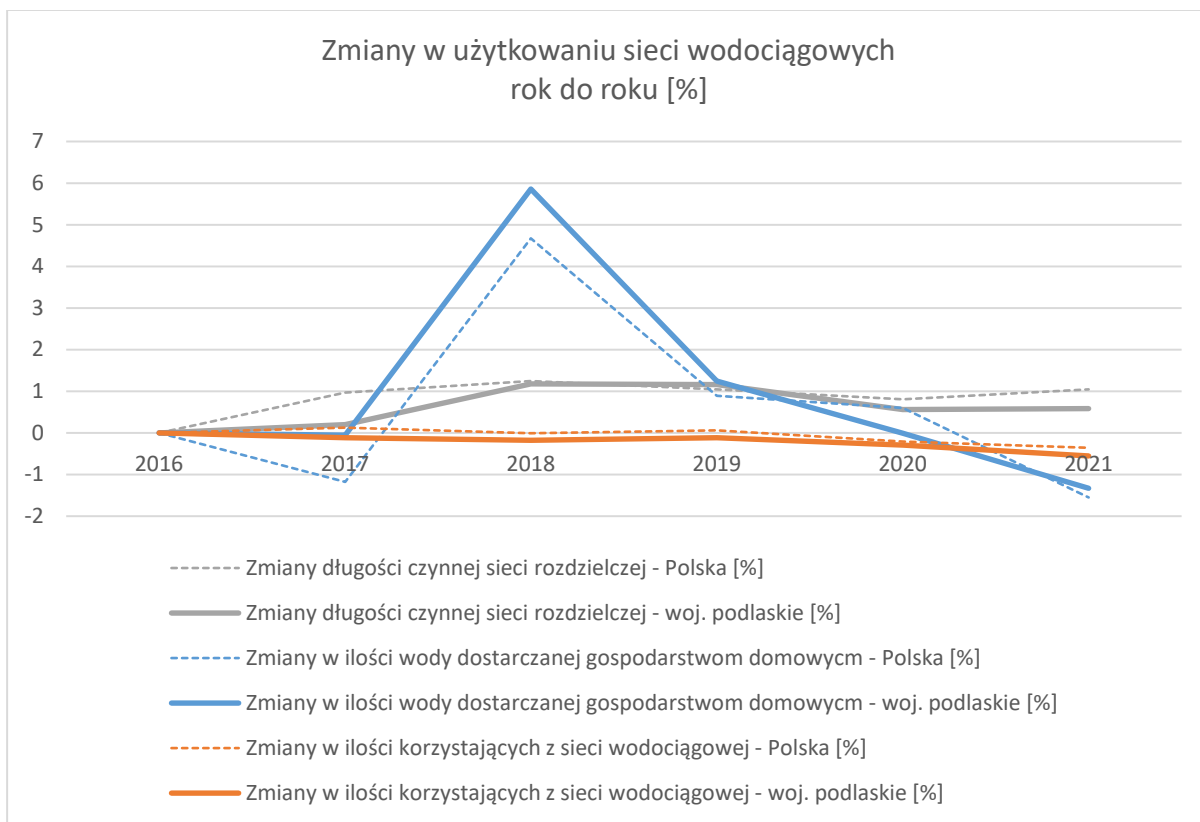
Na podstawie danych GUS

Tab. 36 Ludność korzystająca z sieci wodociągowej

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej w 2021 r. [szt.]			Zmiany w liczbie ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2021 r. 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[osoba]	[%]	[osoba]	[km]	[osoba]	[%]
1 061 275	374 763	686 512	-13 476	-1,25	-3 900	-1,02	-9 576	-1,36

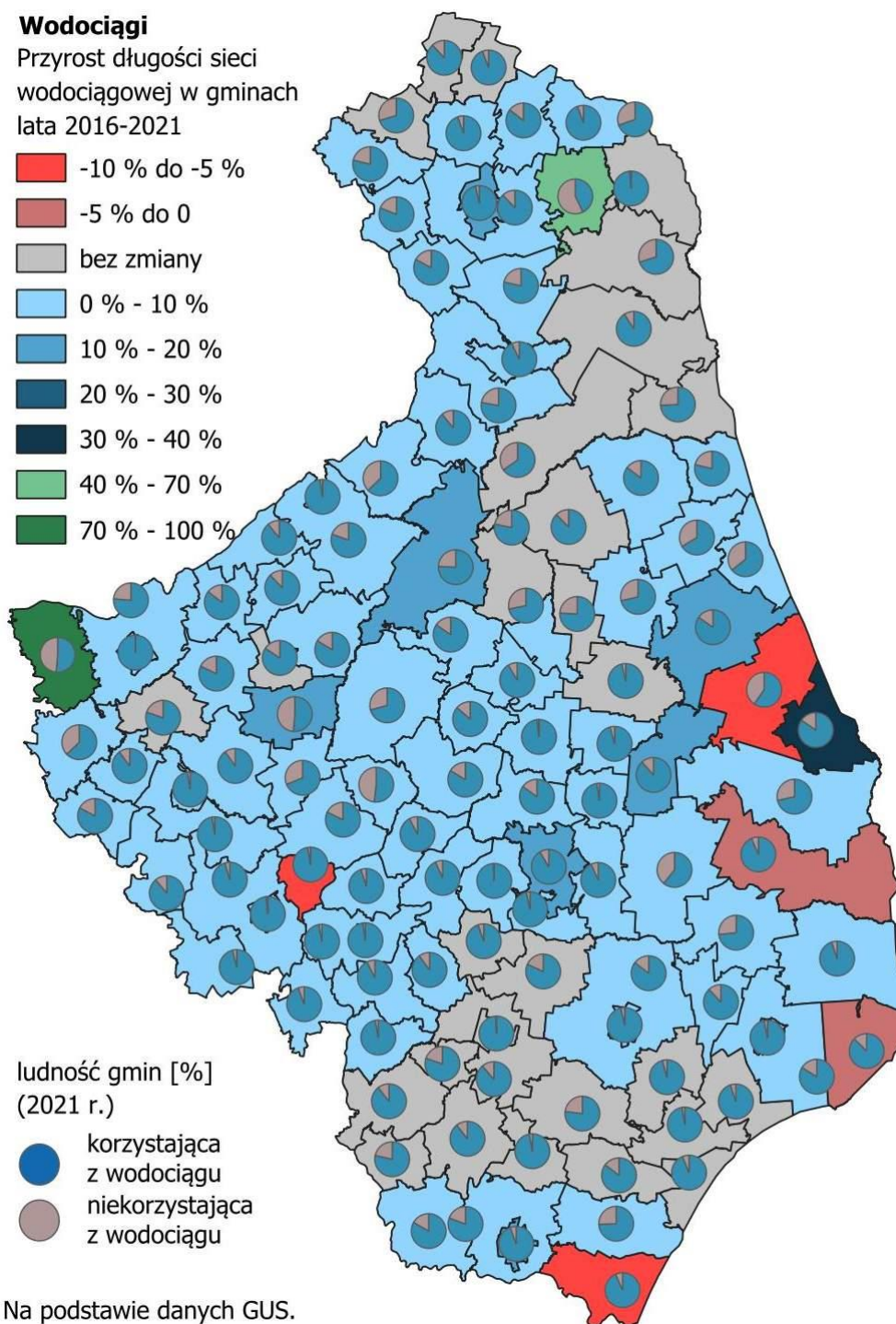
Na podstawie danych GUS

Wykr. 17 Zmiany w użytkowaniu sieci wodociągowych

Na podstawie danych GUS

Rysunek 14 Sieci wodociągowe w gminach

Wskaźnik zwodociągowania wyrażony procentem ludności korzystającej z wody wodociągowej wyniósł w 2021 r. 91,4 % (wzrost o 0,5 %) i był niższy niż średnia dla Polski 92,4 %. W miastach wyniósł 96,9 % (wzrost o 0,2 %) a na wsi 82,1 % (wzrost o 1 %). Najmniejszy procent korzystających z wody wodociągowej stwierdzono w gminach Jedwabne (38,2 %) oraz Krasnopol (42,9 %). (Na podstawie danych GUS).

- e) w latach 2017 – 2021 (na podstawie danych zebranych z gmin):
- zrealizowano 30 komunalnych stacji uzdatniania wody w gminach wiejskich: Szumowo (6), Bielsk Podlaski (2), Filipów (3), Zawady (2), Grabowo (2), Puńsk (2), Siemiatycze (2), Choroszcz; gminie miejskiej Brańsk oraz gminie miejsko-wiejskiej Choroszcz.
  - zmodernizowano 54 stacje uzdatniania wody w gminach wiejskich: Bielsk Podlaski (3), Brańsk (3), Filipów (2), Puńsk (2), Juchnowiec Kościelny (2), Wyszki (2), Łomża (2), Raczki (2), Szumowo, Siemiatycze, Przerośl, Klukowo, Bargłów Kościelny, Gródek, Turośń Kościelna, Orla, Radziłów, Czeremcha, Dubicze Cerkiewne, Narew, Narewka, Zbójna, Jasionówka, Krypno, Perlejewo, Rutka-Tartak, Wiżajny, Sokoły, Szepietowo; gminach miejskich Brański i Białystok; gminach miejsko-wiejskich: Tykocin, Szczuczyn, Mońki, Łapy, Zabłudów, Stawiski, Drohiczyn, Szepietowo,
  - wycofano 9 stacji uzdatniania wody w gminach wiejskich: Klukowo, Turośń Kościelna, Piątница, Śniadowo i Dobrzyniewo Duże; gminach miejsko-wiejskich: Mońki, Tykocin, Choroszcz.

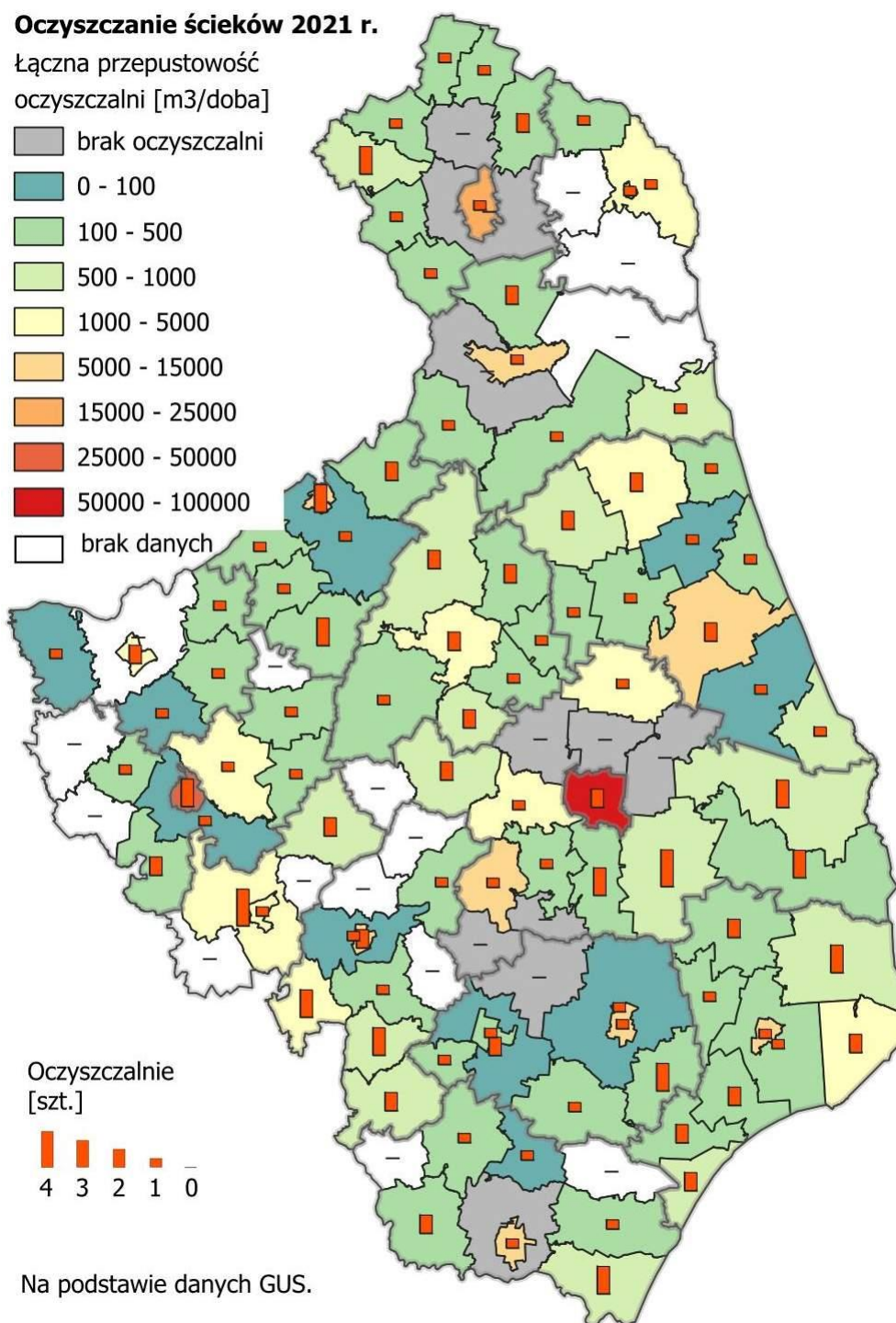
W roku 2021 funkcjonowało 211 gminnych stacji uzdatniania wody.

- f) ocena możliwości rozwoju i funkcjonowania systemu, z której wynika, że:
- istniejące komunalne ujęcia wody głębinowej posiadają generalnie rezerwy w wydajności, stosowne do jej przyszłego zapotrzebowania w województwie,
  - potrzeby budowy nowych ujęć lub rozbudowy istniejących mogą wystąpić sporadycznie w gminach słabo zwodociągowanych i w mieście Rajgrodzie, gdzie przy zwodociągowaniu – 68,1% wykorzystanie zatwierdzonych zasobów wodnych ujęcia komunalnego wynosi 1,8% w rozbiorach średniogodzinowych,
  - wymagane będą działania usprawniające funkcjonowanie systemów i podnoszące jakość produkowanej wody stosownie do standardów Unii Europejskiej,
  - głównym zadaniem będzie wyrównanie dysproporcji w zaopatrzeniu gmin w wodę z wodociągów i dążenie do zwodociągowania całości ich zwartej zabudowy,
  - zasoby wód podziemnych wymagają szczególnej ochrony sanitarnej.

2) Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych

a) Oczyszczalnie ścieków komunalnych

Rysunek 15 Ilość i przepustowość gminnych oczyszczalni ścieków komunalnych

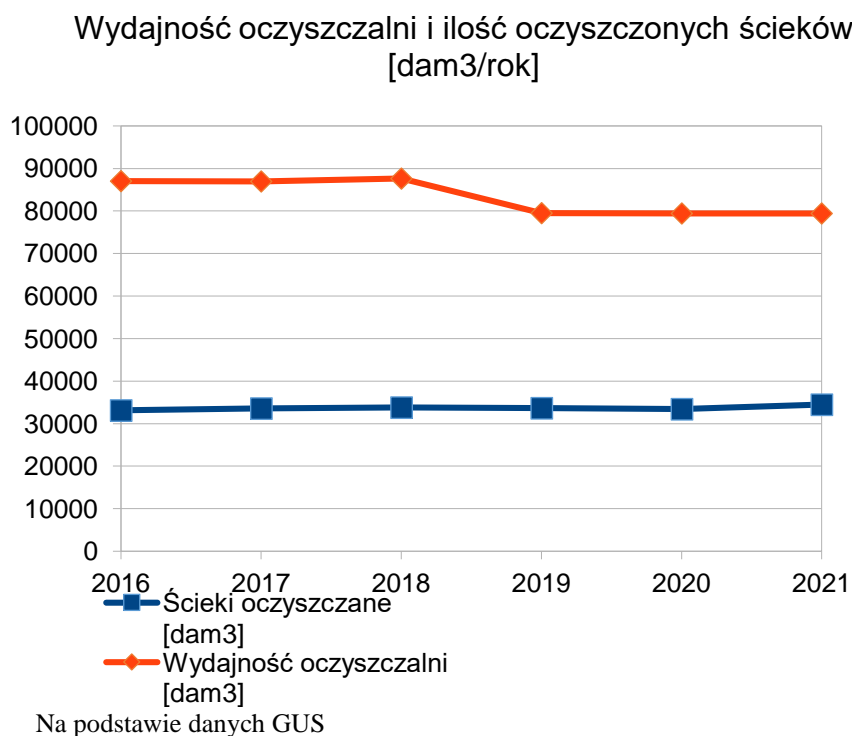

W 2021 r. w woj. podlaskim funkcjonowało 123 oczyszczalni ścieków komunalnych – o jedną więcej niż w 2016 r. Ilość oczyszczalni biologicznych wzrosła o 3 (do 95 w 2021 r.), oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów zmalała o 2 (do 28 w 2021 r.). Łącznie w 2021 r. oczyszczono 34 487 dam³ ścieków – więcej o 1 346 dam³ niż w 2016 r. (4,06 %) Ilość ścieków oczyszczonych biologicznie wzrosła o 1 068 dam³ do 6027 dam³, a oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów o 278 dam³ do 28 460 dam³. W województwie podlaskim nie oczyszcza się ścieków w sposób mechaniczny.

Zwiększyła się wydajność oczyszczalni wyrażona w RLM (liczba mieszkańców równoważnych). Z 1 359 080 RLM w 2016 r. wzrosło do 1 665 503 RLM w 2021 r. (wzrost o 22,5 %). Zmniejszyła się za to projektowa wydajność oczyszczalni wyrażona w m³/doba – o 20 798 m³/dobę (spadek 8,7 %).

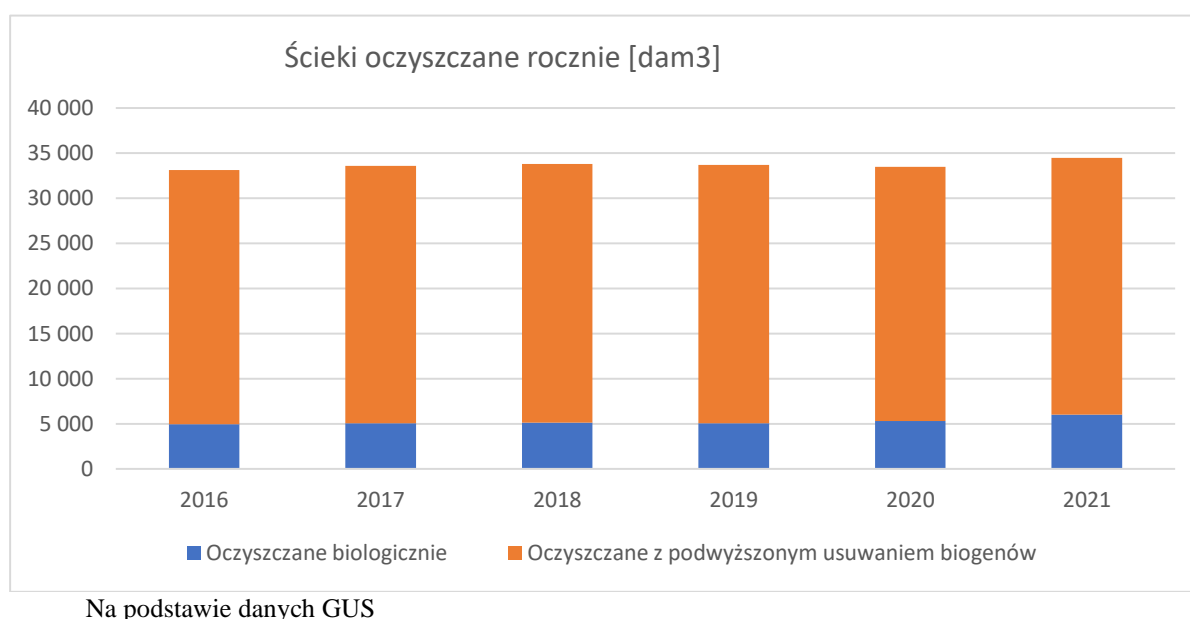
Ze zbiorowego oczyszczania ścieków korzysta w województwie 65,4 % mieszkańców o 2,2 % więcej mieszkańców województwa. W miastach wystąpił wzrost o 0,7 %, na wsi 4,1 %.

Wykr. 18 Wydajność i ilość oczyszczalni ścieków w województwie podlaskim

Wykr. 19 Ilość rocznie oczyszczanych ścieków

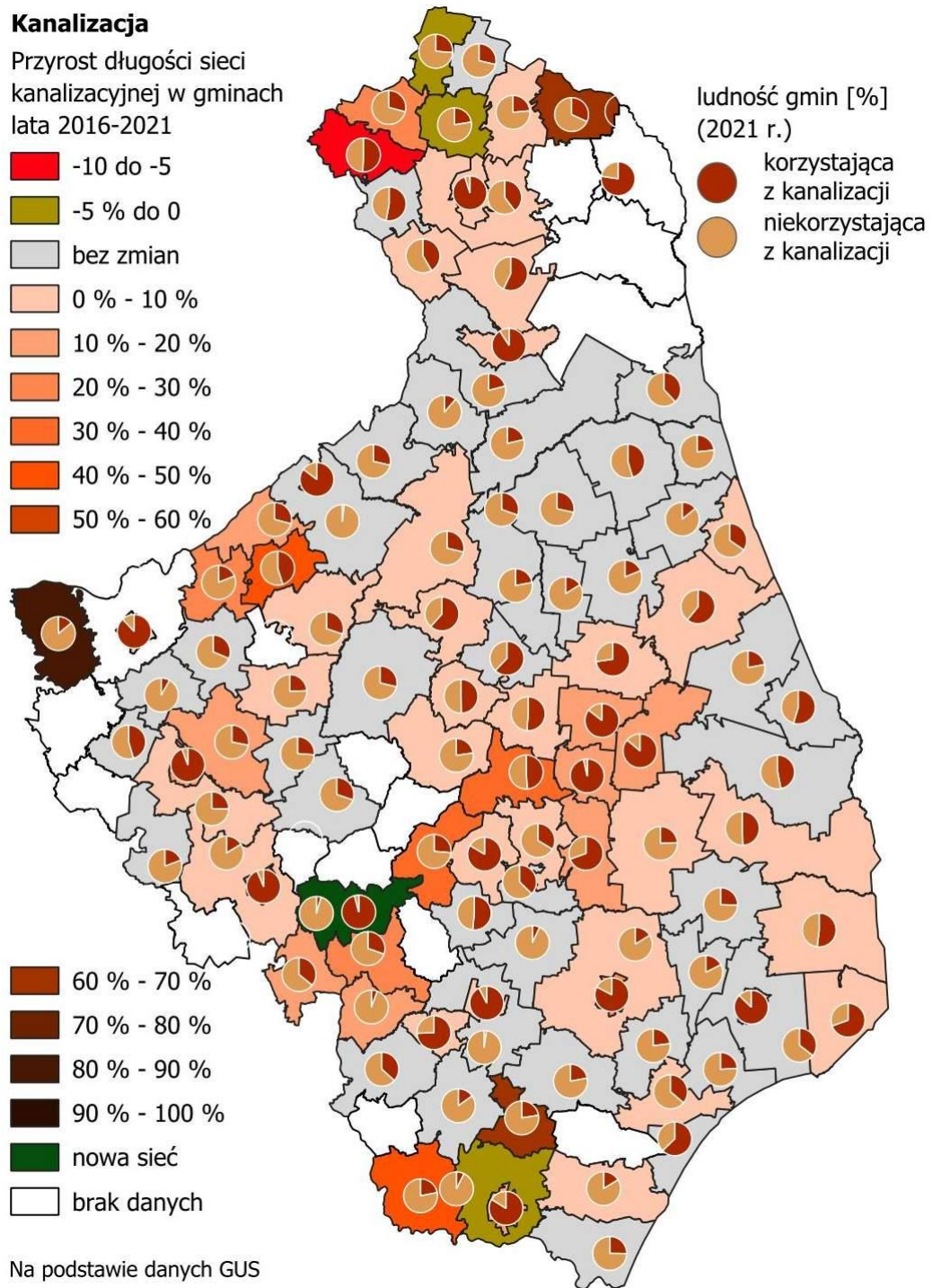
Ilość rocznie oczyszczanych ścieków

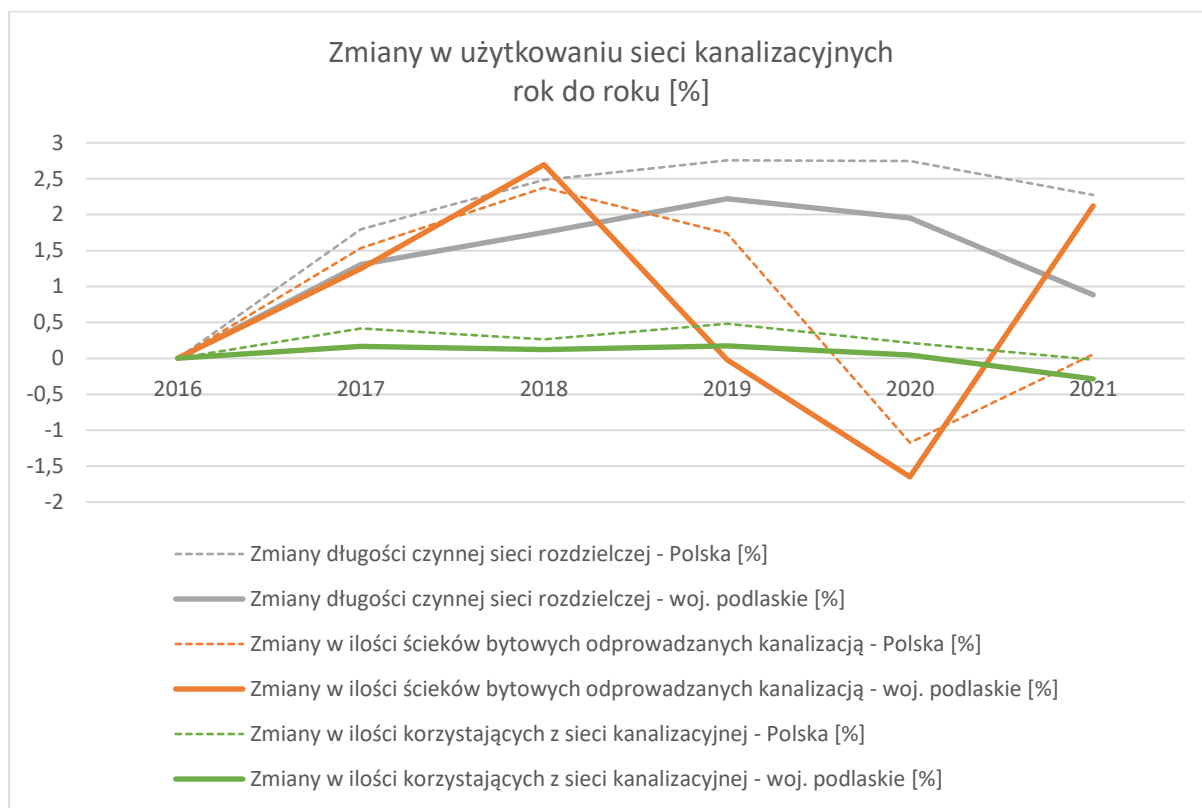

b) scentralizowane systemy kanalizacyjne

Rysunek 16 Sieci kanalizacyjne w gminach

Wykr. 20 Zmiany w użytkowaniu sieci kanalizacyjnych

Na podstawie danych GUS

Czynna sieć kanalizacyjna w województwie podlaskim:

Tab. 37 Sieć kanalizacyjna

Długość zbiorczej kanalizacji sanitarnej w 2021 r. [osoba]			Zmiany w długości zbiorczej kanalizacji sanitarnej w latach 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[km]	[%]	[km]	[%]	[km]	[%]
3 801,3	1 850,8	1 950,5	293,3	8,4	138,3	8,1	155,6	8,7

Na podstawie danych GUS

Tab. 38 Przyłącza kanalizacyjne do budynków mieszkalnych

Przyłącza do budynków mieszkalnych w 2021 r. [szt.]			Zmiany w ilości przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych w latach 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[km]	[%]	[km]	[km]	[%]	[km]
102 010	33 123	68 887	8 985	10	4 762	17	4 223	7,0

Na podstawie danych GUS

Tab. 39 Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej

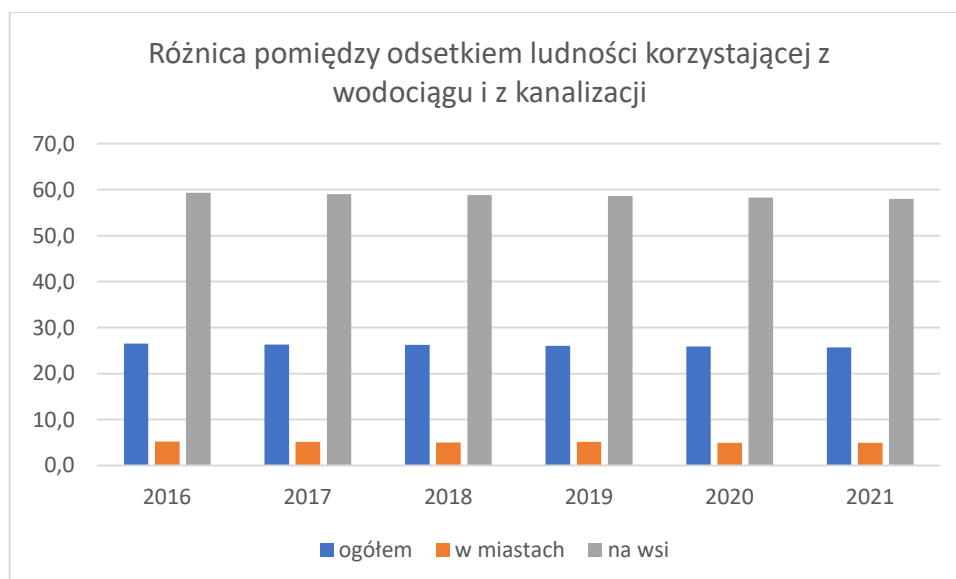
Ludność korzystająca ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej w 2021 r. [osoba]			Zmiany w liczbie ludności korzystającej ze zbiorczej kanalizacji sanitarnej w latach 2016-2021					
Razem	Wieś	Miasto	Razem		Wieś		Miasto	
			[osoba]	[%]	[osoba]	[%]	[osoba]	[%]
762 147	109 772	652 375	1 724	0,2	7 799	7,6	- 6 075	- 0,9

Na podstawie danych GUS

W zakresie oczyszczalni ścieków (na podstawie danych z 92 gmin):

- zrealizowano 15 oczyszczalni ścieków komunalnych w gminach wiejskich: Zawady (3), Krypno, Bielsk, Podlaski, Białowieża, Czeremcha, Grabowo, Puńsk, Filipów; miejskich: Brańsk i Łomża oraz miejsko-wiejskich: Choroszcz, Czarna Białostocka i Drohiczyn,
- zmodernizowano 19 oczyszczalni ścieków komunalnych w gminach wiejskich: Krypno, Bargłów Kościelny, Turośń Kościelna, Orla, Radziłów, Dubicze Cerkiewne, Kuźnica, Raczki, Rutka-Tartak, Szypliszki, Wizajny i Klukowo; miejskich: Brańsk, Siemiatycze i Białystok oraz miejsko-wiejskich: Łapy, Tykocin, Zabłudów i Suchowola,
- wycofano 3 oczyszczalnie ścieków komunalnych w gminach miejsko-wiejskich: Choroszcz, Czarna Białostocka i Michałowo.

Wykr. 21 Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji

Na podstawie danych GUS

W VI aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (przyjętej w 2022 r.) na terenie województwa podlaskiego znalazło się 30 aglomeracji powyżej 2000

RLM (liczba mieszkańców równoważnych) i jest to mniej o 4 aglomeracje niż w przypadku aktualizacji V (przyjętej w 2016 r.), w której nie zostały ujęte aglomeracje: Drohiczyn, Mielnik, Szumowo, Turośń Kościelna. Łączna liczba rzeczywistych mieszkańców zmalała z 752 113 do 705 386 (-6,21 %).

W latach 2016-2022 (na podstawie Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych) realizowano budowę i modernizację kanalizacji sanitarnej w aglomeracjach: Białystok (gmina Wasilków, Supraśl, Ogrodniczki, Sowlany, Sobolewo, Grabówka, Zaścianki, Dobrzyniewo Duże, Klepacze, Krupniki i Porosły), Suwałki, Łomża (Łomża i Piątница), miasto Siemiatycze, Dąbrowa Białostocka, Augustów, Hajnówka, Łapy, Zambrów, Bielsk Podlaski, Grajewo, Sokółka, Mońki, Czarna Białostocka, Wysokie Mazowieckie, Białowieża, Ciechanowiec, Szczuczyn, Stawiski, Czeremcha, Szepietowo, Tykocin, Mielnik, Choroszcz, Turośń Kościelna. Ponadto w aglomeracjach Białystok i Suchowola, modernizowano oczyszczalnie ścieków.

Zgodnie z VI aktualizacją Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, na terenie województwa podlaskiego są planowane:

- budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych w: Białymstoku, Suwałkach, Łomży, Dąbrowie Białostockiej, Augustowie, Zambrowie, Bielsku Podlaskim, Sokółce, Mońkach, Czarnej Białostockiej, Kolnie, Wysokim Mazowieckim, Sejnach, Ciechanowcu, Krypnie, Brańsku, Szczuczynie, Knyszynie, Szepietowie, Tykocinie i Choroszczy,
- inwestycje dotyczące oczyszczalni ścieków są przewidziane w Białymstoku, Suwałkach, Łomży, Siemiatyczach, Augustowie, Zambrowie, Bielsku Podlaskim, Sokółce, Mońkach, Czarnej Białostockiej, Kolnie, Wysokim Mazowieckim, Sejnach, Białowieży, Ciechanowcu, Krypnie, Szczuczynie i Stawiskach.

c) nieczystości ciekłe

W 2021 r. w województwie podlaskim funkcjonowało 75 124 zbiorników bezodpływowych, o 1 138 mniej niż w 2017 (1 %) oraz 18 663 przydomowe oczyszczalnie ścieków, których przybyło 3 750 (25 %) i jest to wartość mniejsza niż średnia krajowa (36 %). Łącznie do oczyszczalni trafiło 508 510,1 m³ nieczystości ciekłych (378 660 m³ w 2017 roku) – wzrost o 34 %.

d) kanalizacja deszczowa (na podstawie danych z gmin za 2021)

- kanalizacja deszczowa – przyrost o 256 km (wzrost 61,2 %) (wg GUS jest to 278,5 km)
- kanalizacja ogólnospławna – przyrost 64 km (wzrost 11,3 %).

Kanalizację deszczową posiadają miasta oraz część ośrodków gminnych, a z reguły obsługuje ona głównie tereny z intensywną zabudową. Starsze kanały nie wszystkie posiadają na wylotach do odbiorników urządzenia podczyszczające. Nowobudowane kanały deszczowe wymóg ten spełniają. Komunalna kanalizacja deszczowa występuje w 29 gminach. W roku 2021 było to 674,4 km i w stosunku do 2017 r. był to przyrost o 256 km (61,2 %). Kanalizacja ogólnospławna została zgłoszona przez 27 gmin i w 2021 r. było to 629,6 km. Od 2017 r. przybyło 64,1 km (11,3 %).

d) ścieki przemysłowe

- odprowadzono ogółem 11 927 dam³ ścieków przemysłowych (wzrost o 6,2 % w stosunku do 2016 r.),
- bezpośrednio do wód lub ziemi odprowadzono 8 389 dam³ (wzrost o 12 %), z czego ścieki wymagające oczyszczenia, to 8 131 dam³ (wzrost 11 %),
- oczyszczono 8 122 dam³ ścieków (wzrost 11,1 %), a ścieki nieoczyszczone to 9 dam³.
- ścieki oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów to 5 634 dam³ (wzrost o 33,1%),

- biologicznie oczyszczono 2 086 dam³ ścieków (spadek o 15,0 %).
- e) oczyszczalnie przemysłowe w 2021 r.:
- 2 oczyszczalnie mechaniczne (mniej o jedną niż w 2016 r.) o łącznej przepustowości 17 522 m³/d (spadek o 4,9 %),
  - 18 oczyszczalni biologicznych (mniej o jedną niż w 2016 r.) o łącznej przepustowości 28 678 m³/d (spadek o 2,6 %),
  - 5 oczyszczalni z podwyższonym usuwaniem biogenów o łącznej przepustowości 17 150 m³/d (bez zmian).

Projektowana przepustowość oczyszczalni spadła o 2,5 % (dla Polski spadek wyniósł 5,1 %) i w 2021 roku wyniosła 63 350 m³/dobę. W tym samym czasie wzrósł ładunek zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych odprowadzanych do wód lub do ziemi. BZT5 wzrosło o 40 % (Polska spadek 42 %), ChZT 22 % wzrosło 22 % (Polska spadek 15 %), zawiesina ogólna wzrost 11 % (Polska spadek 11 %), suma jonów chlorków i siarczanów wzrost 113 % (Polska wzrost 25 %), azot ogólny wzrost 78 % (Polska wzrost 1 %), fosfor ogólny wzrósł o 41 % (Polska spadek 13 %). Wszystkie parametry były znacząco gorsze w przypadku województwa podlaskiego niż Polski. (Dane GUS).

- f) ważniejsze problemy i zadania w zakresie gospodarki ściekowej województwa
- realizowanie zadań w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych ujętych w krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych,
  - skanalizowanie wszystkich większych jednostek osadniczych o zwartej zabudowie nieujętych w krajowym programie i oczyszczanie ścieków w stopniu zapewniającym wymogi ochrony środowiska,
  - uporządkowanie gospodarki ściekowej w zabudowie rozproszonej,
  - zabezpieczenie sanitarne stref zasobowych komunalnych ujęć wody oraz obszarów głównych zbiorników wód podziemnych,
  - uporządkowanie i rozbudowa systemów kanalizacji deszczowej, zwłaszcza w obszarach chronionych.

3) Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami w województwie podlaskim prowadzona jest zgodnie z „Planem gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022” uchwalonym uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXII/280/16 z dnia 19 grudnia 2016 r. Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U poz. 1579) został zniesiony obowiązek regionalizacji w gospodarce odpadami. Zniesienie obowiązku regionalizacji umożliwi przekazywanie zmieszanych odpadów komunalnych do instalacji na obszarze całego kraju, przy czym wybór instalacji komunalnych powinien odbywać się z uwzględnieniem m.in. zasady bliskości i hierarchii sposobów postępowania z odpadami. Powyższe zmiany mają na celu pobudzenie konkurencyjności wśród podmiotów prowadzących instalacje przetwarzające odpady komunalne. Dzięki temu gminy będą swobodniej decydować o wyborze takiej instalacji, tzn. gmina będzie mogła wybrać swoją lub inną dowolną instalację.

Dotychczasowe Regionalne Instalacje Przetwarzania Odpadów Komunalnych obecnie są określane jako instalacje komunalne. Według Listy Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 13 kwietnia 2021 r. w województwie podlaskim funkcjonowały:

- a) instalacje komunalne zapewniające mechaniczno-biologiczne przetwarzanie (MBP) niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielenie z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku:

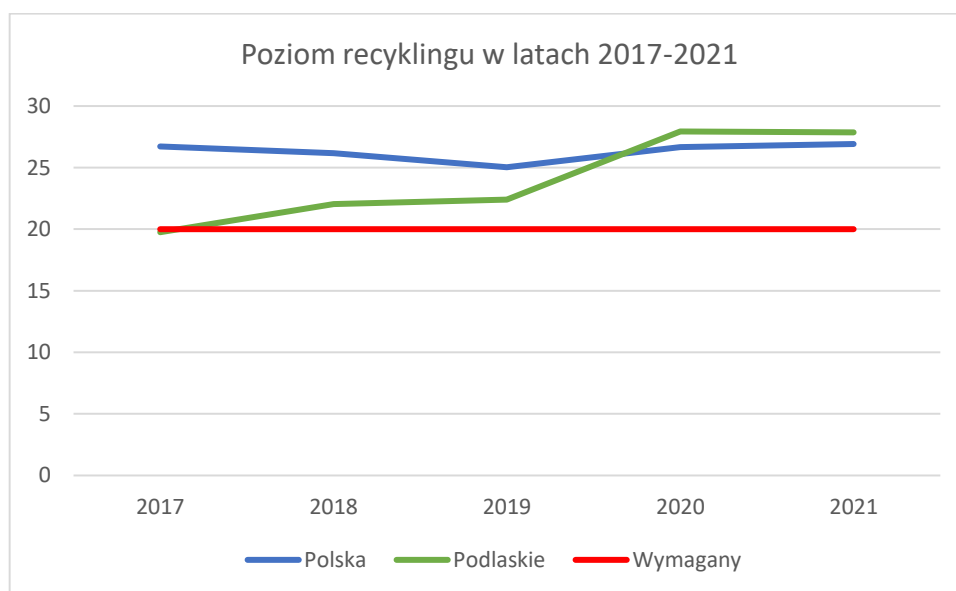
- Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach (ZUOK w Hryniewiczach),
  - Zakład Zagospodarowania Odpadów w Hajnówce (ZZO w Hajnówce),
  - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Suwałkach (ZUOK w Suwałkach),
  - Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce (ZZO w Koszarówce),
  - Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii (ZPiUO w Czartorii),
  - Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze (ZPiUO w Czerwonym Borze).
- b) instalacje komunalne zapewniające składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych:
- Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach (ZUOK w Hryniewiczach),
  - Zakład Zagospodarowania Odpadów w Hajnówce (ZZO w Hajnówce),
  - Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Suwałkach (ZUOK w Suwałkach),
  - Zakład Zagospodarowania Odpadów w Koszarówce (ZZO w Koszarówce),
  - Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii (ZPiUO w Czartorii),
  - Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze (ZPiUO w Czerwonym Borze).
- c) na liście znalazły się również planowane do budowy, rozbudowy lub modernizacji instalacje komunalne zapewniające składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych:
- Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii (ZPiUO w Czartorii),
  - Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Augustowo gm. Bielsk Podlaski.
- d) w 2021 roku na terenie województwa podlaskiego:
- zebrano łącznie 350 725,9 ton odpadów komunalnych, wzrost o 25,9 % w stosunku do 2017 r.
  - do recyklingu przeznaczono 97 737,3 ton odpadów, (27,9 % wszystkich odpadów) wzrost o 77,5 %
  - do kompostowania lub fermentacji trafiło 43 561 ton, (12,4 % wszystkich odpadów), wzrost o 17,8 %
  - odpady przeznaczone do termicznego przekształcenia z odzyskiem energii to 139 484,5 tony, (39,8 % wszystkich odpadów), w 2017 roku brak tego typu odpadów,
  - od odpady przeznaczone do termicznego przekształcenia bez odzysku energii to 3 975,9 tony, (1,1 % wszystkich odpadów),
  - do składowania przeznaczono 65 967,2 tony, (18,8 % wszystkich odpadów), spadek o 39,4 %.

W 2021 r. w województwie podlaskim w przeliczeniu na mieszkańca wytworzono 304 kg odpadów. Jest to o 59 kilogramów więcej niż w roku 2016 (wzrost o 24,1 %)

Na terenie województwa podlaskiego według stanu na 31 grudnia 2021 r. znajdowało się 13 czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których były składowane odpady komunalne, w tym: 6 o statusie instalacji komunalnej, 11 instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych, 6 instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów, 6 instalacji do mechaniczno-

biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, 6 instalacji do recyklingu, 1 instalacja do termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych oraz 5 instalacji do przetwarzania odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych. Na obszarze województwa podlaskiego funkcjonowało również 14 instalacji do odzysku, w tym recyklingu odpadów z tworzyw sztucznych i 1 instalacja do recyklingu odpadów drewnianych, 25 instalacji do poddawania odzyskowi odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej, 5 zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz 1 instalacja do recyklingu zużytych opon. Wśród pozostałych należy również wymienić: 28 stacji demontażu pojazdów, 2 instalacje do termicznego unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych, 2 instalacje do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest, 10 instalacji zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych i 3 biogazownie zagospodarowujące odpady. Na terenie województwo funkcjonowało również 97 punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK).

Wykr. 22 Poziom recyklingu

Na podstawie danych GUS

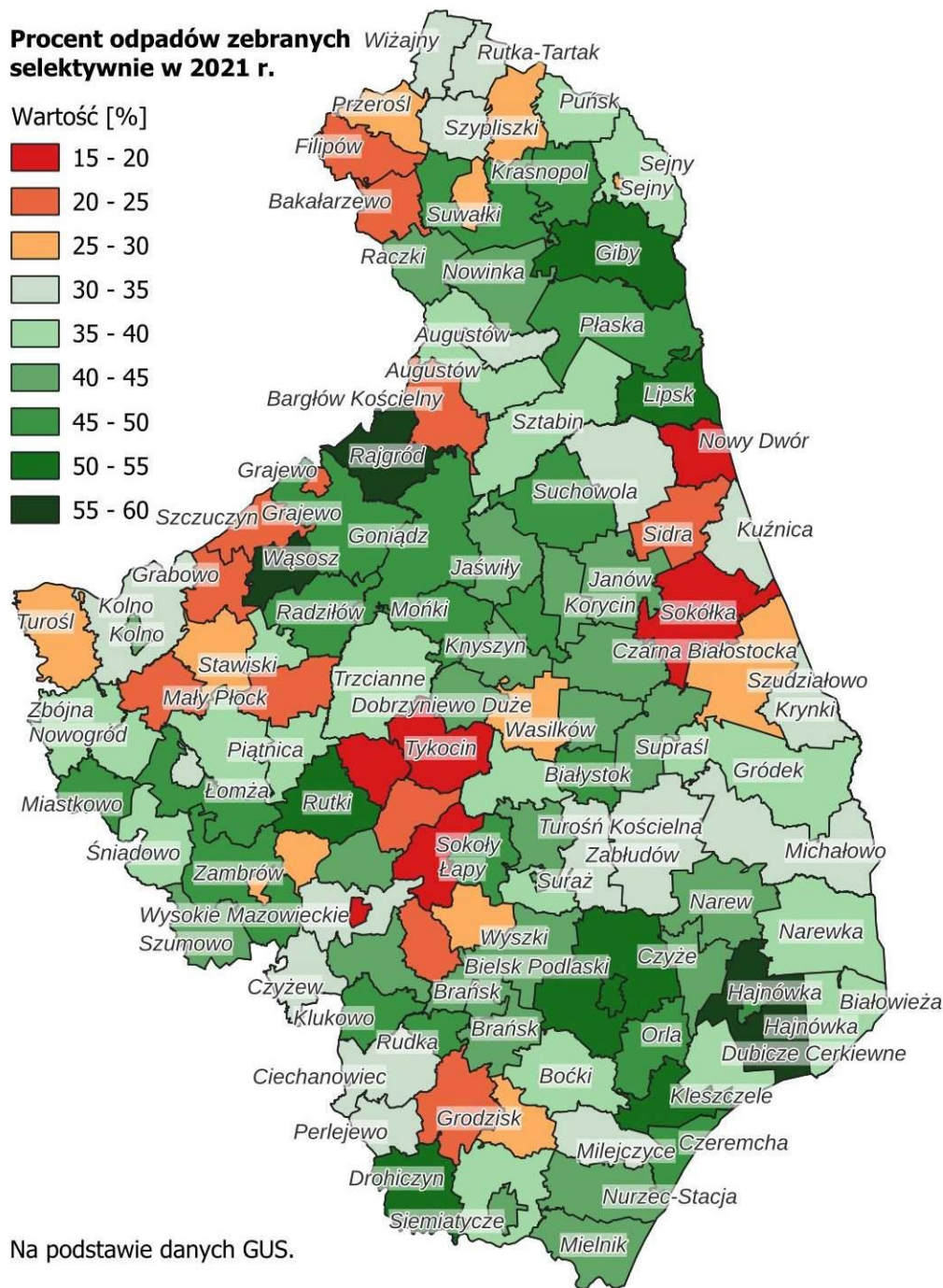
Gminy są obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej:

Tab. 40 Wymagane poziomy recyklingu

Rok	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035 i nast.
Poziom recykl.	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
	20	25	35	45	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65

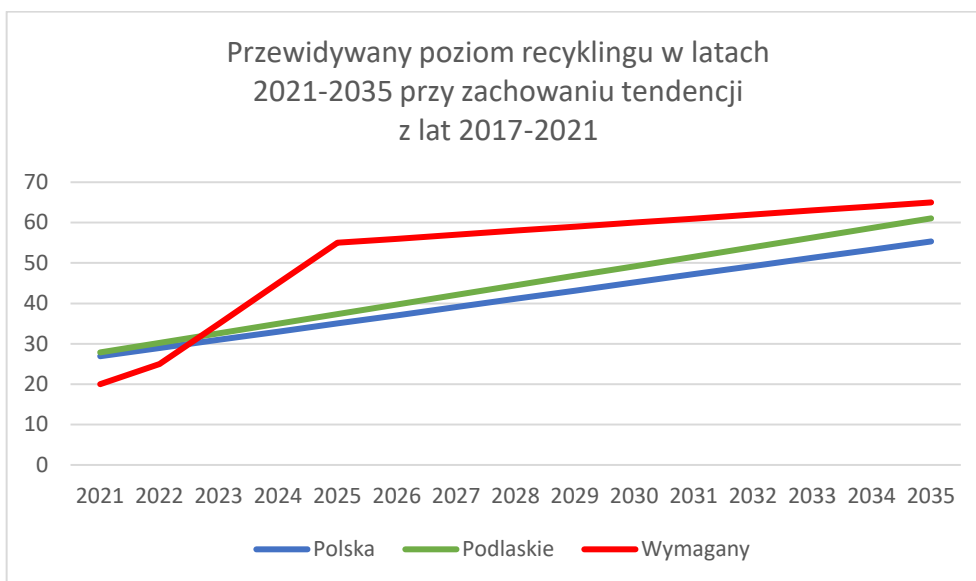
Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1469, 1852)

Rysunek 17 Odpady zebrane selektywnie w gminach

Wykr. 23 Przewidywany poziom recyklingu

e) odpady przemysłowe:

Na terenie województwa podlaskiego w 2021 r. odpady przemysłowe produkowało 60 zakładów. W 2016 roku były to 53 zakłady (wzrost o 13,2 %). Ogółem w 2021 r. powstało 891 000 ton (wzrost o 34,6 %). Odzyskowi poddano 519,4 ton odpadów co stanowi 58,3 % ich ilości (w 2016 r. odzyskowi poddano 40,3 % - wzrost o 18,0 %).

f) ważniejsze problemy i zadania w zakresie gospodarki ściekowej województwa

- zniesienie regionalizacji doprowadziło do negatywnych skutków dla uczestników systemu w postaci odmowy przyjmowania odpadów komunalnych wytworzonych na jego terenie przez instalacje o statusie instalacji komunalnej, co wpłynęło na wzrost cen zagospodarowania odpadów. W konsekwencji zdarzały się przypadki, że niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne pochodzące z obszaru województwa podlaskiego wywożono do instalacji komunalnych zlokalizowanych poza jego terenem. Konieczne jest rozwiązanie tego problemu poprzez wzrost mocy przerobowych instalacji i ewentualnie powstanie nowych.
- rośnie zarówno ilość zbieranych odpadów, ich wytwarzanie oraz przetwarzanie.
- znacząco się zwiększające każdego kolejnego roku wymagania odnośnie recyklingu i praktyczna niemożliwość ich spełnienia w najbliższych latach. Będzie się to wiązało z karami, a przez to ze zwiększonymi kosztami dla gmin.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

System zaopatrzenia w wodę

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne komunalnych ujęć wody pokryją perspektywiczne zapotrzebowania ludności województwa na wodę. Potrzeba budowy nowych ujęć może wystąpić sporadycznie.

Maleją przyrosty długości czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej oraz liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego. Nieznacznie spada liczba osób korzystających z sieci wodociągowych (zarówno w miastach, jak i na wsi). Taka sama tendencja występuje w skali kraju.

Znacząco rosła wydatki budżetów gmin (i miast na prawach powiatu) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, w tym zaopatrzenie w wodę. W latach 2016 - 2021 wzrosły o 189,04 %.

Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w zakresie systemu zaopatrzenia w wodę oraz określone w tym zakresie cele są nadal aktualne i nie wymagają korekt.

Gospodarka ściekowa

Wydajność komunalnych oczyszczalni ścieków nieznacznie spadła, lecz wciąż pozostaje wysoka w stosunku do ilości oczyszczanych ścieków (w skali województwa). Wszystkie ścieki trafiające do oczyszczalni są oczyszczane w procesach biologicznych, w tym prawie jedna trzecia z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Rośnie liczba oraz odsetek ludności, korzystającej z sieci kanalizacyjnej na wsi, a w powiązaniu z tym długość sieci oraz ilość przyłączy do budynków. Mimo to, różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i kanalizacji na wsi, wynosi wciąż prawie 60 %. Problemem jest znaczny zrzut ścieków z nieruchomości niepodłączonych do kanalizacji do środowiska w stanie nieoczyszczonym - szacuje się, że ponad 80 %.

Znacząco rosła wydatki budżetów gmin (i miast na prawach powiatu) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, w tym gospodarkę ściekową. W latach 2016 - 2021 wzrosły o 189,04 %.

Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w zakresie gospodarki ściekowej oraz określone w tym zakresie cele są nadal aktualne i nie wymagają korekt.

Gospodarka odpadami

Zniesienie regionalizacji doprowadziło do negatywnych skutków dla uczestników systemu w postaci odmowy przyjmowania odpadów komunalnych wytworzonych na jego terenie przez instalacje o statusie instalacji komunalnej, co wpłynęło na wzrost cen zagospodarowania odpadów. W konsekwencji zdarzały się przypadki, że niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne pochodzące z obszaru województwa podlaskiego wywożono do instalacji komunalnych zlokalizowanych poza jego terenem. Konieczne jest rozwiązanie tego problemu poprzez wzrost mocy przerobowych instalacji i ewentualnie powstanie nowych.

Rośnie zarówno ilość zbieranych odpadów, ich wytwarzanie oraz przetwarzanie. Problemem są wymagania odnośnie recyklingu znacząco się zwiększające każdego kolejnego roku i praktyczna niemożliwość ich spełnienia w najbliższych latach. Będzie się to wiązało z karami, a przez to ze zwiększonymi kosztami dla gmin.

Znacząco rosła wydatki budżetów gmin (i miast na prawach powiatu) na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska, w tym zaopatrzenie w wodę, gospodarkę ściekową i gospodarkę odpadami. W latach 2016 - 2021 wzrosły o 189,04 %.

Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w zakresie gospodarki odpadami oraz określone w tym zakresie cele są nadal aktualne i nie wymagają korekt.

5. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

5.1. System obszarów chronionych

1) Obowiązujące przepisy prawne dotyczące ochrony środowiska:

- a) ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2021.1973; 1718 oraz 2269).

Ustawa określa zasady i warunki korzystania ze środowiska oraz obowiązki administracji publicznej związane z ochroną środowiska;

- b) ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2021.1098; 1718 oraz DzU.2020.2187)

Ustawa określa cele, zasady i formy ochrony przyrody żywej i nieożywionej krajobrazu. Nakłada też obowiązek dbałości o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym na państwo, samorządy oraz podmioty prywatne i osoby fizyczne;

- c) ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U.2021.2373 oraz 2389)

Ustawa określa zasady i tryby postępowania w sprawach udostępniania informacji o środowisku, ocenach oddziaływania na środowisko, transgranicznego oddziaływania na środowisko, oraz zasady udziału społeczeństwa w ochronie środowiska;

- d) ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U.2020.2187)

Ustawa określa zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę szkód w środowisku.

Od czasu uchwalenia Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przyjęto nowe uwarunkowania prawne:

- a) ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o krajowym systemie ekzarządzania i audytu (EMAS) (Dz. U. z 2020 r. poz. 634)

Ustawa określa instytucje właściwe do wykonywania zadań wynikających z przepisów prawa Unii Europejskiej dopuszczających dobrowolny udział organizacji w systemie ekzarządzania i audytu.

- b) ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz. U. poz. 1718).

Ustawa określa zadania i kompetencje organów administracji publicznej oraz innych podmiotów związane z wykonywaniem przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych (Dz. Urz. UE L 317 z 04.11.2014, str. 35, z późn. zm.3)), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1143/2014” oraz zasady odpowiedzialności za naruszenie przepisów ustawy;

2) Zmiany w systemie obszarów chronionych

- a) w latach 2017-2018 Minister Środowiska (Klimatu i Środowiska) wydał rozporządzenia w sprawie wyznaczenia 6 specjalnych obszarów ochrony siedlisk: Murawy w Haćkach (PLH200015), Sasanki w Kolimogach (PLH200025), Źródlika Wzgórz Sokólskich (PLH200026), Ostoja Knyszyńska (PLH200006), Pojezierze Sejneńskie (PLH200007) i Ostoja Augustowska (PLH200005).

- b) plany ochrony przyjęto dla 13 Rezerwatów przyrody (Czapliniec Belda, Koryciny, Uroczysko Dzierzbia, Krzemianka, Grąd Radziwiłłowski, Grabówka, Las

Cieliczański, Głęboki Kąt, Sitki, Szczekotowo, Pogorzelce, Nieznanowo, Michnówka).

- c) zadania ochronne ustanowiono dla dwóch z czterech Parków Narodowych (Wigierski i Biebrzański) oraz 21 rezerwatów (Kuriański Bagno, Rutka, Dębowe Góry, Głazowisko Bachanowo nad Czarną Hańczą, Kaniston, Cmentarzysko Jaćwingów, Jezioro Kalejty, Głazowisko Łopuchowskie, Dębowy Grąd, Kulikówka, Ostoja bobrów Marycha, Rycerski Kierz, Starozyn, Łokieć, Góra Uszeście, Wielki Dział, Rezerwat Krajobrazowy Władysława Szafera, Starzyna, Ruda, Rabinówka, Lasy Naturalne Puszczy Białowieskiej).
- d) Sejmik Województwa Podlaskiego wprowadził zmiany do 3 uchwał w sprawie Parków Krajobrazowych oraz 10 uchwał w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, polegających na sprecyzowaniu przyjętych wcześniej ustaleń ochronnych.

3) Stan i funkcjonowanie systemu obszarów chronionych

Stan i funkcjonowanie systemu obszarów chronionych województwa określono w odniesieniu do głównych form ochrony, ustanowionych przepisami ustawy o ochronie przyrody:

a) Parki narodowe

Na obszarze województwa podlaskiego są cztery Parki Narodowe: Białowieski, Narwiański, Biebrzański i Wigierski. Zajmują one 92 176 ha, co stanowi 4,5% powierzchni województwa. Jedynie Białowieski Park Narodowy posiada plan ochrony. Od czasu uchwalenia planu sytuacja ta nie uległa zmianie.

b) Rezerваты przyrody

W województwie podlaskim istnieją 93 rezerваты przyrody. Ochroną rezerwatową objęty jest 1% pow. województwa (23 675 ha).

c) Parki krajobrazowe

Na obszarze województwa istnieją trzy parki krajobrazowe: Puszczy Knyszyńskiej, Suwalski i Łomżyński Doliny Narwi. Zajmują one 86 566 ha co stanowi 4% powierzchni województwa. Wszystkie parki posiadają obowiązujące plany ochrony.

d) Obszary chronionego krajobrazu

Na obszarze województwa podlaskiego 13 Obszarów Chronionego Krajobrazu zajmuje

457 132 ha, co stanowi 23% pow. województwa.

e) Obszary NATURA 2000

W 2012 roku Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 stycznia ustanowiono na terenie województwa podlaskiego 12 obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000. Do obszarów tych należą:

- Dolina Dolnego Bugu - PLB 140001
- Bagienna Dolina Narwi - PLB 200001
- Puszcza Augustowska - PLB 200002
- Puszcza Knyszyńska - PLB 200003

- Dolina Górnej Narwi - PLB 200007
- Przełomowa Dolina Narwi - PLB 200008
- Puszcza Białowieska - PLC 200004
- Puszcza Piska - PLB 280008
- Ostoja Biebrzańska - PLB 200006
- Dolina Dolnej Narwi - PLB 140014
- Dolina Górnego Nurca - PLB 200004
- Bagno Wizna - PLB 200005

Komisja Europejska zatwierdziła na terenie województwa podlaskiego obszary NATURA 2000 mające znaczenie dla wspólnoty (OZW). Są to:

- Jeleniewo - PLH 200001
- Narwiańskie Bagna - PLH 200002
- Ostoja Suwalska - PLH 200003
- Ostoja Wigierska - PLH 200004
- Dolina Biebrzy - PLH 200008
- Puszcza Białowieska - PLC 200004
- Ostoja Nadbużańska - PLH 140011
- Ostoja Knyszyńska - PLH 200006
- Dolina Pisy - PLH 200023
- Ostoja Augustowska - PLH 200005
- Ostoja w Dolinie Górnej Narwi - PLH 200010
- Pojezierze Sejneńskie - PLH 200007
- Schrony Brzeskiego Rejonu Umocnionego - PLH 200014
- Ostoja w Dolinie Górnego Nurca - PLH 200021
- Ostoja Narwiańska - PLH 200024
- Czerwony Bór - PLH 200018
- Dolina Górnej Rospudy - PLH 200022
- Dolina Szeszupy - PLH 200016
- Jelonka - PLH 200019
- Mokradła Kolneńskie i Kurpiowskie - PLH 200020
- Murawy w Haćkach, - PLH 200015
- Torfowiska Gór Sudawskich - PLH 200017
- Sasanki w Kalimagach - PLH 200025
- Źródłiska Wzgórz Sokólskich - PLH 200026

W roku 2018 przez Ministra Środowiska, a w roku 2021 Ministra Klimatu i Środowiska zostało wyznaczonych sześć specjalnych obszarów ochrony siedlisk:

- Murawy w Haćkach PLH 200015
- Sasanki w Kolimagach PLH 200025
- Źródlika Wzgórz Sokólskich PLH 200026
- Ostoja Knyszyńska PLH 200006
- Pojezierze Sejneńskie PLH 200007
- Ostoja Augustowska PLH 200005.

Na obszarach Natura 2000 w roku 2021 obowiązywało 21 planów zadań ochronnych – tyle samo co przy poprzedniej ocenie Planu Województwa. Zmiany przyjęto dla siedmiu z nich.

f) inne

Brak działań mających na celu utworzenie transgranicznych obszarów chronionych jest wynikiem braku odpowiednich procedur prawnych i stosownych porozumień międzynarodowych pomiędzy Polską, Litwą, Białorusią i Rosją.

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wyznaczono sieć korytarzy ekologicznych. Ich przebieg uwzględniany jest w opracowywanych dokumentach planistycznych gmin.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Pozytywnie ocenia się wdrażanie przepisów ochrony przyrody w odniesieniu do istniejących form ochrony. Problemem pozostaje brak ustaleń prawnych w odniesieniu do korytarzy ekologicznych, a także, niekiedy, niewystarczające zasady ochrony krajobrazu. Kwestia ta będzie przedmiotem audytu krajobrazowego – planowanego opracowania, którego realizacja pomoże w utrzymaniu ładu przestrzennego. Wskazuje się jednocześnie na występowanie szeregu zagrożeń funkcjonowania obszarów chronionych, takich jak:

- niekontrolowana, intensywna urbanizacja terenów cennych przyrodniczo (szczególnie Puszczy Knyszyńskiej),
- dezaktualizacja dokumentów ochronnych niektórych form ochrony przyrody,
- „słabość” systemu planowania i niewystarczająca koordynacja z działaniami na rzecz ochrony przyrody,
- niska jakość wód powierzchniowych wpływająca negatywnie na stan niektórych siedlisk,
- zmiany klimatu (ekstremalne pogodowe, częste gwałtowne zjawiska burzowe),
- problemy krajobrazu związane z powierzchnią eksploatacją kruszyw,
- uszkodzenia drzewostanu wywoływane przez owady, zwierzęta, silne wiatry czy niewłaściwą gospodarkę leśną,
- występowanie dużej ilości inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt, mogących zagrażać rodzimej faunie i florze,
- zagrożenia katastrofami naturalnymi.

Eliminacja powyższych zagrożeń bądź ich ograniczanie pozwoli na zabezpieczenie obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych, mających znaczenie dla przestrzeni, gospodarki i warunków życia w województwie. Wymaga to ciągłej współpracy organów administracyjnych różnego szczebla, organizacji pozarządowych i wsparcia lokalnych społeczności.

Ponadto wskazuje się, że w kolejnej edycji planu należy dokonać rozszerzenia klasyfikacji obszarów przyrodniczo cennych. Ranga obszarów chronionych określona powinna być nie tylko pod kątem poziomu ochrony, ale również ich znaczenia i walorów przyrodniczych.

5.2. Złóża surowców naturalnych

Stan i eksploatacja złóż surowców mineralnych

Kopaliny występujące w województwie podlaskim zalegają głównie w przypowierzchniowej warstwie osadów czwartorzędowych. Do 2021 roku udokumentowano 1011 złóż, w tym:

- a) piaski i żwiry – 949,
- b) surowce ilaste ceramiki budowlanej – 24,
- c) surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego – 1,
- d) kreda – 9,
- e) torfy – 15,
- f) piaski kwarcowe do produkcji silikatów – 7,
- g) piaski kwarcowe do produkcji betonu komórkowego – 4,
- h) żelazo – 2.

W latach 2017 – 2021 w województwie podlaskim udzielono 115 koncesji na wydobycie surowców, wszystkie dotyczyły piasków i żwirów. Wygasło 11 koncesji.

Złóża kruszywa naturalnego występują głównie w części północnej i północno-zachodniej oraz środkowo-wschodniej województwa, natomiast występowanie złóż surowców ilastych stwierdzono w jego części środkowej i południowo-wschodniej. Lokalnie występują w województwie złoża torfu. Złóża borowiny występują m.in. w rejonie Supraśla – złoża Podsokołda 19 tys. m³ oraz w rejonie Augustowa – złoża Kolnica 584 tys. m³ oraz mniejsze – Silikaty.

Stosując podział przyjęty w ustawie Prawo geologiczne i górnicze, określono, że w województwie znajdują się złoża:

- a) znaczeniu ogólnokrajowym objęte własnością górnictwem:
  - rudy żelaza, tytanu i wanadu w złożach Krzemianka i Udryń w gm. Jeleniewo
  - rudy uranu w złożu Rajsk w gm. Bielsk Podlaski (nieujmowane w bilansach);
- b) objęte prawem własności nieruchomości gruntowej, które mogą mieć znaczenie regionalne, w tym m.in.:
  - piaski kwarcowe w złożach: Czaplino-Barszczewo, Podgórze, Tartak Nowy,

- piaski, piaski i żwiry w złożach: Bobrowniki-Drahle, Kamionka-Drahle, Kosówka-Toczyłowo, Krzywólka-Suwałki, Potasznia, Potasznia II, Potasznia II-1, Sobolewo A, Starowlany, Szymany, Woźna Wieś,
- ilaste surowce ceramiki budowlanej w złożu Trywieża;

c) pozostałe złoża:

W odniesieniu do struktury przestrzennej i gospodarczej istotne jest rozmieszczenie udokumentowanych złóż o dużej zasobności, mogących mieć znaczenie eksploatacyjne ponadlokalne, np.: piaski i żwiry: Bobrowniki-Drahle – 108 000 tys. ton, Drahle III – 50 800 tys. ton, Potasznia I – 123 300 tys. ton, piaski kwarcowe: Podgórze – 8 652 tys. ton, surowce ilaste ceramiki budowlanej: Trywieża – 9 703 tys. ton, kreda: Mielnik 2 400 tys. ton, torfy: Rabinówka – 860 tys. m³.

Tab. 41 Wykaz złóż w województwie (wg. Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2021 r.)

Lp.	Rodzaj kopaliny	Liczba złóż udokumentowanych	liczba złóż eksploatowanych
1	2	3	4
1.	Rudy żelaza, tytanu i wanadu	2	0
2.	Kamienie łamane i bloczne	1	0
3.	Kreda	8	1
4.	Piaski i żwiry	840	261
5.	Piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych	2	0
6.	Piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej	5	0
7.	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	21	1
8.	Surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego	1	0
9.	Torfy	10	2
10.	Torfy lecznicze	6	1

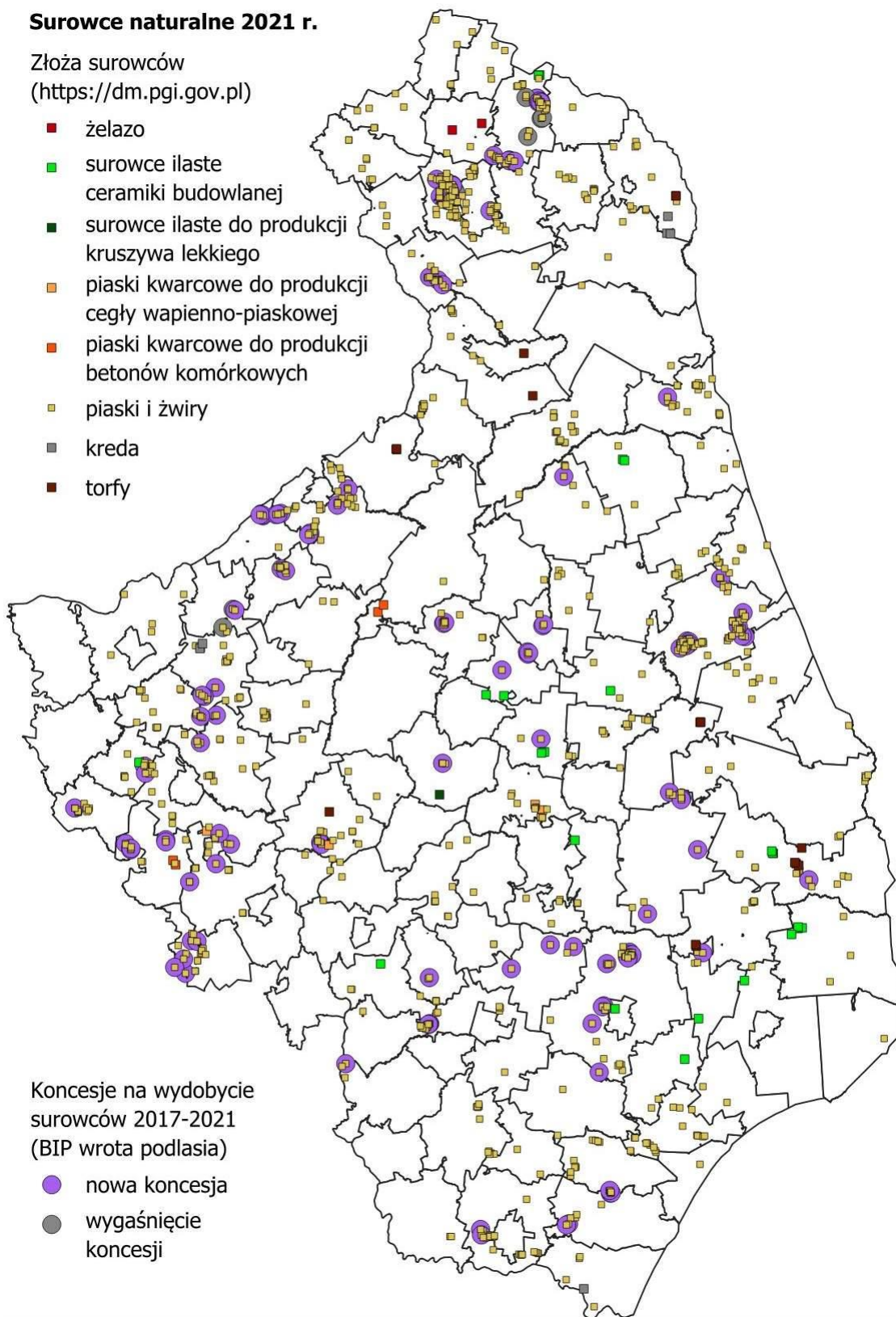

Rysunek 18 Złóża surowców i koncesje wydobywcze przyznane oraz wygasłe w latach 2017-2021

Surowce naturalne 2021 r.

Złóża surowców
(<https://dm.pgi.gov.pl>)

- żelazo
- surowce ilaste ceramiki budowlanej
- surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego
- piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej
- piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych
- piaski i żwiry
- kreda
- torfy

Koncesje na wydobycie surowców 2017-2021
(BIP wrota podlasia)

- nowa koncesja
- wygaśnięcie koncesji

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Przyjęty w Planie województwa podział surowców odpowiada obowiązującemu stanowi prawnemu określone w ustawie Prawo geologiczne i górnicze – nie jest jednak tożsamy z surowcami o największym znaczeniu gospodarczym w województwie.

Regularnie zwiększa się ilość udokumentowanych i eksploatowanych złóż kruszyw naturalnych, co sprzyja rozwojowi gospodarczemu, jednakże nie pozostaje bez wpływu na krajobraz.

5.3. Wody

5.3.1. Zmiany przepisów prawa

Z dniem 1 stycznia 2018 roku weszła w życie ustawa Prawo wodne (Dz.U.2022 poz. 2625 z póź. zm.). Na podstawie przepisów tej ustawy powołane zostało Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGWWP), które m. in. przejęło kompetencję Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Misją PGWWP jest ochrona mieszkańców Polski przed powodzią i suszą, zrównoważone gospodarowanie wodami dla ochrony krajowych zasobów wodnych i zapewnienie dobrej jakości wody dla obecnych i przyszłych pokoleń. W strukturze PGWWP wyodrębnionych zostało 11 regionalnych zarządów gospodarki wodnej, a jednym z nich jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Białymstoku, który wykonuje wspomnianą wyżej misję na obszarze województwa podlaskiego.

Zasadniczymi dokumentami stanowiącymi podstawę do podejmowania decyzji mających wpływ na stan zasobów wodnych i zasady gospodarowania nimi w przyszłości są plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy. Dokumenty te są poddawane przeglądowi i aktualizacji cyklicznie co 6 lat. Drugi cykl planistyczny zakończony został w grudniu 2022 roku.

W odniesieniu do planów gospodarowania wodami, w cyklu tym, zostały zweryfikowane m.in. podstawowe jednostki planistyczne w gospodarowaniu wodami, a więc jednolite części wód wraz z ich typologią i jednolite części wód podziemnych. Zaktualizowano wykazy obszarów chronionych od wód zależnych. Zweryfikowano i określono cele środowiskowe dla jednolitych części wód i obszarów chronionych od wód zależnych. Dokonano aktualizacji wyznaczenia sztucznych i silnie zmienionych części wód. Ustalenia tych planów uwzględnia się w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa. Zaktualizowanymi planami gospodarowania wodami dotyczącymi obszaru województwa podlaskiego są:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 roku (Dz.U.2023 poz. 300);
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Pregocy przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 roku (Dz.U.2023 poz. 207);
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna przyjęty Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 2 grudnia 2022 roku (Dz.U.2023 poz. 114).

Aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym z obszaru województwa podlaskiego dotyczy dorzecza Wisły i dorzecza Pregocy. Natomiast dla obszaru dorzecza Niemna, plan taki został sporządzony po raz pierwszy. W zaktualizowanych planach zarządzania ryzykiem powodziowym uwzględniono m.in.: nowe obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, które nie były uwzględnione w I-szym cyklu planistycznym,

rozszerzono zakres obszarowy, dla którego przygotowano nowe mapy zagrożenie powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, dokonano aktualizacji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego przygotowanych w I-szym cyklu planistycznym, uwzględniono nowe aspekty, w tym m.in. wpływu zmian klimatu. Plany te zostały przyjęte odpowiednimi rozporządzeniami Ministra Infrastruktury:

- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Wisły - Rozporządzeniem z dnia 18 października 2022 roku (Dz.U.2022 poz. 2739);
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Pregoly - Rozporządzeniem z dnia 18 października 2022 roku (Dz.U.2022 poz. 2715);
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Niemna - Rozporządzeniem z dnia 18 października 2022 roku (Dz.U.2022 poz. 2491).

W okresie przyjętym do oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa opracowany został Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 roku (Dz.U. poz. 1615), został przyjęty do realizacji. Celem dokumentu jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Dzięki realizacji jego założeń możliwe będzie zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wody niezbędnej dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

W kolejnej edycji PZPWP należy uwzględnić zmiany, które wynikają z zaktualizowanych planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy: Wisły, Niemna i Pregoly oraz z zaktualizowanych planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy: Wisły i Pregoly oraz sporządzonym po raz pierwszy planie dorzecza Niemna. Uwzględnić należy również ustalenia wynikające z Planu przeciwdziałania skutkom suszy, które dotyczą obszaru województwa podlaskiego.

20 lipca 2017 r. Sejm, przyjmując poprawki Senatu, zakończył proces legislacyjny nowej ustawy Prawo wodne. Wraz z nową ustawą zniknęło pojęcie programu wodno-środowiskowego kraju. Teraz „zestaw działań z uwzględnieniem sposobów osiągania ustanawianych celów środowiskowych wraz z jego podsumowaniem” ma być elementem planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza. W planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza należy zapewnić rozpoczęcie realizacji tych działań nie później niż w terminie 3 lat od dnia ogłoszenia planu.

5.3.2. Wody powierzchniowe

Monitoring jakości wód prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku (WIOŚ) w 6-cio letnich cyklach – programach pomiarowych. Aktualnie dostępne dane dotyczą cyklu badawczego prowadzonego w latach 2016 – 2021 i zawarte są w dokumencie pn. *Stan Środowiska w Województwie Podlaskim Raport 2020*, który zawiera informacje o stanie środowiska za lata 2016 – 2018. W raporcie tym, dane wynikające z badań części wód powierzchniowych (płynących i stojących) wykonanych na obszarze województwa podlaskiego odnoszą się do 2018 roku. Wyniki następnego okresu badań jakości wód powierzchniowych są w trakcie opracowania i będą przedmiotem kolejnego raportu o stanie środowiska województwa podlaskiego.

Wyniki przeprowadzonej oceny jakości powierzchniowych wód płynących – jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), zawarte w/w raporcie, przedstawiały się następująco:

1) wody płynące

Stan i potencjał ekologiczny – oceniono 78 z 314 płynących wyznaczonych w województwie podlaskim naturalnych, sztucznych i silnie zmienionych JCWP.

Uzyskane wyniki klasyfikacji biologicznej wykazały, że 28% JCWP rzecznych, spośród badanych w zakresie elementów biologicznych, uzyskało klasę co najmniej dobrą. Pozostałe 72% to wody o niższej klasyfikacji. Przeważająca ilość JCWP (52,6%) charakteryzowała się umiarkowaną jakością w zakresie wskaźników biologicznych

Wyniki klasyfikacji **stanu ekologicznego** wykazały, że co najmniej dobry stan wód osiągnęło jedynie 2% JCWP rzecznych (6 JCWP – Lutownia, Radulinka, Małynka, Netta (Rospuda) - jez. Sajno, Sarnetka (Młyńska Rzeczka), Wołkuszanka), 23%, to wody o niższej klasyfikacji, które nie osiągają celu środowiskowego, jakim jest dobry stan wód. Największa ilość JCWP (18%) charakteryzowała się umiarkowanym stanem ekologicznym. W pozostałych 75% JCWP nie badano/nie klasyfikowano stanu ekologicznego.

Wyniki klasyfikacji **potencjału ekologicznego**, że maksymalny potencjał ekologiczny nie został osiągnięty w żadnej z monitorowanych JCWP sztucznych i silnie zmienionych. 12% JCWP to wody o niższej klasyfikacji (stan umiarkowany), które nie osiągają celu środowiskowego jakim jest maksymalny/dobry potencjał wód. W 88% JCWP nie badano i nie klasyfikowano potencjału ekologicznego.

Wyniki klasyfikacji **stanu chemicznego** wykazały, że stan dobry osiągnęło 4% JCWP (11 JCWP: Strabelka, Nereśl od źródeł do Rumejki, Supraśl od Grzybówki do Pilnicy, Narew od Narewki do Orlanki, Świsłocz od Istoczek wzdłuż granicy państwa, Czarna, Kropiwna, Dopływ z Łosinki, Leśna do Przewłoki, Płoska, Sarnetka (Młyńska Rzeczka), a stan poniżej dobrego - 37% JCWP (117 JCWP). W pozostałych 59% JCWP nie badano/nie klasyfikowano stanu chemicznego.

Ocena **stanu wód** płynących wykazała, że 0,3% JCWP (1 JCWP – Sarnetka (Młyńska Rzeczka)) osiągnęło dobry stan wód, zdecydowaną większość - 41,4% charakteryzował stan zły. W 2018 roku 58,3% JCWP płynących nie było badanych lub nie było podstaw do przeprowadzenia pełnej oceny ich stanu;

2) jeziora

W 2018 roku, klasyfikację **stanu ekologicznego** wykonano dla 18 JCWP jezior (29% wszystkich 62 JCWP jeziornych województwa), a klasyfikację **stanu chemicznego** dla 9 JCWP (15% wszystkich JCWP jeziornych).

Wyniki klasyfikacji **stanu ekologicznego** wykazały w 13% JCWP wody o dobrym stanie ekologicznym (8 JCWP – Blizno, Necko, Studzieniczne, Szelment Wielki, Szelment Mały, Boksze, Gaładuś, Baładź), w 13% wody o umiarkowanym stanie ekologicznym, (8 JCWP – Długie Wigierskie, Gremzdel, Pobondzie, Sejny, Pomorze, Hołny, Kolno, Toczyłowo), w 3% wody o słabym stanie ekologicznym (2 JCWP – Sejwy, Szejpizki). Nie sklasyfikowano jezior o bardzo dobrym oraz złym stanie ekologicznym.

Badania **stanu chemicznego** wykazały, że żaden akwen, nie osiągnął dobrego stanu chemicznego. Stan chemiczny poniżej dobrego sklasyfikowano w 15% JCWP jeziornych województwa (9 JCWP – Blizno, Toczyłowo, Pobondzie, Szelment Wielki, Szelment Mały, Gaładuś, Baładź, Hołny, Sejny).

Ocena **stanu wód** JCWP jezior wykazała, że 25% JCWP (15 jezior ocenionych) nie osiągnęło stanu dobrego – stan ogólny tych JCWP był zły.

5.3.3. Wody podziemne

Główne zasoby wód podziemnych zgromadzone są w 4 udokumentowanych zbiornikach wód podziemnych: GZWP nr 215 – „Subniecka Warszawska”, GZWP nr 216 – „Sandr Kurpie”, GZWP nr 217 – „Pradolina rzeki Biebrzy”, GZWP nr 218 – „Pradolina rzeki

Supraśl”. Łączna wielkość zasobów eksploatacyjnych oceniana jest na 683,1 hm³ (bez zmian od poprzedniej oceny) i pochodzą one w ponad 97% z utworów czwartorzędowych.

Województwo podlaskie nie zostało objęte monitoringiem operacyjnym jakości wód podziemnych przeprowadzonym w 2021 roku. Ostatni taki monitoring, który został dokonany dla województwa podlaskiego miał miejsce w 2015 roku i dotyczył 7 punktów pomiarowych zlokalizowanych na obszarze trzech powiatów (wysokomazowieckiego, zambrowskiego i białostockiego), w trzech obszarach JCWPd – nr nr 51, 52 i 55. Wyniki monitoringu wykazały dobry stan chemiczny wód (II i III klasa) w 6 punktach pomiarowych. Jedynie w punkcie Gąsiorówka Skwarki (powiat białostocki – JCWPd nr 55) położonym na gruntach ornych, stan chemiczny wód określony został jako słaby (IV klasa), z powodu podwyższonej zawartości azotanów.

Dla wszystkich trzech czwartorzędowych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) nr 261 – „Sandr Kurpie”, nr 217 „Pradolina rzeki Biebrzy” i nr 218 – „Pradolina rzeki Supraśl” występujących na obszarze województwa podlaskiego projektowane są obszary ochronne, ale aktualnie nie są planowane do ustanowienia.

5.3.4. Zagrożenia wód

Zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych spowodowane są dostaniem się do nich ścieków i wód opadowych nieoczyszczanych, lub oczyszczanych w stopniu niewystarczającym. Ilość wytwarzanych ścieków (komunalnych i przemysłowych) utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat. W roku 2010 wytworzonych zostało ich 40,6 hm³, a w roku 2020 wytworzonych zostało 41,9 hm³. Ścieki wymagające oczyszczania stanowią 99,5% wszystkich ścieków wytworzonych.

Bezpośrednio do wód lub do ziemi odprowadzanych było 0,5% (bez zmian w stosunku do 2010 r.) wszystkich ścieków wytworzonych. Ścieki te nie wymagają oczyszczania.

W 2020 roku ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane były w 99,99%, z tego 0,8% (bez zmian w stosunku do 2010 r.) było oczyszczanych mechanicznie, 18,0% (7,1% w 2010 r.) biologicznie a 80,6% (79,7% w 2010 r.) z podwyższonym usuwaniem biogenów. Ścieki nieoczyszczone stanowiły 0,1% (2 2010 r. brak było takich ścieków) i odprowadzane one były bezpośrednio z zakładów. W stosunku do roku 2010 nie uległa zmianie ilość ścieków oczyszczanych mechanicznie, natomiast zwiększyła się ilość ścieków oczyszczanych biologicznie o 10,9 hm³ i oczyszczanych z podwyższonym usuwaniem biogenów o 48,8 hm³.

5.3.5. Działania dotyczące gospodarowania wodami

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zakłada:

- realizację 36 zadań inwestycyjnych wynikających z planów gospodarowania wodami (w dorzeczach Środkowej Wisły i Niemna) do 2021 roku. W okresie objętym oceną wykonano część zadań dotyczących remontu budowli hydrotechnicznych Kanału Augustowskiego – remont dwóch śluz Gorczyca i Pniewo. Trzy zadania znajdują się w realizacji – remont jazów Sosnowo, Spichlerzysko i Rygol. W trakcie realizacji znajdują się dwa zadania dotyczące rzeki Rokietnicy i są to: Regulacja rzeki Rokietnica i odbudowa koryta wraz z budowlami komunikacyjnymi i wodnymi w km 0+000÷14+890 i Regulacja rzeki Rokietnica i odbudowa koryta wraz z budowlami komunikacyjnymi i wodnymi w km 14+890÷27+028. Dokonano konserwacji części odcinka rzeki Czarna Hańcza od mostu w ul. Utrata do mostu w ul. Sikorskiego w Suwałkach. W okresie poprzedzającym ocenę zrealizowano pięć innych zadań.
- budowę 26 i modernizację 4 zbiorników retencyjnych służących przede wszystkim rolnictwu z możliwością rekreacyjnego ich użytkowania. W okresie dotyczącym oceny

wykonane zostały dwa zbiorniki (zbiornik Brańsk i zbiornik Osinki gm. Suwałki). Zmodernizowane zostały trzy zbiorniki (Zalew I i Zalew II w Siemiatyczach oraz zbiornik Ciechanowiec – Muzeum Wsi). Przed rokiem 2017 wykonano cztery zbiorniki (zbiornik Suchowola, zbiornik Szumowo gm. Korycin, zbiornik Szepietowo – Janówka gm. Szepietowo i zbiornik Żerczyce – Chanie Chursy gm. Nurzec Stacja) oraz jeden zbiornik zmodernizowano (Dubicze Cerkiewne).

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Ustalenia planu dotyczące gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi uwzględniają aktualnie obowiązujące regulacje prawne dotyczące tej problematyki. Kontynuacja realizacji ustaleń planów gospodarowania wodami w dorzeczach: Wisły Środkowej, Niemna i Pregoty umożliwi osiągnięcie zakładanych w tych dokumentach celów środowiskowych.

6. DZIEDZICTWO KULTUROWE

Pojęcie dziedzictwa kulturowego zostało wprowadzone do obrotu prawnego w przepisach aktów prawa międzynarodowego – Międzynarodową Kartą Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych (zwaną Kartą Wenecką) przyjętą na zakończenie II Międzynarodowego Kongresu Architektów i Techników Zabytków, który odbył się w dniach 25-31 maja 1964 r. (K. Zeidler, Prawo ochrony dziedzictwa kultury, Warszawa 2007, s. 129.)

6.1. Zmiany przepisów i dokumentów rządowych.

W okresie 2018 – 2022 nastąpiły następujące zmiany w przepisach związanych z tematyką dziedzictwa kulturowego:

6.1.1. W ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2022r. poz. 840) po art. 108 dodano art. 108a w brzmieniu:

„Art. 108a.

1. Kto wprowadza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dobro kultury określone w części A załącznika do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/880 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzania i przywozu dóbr kultury (Dz. Urz. UE L 151 z 07.06.2019, str. 1), wyprowadzone z terytorium państwa niebędącego członkiem Unii Europejskiej, w którym dobro kultury powstało lub zostało odkryte, z naruszeniem przepisów ustawowych lub wykonawczych tego państwa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.
2. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie.
3. Sąd może orzec przepadek dobra kultury, chociażby nie stanowiło ono własności sprawcy.”

6.1.2. Na podstawie art. 86 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Rada Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego uchwala Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

W sierpniu 2019 roku uchwałą nr 82 Rady Ministrów ogłoszony został kolejny Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022. Jego głównym celem jest: „Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”. Zgodnie z założeniami twórców programu będzie on realizowany poprzez trzy cele szczegółowe, którym przypisano odpowiednie kierunki działań oraz zadania i projekty, dla których z kolei określono harmonogram wskaźników realizacji.

Koordynację programu na lata 2019-2022 sprawuje Narodowy Instytut Dziedzictwa, który ma za zadanie dążyć do aktywizacji i zaangażowania w podejmowane działania jak największej liczby podmiotów zajmujących się ochroną zabytków i opieką nad zabytkami w Polsce.

6.1.3. W 2022 r. opracowany został przez Podlaskie Biuro Planowania Przestrzennego w Białymstoku „Program opieki nad zabytkami województwa podlaskiego na lata 2022-2025”. W chwili obecnej Program podlega procesowi konsultacji.

- 1) Obowiązek opracowania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami wynika z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840), zwanej dalej ustawą o zabytkach. Procedura sporządzania i kontroli realizacji programu została określona w art. 87 ust. 1, 3, 4, 5,

6 ustawy. Program jest instrumentem realizacji działań dedykowanych zabytkom w wojewódzkich dokumentach strategicznych (Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030). Określa warunki włączania zabytków w procesy gospodarczego rozwoju regionu przy udziale różnych podmiotów, w tym gospodarczych. Realizacja WPOnZ wymaga ścisłej współpracy z organem ochrony zabytków i z instytucjami wykonującymi zadania w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami (w szczególności: Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, zwanym dalej PWKZ; Narodowym Instytutem Dziedzictwa, zwanym dalej NID, muzeami) oraz samorządami.

6.2. Zmiany ilościowe w zasobach zabytków - stan na sierpień 2022 r.

6.2.1. Zmiany w latach 2018 – 2022 (sierpień) na obszarze województwa

W okresie 2018-2022 (sierpień) Podlaski Wojewódzki Konserwator Zabytków objął ochroną następujące obiekty po przez:

- 1) wpisanie do rejestru zabytków nieruchomych (Rejestr A) – 45 obiektów, w tym:
  - a) Obiekty obszarowe (układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły zabudowy, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytkowego obszaru) - 1
  - b) Obiekty sakralne - 5
  - c) Obiekty przemysłowe - 3
  - d) Obiekty gospodarcze - 2
  - e) Obiekty mieszkalne - 7
  - f) Dwory i pałace (rezydencjonalne) - 2
  - g) Obiekty użyteczności publicznej - 4
  - h) Obiekty komunikacyjne - 4
  - i) Cmentarze - 6
  - j) Zieleń - 1
  - k) Mała architektura - 7
  - l) Obiekty inne – 3
- 2) wpisanie do rejestru zabytków ruchomych (Rejestr B) – 180 obiektów, w tym:
  - a) Wyposażenie świątyń - 145
  - b) Kolekcje - 1
  - c) Obiekty inne – 34
- 3) wpisanie do rejestru zabytków archeologicznych (Rejestr C) – obiektów, w tym:

Cmentarzyska płaskie szkieletowe – 1
- 4) włączone do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków Nieruchomych – 72 obiekty, w tym:
  - a) Obiekty obszarowe (układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły zabudowy, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytkowego obszaru) - 1
  - b) Obiekty sakralne - 8
  - c) Obiekty przemysłowe - 16
  - d) Obiekty gospodarcze - 1
  - e) Obiekty mieszkalne - 29
  - f) Obiekty użyteczności publicznej - 5
  - g) Obiekty komunikacyjne - 1
  - h) Cmentarze - 2
  - i) Mała architektura - 2

j) Obiekty inne – 7

W tym samym czasie na skutek utraty wartości historycznych, artystycznych lub naukowych albo których wartość będąca podstawą uznania za zabytek nie została potwierdzona w nowych ustaleniach naukowych wykreślono z zasobów następujące obiekty:

- 5) skreślone z rejestru zabytków nieruchomości (Rejestr A) – 4 obiekty, w tym:
  - a) Obiekty mieszkalne - 1
  - b) Dwory i pałace (rezydencjonalne) - 1
  - c) Obiekty komunikacyjne - 1
  - d) Cmentarze – 1
- 6) wyłączone z wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomości – 161 obiektów, w tym:
  - a) Obiekty obszarowe (układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły zabudowy, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytkowego obszaru) - 3
  - b) Obiekty gospodarcze - 45
  - c) Obiekty mieszkalne – 101
  - d) Dwory i pałace (rezydencjonalne) - 3
  - e) Obiekty użyteczności publicznej - 3
  - f) Cmentarze - 1
  - g) Mała architektura - 1
  - h) Obiekty inne – 4

W tym miejscu zaznaczyć należy ogromną rozbieżność między stanem zabytków nieruchomości znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków (dalej WEZ), a faktyczną liczbą zabytków w terenie.

6.3. Stan dziedzictwa kulturowego

Głównym zasobem dziedzictwa kulturowego regionu są jego zabytki nieruchome. Ich stan określają prowadzone przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków rejestry i ewidencje. Na początek 2022 roku w województwie podlaskim było:

- 4 pomniki historii, tj.:

„Kanał Augustowski” został uznany za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 25 kwietnia 2007 roku (Dz.U. nr 86 z 2007 r., poz. 572).

„Bohoniki i Kruszyniany – meczety i mizary” zostały uznane za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 22 października 2012 roku (Dz.U. 2012, poz. 1275).

„Białystok – zespół kościoła pod wezwaniem Chrystusa Króla i św. Rocha” został uznany za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dn. 10 grudnia 2018 roku.

„Tykocin – historyczny zespół miasta” został uznany za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 19 kwietnia 2021 roku (Dz. U. 2021poz. 768).

- 2182 zabytki wpisane do rejestru zabytków nieruchomości, w tym 66 obiektów obszarowych (układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły zabudowy, krajobraz kulturowy, otoczenie zabytkowego obszaru),

- 6413 zabytków ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków.

- 1 park kulturowy: Park Kulturowy Bohoniki.

Stan zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych w podziale terytorialnym obrazuje poniższa tabela oraz rysunek.

Tab. 42 Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (Rejestr A) w podziale terytorialnym (stan na dzień: NID 30.04.2016 r. i 31.01.2022 r., WUOZ 03.03.2022 r.).

Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych (Rejestr A) w podziale terytorialnym¹ (stan na

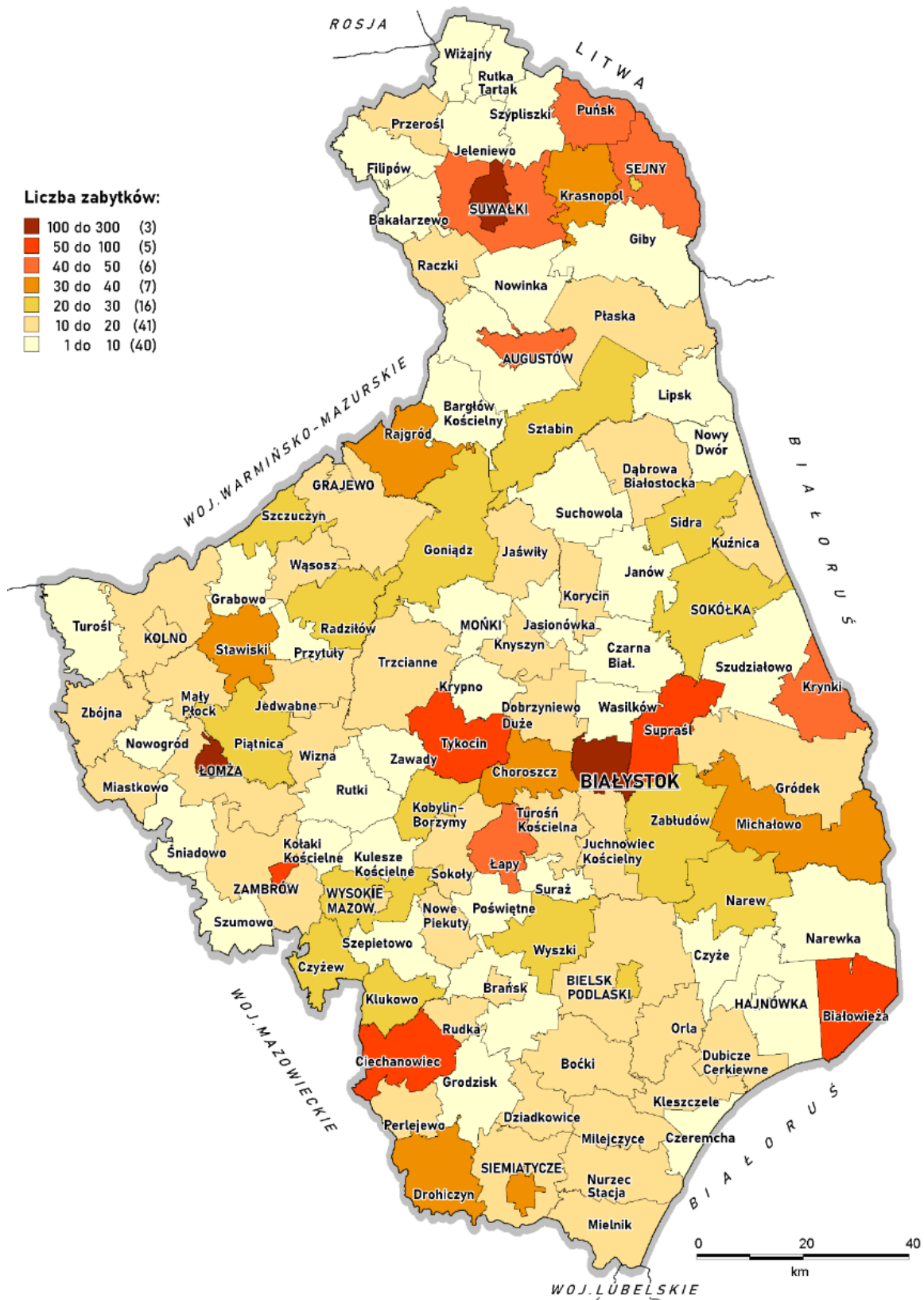
Teryt	JPT (województwo/powiat)	Liczba zabytków w latach 2016-2022		
		wg NID		wg PWKZ ²
		2016	2022	2022
200	województwo PODLASKIE	2286	2447	2182
2001	Powiat augustowski	88	99	83
2002	Powiat białostocki	298	311	248
2003	Powiat bielski	122	126	118
2004	Powiat grajewski	106	113	86
2005	Powiat hajnowski	126	138	131
2006	Powiat kolneński	74	83	76
2007	Powiat łomżyński	96	99	93
2008	Powiat moniecki	56	65	64
2009	Powiat sejneński	141	143	147
2010	Powiat siemiatycki	140	138	133
2011	Powiat sokólski	141	159	149
2012	Powiat suwalski	97	107	89
2013	Powiat wysokomazowiecki	155	186	148
2014	Powiat zambrowski	73	75	45
2061011	Powiat m.Białystok	251	273	267
2062011	Powiat m.Łomża	84	86	86
2063011	Powiat m.Suwałki	238	246	219

Jak widzimy liczba zabytków nieruchomych w województwie podlaskim wzrosła w ciągu ostatnich 6 lat o 161 obiektów. Należy jednak zaznaczyć, że udział zabytków wpisanych do rejestru w województwie podlaskim w stosunku do zasobu krajowego zmalał w tym czasie o 0,13%, z 3,33% do 3,09%.

¹ Dane Statystyczne Rejestru Zabytków Nieruchomych, stan na dzień 31 stycznia 2022, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych> (dostęp w dniu 09.02.2022 r.); Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie podlaskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C). Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2017; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, <https://wuo.zbialystok.bip.gov.pl/rejestr-ewidencje-archiwa/rejestr-a-wykaz-zabytkow-nieruchomych-wojewodztwa-podlaskiego.html> (dostęp w dniu 15.03.2022 r.)

² Liczbę zabytków podano w oparciu o wykaz zamieszczony na portalu WUOZ w Białymstoku. Nie mając dostępu do kart zabytków zliczono kolejne pozycje w poszczególnych gminach. Ze względu na nieporównywalność z dwóch zbiorów danych (z NID i WUOZ w Białymstoku), w dalszych analizach pod uwagę brane są tylko najbardziej aktualne dane z NID.

Rysunek 19 Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków w poszczególnych gminach wg danych NID – liczba zabytków (stan na dzień 31.01.2022 r.).

Źródło: opracowanie własne PBPP w Białymstoku na podstawie danych NID.

Zarówno do rejestru jak i wojewódzkiej ewidencji wpisane są również zabytki archeologiczne.

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa¹ liczba zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru (Rejestr C) wynosi 268, co stanowi 3,43% liczby zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru w Polsce (7806). Mając na uwadze funkcję pierwotną obiektów dominują zdecydowanie cmentarzyska (175), co stanowi aż 65,3% zasobu. Równocześnie zarejestrowano 51 grodzisk, 37 obozowisk i osad, 1 miejsce produkcji surowca i 4 inne obiekty. Najwięcej stanowisk jest zlokalizowanych w południowej i południowo-wschodniej części województwa. Najwięcej stanowisk archeologicznych wpisano do rejestru zabytków w gminach wiejskich: Białowieża (30), Siemiatycze (27), Grodzisk (26) i Drohiczyn (21).

Tab. 43 Obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych (Rejestr C) w podziale terytorialnym²(stan na dzień: NID 30.04.2016 r. i 31.01.2022 r., WUOZ 21.01.2019 r.).

Teryt	JPT (województwo/powiat)	Liczba zabytków w latach 2016-2022		
		wg NID	wg PWKZ ³	
		2016	2022	2019
200	województwo PODLASKIE	267	268	266
2001	Powiat augustowski	0	0	0
2002	Powiat białostocki	31	31	32
2003	Powiat bielski	20	19	18
2004	Powiat grajewski	1	1	1
2005	Powiat hajnowski	53	53	51
2006	Powiat kolneński	4	4	4
2007	Powiat łomżyński	14	14	14
2008	Powiat moniecki	4	4	4
2009	Powiat sejneński	2	2	2
2010	Powiat siemiatycki	86	87	88
2011	Powiat sokólski	17	18	18
2012	Powiat suwalski	13	13	14
2013	Powiat wysokomazowiecki	12	12	12
2014	Powiat zambrowski	6	6	6
2061011	Powiat m.Białystok	0	0	0
2062011	Powiat m.Łomża	2	2	1
2063011	Powiat m.Suwałki	2	2	1

Źródło: Na podstawie danych publikowanych i przekazanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa [NID] oraz danych przekazanych przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku [WKZ].

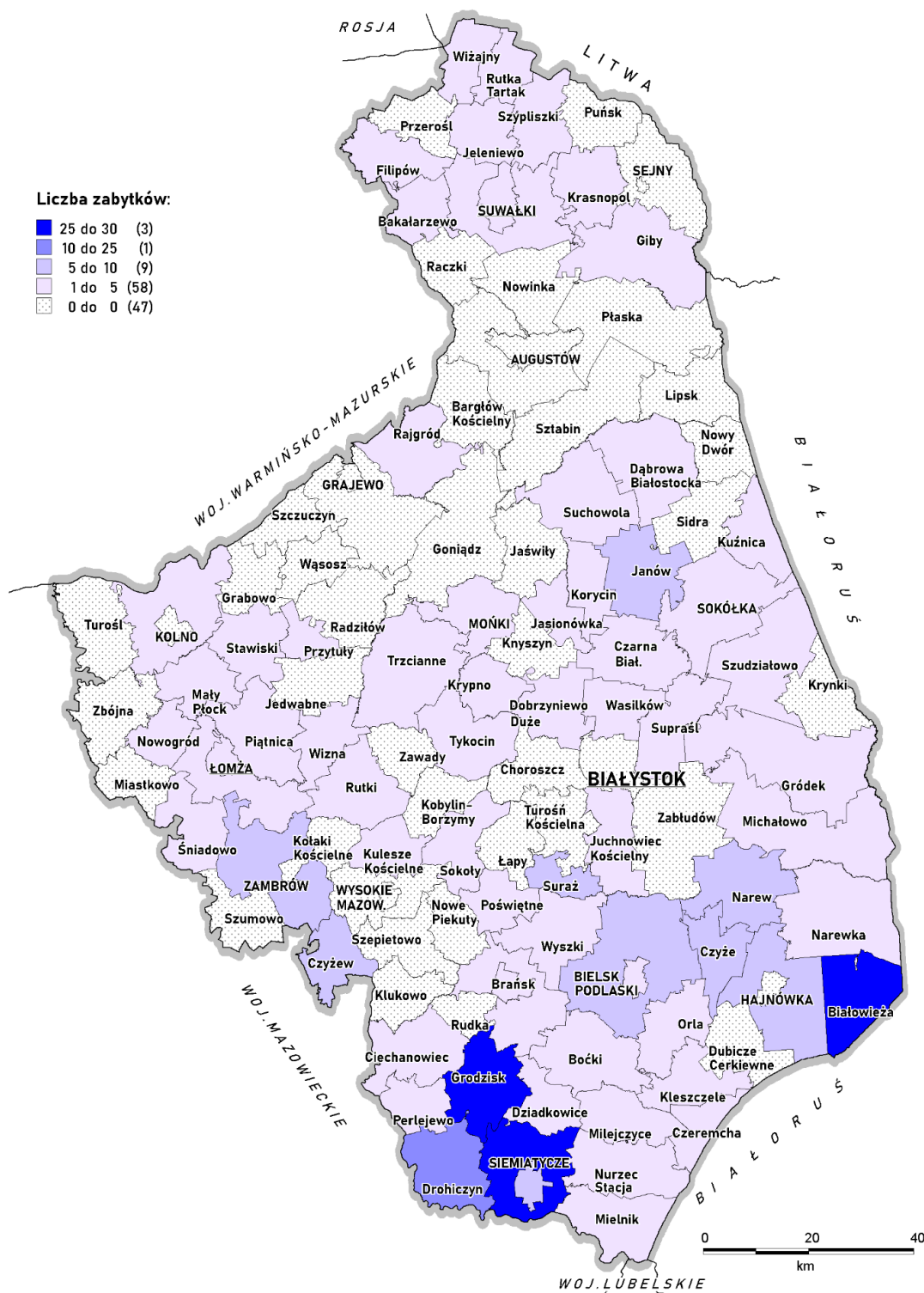
¹ Zestawienie Zabytków Archeologicznych, stan na dzień 31 stycznia 2022, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych> (dostęp w dniu 09.02.2022 r.).

² Zestawienie Zabytków Archeologicznych, stan na dzień 31 stycznia 2022, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych> (dostęp w dniu 09.02.2022 r.); Raport o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie podlaskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C). Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa 2017; Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku, <https://wuozielystok.bip.gov.pl/rejestr-ewidencje-archiwa/rejestr-c-zabytki-archeologiczne.html> (dostęp w dniu 09.03.2022 r.).

³ Liczbę zabytków podano w oparciu o wykaz zamieszczony na portalu WUOZ w Białymstoku. Nie mając dostępu do kart zabytków zliczono kolejne pozycje w poszczególnych gminach. Ze względu na nieporównywalność z dwóch zbiorów danych (z NID i WUOZ w Białymstoku), w dalszych analizach pod uwagę brane są tylko najbardziej aktualne dane z NID.

W zależności od źródła analizowanych danych można zaobserwować różnice w ilości zabytków poszczególnych gminach. Jednocześnie wyróżnić można gminy i całe powiaty, gdzie zabytki archeologiczne nie występują lub występują w bardzo niewielkich ilościach.

Rysunek 20 Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków w poszczególnych gminach wg danych NID (stan nadzień 31.01.2022 r.)

Źródło: opracowanie własne PBPP w Białymstoku na podstawie danych NID¹.

¹ Ibidem.

Drugim bardzo ważnym zbiorem danych o zasobach archeologicznych jest ewidencja zabytków archeologicznych. Jedyne źródłem danych o tym zbiorze jest udostępnione publicznie przez NID zestawienie¹ oraz publikacja na portalu <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>. Według danych NID mamy w województwie podlaskim 18 472 zabytki archeologiczne włączone do ewidencji. Stanowi to 3,98% zasobu krajowego (464 389).

Problemem jest brak dostępności do danych archeologicznych pozyskanych przez WUOZ zarówno podczas nadzorów inwestorskich dużych inwestycji liniowych (drogowe, gazowe) jak też prac badawczych prowadzonych przez różne instytucje. Stanowiska archeologiczne odkryte w ten sposób w większości nie są uwzględnione w ewidencji². Główną bazą ewidencji zabytków archeologicznych jest Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP)³. Zaewidencjonowane stanowiska archeologiczne uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i są one chronione zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego, a także w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń.

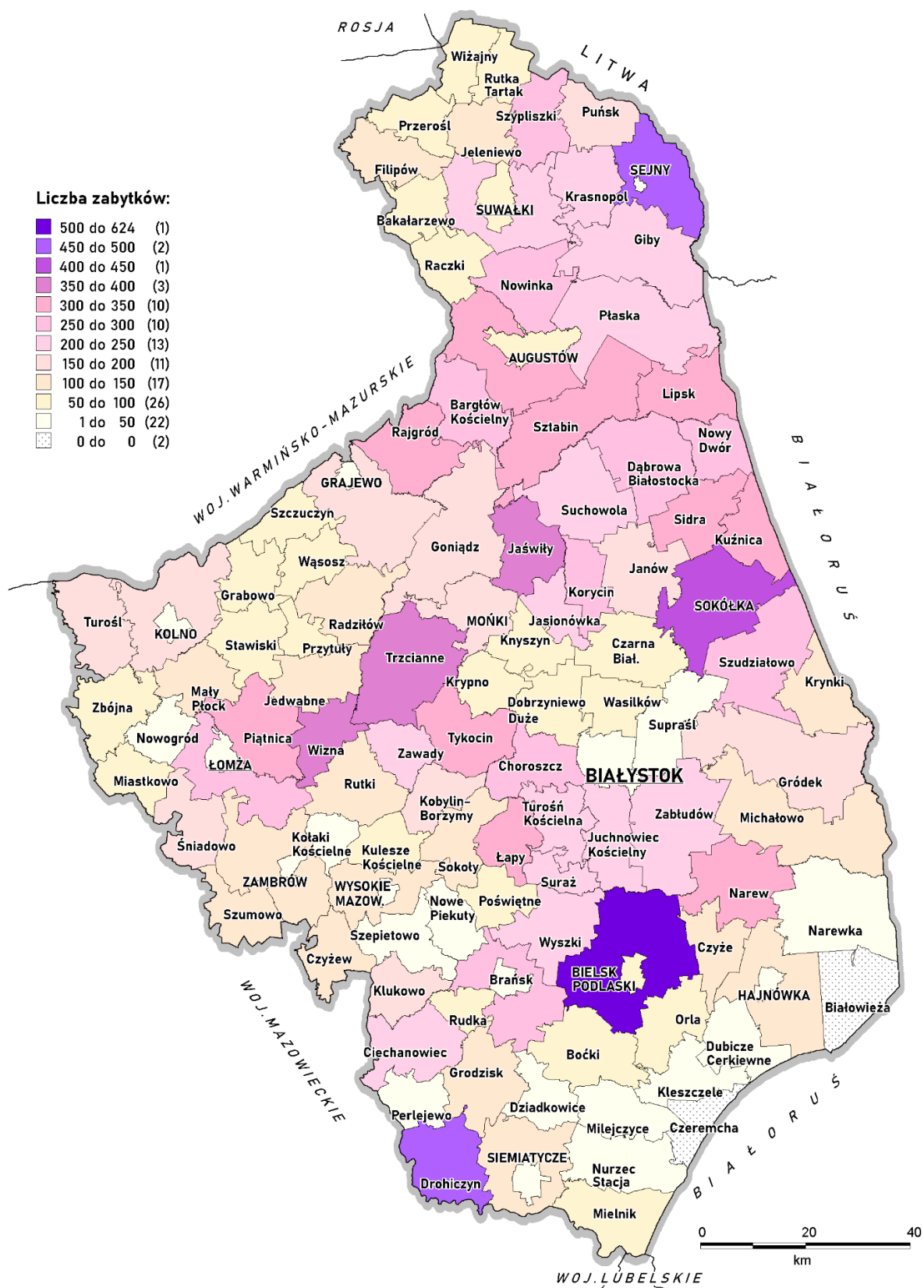
---

¹ Zestawienie Ewidencji Zabytków Archeologicznych, stan na dzień 12 stycznia 2022, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/2630,zestawienie-danych-statystycznych-z-ewidencji-zaby> (dostęp w dniu 09.02.2022 r.)

² Przykładem może być Puszcza Białowieska, gdzie w ostatnich latach prowadzono szeroko zakrojone badania powierzchniowe przy użyciu nowoczesnych metod, m.in. skaningu laserowego. Odkryte w ich wyniku stanowiska archeologiczne to tysiące rekordów danych, podczas gdy aktualnie w ewidencji zabytków archeologicznych z terenu gminy Białowieża nie zarejestrowano ani jednego stanowiska.

³ Archeologiczne Zdjęcie Polski to realizowane na terenie całej [Polski](#) od 1978 przedsięwzięcie poszukiwania, rejestrowania i nanoszenia na mapy [stanowisk archeologicznych](#). Celem przedsięwzięcia jest uzyskanie informacji potrzebnych do celów [naukowych](#) i [konserwatorskich \(związanych z ochroną zabytków\)](#). Przedsięwzięcie jest koordynowane przez poszczególnych wojewódzkich konserwatorów zabytków, a centralna baza danych przechowywana jest w [Narodowym Instytucie Dziedzictwa](#) w Warszawie. Poszukiwania stanowisk archeologicznych prowadzone są głównie metodą tzw. [badań powierzchniowych](#), czyli obserwacji powierzchni zaoranych pól wiosną i jesienią. Dodatkowo wykorzystuje się informacje ze [źródeł archiwalnych](#) oraz [wywiady](#) z mieszkańcami danej miejscowości. Badania powierzchniowe uzupełniane są metodami [archeologii lotniczej](#). Informacje o odkrytych stanowiskach archeologicznych nanoszone są na [mapy](#) w skali 1:25 000 i 1:10 000 oraz specjalne ujednolicone w całym kraju karty (Karta Ewidencji Stanowiska Archeologicznego). W ostatnich latach czynione są starania o wprowadzenie wszystkich stanowisk archeologicznych do komputerowej bazy danych i udostępnienia map występowania stanowisk archeologicznych w ramach [Systemu Informacji Geograficznej \(GIS\)](#).

Rysunek 21 Zabytki archeologiczne będące w ewidencji zabytków archeologicznych (stan na dzień 12.01.2022 r.)

Źródło: opracowanie własne PBPP w Białymstoku na podstawie danych NID.

Trzecią grupą są zabytki ruchome. W świetle obowiązujących przepisów zabytek ruchomy to przedmiot, jego części lub zespół, będący dziełem człowieka lub związany z jego działalnością i stanowiący świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Do rejestru zabytków (rejestr C) zabytek ruchomy wpisuje się na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę. Centralną ewidencję zabytków ruchomych prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa w Warszawie.

Do zabytków ruchomych zaliczmy:

- dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
- kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
- numizmaty oraz pamiątkami historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i ordery,
- wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystycznej dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
- materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 147)
- instrumenty muzyczne,
- wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne,
- przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Rejestr zabytków ruchomych województwa podlaskiego obejmuje 4663 obiekty zabytkowe. Zdecydowanie dominują zabytki związane z wyposażeniem świątyń, to aż 87,21% zasobu. Niestety w skali kraju jesteśmy na przedostatnim miejscu, podlaskie zabytki ruchome to zaledwie 1,72% zabytków ujętych w krajowym rejestrze. Fakt, że większość zabytków ruchomych, to wystrój i wyposażenie obiektów sakralnych wiąże się m.in. z ogromnymi zniszczeniami i stratami wojennymi, a także trudną sytuację w jakiej znalazły się zabytkowe dwory i pałace (grabieże, dewastacje itp.) po zakończeniu II wojny światowej. Bogaty zasób zabytków ruchomych stanowiących ich wystrój został mocno uszczuplony.

Tab. 44 Zestawienie danych statystycznych z rejestru zabytków ruchomych. Stan na dzień 31.12.2021 wg NID.

Województwo	Liczba decyzji	Liczba obiektów	Wyposażenie świątyń	Kolekcje	Inne
dolnośląskie	2688	42522	36866	392	5264
kujawsko-pomorskie	480	10550	9997	88	465
lubelskie	870	19640	17480	779	1381
lubuskie	421	7153	6350	0	803
łódzkie	798	14439	12911	602	926
małopolskie	1499	26843	22133	1087	3623
mazowieckie	2138	22159	14268	3538	4353
opolskie	1100	8504	7286	744	474

Województwo	Liczba decyzji	Liczba obiektów	Wyposażenie świątyń	Kolekcje	Inne
podkarpackie	1338	53500	15526	36364	1609
podlaskie	672	4663	4067	65	531
pomorskie	670	6265	6051	65	149
śląskie	1139	8757	5833	2193	731
świętokrzyskie	605	14294	11705	1251	1338
warmińsko-mazurskie	384	5426	5078	265	83
wielkopolskie	1294	24752	22771	996	983
zachodnio-pomorskie	587	2231	2024	4	203
razem	16683	271698	200346	48433	22916

Wykaz zabytków ruchomych z terenu województwa podlaskiego znajduje się w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku. Ze względów bezpieczeństwa, szczegółowe wykazy zabytków ruchomych znajdujących się na terenie województwa podlaskiego mogą być udostępniane jedynie osobom upoważnionym.

6.4. Stan i możliwości poprawy zagospodarowania zabytków

6.4.1. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji opracowane zostały Gminne Programy Rewitalizacji.

Programy rewitalizacji opracowały 54 jednostki samorządu terytorialnego, stanowi to jednak tylko niecałe 46% wszystkich gmin. Prawie wszystkie w swoich założeniach uwzględniają komponent dziedzictwa kulturowego, w tym zabytki jako jeden z kontekstów procesu rewitalizacji. Rzadko jednak dziedzictwo kulturowe stanowi istotny potencjał, który jest uwzględniany w projektowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jedną z przyczyn takiego podejścia jest „wrzucenie” dziedzictwa materialno-kulturowego do zjawisk technicznych i potraktowanie go jedynie poprzez liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych lub/i wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków. Takie podejście eliminuje cały kontekst historyczno-kulturowy jaki może być istotnym w procesie rewitalizacji i powinien być ściśle powiązany ze zjawiskami społecznymi. Poza tym żadna Gminna Ewidencja Zabytków nie jest odzwierciedleniem rzeczywistego stanu wartości i jakości materialnego zasobu dziedzictwa kulturowego danego obszaru. Bez uwzględnienia rzetelnego studium historyczno-urbanistycznego/ruralistycznego czy też studium ochrony wartości kulturowych nie może być mowy o właściwym wykorzystaniu potencjału dziedzictwa kulturowego w procesie rewitalizacji.

Drugą istotną kwestią jest rzeczywista realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Okazuje się, że jeżeli nawet obiekty lub obszary zabytkowe są elementem przedsięwzięć rewitalizacyjnych rzadko podejmuje się ich realizacji. Często nie są to przedsięwzięcia podstawowe, a zepchnięte do rangi pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie mają szans na finansowanie.

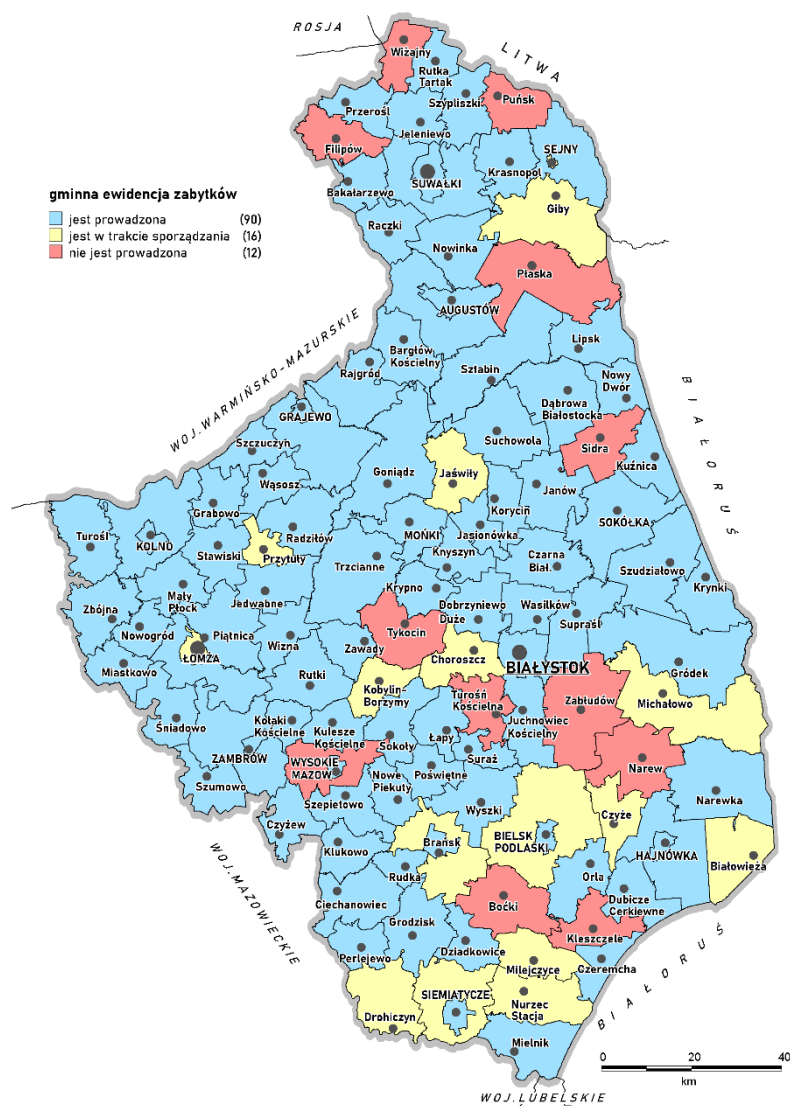
Analizując dotychczasowe wdrażanie programów rewitalizacyjnych w województwie należy stwierdzić, że jedynie w nielicznych przypadkach i w niewielkim zakresie rewitalizacji poddano obiekty zabytkowe. Dla przykładu w Białymstoku na 43 projekty podstawowe 6 związanych było z zabytkami włączonymi do Gminnej Ewidencji Zabytków. Jednak tylko dwa z nich doczekało się realizacji w okresie wdrażania programu do końca 2021 r.

6.4.2. Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 840) każda gmina powinna sporządzić gminną ewidencję zabytków.

Aż 28 gmin w województwie wg stanu na 2019 r. nie prowadziło ewidencji, z czego 16 gmin dopiero je projektowało. Terytorialnie największy deficyt GEZ występuje w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego. Gminne ewidencje znacząco różnią się ilością kart zabytków.

Dane powyższe nie odzwierciedlają jednak aktualności GEZ i rzeczywistego stanu zabytków w terenie.

Rysunek 22 Gminne ewidencje zabytków w gminach w województwie podlaskim – stan na 30.06.2019r.

Źródło: opracowanie własne PBPP w Białymstoku na podstawie Sprawozdania o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w samorządzie gminnym (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowy Instytut Dziedzictwa, GUS); stan na dzień 30.06.2019.

6.4.3. Obszar województwa podlaskiego, głównie w części północno - wschodniej i wschodniej charakteryzuje się dużą ilością budownictwa drewnianego w tym mieszkaniowego i sakralnego mającego zasadniczy wpływ na wizerunek krajobrazu kulturowego regionu. Budownictwo drewniane posiada walory historyczne, świadczące o tożsamości kulturowej regionu. Większość zasobów jest w złym stanie technicznym oraz nie spełnia wymaganych standardów użytkowych umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie. W analizowanym okresie, podobnie jak poprzednim okresie sprawozdawczym odnotowano pogorszenie stanu w małych miejscowościach i na terenach wiejskich. Przykładowo, jak wspomniano powyżej, z krajobrazu wiejskiego takich gmin jak Drohiczyn, Rutka czy Narew ubyło po kilkanaście/kilkadziesiąt procent obiektów budownictwa drewnianego włączonych do WEZ, a większość z obecnie figurujących w WEZ wymaga działań zabezpieczających lub wręcz ratunkowych.

6.4.4. Duża ilość miejscowości posiada zabytkowe układy przestrzenne w tym również zabytkowe obszary urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków. Część tych układów i obszarów posiada unikalne znaczenie o randze ponadregionalnej. Obszary te obejmują przeważnie centra miejscowości, a stan przestrzeni (często publicznej) w tych obszarach wymaga radykalnych działań zmierzających do poprawy stanu technicznego, funkcjonalnego oraz estetyki i wizerunku całości. W analizowanym okresie nastąpiła niewielka poprawa stanu zagospodarowania układów urbanistycznych – staromiejskich. Dzięki wdrażaniu programów rewitalizacyjnych działaniami naprawczymi objęto przestrzeń i obiekty będące częścią układów urbanistycznych takich miejscowości jak Augustów, Białystok, Choroszcz, Łomża, Supraśl, Suwałki, Tykocin, Wasilków czy też Zambrów.

6.4.5. Należy zaznaczyć, iż Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego jednoznacznie wskazuje plany ochrony parków kulturowych jako istotny instrument ochrony miejsc i obszarów o wartościach wyjątkowych, nacechowanych bogactwem form krajobrazu i dziedzictwa kulturowego, z zachowaną historyczną strukturą przestrzeni z zabytkami charakterystycznymi dla miejscowej wielokulturowej i wielonarodowościowej tradycji.

W planie rekomendowano rozpatrzyć objęcie tą formą ochrony następujące obiekty i obszary:

- 1) zespół osadniczo-obronny Szurpiły,
- 2) Kanał Augustowski z otoczeniem,
- 3) grodzisko wczesnośredniowieczne w Rajgrodzie,
- 4) Grodzieński Rejon Umocniony,
- 5) Twierdza Osowiec, Brzeski Rejon Umocniony, fortyfikacje odcinka „Osowiec”,
- 6) zespół osad i grodzisk Wizna,
- 7) Forty w Piątnicy i kompleks osadniczy Starej Łomży,
- 8) osada wielokulturowa Grądy-Woniecko,
- 9) zespół zabudowy mieszkaniowej „Bojary” w Białymstoku,
- 10) Kurowo, „Fort Koziołek”,
- 11) osiedle kolejarskie w Łapach – Osse (27 budynków, ul. Kolejowa – Warszawska),
- 12) wsie Soce, Trześcianka, Puchły (Kraina Otwartych Okiennic),
- 13) wieś Plutycze,
- 14) schrony oraz fortyfikacje polowe „Pozycji Granicznej”.

Niestety żaden z rekomendowanych obiektów/obszarów nie doczekał się w analizowanym okresie prac zmierzających do powołania parków kulturowych.

Inicjatywę taką podjęła jednak Rada Miejska w Sokółce, która jako pierwsza w województwie w dniu 28 maja 2019 roku, podjęła uchwałę o powołaniu *Parku Kulturowego Bohoniki*. Ochroną objęto obszar o powierzchni 57,02 ha, w tym: teren wsi Bohoniki wraz ze strefą widokową wokół cmentarza - mizaru, oraz zabytki architektury i budownictwa, czyli meczet i mizar w Bohonikach.

Pracę nad powołaniem parku kulturowego rozpoczęto również w gm. Korycin. W wyniku dofinansowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020, Oś priorytetowa VIII. Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej, Działanie 8.3. Ochrona Dziedzictwa Kulturowego, Priorytet 6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego, zrealizowano projekt „**Park Kulturowy Korycin – Milewsczyzna**” – nowa atrakcja regionu. **Projekt nie zakończył się formalnym ustanowieniem Parku Kultury przez Radę Gminy.**

6.4.6. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wskazuje na możliwości wykorzystania szlaków kulturowych w ochronie i promocji dziedzictwa kulturowego województwa podlaskiego. Rekomenduje jednocześnie wytyczenie nowych szlaków, poza już funkcjonującymi:

- 1) szlak sanktuariów: Sejny – Studzieniczna – Krasnybór – Różanystok – Krypno – Płonka Kościelna – Łomża – Hodyszewo – Ostrożany,
- 2) szlak klasztorny: Sejny – Wigry – Różanystok – Szczuczyn – Wąsosz – Stawiski – Łomża – Tykocin – Choroszcz – Supraśl – Bielsk Podlaski – Boćki - Siemiatycze – Drohiczyn – Ciechanowiec,
- 3) szlak budownictwa wiejskiego: Wojszki – Ryboły – Trześcianka – Puchły – Soce – Nowoberezowo – Czyże,
- 4) szlak dworów Sokólszczyzny: Kamienna Stara – Pawłowicze – Łosośna Wielka i Mała – Górka – Żylicze,
- 5) szlak gotyku mazowieckiego: Niedźwiadna – Wąsosz – Wizna – Łomża - Szczepankowo – Rosochate Kościelne,
- 6) szlak nadbużański: Drohiczyn – Siemiatycze – Mielnik – Niemirów,
- 7) szlak nadnarwiański: Wizna – Drozdowo – Piątnica – Łomża – Stara Łomża – Nowogród,
- 8) wschodni szlak architektury drewnianej czterech wyznań: Wodziłki – Jeleniewo – Suwałki – Monkinie – Mikaszówka – Gabowe Grądy – Kamienna Stara – Bohoniki – Kruszyniany – Michałowo – Juszkowy Gród Narew – Nowoberezowo – Szczyty Dzieciołowo – Orla – Stary Kornin – Kleszczele – Milejczyce – Grabarka – Tokary (Koterka),
- 9) szlak drewnianej architektury sakralnej pogranicza mazowiecko-podlaskiego: Rydzewo, gm. Rajgród (kościół) – Kramarzewo, gm. Radziłów (kościół i dzwonnica z Radziłowa) – Giełczyn, gm. Trzcianne (kościół) – Zambrów (kaplica cmentarna z późnobarokową polichromią z motywem tańca śmierci) – Tabędz, gm. Zambrów (kościół z Puchał) – Cibory Kołaczki, gm. Zawady (kościół z Zawad) – Sokoły (kościół cmentarny przeniesiony z Tykocina, gdzie został zbudowany jako cerkiew unicka) – Hodyszewo, gm. Nowe Piekuty (kapliczka ze źródłem) – Ciechanowiec

- (kościół i dzwonnica z Bogut-Pianek) – Winna-Poświętna, gm. Ciechanowiec (kościół),
- 10) szlak drewnianej architektury sakralnej Puszczy Zielonej: Turośl (kościół, kaplica, dzwonnica) – Leman (kościół, kaplica cmentarna, dzwonnica) – Kuzie (kościół, dzwonnica) – Dobrylas (kościół),
- 11) szlak śladami dziedzictwa/osadnictwa żydowskiego: Sejny (synagoga, jesziwa, cmentarz) – Kolno (synagoga, cmentarz) – Łomża (dwa cmentarze) – Jedwabne (mogiła i cmentarz) – Tykocin (synagoga, cmentarz) – Białystok (cmentarz, synagoga rejon d. Rynku Siennego) – Krynki (synagogi, cmentarz) – Orla (synagoga, cmentarz) – Czyżew (synagoga, cmentarz) – Ciechanowiec (synagoga, cmentarz) – Siemiatycze (synagoga),
- 12) szlak śladami Jaćwingów: Jegliniec – k. Budzisko – Sudawskie k. Wiżajn – Szurpiły – Jeleniewo – Szwajcaria – Osinki – Miruniszki k. Filipowa – Bakałazewo – Jaśki (Uroczysko Święte Miejsce) k. Raczek, na bazie zasobów dziedzictwa historycznego oraz „Izby Pamięci Jaćwieskiej” w Szurpiłach (samochodowy).

W analizowanym okresie 2018-2022 nie zrealizowanego żadnej z powyższej rekomendacji.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Dziedzictwo kulturowe regionu stanowi element promocji regionu i przyczynia się do jego rozwoju gospodarczego. Istotne jest aby ochrona dziedzictwa kulturowego i przestrzeni kulturowej skorelowane były z polityką rozwoju regionalnego.

Cele wskazane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, a także kierunki, zasady ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego pozostają w swoim ogólnym zarysie aktualne i właściwe. Niezbędne jest jednak wzmocnienie jego znaczenia poprzez przyjęcie i wdrożenie dokumentów, które w sposób szczególny ukierunkują działania operacyjne. Należy do nich Program opieki nad zabytkami województwa Podlaskiego oraz Audyt krajobrazowy województwa podlaskiego. W dalszej kolejności niezbędne będzie dostosowanie zapisów nowej edycji planu województwa tak aby wszystkie dokumenty rozwojowe na poziomie regionalnym były ze sobą powiązane w tym także ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego.

Głównym zamierzeniem jest wskazanie potencjału dziedzictwa kulturowego regionu jako czynnika wpływającego na realizację planów rozwojowych województwa podlaskiego w zakresie wzrostu konkurencyjności gospodarki oraz jakości życia mieszkańców, pod warunkiem zapewnienia i wspomagania ochrony materialnych i niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego łącznie z ochroną krajobrazu kulturowego. Realizacja tak ukierunkowanej polityki przyczyni się do stworzenia warunków dla kreowania i realizowania działań z zakresu opieki i ochrony zabytków w województwie.

Celem strategicznym powinno być wzmocnienie poziomu ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego województwa podlaskiego jako źródła tożsamości regionalnej i czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego. Cel ten jest tożsamy z tym wskazanym w projekcie Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podlaskiego na lata 2023 – 2026, dlatego w nowej edycji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego niezbędne będzie bazowanie na przygotowanych zapisach Programu i silna integracja obu dokumentów.

7. OBSZARY FUNKCJONALNE

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przyjmując zasadę dynamicznego strefowania i wyznaczania obszarów planistycznych określoną w KPZK 2030 wprowadził podział na **obszary funkcjonalne** charakteryzujące się wspólnymi cechami geograficznymi (społeczno – gospodarczymi i przestrzennymi). Podstawowe typy obszarów funkcjonalnych to:

- miejskie obszary funkcjonalne,
- wiejskie obszary funkcjonalne,
- obszary funkcjonalne szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej,
- obszary kształtowania potencjału rozwojowego wymagające działań ochronnych,
- obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej.

7.1. Miejskie obszary funkcjonalne

W strukturze funkcjonalno – przestrzennej województwa podlaskiego zostały wyszczególnione następujące miejskie obszary funkcjonalne podstawowej sieci osadniczej:

- 1) miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) z obszarem zewnętrznym,
- 2) miejskie obszary funkcjonalne 2 ośrodków subregionalnych:
  - miejski obszar funkcjonalny miasta Łomży,
  - miejski obszar funkcjonalny miasta Suwałk;
- 3) obszary ośrodków lokalnych.

7.1.1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) z obszarem zewnętrznym

Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku z obszarem zewnętrznym obejmuje m. Białystok oraz powiat białostocki i sokólski. MOFOWB jest obszarem o randze mniejszego regionu metropolitalnego UE (wg typologii KE) z funkcją głównego stymulatora rozwoju społeczno – gospodarczego województwa podlaskiego.

Obszar MOFOWB składa się z:

- rdzenia obszaru – m. Białegostoku,
- strefy podmiejskiej Białegostoku – w skład której wchodzi gminy miejskie: Choroszcz, Supraśl, Wasilków, Zabłudów, Czarna Białostocka, Łapy oraz gminy wiejskie: Juchnowiec Kościelny, Dobrzyniewo Duże i Turośń Kościelna.

Obszar zewnętrzny MOFOWB składa się z:

- miasta Sokółki – ośrodka lokalnego powiatowego,
- obszarów gmin miejskich: Suraż, Michałowo, Tykocin, Sokółka, Krynki, Suchowola, Dabrowa Białostocka oraz gmin wiejskich: Gródek, Poświętne, Zawady, Szudziałowo, Korycin, Kuźnica, Janów, Sidra i Nowy Dwór.

7.1.1.1. Rdzeń MOFOWB m. Białystok – struktura funkcjonalno – przestrzenna:

- 1) **Obszary chronione regionalnej i lokalnej sieci ekologicznej** w skład, których wchodzi: fragment głównego korytarza ekologiczno – migracyjnego (GKPN-1B – Dolina Biebrzy – Puszcza Knyszyńska środkowy), a także elementy systemu przyrodniczego miasta (fragment doliny rzeki Supraśl, doliny rzeki Białej, Bażantarki, Dolistówki i Jarosówki, Staw Dojlidzki, Stawy Marczukowskie, lasy, parki miejskie, cmentarze oraz ogrody działkowe)
- 2) **Obszary urbanizacji:**
  - a) tereny koncentracji zabudowy usługowej w strefach: centrum śródmiejskiego, strefie rozwoju zabudowy usługowej w „biegunie południowym” i ośrodkach lokalnych, strefie uzupełnień zabudowy zespołów usług publicznych regionalnych i ponadregionalnych, strefie rozwoju zabudowy usług publicznych w południowej części miasta – os. Kawalerska i Dojlidy),
  - b) tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami w strefach: uzupełnień zabudowy w obszarze śródmiejskim, rozwoju zabudowy średniointensywnej gł. w os. Wygoda, Jarosówka, Starosielce, Bacieczki i Piasta, uzupełnień zabudowy niskiej intensywności w istniejących zespołach, rozwoju zabudowy na kierunkach północno-wschodnim, południowo – wschodnim i północno-zachodnim miasta,
  - c) tereny aktywności gospodarczej w strefach: uzupełnień zabudowy istniejących zespołów, rozwoju zabudowy gł. na osiedlach: Dojlidy, Nowe Miasto i Starosielce,
  - d) tereny przestrzeni publicznych ulic, placów, parków, zieleni urządzonej w dolinach rzek i cieków wodnych, otoczenia ważnych obiektów – wizytówek miasta (miasteczka akademickiego, dworców kolejowych i autobusowego, stadionu miejskiego, terenów wystawienniczych, hali sportowo-widowiskowej, „bieguna południowego” i lokalnych ośrodków usługowych.
- 3) **Infrastruktura transportowa i techniczna ponadlokalna** w skład których wchodzi: inf. transportowa – podstawowego układu ulicznego m. Białegostoku, linii kolejowych i lotniska Krywlany; elektroenergetyczna – stacji i linii WN; gazownicza – gazociągów przesyłowych i stacji gazowych wysokiego ciśnienia; komunalna – oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody i zakładu termicznego przekształcania odpadów.

7.1.1.2. Strefa podmiejska Białegostoku – struktura funkcjonalno - przestrzenna

- 1) **Obszary chronione sieci ekologicznej i uzdrowiskowe**, w skład których wchodzi: obszary sieci regionalnej (części obszarów węzłowych), sieci lokalnej (doliny mniejszych rzek i rzeki Supraśl, zespoły większych stawów oraz lasów tworzących leśny pierścień Białegostoku), strefy ochrony uzdrowiskowej Uzdrowiska Supraśl;
- 2) **Obszary urbanizacji siedzib gmin:** m. Choroszcz, m. Supraśl – uzdrowisko, m. Wasilków, m. Czarna Białostocka, m. Łapy, m. Zabłudów, wieś Turośń Kościelna;
- 3) **Obszary urbanizacji poza siedzibami gmin:** tereny mieszkalnictwa z usługami we wsiach podmiejskich oraz tereny aktywności gospodarczej;
- 4) **Obszary wiejskie:** tereny rolne, leśne, zabudowy osadnictwa wiejskiego, wypoczynku zbiorowego i indywidualnego, obsługi turystyki (we wsiach na obrzeżach doliny rzeki Narew, Supraśl, Sokołda oraz Puszczy Knyszyńskiej) oraz gospodarki wodnej i obronne (tereny zamknięte wojskowe w gm. Supraśl);

- 5) **Infrastruktura transportowa i techniczna ponadlokalna**, w skład których wchodzi: inf. transportowa – linii kolejowych (nr 6 E75, 38 E75, a także 32, 37 i 6) z dworcami i stacjami towarowymi, dróg krajowych (S/GP8, S/GP19, DK65), wojewódzkich (676, 678, 682) i powiatowych, inf. elektroenergetyczna – linii KSE NN 400 i 220kV, WN 110kV ze stacjami 400/110 kV, 220/110/15kV oraz 110/15KV, gazownicza – gazociągów przesyłowych i stacji wys. ciśnienia, komunalna – ujęć i stacji uzdatniania wody w Jurowcach i Wasilkowie oraz ZUOK w Hryniewiczach;

7.1.1.3. Miasto Sokółka – ośrodek lokalny powiatowy obszaru zewnętrznego MOFOWB z funkcjami standardowymi powiatowych i gminnych usług publicznych oraz funkcjami ponadlokalnymi z zakresu obsługi turystyki międzynarodowej (przejście graniczne w Kuźnicy Białostockiej), aktywności gospodarczej z wykorzystaniem węzłowego położenia na trasach linii kolejowych międzynarodowych oraz drogi ekspresowej S19.

7.1.1.4. Gminy miejskie i wiejskie obszaru zewnętrznego MOFOWB – struktura funkcjonalno – przestrzenna

- 1) **małe miasta i wsie** z infrastrukturą funkcji ponadlokalnych,
- 2) **obszary chronione sieci ekologicznej**, w skład których wchodzi: obszary sieci regionalnej (części obszarów węzłowych, cz. głównych korytarzy ekologiczno – migracyjnych, cz. uzupełniających korytarzy ekologiczno – migracyjnych, obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Sokólskie”), obszary sieci lokalnej z dolinami mniejszych rzek,
- 3) **obszary rolno – leśne z lokalną siecią ekologiczną**
- 4) **infrastruktura transportowa i techniczna ponadlokalna**, w skład których wchodzi: transportowa – kolejowa (linie nr 6, 37, 40) , drogowa (krajowa: S8, S19, DK65, DK64, wojewódzka: 670, 673, 671, 674, 676, 686, 681) i powiatowa, elektroenergetyczna – linii WN i stacji WN/SN, gazownicza – gazociągów przesyłowych i stacji wysokiego ciśnienia.

7.1.1.5. Realizacja polityki przestrzennej w MOFOWB

W celu skutecznego współdziałania dla rozwoju MOFOWB Stowarzyszenie Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego, przyjęło i realizuje Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020 (w 2021 r. przyjęto jej 7 wersję). Zasięg działania Stowarzyszenia BOF pokrywa się z obszarem MOFOWB określonym w PZPWP. Przyjęcie Strategii BOF oraz działalność Stowarzyszenia BOF przyczynia się do skutecznego pozyskiwania środków z funduszy krajowych i zagranicznych na realizację wspólnych działań, a także efektywnego wykorzystania środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

1) **W ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych udało się na obszarze MOFOWB zrealizować następujące projekty (inwestycje, działania)¹:**

a) **Inwestycje z zakresu edukacji, nauki i szkolnictwa**

Rdzeń obszaru - Miasto Białystok

– **Przebudowa z rozbudowa istniejącego obiektu dydaktycznego Centrum Kształcenia Praktycznego Nr 3 przy Zespole Szkół Gastronomicznych w**

¹ Stowarzyszenie BOF- ZIT

- Białymstoku przy ul. Knyszyńskiej 12 w Białymstoku, wraz z adaptacją niewykorzystanej infrastruktury.
- **Rozbudowa budynku szkoły o Centrum Kształcenia Praktycznego (CKP) Zespołu Szkół Budowlano-Geodezyjnych w Białymstoku (ZSB-G) oraz zakup wyposażenia.**
  - **Remont budynku warsztatowo-dydaktycznego oraz sali B12 w budynku Zasadniczej Szkoły Zawodowej Nr 2 przy ul. Świętojańskiej 1 oraz zakup wyposażenia.**
  - **Rozbudowa i modernizacja bazy kształcenia zawodowego wraz z zagospodarowaniem terenu oraz zakupem wyposażenia do CKP, działającego przy ZSR, przy ul. Ks. St. Suchowolca 26 w Białymstoku.**
  - **Przebudowa z rozbudową i wyposażeniem Pracowni Zajęć Praktycznych ZST wraz z zagospodarowaniem terenu przy ul. Grunwaldzkiej 18 w Białymstoku.**
  - **Budowa Centrum Kształcenia Zawodowego nr 1 w ZSE w Białymstoku przy AL. 1000-lecia Państwa Polskiego.**
  - **Modernizacja Technikum Branżowej Szkoły I stopnia ZDZ w Białymstoku** oraz zakup sprzętu i wyposażenia dydaktycznego.

Strefa Podmiejska Białegostoku

- Dostosowanie pracowni komputerowej i elektrycznej w Zespole Szkół Mechanicznych w Łapach oraz wyposażenia dla kierunku mechanicznego, elektrycznego i samochodowego w Centrum Kształcenia Zawodowego na potrzeby kształcenia w zawodach.
- **Profesjonalne kształcenie zawodowe w Łapach** poprzez zwiększenie, we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, jakości kształcenia zawodowego w Zespole Szkół Mechanicznych im. St. Czarnieckiego w Łapach oraz Centrum Kształcenia Zawodowego w Łapach.
- **Przebudowa, rozbudowa i modernizacja przedszkola „Kraina Marzeń” w Czarnej Białostockiej.**
- **Przebudowa i rozbudowa Przedszkola w Choroszczy.**
- **Rozbudowa, przebudowa i remont budynku przedszkola w Kleosinie** oraz zakup niezbędnego wyposażenia.
- **Przedszkola marzeń: budowa** przedszkola w Księżynie; adaptacja i dostosowanie pomieszczeń Przedszkola w Zespole Szkół im. Ks. Jerzego Popiełuszki w Juchnowcu Górnym; zagospodarowanie terenu przy Przedszkolu w Juchnowcu Górnym.
- **Budowa gminnego przedszkola w Grabówce** wraz z zagospodarowaniem terenu i wyposażeniem oraz utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego dla dzieci 3-4-letnich.
- **Przedszkole dobre na start.** Przebudowa i rozbudowa istniejącego przedszkola w Zabłudowie wraz z wyposażeniem w celu utworzenia 50 nowych miejsc przedszkolnych.
- **Nowoczesne Przedszkole słoneczne w Wasilkowie.** Budowa, rozbudowa, przebudowa, remont infrastruktury wychowania przedszkolnego, w tym adaptacja i dostosowanie pomieszczeń, zagospodarowanie terenu w szczególności w zakresie utworzenia i wyposażenia placu zabaw.
- **Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w Gminie Łapy.** Rozbudowa istniejącego budynku Przedszkola nr 2 w Łapach o część dwukondygnacyjną bez podpiwniczenia.

- **Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcy w Białymstoku.** Utworzono centrum nauki pn.: „Laboratorium Młodego Mistrza i Odkrywcy w Białymstoku”.

b) Rozwój infrastruktury transportu miejskiego

Rdzeń obszaru - Miasto Białystok – zadania inwestycyjne:

- budowa drogi rowerowej wzdłuż ul. Bitwy Białostockiej (stara nazwa ul. I Armii Wojska Polskiego),
- budowa drogi rowerowej wzdłuż ul. Radzymińskiej,
- budowa drogi rowerowej wzdłuż ul. Antoniukowskiej na odcinku od ul. Owsianej do ul. Wierzbowej i Al. Solidarności,
- budowa drogi rowerowej jako połączenie dróg rowerowych przebiegających wzdłuż ulic: Gen. St. Maczka i Gen. F. Kleeberga,
- budowa ścieżki rowerowej wzdłuż ul. Zwierzynieckiej na odcinku od ul. A. Mickiewicza do ul. Świętego Pio w Białymstoku,
- ścieżki rowerowe w centrum miasta,
- budowa drogi rowerowej do Olmont,
- budowa drogi rowerowej wzdłuż ul. W. Witosa i ul. Marczukowskiej,
- budowa drogi rowerowej wzdłuż ul. Wasilkowskiej (od ul. Gen. St. Sosabowskiego) i ul. W. Wysockiego do granicy miasta,
- budowa kładki pieszo-rowerowej nad ul. Gen. N. Sulika i ciągu pieszo –rowerowego od kładki nad ul. Gen. N. Sulika do ul. K. Ciołkowskiego,
- budowa drogi rowerowej wzdłuż Al. Jana Pawła II na odc. od ul. Wysoki Stoczek do ul. Bacieczki,
- budowa/przebudowa ścieżek rowerowych/ciągów pieszo-rowerowych w ul. Hetmańskiej, w ul. Pogodnej oraz ul. Wiewiórczej (Miasto Białystok),
- budowa ścieżki rowerowej i ścieżki pieszo-rowerowej przy ul. Depowej w Białymstoku,
- budowa kontrapasa rowerowego przy ul. Wesołej w Białymstoku, połączenie dróg rowerowych w ul. Zwierzynieckiej i Wesołej, budowa sygnalizacji świetlnej,
- budowa ścieżki pieszo-rowerowej, chodnika wzdłuż ul. Słonecznej w Białymstoku,
- budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż ul. K. Ciołkowskiego na odcinku od ul. gen. N. Sulika do granicy miasta Białegostoku, w kierunku Grabówki.

Strefa Podmiejska Białegostoku

Zadania inwestycyjne w Gminie Choroszcz:

- budowa drogi rowerowej przy drodze nr 106251B na odcinku Choroszcz – Sienkiewicze,
- budowa drogi łączącej ul. Wodociągową w Klepaczach z drogą powiatową nr 1535 B - przebudowę drogi gminnej nr 106266B,
- budowa drogi gminnej łączącej ul. Elewatorską w Białymstoku z miejscowością Porosły - przebudowa drogi gminnej nr 106271B,
- budowa drogi Choroszcz – Jeroniki - Łyski - przebudowa dróg gminnych nr 106253B oraz 106254B,
- przebudowa drogi w ul. Adama Mickiewicza –od Rynku 11-go Listopada w kierunku DK S8,

- przebudowa drogi w ul. Henryka Sienkiewicza – od Placu Brodowicza do skrzyżowania z ul. Branickiego i ul. Ogrodową,
- przebudowa drogi w ul. Jana Klemensa Branickiego – od Rynku 11-go Listopada do skrzyżowania z ul. Sienkiewicza i ul. Ogrodową,
- przebudowa drogi w ul. Dominikańskiej – od Rynku 11-go Listopada do skrzyżowania z ul. Piaskową i ul. Zastawie I.

Zadania inwestycyjne w Gminie Czarna Białostocka:

- budowa dróg rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych w gminie Czarna Białostocka - o długości ok. 8 317 m, przebieg dróg: droga powiatowa ul. Fabryczna (odnogi w ul. Sienkiewicza, ul. Torowej, ul. Kościelnej, Świerkowej, Marszałkowskiej i Młynowej w Czarnej Białostockiej) – zalew w Czarnej Białostockiej, Czarna Wieś Kościelna,
- budowa ciągu pieszo-rowerowego od ul. Kościelnej do osiedla Pierekały.

Zadania inwestycyjne w Gminie Dobrzyniewo Duże:

- przebudowa drogi powiatowej Fasty – Dobrzyniewo Fabryczne (w tym budowa drogi rowerowej),
- przebudowa drogi powiatowej nr 1393B – przejście przez Dobrzyniewo Fabryczne, Ogrodniki, Dobrzyniewo Kościelne, Dobrzyniewo Duże – ul. Kościelna.

Zadania inwestycyjne w Gminie Juchnowiec Kościelny:

- budowa ciągu pieszo – rowerowego wzdłuż ul. Tuwima w Kleosinie,
- budowa ciągu pieszo – rowerowego wzdłuż drogi powiatowej Nr 1483B: granica miasta Białegostoku – Wólka,
- przebudowa drogi powiatowej Białystok – Niewodnica Nargilewska wraz z pętlą autobusową w Niewodnicy Nargilewskiej,
- budowa ul. Kraszewskiego w Kleosinie wraz z pętlą autobusową,
- budowa zatok autobusowych przy drodze powiatowej Juchnowiec Kościelny – Hryniewiczze – Nr 1483B.

Zadania inwestycyjne w Gminie Łapy:

- Budowa dróg rowerowych w gminie Łapy: od skrzyżowania drogi wojewódzkiej Nr 681 z ul. Sikorskiego do Łap (Osse) – ul. Sokołowska – Gąsówka-Skwarki – Gąsówka-Somachy – Płonka Matyski – Płonka Kościelna do drogi wojewódzkiej Nr 681.

Zadania inwestycyjne w Gminie Supraśl:

- Budowa drogi w Henrykowie wraz z pętlą autobusową

Zadania inwestycyjne w Gminie Wasilków:

- Budowa drogi rowerowej Białystok - Wasilków
- Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej ul. Białostockiej i ul. Grodzieńskiej.

Zadania inwestycyjne w Gminie Zabłudów:

- Budowa ciągu komunikacyjnego w miejscowości Kuriany gm. Zabłudów (w tym ścieżki rowerowej), stanowiącego przedłużenie ul. Gminnej w Białymstoku.

c) Pozostałe inwestycje drogowe w gminach MOFOWB:

Poprawa dostępności komunikacyjnej terenów inwestycyjnych w Łapach - wybudowano drogę gminną – ul. Nilskiego – Łapińskiego oraz 2 odcinki ul. Cukrowniczej zapewniających poprawę dostępności komunikacyjnej do terenów inwestycyjnych w Łapach. W ramach inicjatywy powstało 700 mb nowej drogi, a 762 mb dróg zostało przebudowanych.

Poprawa dostępności do terenów inwestycyjnych - została przebudowana ulica Kodeksu Supraskiego w Supraślu wraz z przedłużeniem w kierunku ul. Rymarka oraz wokół terenów inwestycyjnych, czyli droga prowadząca do terenów inwestycyjnych, które znajdują się na terenie uzdrowiska Supraśl.

Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Zabłudowie - realizacja działań inwestycyjnych dotyczących przebudowy drogi krajowej nr 19 wraz z niezbędną przebudową infrastruktury.

2) Pozostałe przedsięwzięcia podejmowane w celu realizacji głównego celu wskazanego w PZPWP dla MOFOWB tj. zwiększenia konkurencyjności zagospodarowania miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Białegostoku:

a) inwestycje z zakresu edukacji, nauki i szkolnictwa:

- Rozbudowa Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku (pkt 1.1.1.) – zrealizowano;
- Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego województwa podlaskiego (pkt 1.1.2.) – zrealizowano;
- Przebudowa i rozbudowa Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku (pkt 1.1.3.) – zrealizowano;
- Centrum Badań Innowacyjnych w zakresie Prewencji Chorób Cywilizacyjnych i Medycyny Indywidualizowanej (pkt 1.1.4.) – w trakcie realizacji;
- Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów, w tym tworzenie centrów symulacji medycznej (pkt 1.1.6.) – w trakcie realizacji;
- Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniający potrzeby regionalne (miasta: Białystok, Łomża, Suwałki) (pkt 1.1.7.) – w trakcie realizacji;
- Termomodernizacja Centrum Zawodów Medycznych i Społecznych – Szkoły Policealnej Województwa Podlaskiego w Białymstoku – zrealizowano;
- Budowa Sali gimnastycznej wraz z wyposażeniem przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Fastach w Gminie Dobrzyniewo Duże – zrealizowano;
- Budowa Obserwatorium z Planetarium i Parkiem Doświadczeń w Kampusie Uniwersytetu w Białymstoku - zrealizowano;
- Rozbudowa przedszkola w Sobolewie w Gminie Supraśl – zrealizowano;
- Wykonanie parkingu przy Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku – zrealizowano;
- Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów w tym tworzenie centrów symulacji medycznej - w trakcie realizacji.

b) inwestycje z zakresu infrastruktury zdrowotnej:

- Przebudowa i rozbudowa Białostockiego Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku z wyposażeniem oraz zakupem sprzętu i aparatury (pkt 1.2.1.) – zrealizowano w części;
- Budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa budynków Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. J. Śniadeckiego w Białymstoku (pkt 1.2.2.) – zrealizowano;
- Przebudowa i wyposażenie oddziału Rehabilitacji i Neurologicznego w Samodzielnym Publicznym Psychiatrycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Choroszczycy (1.2.3.) – zrealizowano;
- Przebudowa i rozbudowa Uniwersyteckiego szpitala klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – zrealizowano;
- Oddział Geriatrii i Psychogeriatrici Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Białymstoku – realizowano.

c) w zakresie infrastruktury kultury¹:

- Muzeum Pamięci Sybiru w kompleksie budynków dawnej składnicy wojskowej przy ul. Węglowej w Białymstoku – adaptacja i rozbudowa oraz wykonanie wystawy stałej i wyposażenia muzeum (pkt 1.3.1.) – zrealizowano;
- Zakup nieruchomości w Białymstoku przy ul. M. Curie - Skłodowskiej 14 na bibliotekę dla Książnicy Podlaskiej im. E. Górnickiego w Białymstoku z dostosowaniem do nowych potrzeb (pkt 1.3.4.) – zrealizowano;
- Kompleksowa konserwacja Muzeum w Tykocinie - Wielkiej Synagogi oraz Domu Talmudycznego – zrealizowano;
- Rewaloryzacja zabytkowego zespołu Klasztoru Męskiego Zwiastowania NMP w Supraślu - etap III;
- Klasztor w Wigrach jako spuścizna kulturowa Zakonu Kamedułów – zrealizowano;
- Modernizacja Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku - w trakcie realizacji;
- Rozbudowa Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina Wydział Instrumentalno-Pedagogiczny w Białymstoku – zrealizowano.

d) w zakresie infrastruktury sportu, rekreacji i obsługi turystów²:

- Budowa boiska sportowego wielofunkcyjnego wraz z bieżnią, skocznią w dal i siłownią zewnętrzną przy Zespole Szkół Mechanicznych im. w Łapach – zrealizowano;
- Termomodernizacja Centrum Zawodów Medycznych i Społecznych – Szkoły Policealnej Województwa Podlaskiego w Białymstoku – zrealizowano;
- Budowa Sali gimnastycznej wraz z wyposażeniem przy Zespole Szkolno - Przedszkolnym w Fastach Gmina Dobrzyniewo Duże – zrealizowano;
- Budowa Obserwatorium z Planetarium i Parkiem Doświadczeń w Kampusie Uniwersytetu w Białymstoku – zrealizowano;
- Rozbudowa przedszkola w Sobolewie – zrealizowano;
- Wykonanie parkingu przy Centrum Edukacji Nauczycieli w Białymstoku – zrealizowano.

¹ Informacja o realizacji Kontraktów terytorialnych w 2021 roku.

² Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Białystok, 2022r.

e) w zakresie infrastruktury kolejowej¹:

- Prace na linii kolejowej E75 na odc. Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odc. Warszawa – Rembertów – Sadowne – zadanie w woj. podlaskim Czyżew-Białystok (pkt 2.1.1.) – w trakcie realizacji;
- Prace na linii kolejowej nr 32 odc. Białystok-Bielsk Podlaski (Lewki) (pkt 2.1.3.) – zakończono;
- Rewitalizacja linii kolejowej nr 57 odc. Kuźnica Białostocka - Gieniusze (pkt 2.1.8.) – w trakcie realizacji;
- Rewitalizacja linii kolejowej nr 923 Bufałowo Wschód-Bufałowo (pkt 2.1.10.) – w trakcie realizacji;
- Prace na linii kolejowej E75 na odcinku Białystok-Ełk-Suwałki-Trakiszki (granica państwa (pkt 2.1.11.) – prace projektowe.

f) w zakresie infrastruktury drogowej²:

- S8 Radziejowice-Białystok odcinki Radziejowice-Paszków koniec obwodnicy Wyszkowa – Zambrów (bez obwodnicy Ostrowi Mazowieckiej), Wiśniewo-Jeżewo – odcinki na terenie woj. podlaskiego (pkt 2.2.1.) – zrealizowano;
- Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Białegostoku od strony Warszawy (droga krajowa wylotowa z Białegostoku – dojazd do S8) (pkt 2.2.4.) – zrealizowano;
- Droga wojewódzka Kleosin - Łapy (pkt 2.2.5.) – zrealizowano;
- Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej ekologicznego transportu – miasto Białystok (MOFOWB) (pkt 2.2.6.) – zrealizowano;
- Droga wojewódzka nr 676 Białystok-Supraśl (10 km) (pkt 2.2.9.) – zrealizowano;
- Południowa obwodnica miejska (Białystok) – etap II (pkt 2.2.10.) – zrealizowano;
- Zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjnej. Budowa zachodniej części obwodnicy miejskiej Białegostoku (pkt 2.2.11.) – zrealizowano;
- Gmina Zabłudów przedsięwzięcie inwestycyjne pn. „Projekt zintegrowany: Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Zabłudowie” – środki RPOWP – zrealizowano;
- Budowa Centrum Usług Logistycznych z Intermodalnym Terminalem Kontenerowym w Łapach na terenie dawnych Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego – zrealizowano.

g) w zakresie infrastruktury gazowniczej:

- Rozbudowa systemu dystrybucyjnego gazu na terenie aglomeracji białostockiej; m. Białystok, gm.: Supraśl, Wasilków, Choroszcz, Juchnowiec Kościelny (pkt 4.1.2.) – zrealizowano;
- Rozwój gazyfikacji w wybranych lokalizacjach Północno-wschodniej Polski w oparciu o technologie LNG (pkt 4.1.5.) – sukcesywnie realizowany.

7.1.1.6. Realizacja polityki przestrzennej w obszarze zewnętrznym MOFOWB

1) Miasto Sokółka

- a) Budowa intermodalnego terminala kolejowego – inwestycja dofinansowana z RPO – zrealizowano;
- b) Rewitalizacja teren wokół zalewu – zrealizowano.

2) Gminy miejskie i wiejskie obszaru zewnętrznego MOFOWB

¹ Informacja o realizacji Kontraktów terytorialnych w 2021 roku.

² Informacja o realizacji Kontraktów terytorialnych w 2021 roku.

a) gm. Michałowo:

- modernizacja Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Gródku

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Działania wspomagające rozwój funkcji metropolitalnych i regionalnych na obszarze MOFOWB mają znaczący wpływ na realizację głównego celu jakim jest zwiększenie konkurencyjności miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego miasta Białegostoku. Obserwuje się wiele inwestycji podnoszących jakość infrastruktury edukacji, tworzenie warunków terenowych i infrastrukturalnych dla lokalizacji inwestycji z sektorów wartości dodanej, tworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkiwania w zakresie usług i rekreacji, zaspokojenia regionalnych i ponadregionalnych potrzeb w zakresie usług wyższego poziomu. Znacząco poprawia się jakość infrastruktury komunikacyjnej poprzez budowę nowych dróg jak i przebudowę istniejących ulic podstawowego układu ulicznego m. Białegostoku. Niemniej jednak dla osiągnięcia optymalnego oczekiwanego poziomu konieczne jest jeszcze przeprowadzenie kilku ważnych inwestycji poprawiających funkcjonowanie układu transportowego MOFOWB.

W zakresie niezrealizowanych, a potrzebnych inwestycji należałoby wymienić: halę sportowo-widowiskową na terenie kampusu UB (na etapie przygotowywania dokumentacji); uporządkowanie Terenów targów wystawienniczych przy ul. Kawaleryjskiej w Białymstoku. W dalszym ciągu należy prowadzić działania w celu poprawy jakości części infrastruktury funkcji metropolitalnych: nauki i szkolnictwa wyższego, lecznictwa, kultury, sportu i rekreacji, instytucji badawczo – rozwojowych i transferu technologii, współpracy międzynarodowej ponieważ jeszcze część z nich nie jest na odpowiednio wysokim poziomie.

Istotna dla rozwoju obszaru jest współpraca pomiędzy miastem Białystok a gminami wchodzącymi w skład MOFOWB w ramach powołanego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego i wspólne działania w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Zawarte w PZPWP cele szczegółowe dotyczące Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Wojewódzkiego Białegostoku oraz kierunki rozwoju są aktualne a przedstawione zasady realizacji umożliwią w przypadku ich zastosowania osiągnięcie zakładanych celów w odpowiednim horyzoncie czasowym.

8. TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE ORAZ PRZEJŚCIA GRANICZNE

8.1. Przepisy prawne i ich zmiany

8.1.1. W ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

(Dz.U. 2022 poz. 503 z późn. zm.) w art. 39 ust. 3 dotyczącym problematyki planu zagospodarowania przestrzennego województwa, zapisano w punkcie 7, że w planie określa się m.in. „granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych”.

8.1.2. Przepisy dotyczące zagadnień obronnych i bezpieczeństwa państwa

Stosowne zapisy znajdują się w Decyzji Nr 105/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 sierpnia 2021 r w sprawie realizacji w resorcie obrony narodowej zadań z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego, zmienionej decyzją Nr 146/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 października 2022 r., wydanej w celu zapewnienia warunków do właściwej realizacji przepisów ustawy z dnia 27.03.2003 r. O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w części dotyczącej udziału resortu obrony narodowej w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego, w tym ustalania lokalizacji inwestycji służących obronności państwa oraz zapewnienia właściwego zagospodarowania i funkcjonowania terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej. W ww. decyzji zawarto określenie zadań oraz właściwości osób zajmujących kierownicze stanowiska Ministerstwa Obrony Narodowej, szefów (dowódców, komendantów, dyrektorów) komórek organizacyjnych Ministerstwa Obrony Narodowej i jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej oraz szefów wojewódzkich sztabów wojskowych w sprawach kształtowania zagospodarowania przestrzennego kraju, ustalania lokalizacji inwestycji służących obronności państwa, kształtowania zagospodarowania przestrzennego terenów zamkniętych oraz ustalania stref ochronnych terenów zamkniętych.

8.1.3. Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz o warunkach zabudowy

Zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt 3 oraz 64 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym na terenach zamkniętych wydaje wojewoda. Pozwolenia na budowę na terenach zamkniętych zgodnie z art. 82 ust. 3 pkt 5 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – prawo budowlane (tekst jednolity Dz.U.2023.682) wydaje w dalszym ciągu wojewoda.

8.1.4. Tereny zamknięte

Tereny zamknięte to tereny o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, ustalone przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych, na podstawie art. 4 ust. 2a ustawy z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (tj. Dz. U. z 2020, poz. 2052). Są one ustalone w drodze decyzji określającej także granice terenu zamkniętego, a stosowna dokumentacja geodezyjna przekazywana jest właściwym terytorialnie starostom.

8.1.5. Strefy ochronne terenów zamkniętych

Szczególne znaczenie mają użytkowane przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej tereny zamknięte na cele obronności państwa i ich strefy ochronne, które zostały doprecyzowane w przepisach resortu obrony narodowej – w szczególności w Decyzji Nr 105/MON z dnia 5 sierpnia 2021 r. w sprawie realizacji w resorcie obrony narodowej zadań z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego (Dziennik Urzędowy Ministra Obrony

Narodowej z dnia 9 sierpnia 2021 r. poz. 173), zmienionej decyzją Nr 146/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 3 października 2022 r.

Wykaz terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej znajduje się w załączniku do Decyzji Nr 7/MON z dnia 17 lutego 2023 r. (Dziennik Urzędowy Ministra Obrony Narodowej z dnia 17 lutego 2023 poz. 10) zmieniającej decyzję w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej Nr 80/MON z dnia 8 czerwca 2022r.

W Decyzji Nr 105/MON z dnia 5 sierpnia 2021 r. w sprawie realizacji w resorcie obrony narodowej zadań z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego zdefiniowano pojęcia strefy ochronnej terenu zamkniętego na cele obronności państwa i strefy ochronnej obiektu wojskowego.

– strefa ochronna terenu zamkniętego – to obszar wyznaczony poza granicami terenu zamkniętego, na którym z uwagi na potrzeby obronności państwa wprowadza się stałe lub czasowe ograniczenia w zagospodarowaniu lub korzystaniu z terenów;

– strefa ochronna obiektu wojskowego – to obszar wyznaczony w granicach terenu zamkniętego, na którym z uwagi na wymagania techniczno-budowlane lub inne, związane z zapewnieniem możliwości bezpiecznego i niezakłóconego funkcjonowania obiektu wojskowego, wprowadza się stałe lub czasowe ograniczenia w jego zagospodarowaniu lub korzystaniu.

8.2. Zmiany w zagospodarowaniu obiektów i terenów zamkniętych oraz związanych z ochroną granic

8.2.1. Tereny obiektów ochrony bezpieczeństwa publicznego–policji i ABW

Terenem zamkniętym nieruchomości Komendy Wojewódzkiej Policji jest nieruchomość położona w Białymstoku przy ul. Sienkiewicza 65 zgodnie z decyzją Nr 172 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 czerwca 2002 r., na której w latach 2014 – 2017 inwestycji nie realizowano, oraz tereny ABW przy ul. Żurawiej i ul. I Armii Wojska Polskiego w Białymstoku, gdzie również nie prowadzono inwestycji.

8.2.2. Tereny i obiekty związane z ochroną granic – straży granicznej

Terenem zamkniętym jest tylko teren Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku.

W okresie 2018 - 2022 Podlaski Oddział Straży Granicznej realizował następujące zadania związane z ochroną granicy Polsko - Białoruskiej:

- budowa wieży obserwacyjnej w m. Nowodziel – 2018 r.
- budowa wieży obserwacyjnej w m. Zubrzyca Wielka – 2019 r.
- budowa wieży obserwacyjnej w m. Bartniki – 2019 r.
- przebudowa budynku nr 2 wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Białymstoku – 2020r.
- modernizacja obiektu Strzeżonego Ośrodka dla Cudzoziemców w Białymstoku – 2021 r.
- budowa Placówki Straży Granicznej w m. Nowy Dwór – 2019 r.
- Budowa Placówki Straży Granicznej w m. Krynki – 2020 r.

W ramach Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej na koniec 2022 r. funkcjonowało 16 placówek SG w: Rutce Tartak, Sejnach, Augustowie, Płaskiej, Lipsku, Nowym Dworze, Kuźnicy, Szudziałowie, Krynkach, Bobrownikach, Michałowie, Narewce, Białowieży, Dubiczach Cerkiewnych, Czeremsze i Mielniku. W badanym okresie ich liczba nie zmieniła się.

Od 2018 r. nie było żadnych zmian i modernizacji na przejściach granicznych (dane z Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej)

8.2.3. Tereny przejść granicznych

1) Drogowe przejścia graniczne

- a) w Połowcach – brak zmian
- b) Bobrowniki – brak zmian
- c) Kuźnica – brak zmian
- d) Białowieża - nie przewiduje się zmian w zainwestowaniu na turystycznym przejściu pieszo – rowerowym.

2) Kolejowe przejścia graniczne

- a) Kuźnica – brak zmian
- b) Siemianówka – brak zmian

3) Wodne przejście graniczne w Rudawce

Rzeczne przejście graniczne położone na Kanale Augustowskim, którego przekraczanie objęte jest ruchem bezwizowym rozpatruje się pod kątem rozszerzenia z ruchu tylko osobowego przy wykorzystaniu środków transportu wodnego znajdującego się w osobistym posiadaniu, o ruch pieszy i rowerów, a także jednostek pływających – statków pasażerskich.

Zrealizowano minimalną infrastrukturę umożliwiającą okresową odprawę paszportową małych jednostek pływających znajdujących się w osobistym posiadaniu na rzeczonym przejściu granicznym dla międzynarodowego ruchu osobowego z wyłączeniem towarów.

8.2.4. Decyzje wydawane przez Wojewodę Podlaskiego na terenach zamkniętych

w latach 2018-2022:

- decyzje lokalizacyjne na terenach zamkniętych:

- 2018 r. – 53 decyzje
- 2019 r. – 73 decyzje
- 2020 r. – 70 decyzji
- 2021 r. – 32 decyzje
- 2022 r. – 20 decyzji (na dzień 14.10.2022 r.)

- decyzje o pozwoleniu na budowę na terenach zamkniętych:

- 2018 r. – 36 decyzji
- 2019 r. – 68 decyzji
- 2020 r. – 58 decyzji
- 2021 r. – 73 decyzje
- 2022 r. – 41 decyzje (na dzień 14.10.2022 r.)

8.3. Stan zagospodarowania i zgłoszone potrzeby

8.3.1. Tereny zamknięte wojskowe niezbędne dla potrzeb obronności oraz ich strefy ochronne

W województwie podlaskim tereny te obejmują nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie MON lub Lasów Państwowych w najmie wojska, zlokalizowane:

- w miastach: Białymstoku – 5, Suwałkach – 2, Łomży – 2, Bielsku Podlaskim – 1,
- w gminach: w. Karakule-Sowlany w gm. Supraśl, Nieznany Bór w gm. Hajnówka, w. Dubicze Cerkiewne w gm. Dubicze Cerkiewne, Szelment w gm. Szypliszki, m. Nowogród w gm. Nowogród, w. Plewki w gm. Szepietowo, w. Osowiec w gm. Goniądz – 2.

Tab. 45 Strefy ochronne obiektów wojskowych wyznaczonych oraz przewidywanych do wyznaczenia do roku 2022

a także uwzględnienie ich w opracowaniach planistycznych gmin.

Lp.	Nazwa kompleksu wojskowego	Usytuowanie strefy ochronnej	Ustalenie stref ochronnych w dokumentach planistycznych			Uwagi
			SUIKZP	MPZP	PZPW Podl.	
1	Obiektu technicznego położonego na TZ ¹ w m. Suwałki	m. Suwałki				Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0401. Strefa ochronna ustalona Protokołem zatwierdzonym przez Szefa IWsp SZ z dniem 8.09.2021 r. – sukcesywnie wprowadzana do sporządzanych mpzp miasta i gminy Suwałki.
		gm. Suwałki				
2	Strzelnicy - TZ ² w m. Suwałki (nie dotyczy gm. Suwałki)	m. Suwałki	ustalona		ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0408. Aktualnie budowana jest nowa strzelnica.
3	Składu Osowiec - TZ ³ w gm. Goniądz	gm. Goniądz		ustalona	ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0465. Stara strefa ochronna usytuowana w gminie Goniądz.
		gm. Goniądz	ustalona			Można przyjąć, że informacja o strefie ochronnej jest zawarta (str. 173 i 303 tekstu PZPWPodl.) Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0465. Nowa strefa ochronna usytuowana w gminie Goniądz i gminie Radziłów, ustalona Protokołem zatwierdzonym przez Szefa IWsp SZ z dniem 30.03.2017 r. (powiększona w stosunku do starej strefy ochronnej)
		gm. Radziłów	w trakcie sporządzania, strefa ujęta w projekcie SUIKZP (MON opiniował pozytywnie 09.2022 r.)			

¹ Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 54 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej(Dz. Urz. Min. Obr. Nar. z 2022 r. poz. 92).

w resorcie obrony narodowej(Dz. Urz. Min. Obr. Nar. z 2022 r. poz. 92).

² Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 55 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

³ Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 60 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

Lp.	Nazwa kompleksu wojskowego	Usytuowanie strefy ochronnej	Ustalenie stref ochronnych w dokumentach planistycznych			Uwagi
			SUIKZP	MPZP	PZPW Podl.	
4	Obiektu technicznego położonego na TZ ¹ w m. Plewki gm. Szepietowo	gm. Szepietowo			ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0725. Strefa ustalona Decyzją lokalizacyjną Nr 024/77 z dn. 29.11.1977 r. Komisji Planowania przy Radzie Ministrów – zostanie wycofana z obiegu prawnego przez MI na wniosek MON po ustaleniu nowej nwym. strefy ochronnej w dokumentach planistycznych zagospodarowania przestrzennego.
		gm. Wysokie Mazowieckie				
		m. Wysokie Mazowieckie	ustalona			
		gm. Szepietowo	ustalona		Można przyjąć, że informacja o strefie ochronnej jest zawarta (str. 173 i 303 tekstu PZPWPodl.)	
		gm. Wysokie Mazowieckie				
m. Wysokie Mazowieckie		ustalona				
5	Składu Hajnówka - TZ ² w gm. Hajnówka	gm. Hajnówka	ustalona		ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0741.
6	Plac Ćwiczeń z strzelnicami - TZ ³ w gm. Supraśl	gm. Supraśl	ustalona		ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 5522.
7	Obiektu technicznego położonego na TZ ⁴ w gm. Szypliszki	gm. Szypliszki	ustalona		ustalona	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 8593.
		gm. Jeleniewo	ustalona			

Uwagi: Ze względu na planowane przeznaczenie nowo pozyskanego terenu zamkniętego w gminie Szudziałowo powiat sokólski, może wystąpić potrzeba ustalenia strefy ochronnej obiektu technicznego – aktualnie stosownych procedur nie podjęto.

Źródło: Wojewódzki Sztab Wojskowy w Białymstoku

¹ Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 102 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

² Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 106 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

³ Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 649 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

⁴ Teren zamknięty znajdujący się pod poz. 791 w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. poz. 92

Pozostałe tereny zamknięte w obszarze województwa podlaskiego bez stref ochronnych.

Lp.	Nr kompleksu wojskowego – TZ. poz. .... ¹	Miejscowość, gmina	Powiat	Uwagi
8	TZ, poz. 61	gmina. Goniądz	moniecki	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0466
9	TZ, poz. 67	m. Łomża	Łomża	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0531
10	TZ, poz. 72	m. Białystok	Białystok	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0565
11	TZ, poz. 90	m. Białystok	Białystok	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0665
12	TZ, poz. 91	m. Białystok	Białystok	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0666
13	TZ, poz. 92	m. Łomża	Łomża	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0667
14	TZ, poz. 107	m. Bielsk Podlaski	Bielsk Podlaski	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 0743
15	TZ, poz. 639	gmina Dubicze Cerkiewne	hajnowski	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 5397
16	TZ, poz. 747	gmina Nowogród	łomżyński	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 7585
17	TZ, poz. 779	m. Białystok	Białystok	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 8080
18	TZ, poz. 780	m. Białystok	Białystok	Dawne oznaczenie kompleksu – nr 8083
19	TZ, poz. 928	gmina Szudziałowo	sokólski	Nowo pozyskany
20	TZ, poz. 939	m. Dąbrowa - Moczydły gmina Szepietowo	wysokomazowiecki	Nowo pozyskany

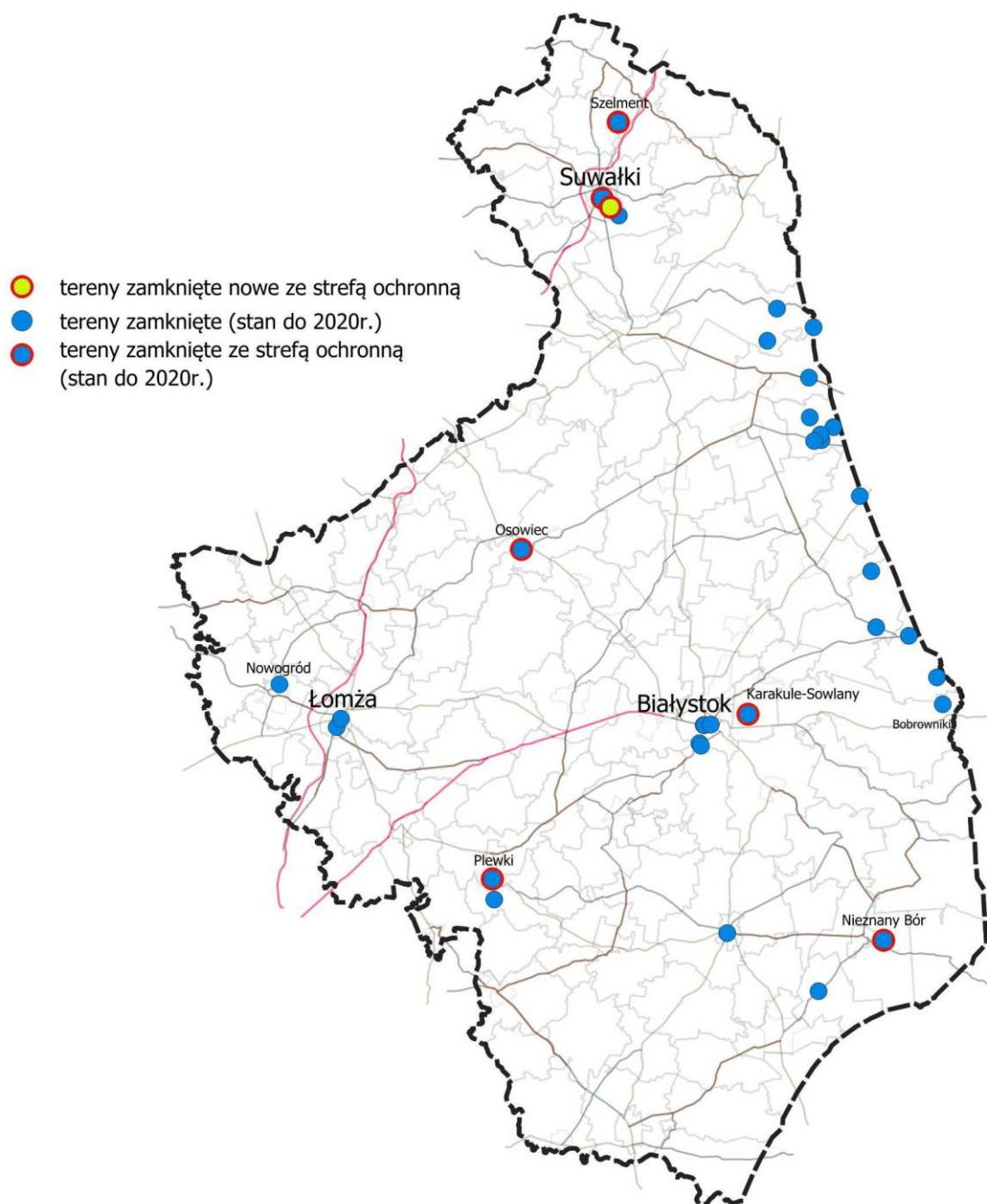
Źródło: Wojewódzki Sztab Wojskowy w Białymstoku

Wszystkie wyznaczone strefy ochronne obiektów wojskowych znajdujące się na terenie województwa podlaskiego są ustalone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego. Większość z nich znajduje się również w gminnych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (za wyjątkiem fragmentów 3 stref w 3 gminach) natomiast w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustalone lub w trakcie procedowania są tylko 3 strefy w całości.

Aktualnie nie przewiduje się wyznaczenia nowych stref ochronnych terenów zamkniętych resortu obrony narodowej. Natomiast resort obrony zamierza pozyskać nowe tereny dla potrzeb wojska w gm. Zambrów i w gm. Supraśl.

¹ Teren zamknięty znajdujący się pod ww. pozycją w załączniku do decyzji Nr 80/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej (Dz. Urz. Min. Obr. Nar. z 2022 r. poz. 92).

Rysunek 23 Tereny zamknięte i ich strefy ochronne

Źródło: Decyzja Nr 80/MON z dnia 8 czerwca 2022 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych w resorcie obrony narodowej oraz Wojewódzki Sztab Wojskowy w Białymstoku

8.3.2. Tereny przejść granicznych

Drogowe przejścia graniczne

- a) Połowce – przejście dla samochodów osobowych, ciężarowych do 7,5 tony oraz autokarów. Przepustowość w obu kierunkach to 200 samochodów ciężarowych (z wyłączeniem środków transportu przewożących towary podlegające kontroli weterynaryjnej i fitosanitarnej oraz odpady), 2000 samochodów osobowych oraz 50 autokarów
- b) Bobrowniki - jedno z najnowocześniejszych przejść granicznych na granicy z Białorusią,
- c) Kuźnica - międzynarodowe drogowe przejście graniczne przystosowane do dokonywania odpraw ruchu osobowego, towarowego oraz pieszego. - obecnie przejście nieczynne
- d) Białowieża – przejście pieszo – rowerowe turystyczne

Kolejowe przejścia graniczne

- a) Kuźnica – brak zmian
- b) Siemianówka – brak zmian

Wodne przejście graniczne w Rudawce

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Należy prowadzić stały monitoring zmian następujących w zakresie terenów zamkniętych, a szczególnie kompleksów wojskowych wymagających szczególnej ochrony oraz wyznaczania ich stref ochronnych. Aktualizacji będą wymagały zapisy dotyczące ustalenia tychże stref ochronnych w opracowaniach planistycznych gmin.

Mając na uwadze specyfikę położenia przygranicznego ważnym jest uwzględnienie elementów związanych z ochroną granic, oraz aktualizowanie zmian zachodzących w zainwestowaniu na terenach istniejących przejść granicznych, a także zmian funkcji poszczególnych przejść i powstawaniu nowych.

Poza okresem objętym oceną planu, na terenie województwa podlaskiego wybudowano obiekt strategiczny – zabezpieczenie, służące ochronie granicy Polski z Białorusią. Zostało one wybudowane na podstawie ustawy z dnia 29 października 2021 r. o budowie zabezpieczenia granicy państwowej (Dz.U. 2021 poz. 1992). Zabezpieczenie to liczy 186 km długości, 5,5 m wysokości i jest dodatkowo wyposażone w zaporę elektroniczną.

9. OBSZARY OCHRONY UZDROWISKOWEJ

Województwo podlaskie posiada dwa funkcjonujące uzdrowiska: Augustów i Supraśl. Potencjalną możliwość utworzenia uzdrowiska posiada Mielnik (nad Bugiem), co zostało ujęte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego. Działalność uzdrowiskowo – wypoczynkowa oraz kształtowanie i wzbogacanie przyrodniczych walorów rekreacyjnych Augustowa i Supraśla, z zachowaniem ich pierwotnych walorów leczniczych dotyczyły w szczególności budowy i rozbudowy obiektów uzdrowiskowych w Augustowie i Supraślu wraz z niezbędną infrastrukturą rekreacyjną i leczniczą, tworzenia bazy noclegowej na obszarach prouzdrowiskowych i rozwoju infrastruktury ochrony środowiska.

9.1. Uzdrowisko Augustów

Uzdrowisko Augustów utworzono na podstawie Zarządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14.10.1993 r. w sprawie uznania miasta Augustów za uzdrowisko (Dz. U. MZ i OS z 30.12.1998 r.) oraz Statutu Uzdrowiska Augustów, przyjętego przez Radę Miejską w Augustowie uchwałą Nr XXXII/207093 z dnia 3 lipca 2009 roku. Uzdrowisko obejmuje teren zawierający się w obszarze granic administracyjnych miasta Augustów oraz w obszarze części gminy Augustów zamykającym się od strony południowo-wschodniej granicą administracyjną gminy Augustów, od strony południowej granicą sołectwa Komaszówka, od strony południowo-zachodniej granicą sołectwa Ponizie. Obszar uzdrowiska podzielony jest na trzy strefy: A, B i C.

Powierzchnia uzdrowiska wynosi: 3322,03 ha, w tym powierzchnia strefy A – 89,55 ha, strefy B – 304,41 ha, strefy C – 2928,07 ha.

W celu zapewnienia prawidłowej działalności lecznictwa uzdrowiskowego określone zostały szczegółowe czynności zabronione w poszczególnych strefach ochronnych w zakresie: wymagań sanitarnych, ochrony przed hałasem, ochrony jakości i ilości naturalnych surowców leczniczych. W strefach tych określone zostały również wskaźniki powierzchni terenów zielonych (co najmniej: dla strefy „A” 75% powierzchni strefy, dla strefy „B” 55% powierzchni strefy i dla strefy „C” 20% dla wszystkich rodzajów zabudowy.

Funkcjonujące na terenie Augustowa Sanatorium Uzdrowiskowe Augustów zajmuje ok. 35 000 m² terenu w strefie uzdrowiskowej „A”, gdzie powierzchnia zabudowy obiektów sanatorium wynosi 2 704 m². Ilość miejsc stacjonarnych dla kuracjuszy wynosi 273 miejsca. W okresie od 01.01.2018 – 31.07.2022 – przyjęto 28 522 osób, co daje łączną sumę zrealizowanych osobodni – 209 137.

W połowie 2022 roku przystąpiono do prac nad projektem rozbudowy sanatorium. W wyniku realizacji projektu planowane jest zwiększenie ilości pokoi o 112 jednostek zakwaterowania i 72 podziemne miejsca parkingowe z uwzględnieniem rozbudowy części zabiegowej, restauracyjnej i SPA. Zakłada się realizację pięciokondygnacyjnego budynku, który umożliwi wygospodarowanie dodatkowej powierzchni całkowitej w ilości 7 375 m².

9.2. Uzdrowisko w Supraślu

Uzdrowisko Supraśl utworzono na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2001 roku w sprawie uznania miasta Supraśl za uzdrowisko (Dz. U. Nr 1, poz. 5 z 2002), funkcjonuje obecnie na podstawie Uchwały Nr V/27/2015 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 29 stycznia 2015 roku w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Supraśl, zmienionej uchwałą Nr X/142/2019 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 9 lipca 2019 roku. Zgodnie ze statutem, granice obszaru uzdrowiska obejmują miasto Supraśl oraz następujące sołectwa:

Sokołda, Łąźnie, Surażkowo, Cieliczanka, Woronicze - Międzyrzecze, Jałówka, Ogrodniczki.

Na obszarze uzdrowiska wydzielone zostały trzy strefy ochronne A, B i C, różniące się zakresem i szczegółowością zakazów i nakazów w zakresie wymagań sanitarnych, ochrony przed hałasem, estetyki budynków, sklepów, zakładów usługowych i placówek kultury, handlu obwoźnego, ochrony jakości i ilości naturalnych surowców leczniczych, w tym klimatu i zieleni oraz użytkowania terenów w sposób uciążliwy dla funkcji uzdrowskiej. Dla poszczególnych stref ustalone zostały również minimalne wskaźniki powierzchni terenów zielonych i powierzchni nowo wydzielanych działek budowlanych.

Powierzchnia uzdrowiska wynosi: 10723,54 ha, w tym powierzchnia strefy A – 431,6 ha, strefy B – 1401,34 ha, strefy C – 8890,6 ha.

W Supraślu funkcjonuje Szpital Rehabilitacyjno-Uzdrowski Holmed Uzdrowisko, którego teren znajduje się w całości w strefie uzdrowskiej A, i którego powierzchnia wynosi obecnie 17 472 m² (w 2020 r., w wyniku zakupu dodatkowej działki, teren szpitala powiększył się o 6 272 m²). Powierzchnia zabudowy budynku szpitala wynosi 2 596,54 m². Ilość miejsc stacjonarnych kuracjuszy zwiększa się sukcesywnie i tak: w 2017r. wynosiła 134 miejsc, w 2019 r. – 167 miejsc, natomiast w 2020 r. – 199 miejsc.

W roku 2019, zrealizowano nadbudowę I kondygnacji budynku szpitala, natomiast w roku 2020, zrealizowano nadbudowę kondygnacji II budynku szpitala. W 2020 roku zaczęto również planować inwestycję polegającą na budowie trzykondygnacyjnego skrzydła budynku szpitala, które będzie połączone łącznikiem z istniejącą częścią. Inwestycja ta ma być zrealizowana na dokupionej w 2020r. działce.

9.3. Potencjalne uzdrowisko w Mielniku

Samorząd gminy Mielnik podjął w latach 2011 – 2016 działania formalno-prawne w celu utworzenia uzdrowiska w Mielniku. Sporządzono projekt „Zakładu lecznictwa uzdrowskiego – sanatorium”, który stanowi koncepcję opracowaną na podstawie założeń i stanu na 2012 r. Zgodnie z opracowaną dokumentacją, „Zakład lecznictwa uzdrowskiego – sanatorium” miałby obejmować teren o powierzchni 5,2431 ha, a budowa miałaby obejmować infrastrukturę techniczną zewnętrzną i wewnętrzną wraz z wykonaniem odwiertu solankowego. Zaplanowano, że strefy ochrony uzdrowskiej obejmować będą powierzchnię 6632,13 ha, w tym strefa A - 180,09 ha. Założono również, że projekt ten może ulec znaczącym modyfikacjom.

Pomimo korzystnych uwarunkowań, uzyskanych decyzji, certyfikatów i wsparcia Samorządu Województwa Podlaskiego, do 30.06.2018 r. uzdrowisko nie powstało. Gmina Mielnik w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego niezmiennie od kilku lat poszukuje inwestora zainteresowanego eksploatacją i wykorzystaniem bogatych złóż wód leczniczych.

W okresie 2017-2022 nie podjęto żadnych działań formalno-prawnych dotyczących planowanego uzdrowiska. Nie uległa też zmianie koncepcja planowanego uzdrowiska.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zagadnienia dotyczące uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowskiej są ujęte i nadal aktualne. Założone w planie województwa cele dotyczące lecznictwa uzdrowskiego są nadal aktualne.

10. PLANOWANIE PRZESTRZENI W GMINACH

10.1. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin

Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin są dokumentami określającymi politykę przestrzenną gmin w długim horyzoncie czasowym. Studia opracowywane są dla całych obszarów gmin, a ich zmiany często odnoszą się do części obszaru. W studium określa się obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe nie mogą naruszać ustaleń studium i powinny być z nimi zgodne. W studiach, które nie są przepisem gminnym i nie rodzą bezpośrednich skutków prawnych uwzględnia się obligatoryjnie ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa dotyczące ich obszarów. Studia gmin są zatem instrumentami transmisji ustaleń krajowej i regionalnej polityki przestrzennej do lokalnej polityki przestrzennej, czyli planów miejscowych, które stanowią bezpośrednią podstawę sporządzania projektów budowlanych, uzyskiwania pozwoleń na budowę, a także obrotu nieruchomościami.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin posiadają, za wyjątkiem jednej, wszystkie gminy województwa podlaskiego. Sytuacja ta jest niezmienna od czasu pierwszej oceny PZPWP. Część gmin, w okresie 2017-2021 zdecydowała się na zmianę części studiów, część na sporządzenie ich nowej edycji. Powyższe podyktowane było zamiarem dostosowania studiów do obowiązujących przepisów, bądź koniecznością zmiany, z uwagi na dynamiczny rozwój gminy, który wymuszał aktualizację wyznaczonych kierunków ich rozwoju, w związku z zamiarem inwestowania oraz sporządzania planów miejscowych. Powodem zmiany była także chęć zmiany techniki zapisu rysunku na formę elektroniczną.

Tab. 46 Stan posiadania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w województwie podlaskim na koniec 2021 r.

Wyszczególnienie	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	Ogółem
	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.
Gminy posiadające uchwalone suikzpg	7	17	60	1	85
Gminy posiadające uchwalone suikzpg i będące w trakcie ich zmiany	3	9	18	2	32
Gminy nie posiadające suikzpg i będące w trakcie ich sporządzania	0	0	0	0	0
Gminy nie posiadające suikzpg, które nie przystąpiły do ich sporządzania	0	1	0	0	1
Ogółem	10	27	78	3	118

Źródło: Dane GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, które przedstawia powyższa tabela, na koniec 2021r., 117 gmin województwa podlaskiego posiadało uchwalone studia, w tym 32 gminy były w trakcie ich aktualizacji. Ponadto, wynika z nich, że jedna gmina w województwie podlaskim, tj. Gmin Krynki, nie posiadała studium i nie przystąpiła również do jego sporządzenia. Jak ustalono, są to dane niezgodne ze stanem faktycznym, gdyż uchwałą nr XXII/173/02 Rady Gminy w Krynkach z dnia 27 czerwca 2002 r.,

uchwalono Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krynki.

Tab. 47 Charakterystyka przeznaczenia terenów w studiach na koniec 2021 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia przeznaczenia terenów pod funkcje (ha) na koniec 2021r.					
	mieszka- niowe wieloro- dzinne	mieszka- niowe jednoro- dzinne	usługowe	techniczno- produkcyj- ne	komunikacyj- ne	infrastruktury technicznej
Województwo podlaskie	2837,886	88376,269	29750,319	40598,058	38772,267	11363,405
Podregion 37 - białostocki	453,433	9472,196	6594,114	4224,929	6944,632	1769,420
Podregion 38 - łomżyński	1365,152	48101,013	11875,401	25160,976	19297,945	5828,473
Podregion 39 - suwalski	1019,301	30803,060	11280,804	11212,153	12529,690	3765,512

Źródło: Dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w studiach wyznaczono najwięcej terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną, techniczno-produkcyjną i komunikację, w tym pod względem największych powierzchni w podregionie łomżyńskim.

10.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Na koniec 2021 r. w województwie podlaskim było ogółem 1403 obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (493 szt.) oraz na podstawie ustawy z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (910 szt.). W latach 2017 – 2021 w województwie podlaskim uchwalono ogółem 163 plany miejscowe lub ich zmian, w tym 19 uchylono. W tym okresie liczba obowiązujących planów miejscowych w poszczególnych typach gmin przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tab. 48 Ilość uchwalonych planów miejscowych w okresie 2017-2021

Liczba obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego we wszystkich gminach w województwie i w typach gmin w latach	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	Ogółem
rok	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.
2017	149	278	586	227	1 240
2018	152	281	585	243	1 261
2019	163	283	602	256	1 304
2020	166	287	625	270	1 348
2021	170	293	662	278	1 403
Liczba planów uchwalonych w latach 2017-2021	21	15	76	51	163

Źródło: Dane GUS

Na koniec 2021 r. najwięcej obowiązujących miejscowych planów lub ich zmian posiadały dwa miasta na prawach powiatu: Białystok – 140 i Suwałki 104. Łomża – trzecie miasto na prawach powiatu w województwie podlaskim posiadało 34 obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego. W miastach będących siedzibą powiatów najwięcej miejscowych planów lub zmian planów posiadały: Augustów (45), Zambrów (31), Sokółka (28), Bielsk Podlaski (23), Grajewo (20) Kolno (13), Siemiatycze (14), Hajnówka (12).

Nowe miejscowe plany i zmiany obowiązujących są stale w trakcie sporządzania. Na koniec 2021 r. na terenie województwa podlaskiego w trakcie opracowania było ich ogółem 253.

Tab. 49 Ilość planów miejscowych w trakcie sporządzania w okresie 2017-2021

Liczba miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trakcie sporządzania	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	Ogółem
rok	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.	ilość/szt.
2017	29	36	81	70	216
2018	33	35	85	66	219
2019	27	37	87	66	217
2020	27	48	72	77	224
2021	33	53	89	78	253

Zródło: Dane GUS

Obowiązujące na koniec 2021 r. miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w województwie podlaskim obejmowały ogółem powierzchnię 333 243 ha co stanowi 16,51 % ogólnej powierzchni województwa. Dla porównania, w roku 2017 było to 16,8% ogólnej powierzchni województwa.

Tab. 50 Charakterystyka pokrycia planami w okresie 2017-2021

Łączna powierzchnia pokrycia obowiązującymi planami	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	Ogółem
rok	ha	ha	ha	ha	ha
2017	11 606	127 757	189 944	10 008	339 315,0
2018	11 669	127 463	178 237	10 366	327 735,0
2019	11 941	127 505	178 949	10 823	329 218,0
2020	11 953	127 718	179 424	11 426	330 521,0
2021	11 988,6	127 819,4	181 882,8	11 552,0	333 242,8

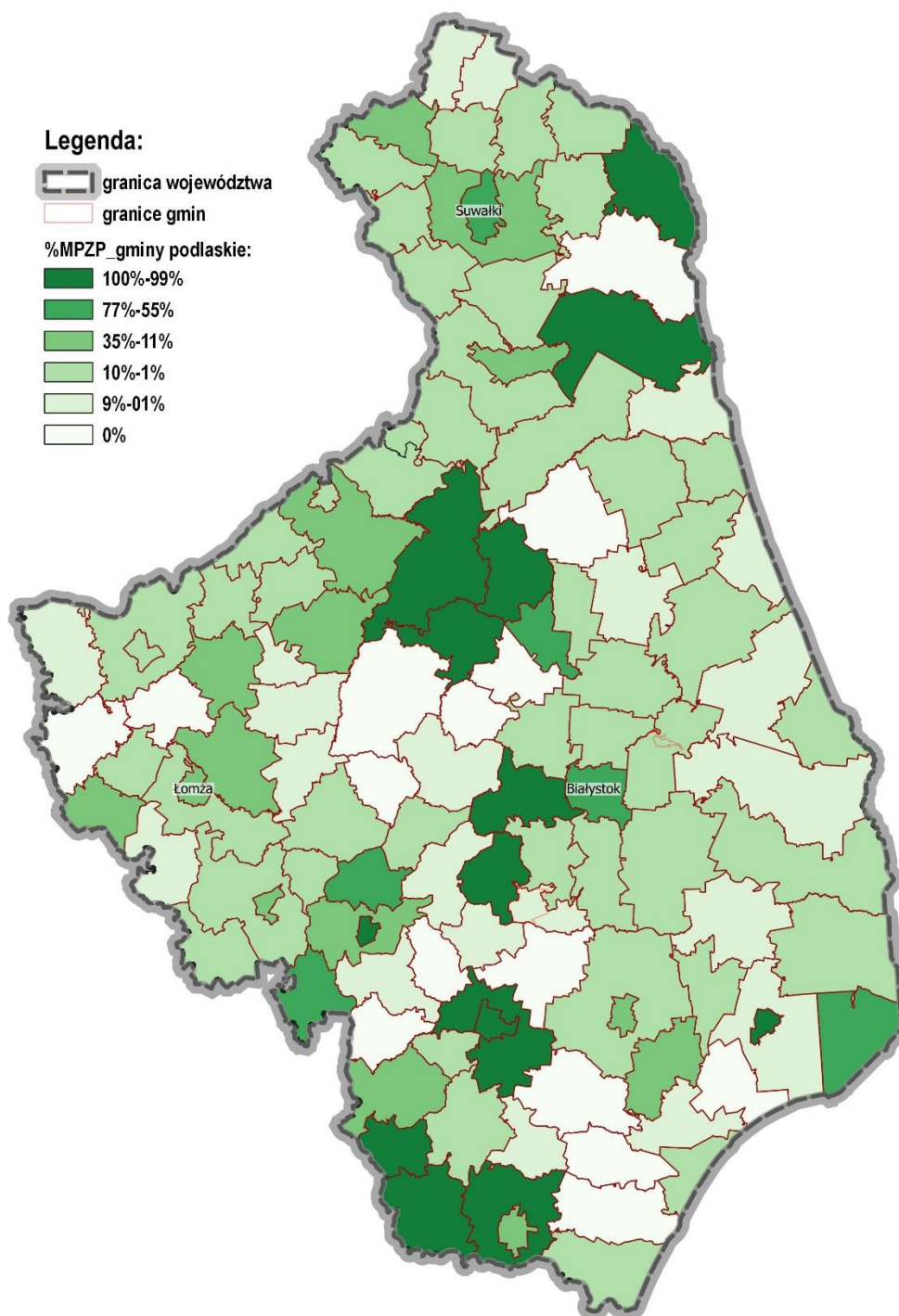
Zródło: Dane GUS

W latach 2017-2021 procentowy wskaźnik pokrycia planami województwa podlaskiego wynosił: 16,8% (2017r.), 16,2% (2018r.), 16,3 (2019r.), 16,4% (2020r.), 16,5% (2021r.).

Wskaźnik pokrycia planami poszczególnych gmin województwa podlaskiego, na koniec 2021r., przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 24 Wskaźnik pokrycia gmin województwa podlaskiego MPZP [%] – wykonano w PBPP

Wskaźniki pokrycia gmin województwa podlaskiego Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego [%]

Jedynie 11 ze 118 gmin województwa podlaskiego pokryte jest w 100% planami zagospodarowania przestrzennego, tj. 9,3% wszystkich gmin. Są to: 4 gminy miejskie: Brańsk, Hajnówka, Sejny, Wysokie Mazowieckie, 4 gminy wiejskie: Płaska, Jaświł, Sejny, Siemiatycze oraz 3 gminy miejsko-wiejskie: Goniądz, Mońki i Drohicznyn. Z kolei 14 gmin województwa podlaskiego nie ma w ogóle na swoim terenie uchwalonych planów zagospodarowania przestrzennego. Średni wskaźnik pokrycia gmin planami zagospodarowania przestrzennego w województwie podlaskim na koniec 2021r. wyniósł ok. 16,5%.

Udział terenów o określonym przeznaczeniu, ujętych w obowiązujących planach miejscowych w poszczególnych podregionach województwa podlaskiego na koniec 2021 r. przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tab. 51 Charakterystyka przeznaczenia terenów w planach miejscowych na koniec 2021

	Liczba planów	Powierzchnia	Łączna powierzchnia przeznaczenia terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego				
	ogółem	ogółem	zabudowy mieszkaniowej	zabudowy usługowej	użytkowanych rolniczo		zabudowy techniczno-produkcyjnej
			ogółem	ogółem	ogółem	w tym tereny zabudowy zagrodowej	
	szt.	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Województwo podlaskie	1 403	333 242,8	25647,93	9181,05	174945,65	10012,74	12308,86
Podregion 37 - białostocki	450	48 032,9	7921,76	2935,98	21349,35	1171,7	3858,37
Podregion 38 - łomżyński	491	122 183,4	8813,96	3281,14	72973,44	5701,02	4922,35
Podregion 39 - suwalski	462	163 026,5	8912,21	2963,93	80622,86	3140,02	3528,14

Źródło: Dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w miejscowych planach wyznaczono najwięcej terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i zabudowy techniczno-produkcyjnej. Najwięcej powierzchni pokrytej planami jest w podregionie suwalskim, największa ilość planów występuje w podregionie łomżyńskim.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządzane były i są z reguły stosownie do planowanych zamierzeń inwestycyjnych. Często plany te mają charakter oferty inwestycyjnej podnoszącej atrakcyjność lokalizacyjną określonych obszarów, bądź też przeciwdziałania żywiołowym procesom urbanizacyjnym.

Mankamentem dużej części sporządzanych planów miejscowych zwłaszcza w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest obejmowanie fragmentów obszarów, często bez uwzględnienia powiązań funkcjonalno-przestrzennych i infrastrukturalnych oraz dostosowywanie się do istniejących przypadkowych układów granic własnościowych.

Poważne problemy stwarza przy sporządzaniu planów miejscowych konieczność wyznaczania terenów pod przyszłe (średnio, lub długookresowe) cele publiczne

ponadlokalne. Brak zagwarantowanych środków na rekompensaty skutków działań planistycznych prowadzi niekiedy do sytuacji konfliktowych.

W dużej ilości planów miejscowych zwłaszcza zabudowy jednorodzinnej przestrzenie publiczne ograniczają się do sieci ulic. Brak jest często terenów zieleni, placów publicznych, rezerw terenów pod przyszłe usługi publiczne. Będzie to obniżać w przyszłości jakość funkcjonalną zespołów zabudowy.

Ze względu na skutki prawne uchwalenia miejscowych planów, gminy przeważnie sporządzają miejscowe plany dla wybranych obszarów, głównie tych na których planowane jest inwestowanie lub nie wymagających scaleń, wykupów gruntów i uzbrojenia.

10.3. Planowanie przestrzenne gmin – efektywność

10.3.1. Aktualność studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Zgodnie z art. 32 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022r. poz. 503) w celu oceny aktualności studium i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzenia w nawiązaniu do ustaleń studium. Wyniki analiz przekazywane są radzie gminy co najmniej raz w czasie kadencji rady. Biorąc pod uwagę wyniki analiz rada gminy podejmuje uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne, w całości lub w części, podejmuje działania zmierzające do ich zmiany.

W okresie 2017 – 2021 ilość gmin, w których rada gminy podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych, o której mowa w art. 32 ust.2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym obrazuje poniższa tabela.

Tab. 52 Ilość studiów w aktualizacji w okresie 2017-2021

Gminy, których rada gminy podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium i planów miejscowych					
rok	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	ogółem
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.
2017	7	14	46	3	70
2018	8	17	47	3	75
2019	8	17	47	3	75
2020	8	17	47	3	75
2021	8	17	50	3	78
ogółem	39	82	237	15	373

Zródło: Dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2017 – 2021 samorzady podjęły ogółem 373 uchwał w sprawie aktualności studium i planów miejscowych.

Aktualizacja, zmiany i nowe opracowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin związane są w szczególności z obszarami gmin o względnie dużej dynamice procesów urbanizacji i rozwoju społeczno – gospodarczego

oraz zmianą kierunków rozwoju przestrzennego i koniecznością wyznaczenia nowych terenów inwestycyjnych. Działania planistyczne w tym zakresie skupiają się w największych miastach województwa oraz gminach podmiejskich, głównie w rejonie Białegostoku. W studiach gmin występują duże nadmiary wyznaczanych terenów budowlanych w stosunku do potrzeb i tendencji ruchu budowlanego, a zwłaszcza możliwości ich wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną. Skutkuje to późniejszym rozpraszaniem zabudowy i niskim standardem użytkowym zabudowy wskutek braku w/w infrastruktury, a także zakłóceniami ładu przestrzennego i funkcjonowania środowiska.

Mimo małej skuteczności studiów gminnych jako instrumentów polityki przestrzennej w stosunku do decyzji o warunkach zabudowy, w odniesieniu do sporządzania planów miejscowych i programowania działań infrastrukturalnych w większości gmin spełniają one swoją pozytywną rolę koordynacyjną.

10.3.2. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503), ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy następuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku, w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, a sposób zagospodarowania terenu i warunki zabudowy dla innych inwestycji ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy.

Od czasu obowiązywania ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, przeznaczenie terenów, w określonych uwarunkowaniach, może być ustalane w drodze decyzji. Od tego czasu, jeśli przeznaczenie terenu nie jest określone planem miejscowym, inwestorzy jeśli jest to możliwe występują o ustalenie przeznaczenia w drodze decyzji.

Poniższa tabela obrazuje ilość wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego w województwie podlaskim i różnych typach gmin w latach 2017 – 2021.

Tab. 53 Ilość wydanych decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego w okresie 2017 – 2021

Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego					
rok	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	ogółem
2017	102	289	524	257	1172
2018	107	296	472	254	1129
2019	62	337	436	229	1064
2020	88	452	545	168	1253
2021	81	304	414	53	852
ogółem	440	1678	2391	961	5470

Źródło: Dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w województwie podlaskim w latach 2017 – 2021 samorządy wydały ogółem z 5470 decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego, w tym najwięcej w gminach wiejskich.

Poniższa tabela obrazuje ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy w województwie podlaskim i różnych typach gmin w latach 2017 – 2021.

Tab. 54 Ilość wydanych decyzji o warunkach zabudowy w okresie 2017-2021

Decyzje o warunkach zabudowy ogółem					
rok	gminy miejskie	gminy miejsko-wiejskie	gminy wiejskie	miasta na prawach powiatu	ogółem
2017	456	1 481	3 337	536	5810
2018	573	1 514	3 380	477	5944
2019	419	1 585	3 324	359	5687
2020	324	1 504	3 531	409	5768
2021	387	1 724	4 418	344	6873
ogółem	2159	7808	17990	2125	30082

Źródło: Dane GUS

Z powyższego zestawienia wynika, że w województwie podlaskim w latach 2017 – 2021 samorządy wydały ogółem z 30 082 decyzji o warunkach zabudowy, w tym najwięcej w gminach wiejskich.

Liczbę i przedmiot decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydanych w 2021 r. w odniesieniu do poszczególnych podregionów obrazuje poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tab. 55 Ilość i przedmiot decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydanych w 2021 r.

	Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	Decyzje o warunkach zabudowy				
		ogółem	w tym dotyczące zabudowy			
			mieszkaniowej wielorodzinnej	mieszkaniowej jednorodzinnej	usługowej	innej
Woj. Podlaskie	852	6 873	48	3 768	353	2 704
Podregion 37 - białostocki	406	2 575	25	1 757	125	668
Pozdregion 38 - łomżyński	323	3 068	22	1 474	192	1 380
Pozdregion 39 - suwalski	123	1 230	1	537	36	656

Źródło: Dane GUS

Z analizy danych dotyczących wydanych decyzji wynika, że ustalanie przeznaczenia terenu poza planami miejscowymi, na podstawie decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy jest dynamiczne i wykazuje generalnie tendencje wzrostowe.

W 2021 r. najwięcej decyzji o warunkach zabudowy wydano w podregionie łomżyńskim, a w całym województwie najwięcej pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną. Brak

ustawowego powiązania decyzji o warunkach zabudowy z ustaleniami studiów gminnych w zakresie przeznaczenia terenów skutkuje w szczególności: rozpraszaniem zabudowy, uszczuplaniem terenów systemu ekologicznego, zabudową korytarzy ponadlokalnej infrastruktury technicznej, wysokimi kosztami uzbrojenia i w efekcie substandardem zespołów realizowanej zabudowy oraz degradacją krajobrazu. Te niekorzystne zjawiska występują w największym natężeniu w obszarach intensywnej urbanizacji dużych miast i gmin podmiejskich, zwłaszcza w sąsiedztwie Białegostoku, wzdłuż ważnych traktów komunikacyjnych, w tym również w rejonach węzłów dróg krajowych oraz w obszarach o wysokiej atrakcyjności dla zabudowy rekreacyjnej.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego określa cele polityki przestrzennej województwa podlaskiego w horyzoncie czasowym 2020+ oraz zadania i cele publiczne o znaczeniu krajowym i ponadlokalnym, odnoszące się do obszaru województwa.

Powyższy dokument ustala cały szereg zasad, kierunków zagospodarowania i zadań celu publicznego, które powinny być uwzględniane w studiach gminnych i sporządzanych zgodnie z ich ustaleniami planach miejscowych. Zarówno zastosowana w planie zagospodarowania przestrzennego województwa skala mapy, jak i uogólniony charakter niektórych zapisów sprawiają, że niekiedy trudno jest na ich podstawie jednoznacznie ustalić wnioski do studiów gminnych i planów miejscowych oraz stopień ich obligatoryjności. W związku z powyższym w opracowywanym projekcie nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa należałoby dążyć do uszczegółowienia ustaleń graficznych zwłaszcza w obszarach podlegających intensywnym procesom urbanizacji, a także określenia, które z ustaleń planu zawartych w tekście mają charakter obligatoryjny dla sporządzania studiów gminnych i planów miejscowych i w jakim zakresie, a które są postulatywne.

Ustalenia nowego planu województwa powinny uwzględnić nowe uwarunkowania prawne, zwłaszcza w odniesieniu do transmisji potrzeb terenowych inwestycji ponadlokalnych i koordynacji zagospodarowania w obszarach intensywnego rozwoju urbanizacji na poziomie studiów gminnych.

11. MONITORING W RAMACH STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PZPWP I REGIONALNEGO PLANU TRANSPORTOWEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Realizując obowiązek określony w art. 55 ust. 5 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, niniejszym przystępuje się do monitoringu skutków realizacji postanowień przyjętych dokumentów w zakresie oddziaływania na środowisko. Zgodnie z wymaganiami ustawowymi, jego zakres odpowiada ustaleniom określonym w podsumowaniu dołączonym do przyjętego dokumentu, tj.:

- 1) dla PZPWP – przedmiotem monitoringu są stany i zmiany zagospodarowania przestrzennego oraz społeczno-gospodarcze, będące wynikiem realizacji poszczególnych celów polityki przestrzennej województwa i kraju, w tym w szczególności określone rodzajami wskaźników, które mają charakter ramowy – pożądaną i mogą być ograniczone w przypadku braku możliwości pozyskania danych. Wskaźniki realizacji celów wyszczególnione zostały w rozdziale 7.3 Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego i swoim zakresem odpowiadają poniższej tabeli. Monitoring prowadzony jest co najmniej raz w czasie kadencji sejmiku województwa;
- 2) dla RPT – monitoring obejmuje szereg wskaźników dotyczących intensywności oddziaływań charakterystycznych dla transportu w kilku odstępach czasowych: przed egzekucją planu oraz na poszczególnych etapach realizacji. W związku z podjęciem prac nad aktualizacją dokumentu, czyli rozpoczęciem kolejnego etapu realizacyjnego, stwierdzono, iż właściwym jest określenie zmian w środowisku w zakresie zaproponowanym w prognozie oddziaływania na środowisko. Wskazane tam wskaźniki korespondują z zawartością poniższej tabeli, której uzupełnieniem odnośnie presji i stanu realizacji są informacje w dalszej części rozdziału.

Tab. 56 Wskaźniki realizacji celów PZPWP i powiązanych z RPT w ramach monitoringu SOOŚ

Lp.	x Cele polityki przestrzennej xx Grupy wskaźników realizacji xxx Wskaźniki realizacji celów	I ocena dane dotyczą roku 2017, chyba że zaznaczono inaczej	II ocena dane dotyczą roku 2021, chyba że zaznaczono inaczej
1	2	3	4
1.	Cel 1 – Zwiększenie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji publicznych ponadlokalnych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania		
1.1.	Stosunki demograficzne w miejskich obszarach funkcjonalnych		

1.1.1. Zaludnienie ogółem obszarów				
	<i>miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) m. Białystok, pow. białostocki i pow. sokólski)</i>	512 478 osób	512 090 osób	
	<i>miejski obszar funkcjonalny miasta Łomży (MOFML) m. Łomża, gm. Łomża, gm. Piątnica, m. i gm. Nowogród</i>	88 781 osób	86 825 osób	
	<i>miejski obszar funkcjonalny miasta Suwałk (MOFMS) m. Suwałki i gm. Suwałki</i>	77 175 osób	77 160 osób	
	<i>obszary ośrodków lokalnych (OOL) (Augustów, Bielsk Podlaski, Grajewo, Hajnówka, Kolno Mońki, Siemiatycze, Sejny, Wysokie Mazowieckie, Zambrów)</i>	170 888 osób	162 877 osób	
1.1.2. Struktura mieszkańców obszarów wg grup wiekowych				
<i>MOFOWB</i>	wiek przedprodukcyjny	17,4%	wiek przedprodukcyjny 18,2%	
	wiek produkcyjny	62,2%	wiek produkcyjny 60,0%	
	wiek poprodukcyjny	20,4%	wiek poprodukcyjny 21,8%	
	<i>MOFML</i>	wiek przedprodukcyjny	17,9%	wiek przedprodukcyjny 18,4%
		wiek produkcyjny	63,3%	wiek produkcyjny 60,3%
		wiek poprodukcyjny	18,8%	wiek poprodukcyjny 21,3%
	<i>MOFMS</i>	wiek przedprodukcyjny	18,6%	wiek przedprodukcyjny 19,3%
		wiek produkcyjny	63,8%	wiek produkcyjny 60,9%
		wiek poprodukcyjny	17,6%	wiek poprodukcyjny 19,8%
<i>OOL</i>	wiek przedprodukcyjny	16,5%	wiek przedprodukcyjny 17,1%	
	wiek produkcyjny	63,0%	wiek produkcyjny 59,3%	
	wiek poprodukcyjny	20,5%	wiek poprodukcyjny 23,6%	

1.1.3.	Współczynnik obciążenia demograficznego (na 100 osób)		
	<i>MOFOWB</i>	60,7	66,7
	<i>MOFML</i>	57,9	65,9
	<i>MOFMS</i>	56,6	64,3
	<i>OOL</i>	58,8	68,6
1.1.4.	Saldo migracji w obszarach		
	<i>MOFOWB</i>	564 os.	973 os.
	<i>MOFML</i>	- 1 os.	-754 os.
	<i>MOFMS</i>	4 os.	41 os.
	<i>OOL</i>	- 874 os.	-3470 os.
1.2.	Infrastruktura społeczna miejskich obszarów funkcjonalnych		
1.2.1.	Liczba studentów szkół wyższych, w tym szkół publicznych, i jej zmiana		
	<i>MOFOWB</i>	129 057 os.	24 556 os.
	<i>MOFML</i>	13 241 os.	2 957 os.
	<i>MOFMS</i>	11 537 os.	1 252 os.
	<i>OOL</i>	1374 os.	91 os.
1.2.2.	Liczba szkół wyższych		
	<i>MOFOWB</i>	110 szt.	8 szt.
	<i>MOFML</i>	14 szt.	4 szt.
	<i>MOFMS</i>	11 szt.	1 szt.
	<i>OOL</i>	11 szt.	1 szt.
1.2.3.	Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych, w tym zawodowych, i jej zmiana		
	<i>MOFOWB</i>	117 480 os.	22 947 os.
	<i>MOFML</i>	15 323 os.	5 857 os.
	<i>MOFMS</i>	14 612 os.	5 305 os.
	<i>OOL</i>	112 170 os.	*10 556 os.
1.2.4.	Liczba łóżek w szpitalach województwa i obszarów		
	<i>MOFOWB</i>	12 850 os.	2 897 os.
	<i>MOFML</i>	1607 os.	447 os.
	<i>MOFMS</i>	1499 os.	472 os.
	<i>OOL</i>	12 069 os.	1 746 os.
1.2.5.	Liczba miejsc w obiektach pomocy społecznej w obszarach		
	<i>MOFOWB</i>	1 852 szt.	2 012 szt.
	<i>MOFML</i>	183 szt.	203 szt.
	<i>MOFMS</i>	368 szt.	218 szt.
	<i>OOL</i>	898 szt.	*394 szt.
1.2.6.	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów kultury, sportu i rekreacji oraz zmiana pojemności w obszarach i ich gminach		
	<i>MOFOWB</i>	54 szt.	b.d.

	<i>MOFME</i>	9 szt.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	2 szt.	b.d.
	<i>OOL</i>	101 szt.	b.d.
1.2.7.	Nakłady na środki trwałe przeznaczone na modernizację i rozwój infrastruktury: edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, sportu i rekreacji na 1 000 mieszkańców gmin	/	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFME</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	189,04	b.d.
	<i>OOL</i>	b.d.	b.d.
1.2.8.	Wskaźnik samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych jedno- i wieloosobowych w obszarach i ich gminach	/	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFME</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	b.d.	b.d.
	<i>OOL</i>	b.d.	b.d.
1.2.9.	Wskaźnik ilości mieszkań na 1 000 mieszkańców w obszarach	/	
	<i>MOFOWB</i>	¹ 405 szt./1 000 M	409 szt./1 000 M
	<i>MOFME</i>	¹ 347 szt./1 000 M	341 szt./1 000 M
	<i>MOFMS</i>	¹ 365 szt./1 000 M	375 szt./1 000 M
	<i>OOL</i>	¹ 369 szt./1 000 M	395 szt./1 000 M
1.2.10.	Średnia powierzchnia mieszkań realizowanych w obszarach	/	
	<i>MOFOWB</i>	¹ 70,5 m ² pu	80,8 m ² pu
	<i>MOFME</i>	¹ 75,9 m ² pu	88,0 m ² pu
	<i>MOFMS</i>	¹ 68,6 m ² pu	95,3 m ² pu
	<i>OOL</i>	¹ 71,1 m ² pu	95,1 m ² pu
1.2.11.	Liczba nowych mieszkań zrealizowanych w obszarach	/	
	<i>MOFOWB</i>	¹ 2 781 szt.	5 013 szt.
	<i>MOFME</i>	¹ 431 szt.	717 szt.
	<i>MOFMS</i>	¹ 435 szt.	550 szt.
	<i>OOL</i>	¹ 390 szt.	678 szt.
1.2.12.	Powierzchnia lub orientacyjna pojemność wyznaczonych w planach miejscowych terenów budowlanych mieszkaniowych w obszarach	/	
	<i>MOFOWB</i>	¹ 7 057 ha	7 922 ha
	<i>MOFME</i>	¹ 528 ha	517 ha
	<i>MOFMS</i>	1 691 ha (¹ 1 23ha)	1 549 ha
	<i>OOL</i>	¹ 2 866 ha	2 885 ha
1.3.	Infrastruktura gospodarcza miejskich obszarów funkcjonalnych		
1.3.1.	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON i na 1 000 mieszkańców (M) i sumaryczna w obszarach	*Dane za rok 2022	

	<i>MOFOWB</i>	52 336 szt.	102szt./ 1000	55 567 szt.*	130 szt/ 1000
	<i>MOFML</i>	8 139 szt.	91szt./ 1000	9 112 szt.*	106 szt/ 1000
	<i>MOFMS</i>	7 626 szt.	99 szt./ 1000	8 388 szt.*	109s zt/ 1000
	<i>OOL</i>	15 256 szt.	89 szt./ 1000	16 632 szt.*	102 szt/ 1000
1.3.2.	Liczba zatrudnionych w działach gospodarki, w tym ew. wdziałalności B+R w obszarach	rolnictwo, leśnictwo itd. 127 010 (30,11%)		68 886 (17,47%)	
		przemysł i budownictwo 87 383 (20,71%)		101 117 (25,65%)	
		usługi 207 446 (49,18%)		224 213 (56,88%)	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.		b.d.	
	<i>MOFML</i>	b.d.		b.d.	
	<i>MOFMS</i>	b.d.		b.d.	
	<i>OOL</i>	b.d.		b.d.	
1.3.3.	Nakłady na środki trwałe w przedsiębiorstwach, w tym ew. nadziałalność B+R w obszarach	/			
	<i>MOFOWB</i>	b.d.		b.d.	
	<i>MOFML</i>	b.d.		b.d.	
	<i>MOFMS</i>	b.d.		b.d.	
	<i>OOL</i>	b.d.		b.d.	
1.3.4.	Powierzchnia zrealizowanych obiektów produkcyjno-usługowych i ew. ilość utworzonych nowych miejsc pracy w obszarach i ich gminach	ilość utworzonych nowych miejsc pracy 15 300 (podlaskie)		ilość utworzonych nowych miejsc pracy 11 500 (podlaskie)	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.			
	<i>MOFML</i>	b.d.			
	<i>MOFMS</i>	b.d.			
	<i>OOL</i>	b.d.			
1.3.5.	Powierzchnia terenów budowlanych produkcyjno-usługowych wyznaczonych w planach miejscowych do zainwestowania, w tym uzbrojonych w obszarach i ich gminach	/			
	<i>MOFOWB</i>	6 428 ha		7352 ha	

	MOFME	366 ha	423 ha
	MOFMS	1 174 ha (³ 1 982 ha)	2014 ha
	OOL	2 299 ha	2512 ha
1.3.6.	Liczba skategoryzowanych całorocznych obiektów hotelarskich (hotele, motele, pensjonaty) i ilość miejsc noclegowych całorocznych	/	
	MOFOWB	22 szt./b.d.	24 szt./1 937 m.n.
	MOFME	5 szt./ b.d.	4 szt./289 m.n.
	MOFMS	8 szt./ b.d.	8 szt./579 m.n.
	OOL	10 szt./ b.d.	13 szt./713 m.n.
1.3.7.	Liczba noclegów udzielonych turystom krajowym i zagranicznym w obszarach i ich gminach	/	
	MOFOWB	474 992	378 226
	MOFME	b.d.	b.d.
	MOFMS	b.d.	b.d.
	OOL	b.d.	b.d.
1.4.	Infrastruktura transportowa miejskich obszarów funkcjonalnych		
1.4.1.	Odsetek zmodernizowanych lub wybudowanych dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych w obszarach wg klas funkcjonalnychS, GP, G i Z, w tym ilości ciągów obwodnicowych – <i>tendencja rosnąca, rozpoczęte inwestycje</i>	14,2 km	22,7km
	MOFOWB	7,83 %	20,48%
	MOFME	0 %	4,8%
	MOFMS	4,77 %	4,8%
	OOL	b.d.	b.d.
1.4.2.	Liczba linii kolejowych zmodernizowanych lub z/i reaktywowanym ruchem pasażerskim, w tym magistralnych	/	
	MOFOWB	b.d.	b.d.
	MOFME	b.d.	b.d.
	MOFMS	b.d.	b.d.
	OOL	b.d.	3
1.4.3.	Liczba zmodernizowanych stacji kolejowych	4 szt.	28szt.
	MOFOWB	1	1
	MOFME	0	0
	MOFMS	0	0
	OOL	3	27
1.4.4.	Liczba nowych terminali intermodalnych	0 szt.	2szt.
	MOFOWB	0	0
	MOFME	0	0
	MOFMS	0	0
	OOL	0	2
1.4.5.	Liczba nowych zintegrowanych węzłów przesiadkowych	0 szt.	2szt.

	<i>MOFOWB</i>	0	1
	<i>MOFML</i>	0	1
	<i>MOFMS</i>	0	0
	<i>OOL</i>	0	0
1.4.6.	Liczba dobowa połączeń autobusowych pomiędzy miastami „rdzeniami” a gminami obszarów	/	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFML</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	b.d.	b.d.
	<i>OOL</i>	-	b.d.
1.4.7.	Liczba dobowa połączeń kolejowych pomiędzy miastami „rdzeniowymi” a gminami stref zewnętrznych obszarów	/	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFML</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	b.d.	b.d.
	<i>OOL</i>	b.d.	b.d.
1.4.8.	Liczba roczna pasażerów przewiezionych koleją w obszarach funkcjonalnych, w tym ew. na poszczególnych kierunkach	/	
	<i>MOFOWB</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFML</i>	b.d.	b.d.
	<i>MOFMS</i>	b.d.	b.d.
	<i>OOL</i>	b.d.	b.d.
1.5.	Infrastruktura techniczna miejskich obszarów funkcjonalnych		
1.5.1.	Nakłady gmin na środki trwale przeznaczone na modernizację i rozwój infrastruktury komunalnej	/	
	<i>MOFOWB</i>	129 782 348,88 zł	28 926 655,56 zł
	<i>MOFML</i>	17 223 248,33 zł	3 101 161,57 zł
	<i>MOFMS</i>	22 510 360,18 zł	4 718 232,42 zł
	<i>OOL</i>	42 545 833,83 zł	26 393 005,08 zł
1.5.2.	Odsetki ludności korzystającej z kanalizacji sanitarnej i wodociągów w obszarach i ich gminach	/	
	<i>MOFOWB</i>	kan. sanit. – 178,5 % wodociąg – 192,6%	kan. sanit – 87,6 % wodociąg – 95,5 %
	<i>MOFML</i>	kan. sanit. – 174,8 % wodociąg – 196,0 %	kan. sanit. – 82,6% wodociąg – 96,0%
	<i>MOFMS</i>	kan. sanit. – 188,8 % wodociąg – 195,3 %	kan. sanit – 89,3 % wodociąg – 95,6 %
	<i>OOL</i>	kan. sanit. – 186,8 %	kan. san. – 88,0 %

		wodociąg – '96,4 %	wodociąg – 96,4 %
1.5.3.	Ludność korzystająca z gazu ziemnego – jw.		
	<i>MOFOWB</i>	88 622/23 180	94 812
	<i>MOFME</i>	4 864/4 803	5 494
	<i>MOFMS</i>	b.d. /852	4 811
	<i>OOL</i>	3 666/3 395	4 961
1.5.4.	Długość nowych sieci kanalizacyjnych – jw.		
	<i>MOFOWB</i>	93,5 km	13,0 km
	<i>MOFME</i>	11,9 km	4,2 km
	<i>MOFMS</i>	8,8 km	0,1 km
	<i>OOL</i>	23,2 km	10,4 km
1.5.5.	Miejscowości w gminach podmiejskich obszarów powiązanych z sieciami wodno-kanalizacyjnymi Białegostoku, Łomży i Suwałk		
	<i>MOFOWB</i>	Wasilków, Nowodworce, Sochonie, Woroszyły, Wólka Przedmieście, Wólka Poduchowna, Jurowce, Osowicze Sielachowskie, Studzianki, Dąbrówki, Stanisławowo, Kuriany, Klepacze, Turczyn, Krupniki, Oliszki, Fasty, Kolonja Fasty	Wasilków, Dąbrówki, Jurowce, Nowodworce, Sielachowskie, Osowicze, Sochonie, Studzianki, Woroszyły, Wólka- Przedmieście, Wólka Poduchowna, Klepacze, Krupniki, Porosły, Fasty, Nowe Aleksandrowo, Dobrzyniewo Fabryczne, Dobrzyniewo Duże, Dobrzyniewo Kościelne, Ogrodniki, Gniła, Pogorzałki, Solniczki, Stanisławowo, Niewodnica Nargilewska, Kleosin, Kolonja Olmonty, Zaścianki, Supraśl, Ogrodniczki, Karakule, Ciasne, Zaścianki Kolonja, Grabówka, Kolonja Grabówka,

			Sobolewo, Kolonia Sobolewo, Sowlany, Henrykowo
	<i>MOFME (miejscowości podświetlone na kolorem żółtym i przekreślone zostały błędnie wpisane w poprzedniej ocenie)</i>	<p>Piątnica Poduchowna, Drozdowo, Kalinowo, Niewodowo, Marianowo ~~Rakowo~~ ~~Czachy, Rakowo~~ ~~Boginie,~~ ~~Krzewo, Krzewo~~ ~~Nowe, Kosaki,~~ Piątnica Włosciańska, ~~Truszki Zelechy,~~ ~~Dobrzyjałowo,~~ ~~Czarnocin, Peza,~~ ~~Stary Drożęcín,~~ ~~Nagórki,~~ Drożęcín Lubiejewo, ~~Stary~~ ~~Cydzyn, Nowy~~ ~~Cydzyn,~~ ~~Murawy,~~ ~~Kisielnica, Górki~~ ~~Sypniewo, Górki~~ ~~Szewkowo,~~ ~~Kobylin, Budy~~ ~~Mikołajka,~~ ~~Motyka,~~ ~~Kownaty, Guty,~~ ~~Choszczewo,~~ ~~Wyludzin,~~ ~~Kalęczyn,~~ ~~Olszyny Kolonia,~~ ~~Olszyny,~~ ~~Taraskowo,~~ ~~Jezioroko,~~ ~~Rządkowo,~~ ~~Poniat,~~ ~~Elżbiecin,~~ ~~Zabawka,~~ ~~Wyrzyki,~~ ~~Wiktorzyn,~~ ~~Kalinowo~~ ~~Kolonia oraz~~ ~~Budy Czarnockie~~</p> <p>Konarzyce, Kupiski Stare, Kupiski Nowe, Bożenica</p>	<p>Piątnica Włosciańska, Piątnica Poduchowna, Czarnocin, Drożęcín – Lubiejewo, Marianowo, Kalinowo, Drozdowo, Niewodowo, Konarzyce, Kupiski Stare, Kupiski Nowe, Bożenica</p>

		² 18 Krzywe, Mała Huta, Leszczewek, Stary Folwark, Leszczewo, Cimochowizna, Tartak, Piertanie, Burdeniszki, Czerwony Folwark, Wigry, Gawrych Ruda, Płociczno-Tartak Sobolewo, Dubowo Drugie (częściowo), Zielone Kamedulskie (częściowo)	Krzywe, Mała Huta, Leszczewek, Stary Folwark, Leszczewo, Cimochowizna, Tartak, Piertanie, Burdeniszki, Czerwony Folwark, Wigry, Gawrych Ruda, Płociczno-Tartak Sobolewo, Dubowo Drugie (częściowo), Zielone Kamedulskie (częściowo)
	<i>MOFMS</i>		
2.	Cel 2-Wzmocnienie spójności województwa w procesie równoważonego terytorialnego rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego		
	<i>Obszary pozostałych gmin wiejskich, miejsko-wiejskich oraz małych miast gminnych innych niż wymienione w części I tabeli.</i>		
2.1.	Struktura demograficzna obszarów wiejskich		
2.1.1.	Stan zaludnienia, w tym gminy z największymi zmianami		
	<i>Województwo podlaskie – obszary wiejskie</i>	335 226	451 153
	<i>Gminy z największymi zmianami – wzrost liczby ludności (lata 2014 – 2017)</i>		
	<i>Wysokie Mazowieckie</i>	0,95%	
	<i>Bakalarzewo</i>	0,68%	
	<i>Jeleniewo</i>	0,38%	
	<i>Wasilków</i>		35,9%
	<i>Supraśl</i>		21,8%
	<i>Choroszcz</i>		19,7%
	<i>Gminy z największymi zmianami – spadek liczby ludności (lata 2014 – 2017)</i>		
	<i>Czyże</i>	- 6,78%	
	<i>Milejczyce</i>	- 6,17%	
	<i>Nurzec Stacja</i>	- 5,84%	
	<i>Krynki</i>		-15,8%
	<i>Nowy Dwór</i>		-14,9%
	<i>Lipsk</i>		-13,7%
2.1.2.	Struktura ludności wg grup wiekowych		
	<i>wiek przedprodukcyjny</i>	17,33%	19,0%
	<i>wiek produkcyjny</i>	61,15%	58,5%
	<i>wiek poprodukcyjny</i>	21,52%	22,5%
2.1.3.	Saldo migracji, w tym gminy o największej migracji		

	<i>Województwo podlaskie – obszary wiejskie</i>	- 1 402	669
	<i>Gminy o największej migracji - dodatniej</i>		
	<i>Białowieża</i>	83	
	<i>Hajnówka</i>	37	
	<i>Narew</i>	21	
	<i>Wasilków</i>		1901
	<i>Supraśl</i>		1255
	<i>Choroszcz</i>		1241
	<i>Gminy o największej migracji - ujemnej</i>		
	<i>Kolno</i>	- 70	
	<i>Rajgród</i>	- 62	
	<i>Brańsk</i>	- 61	
	<i>Sokółka</i>		-415
	<i>Dąbrowa Białostocka</i>		-324
	<i>Lapy</i>		-292
2.1.4.	Współczynnik obciążenia demograficznego	b.d.	70,7
2.2.	Infrastruktura społeczna obszarów wiejskich		
2.2.1.	Liczba szkół ponadgimnazjalnych ogółem, oraz liczba uczniów	¹ 109 szkół, ¹ 10 134 uczniów	*34 szkoły *4 055 uczniów
2.2.2.	Liczba szpitali, w tym zmodernizowanych, i ilość łóżek	b.d.	b.d.
2.2.3.	Liczba obiektów pomocy społecznej	957 szt.	*33 szt.
2.2.4.	Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	172 szt.	*125 szt.
2.2.5.	Nakłady na środki trwałe przeznaczone na modernizację i rozwój infrastruktury: edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, sportu i rekreacji	b.d.	b.d.
2.2.6.	Wskaźnik samodzielności zamieszkiwania w gospodarstwach domowych jedno- i wieloosobowych	b.d.	
2.2.7.	Wskaźnik ilości mieszkań na 1 000 mieszkańców	¹ 340 szt./1 000M	361 szt./1 000 M
2.2.8.	Średnia powierzchnia mieszkań	¹ 91,8 m ² pu.	139,3 m ² pu
2.2.9.	Liczba wybudowanych mieszkań	¹ 625 szt.	2 283 szt.
2.2.10.	Wskaźnik liczby mieszkań wybudowanych na 1 000 mieszkańców	¹ 1,9 szt. na 1 000 M	5,1 szt. na 1 000 M
2.2.11.	Powierzchnia terenów budowlanych mieszkaniowych z usługami wyznaczonych w planach miejscowych obszarów wiejskich	/	
	<i>Obszary wiejskie – tereny budowlane mieszkaniowe</i>	18 539 ha	19 203 ha
	<i>Obszary wiejskie – tereny budowlane usługowe</i>	4 651 ha	5 644 ha
2.3.	Infrastruktura gospodarcza nierolnicza i rynek pracy obszarów wiejskich		
2.3.1.	Liczba podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, w tym na 1 000 mieszkańców	17 845 szt.	53 szt. na 1 000 M
2.3.2.	Liczba zatrudnionych w pozarolniczych działach gospodarki.	b.d.	

2.3.3.	Powierzchnia zrealizowanych obiektów produkcyjno-usługowych i ew. ilość utworzonych miejsc pracy	b.d.	
2.3.4.	Powierzchnia orientacyjna wyznaczonych w planach miejscowych terenów budowlanych produkcyjno-usługowych do zainwestowania, w tym w gminach z największą ilością	/	
	<i>obszary wiejskie</i>	9 539 ha	10 360 ha
	<i>gminy z największą ilością:</i>		
	<i>Siemiatycze</i>	1 953 ha	1 972 ha
	<i>Drohiczyn</i>	1 393 ha	1 414 ha
	<i>Czyże</i>	1 074 ha	1 107 ha
2.3.5.	Liczba skategoryzowanych obiektów hotelowych, w tym nowych i/lub zmodernizowanych oraz zmiana ilości miejsc noclegowych całorocznych, w tym w gminach z największą ilością	b.d.	b. d.
2.3.6.	Liczba noclegów udzielonych turystom krajowym i zagranicznym	b.d.	b. d.
2.3.7.	Powierzchnia orientacyjna terenów turystyczno-rekreacyjnych, w tym letniskowych, wyznaczonych w planach miejscowych zagospodarowania, w tym ilość zabudowanych	b.d.	b. d.
2.4.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna i produkcja rolna obszarów wiejskich województwa		
2.4.1.	Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego	15,74 ha	⁹ 16,73 ha
2.4.2.	Struktura użytków rolnych	/	
	<i>ogółem, w tym:</i>	¹ 1 094 009 ha	⁹ 1 101 404 ha
	- użytki rolne w dobrej kulturze	¹ 1 087 216 ha (99,38 %)	⁹ 1 089 464 ha (98,92%)
	- pozostałe	6 793 ha (0,62 %)	⁹ 11 940 ha (1,08%)
2.4.3.	Struktura produkcji rolniczej-roślinnej i zwierzęcej na obszarach rolniczych województwa	/	
	<i>produkcja roślinna w strukturze ogólnej produkcji towarowej</i>	¹ 7,8 %	⁹ 10,4%
	<i>plony ogółem</i>	¹ 12 345 709 dt	⁹ 16 047 440 dt
	<i>w tym:</i>		
	- mieszanki zbożowe	¹ 29,1 dt z 1 ha	⁹ 32,1 dt z 1 ha
	- pszenica	¹ 34,4 dt z 1 ha	⁹ 44,0 dt z 1 ha
	- żyto	¹ 25,4 dt z 1 ha	⁹ 32,2 dt z 1 ha
	- ziemniaki	¹ 260 dt z 1 ha	⁹ 291,6 dt z 1 ha
	<i>produkcja zwierzęca w strukturze ogólnej produkcji towarowej</i>	¹ 92,2 %	⁹ 89,6%
	<i>w tym:</i>		
	- bydło	¹ 88 szt./100 ha	⁹ 81,2 szt./100 ha
	- trzoda chlewna	¹ 27,3 szt./100 ha	⁹ 28,8 szt./100 ha
2.4.4.	Powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji na celenie rolnicze wg klas bonitacyjnych	/	

	<i>ogółem, w tym</i>	³ 101 ha	117 ha
	- klasa I-II	³ 0 ha	0 ha
	- klasa III	³ 15 ha	20 ha
	- klasa IV	³ 29 ha	88 ha
	- klasa V-VI	³ 4 ha	9 ha
	- inne	³ 53 ha	0 ha
2.4.5.	Powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych i % realizacji potrzeb	/	
	<i>powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych</i>	350 500 ha	⁹ 382 400 ha
	<i>użytki rolne wymagające melioracji</i>	58,1%	⁹ 52,3 %
2.4.6.	Powierzchnia gruntów rolnych scalonych i wymienionych oraz %realizacji potrzeb, w tym w gminach z największymi potrzebami	b.d.	b.d.
2.4.7.	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji oraz zrekultywowanych i zagospodarowanych, w tym w gminach z największą ilością	/	
	powierzchnia <i>gruntów wymagających rekultywacji</i> ogółem największa ilość:	2 658 ha	2 712 ha
	- Suwałki (gm. wiejska), pow. suwalski	239,93 ha (9,02 %)	
	- Sokółka (obszar wiejski w gm. wiejsko-miejskiej), pow. sokólski	216,21 ha (8,13 %)	
	- Bielsk Podlaski (gm. wiejska), pow. bielski	152,72 ha (5,75 %)	
	- powiat suwalski		456 ha (16,81 %)
	- powiat sokólski		438 ha (16,15 %)
	- powiat bielski		314 ha (11,58%)
	- powiat białostocki		307 ha (11,32 %)
	powierzchnia <i>gruntów zrekultywowanych</i> ogółem największa ilość:	51 ha	115 ha
	- Suwałki (gm. miejska), pow. suwalski	19,45 ha (38,14 %)	
	- Suwałki (gm. wiejska), pow. suwalski	10,64 ha (20,86 %)	
	- Szumowo (gm. wiejska), pow. zambrowski	6,95 ha (13,63 %)	
	- powiat suwalski		36,76 ha (31,97 %)
	- powiat sokólski		17,47 ha (15,19 %)
	- powiat bielski		8,61 ha (7,49 %)
	powierzchnia <i>gruntów zagospodarowanych</i> ogółem	23 ha	36 ha

	największa ilość:		
	- Suwałki (gm. wiejska), pow. suwalski	10,64 ha (46,26 %)	
	- Zabłudów (obszar wiejski w gm. miejsko-wiejskiej), pow. białostocki	3,41 ha (14,83 %)	
	- Choroszcz (obszar wiejski w gm. miejsko-wiejskiej), pow. białostocki	3,04 ha (13,22%)	
	- powiat suwalski		12,96 ha (36,01 %)
	- powiat białostocki		10,19 ha (28,31 %)
	- powiat bielski		6,11 ha (16,98 %)
2.4.8.	Ilość gospodarstw wdrażających programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	b.d.	6 996 szt.
2.4.9.	Liczba gospodarstw ekologicznych wg liczby wniosków złożonych w Podlaskim OR ARiMR		
	<i>ogółem</i> największa ilość:	¹ 3 132 szt.	3 145 szt.
	- Suwałki (gm. miejska), pow. Suwalski	¹ 235 szt.	
	- Suwałki (gm. wiejska), pow. Suwalski	¹ 164 szt.	
	- Szypliszki, powiat suwalski	¹ 145 szt.	
	- Kolno (gm. wiejska), powiat kolneński	¹ 123 szt.	
	- powiat suwalski		1 186 szt.
	- powiat sokólski		463 szt.
	- powiat kolneński		376 szt.
	- powiat sejneński		296 szt.
2.4.10.	Liczba gospodarstw agroturystycznych	⁴ 793 szt.	663
2.4.11.	Liczba rolniczych grup producenckich wg liczby grup wpisanych do rejestru grup prowadzonych przez Dyrektora Podlaskiego ORARiMR	/	
	<i>ogółem</i> największa ilość:	⁵ 26 szt.	7 szt.

	- gmina Białystok, pow. białostocki	⁵ 12 szt.	
	- gmina Krypno, pow. moniecki	⁵ 4 szt.	
	- gmina Mońki, pow. moniecki	⁵ 2 szt.	
	- gmina Bielsk Podlaski, pow. bielski	⁵ 2 szt.	
	- gmina M. Białystok, pow. m. Białystok		3 szt.
	- gmina Suchowola, pow. sokólski		1 szt.
	- gmina Mońki, pow. moniecki		1 szt.
	- gmina Łomża, pow. łomżyński		1 szt.
	- gmina Jeleniewo, pow. suwalski		1 szt.
2.5.	Dostępność i infrastruktura transportowa obszarów wiejskich województwa		
2.5.1.	Obszary gmin o dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego w izochronie powyżej 90 min.	18 szt.: Giby, Mielnik, Nurzec-Stacja, Drohiczyn, Perlejewo, Turośl, Grabowo, Puńsk, Sejny, Krasnopol, Suwałki, Jeleniewo, Szypliszki, Rutka –Tartak, Wiżajny, Przerośl, Filipów, Bakalarzewo	
2.5.2.	Obszary gmin o dostępności transportowej do ośrodka wojewódzkiego lub subregionalnego w izochronie powyżej 60 min.	6 szt.: Nowy Dwór oraz w części: Goniądz, Dąbrowa Białostocka, Lipsk, Sidra, Kuźnica	
2.5.3.	% ludności obsługiwanej przez komunikację zbiorową	b.d.	
2.5.4.	Długość dróg powiatowych i gminnych i procentowy udział dróg o nawierzchni twardej (poza miastami powiatowymi)	23 649,53 km 45%	28 834,0km 48,77% w tym drogi powiatowe

			6753,3km (91,55%) drogi gminne 22080,7 km (45,66%)
2.5.5.	Liczba dobowa połączeń komunikacją zbiorową ośrodków gminnych z ośrodkami powiatowymi, subregionalnymi i wojewódzkim	b.d.	b.d.
2.6.	Infrastruktura techniczna obszarów wiejskich		
2.6.1.	Nakłady gmin obszarów wiejskich na modernizację infrastruktury komunalnej	16 427,9 mln zł	54 250,1 mln zł.
2.6.2.	% ludności korzystającej ze scentralizowanych sieci:	b.d.	
	<i>kanalizacyjnych</i>	23,1%	24,1%
	<i>wodociągowych</i>	82,9%	82,1%
2.6.3.	Ludność korzystająca z gazu ziemnego	483 użytkowników/ 629 szt. przyłączy	39973 przyłącza, w tym 1941 szt. zasilanych ze stacji LNG
2.6.4.	Zmodernizowana sieć elektroenergetyczna NN i SN	b.d.	b.d.
2.6.5.	Długości sieci gazowych, elektroenergetycznych NN i SN, kanalizacji sanitarnej, deszczowej i wodociągowej (km)	/	
	<i>sieci gazowe w/c / ś/c / n/c</i>	176/ok. 1002/302	198/1748,7/441,3
	<i>sieci elektroenergetyczne NN / WN / SN</i>	b.d./1200/15043	309/ ok. 1230/15588
	<i>zmiana długości sieci kanalizacji sanitarnej</i>	22,2	33,3 km
	<i>zmiana długości sieci kanalizacji deszczowej</i>	b.d.	256,1 km
	<i>zmiana długości sieci wodociągowej</i>	- 2,3	81,6 km
2.6.6.	Moc zainstalowanych odnawialnych źródeł energii wg rodzajów		
	<i>energia wiatrowa</i>	198 MW	439 GWh
	<i>energia słoneczna</i>	14 MW	179 GWh
	<i>energia z biogazu</i>	17,5 MW	57 GWh

	<i>energia wodna</i>	1 MW	3 GWh
3.	Cel 3 – Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa, poprzez rozwój infrastruktury transportowej, ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych, oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej		
3.1.	Infrastruktura transportowa województwa (<i>tendencja rosnąca</i>)		
3.1.1.	Długość dróg, w tym % zmodernizowanych: 1) krajowych, w tym ekspresowych, 2) wojewódzkich, 3) powiatowych	⁶ 993,1km /3,42% ⁶ 1 242,9km/8,11% ⁶ 7 805,5km/8,5%	1187,40km (w tym ekspresowe 162,9km)/9,8% 1389,5km/9,69% 6753,3km/
3.1.2.	Ilość i długość wybudowanych obwodnic jednostek osadniczych wciągach dróg krajowych i wojewódzkich (<i>tendencja rosnąca</i>), <i>rozpoczęte nowe inwestycje</i>	⁶ 9 szt. ⁶ 28 km	5 szt. 37,17 km
3.1.3.	Długość i % zmodernizowanych lub reaktywowanych linii kolejowych, w tym: 1. linii magistralnych – 132.874 km 2. linii pierwszorzędnych 483.111 km (w tym 20.669 km linii szerokotorowych) 3. linii drugorzędnych 60.060 km (w tym 21.361 km linii szerokotorowych) 4. linii znaczenia miejscowego 36.810 km (w tym 1.12 linii szerokotorowych)	Długość linii kolejowych Łącznie 712,855 km (820,491 km torów) eksploatowanych 653,64 km zmodernizowano 138km/ 19,36%	Długość linii kolejowych Łącznie 759 km (820,491 km torów) dł. linii normalnotorowych 716,52km szerokotorowych 41,9 km eksploatowanych 653,64 km zmodernizowano 87km/ 13,31%
3.1.4.	Liczba zmodernizowanych stacji, dworców i przystankówkolejowych i ew. % ogółu	4 szt. 13%	29szt.
3.1.5.	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych przejść granicznychdrogowych i kolejowych	5 szt.	0
3.1.6.	Wielkość rocznego ruchu transgranicznego na przejściachgranicznych, w tym:	/	
	a) drogowego towarowego i osobowego	757 682 szt. pojazdów	942416 szt. pociągów
	b) kolejowego towarowego i pasażerskiego	5 907 szt. pociągów	15893 szt. pociągów
3.1.7.	Liczba zmodernizowanych lub nowych lotnisk, w tym komunikacyjnych oraz roczna liczba pasażerów/operacji lotniczych	0 szt.	2szt.
3.1.8.	Długość istniejących, w tym wybudowanych dróg rowerowych	1 731,7 km	1776,0 km w tym: 630 km w ciągu dróg publicznych w tym 161,5km przy drogach wojewódzkich (ponad trzykrotny wzrost do roku 2011)

			592km w woj. podlaskim stanowi Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo 126km szlak R-11 EURO Velo https://roweronline.pl/trasy-rowerowe/trasy-w-polsce/podlaskie.html		
3.2.	Infrastruktura telekomunikacyjna i teleinformatyczna				
3.2.1.	Liczba abonentów telefonii stacjonarnej i komórkowej	b.d.	170 122		
3.2.2.	Długość zrealizowanej Regionalnej Sieci Szerokopasmowej, w tym szkieletowej / ilość węzłów dostępowych	1852 km	181 szt.	2500 km	181 szt.
4.	Cel 4 – Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska województwa, w tym sieci ekologicznej, dziedzictwa kulturowego i walorów krajobrazowych oraz regionalne użytkowanie ich zasobów				
4.1.	Środowisko przyrodnicze województwa				
	Powierzchnia i ilość obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, w tym:				
	a) ogółem i udział w powierzchni województwa	ok. 847 855 ha, 42%	875 883 ha, 31,6 %		
	b) parków narodowych	92 180 ha/4 szt.	92 181 ha/4 szt.		
	c) rezerwatów	23 675 ha/93 szt.	23 703 ha/93 szt.		
4.1.1.	d) parków krajobrazowych	86 566 ha/3 szt.	86 566 ha/3 szt.		
	e) obszarów sieci Natura 2000	ok. 635 890 ha/36 szt.	ok. 635 891 ha/36 szt.		
	f) obszarów chronionego krajobrazu	457 304 ha/13 szt.	456 788 ha/13 szt.		
	g) użytków ekologicznych	2 185 ha/277 szt.	2 142/254 szt.		
	h) korytarzy ekologicznych (wyznaczenie sieci korytarzy w PZPW nie jest jednoznaczne z nadaniem im obszarom ochrony prawnej)	0 szt., 0 ha	0 szt., 0 ha		
4.1.2.	Ilość i powierzchnia planów ochrony:				
	a) parków narodowych i rezerwatów	PN: 1 szt., 10 520 ha	R: 52 szt., 7 457 ha	PN: 1 szt., 10 517,3 ha	R: 51 szt., 7 794,5 ha
	b) parków krajobrazowych	3 szt., 86 566 ha	3 szt. 86 566,0 ha		
	c) parków narodowych lub krajobrazowych z uwzględnioną ochroną położonych w nich obszarów Natury 2000	1 szt./1 szt., 10 520 ha /7354ha	1 szt./3szt. 10 518 ha/86 566		
4.1.3.	Liczba i powierzchnia obszarów sieci Natura 2000 objętych planami zadań ochronnych (w tym łącznie powierzchnia obszarówpokrywających się)	24 szt. 715 823 ha	21 szt./644 967 ha		
4.1.4.	Powierzchnia terenów zieleni w miastach oraz ich ochrona, w tym:				
	a) parków i zieleńców, w tym nowych,	¹ 1 196 ha	1 178 ha		
	b) zieleni pozostałej,	¹ 2 460 ha	1 379 ha		

	c) sieci ekologicznej objętej planami miejscowymi w miastach	b.d.	b.d.
4.2.	Środowisko województwa		
4.2.1.	Ocena jakości wód powierzchniowych (w latach 2010-2015, w roku 2018):		
	a) stanu ekologicznego – oceniono 125 JCWP, 96 JCWP , w tym oceniono w stanie:	34% JCWP w woj.	26% JCWP w woj.
	- bardzo dobrym	4 JCWP	b.d.
	- dobrym, co najmniej dobrym	25 JCWP	14 JCWP
	- umiarkowanym	60 JCWP	65 JCWP
	- poniżej umiarkowanego		19 JCWP
	- słabym	25 JCWP	b.d.
	- złym	9 JCWP	b.d.
	b) stanu chemicznego – oceniono 101 JCWP, w roku 2018 , w tym oceniono w stanie:	25% JCWP w woj.	39% JCWP w woj.
	- dobrym	43 JCWP	11 JCWP
	- złym, poniżej dobrego	58 JCWP	126 JCWP
	c) przydatności do bytowania ryb – nie oceniano,	-	nie oceniono
	d) przydatności do zaopatrzenia ludności w wodę do picia -	oceniono 1 JCWP, woda nie spełnia wymagań obszaru chronionego	nie oceniono
	e) spełnienia wymagań w obszarach chronionych wrażliwych na eutrofizację.	na 30 monitorowanych akwenów w 7 stwierdzono eutrofizację	nie oceniono
	<i>JCWP – jednolita część wód powierzchniowych</i>		
4.2.2.	Ocena jakości wód podziemnych pod względem chemicznym (w roku 2015) – oceny dokonano w 7 punktach pomiarowych (w trzech obszarach JCWPd) i stwierdzono: (nie prowadzono pomiarów w okresie objętym II okresową oceną PZPWP)		
	- dobry stan chemiczny w 7 punktach pomiarowych	w 6 pkt. pomiar.	
	- słaby stan w 1 punkcie pomiarowym	w 1 pkt. pomiar.	
	<i>JCWPd – jednolita część wód podziemnych</i>		
	Ilość głównych zbiorników wód podziemnych z ustanowionymi obszarami ochronnymi	projektowane dla 3 zbiorników, ale nie ustanowione	projektowane dla 3 zbiorników, ale nie ustanowione

4.2.3.	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, w tym w obszarach funkcjonalnych wiejskich		
	<i>sieć kanalizacyjna</i>	760 423 osób 64,1 %	762 147 osób 65,4 %
	<i>sieć kanalizacyjna w obszarach funkcjonalnych wiejskich</i>	101 958 osób 21,8 %	109 772 osób 24,1 %
	<i>sieć wodociągowa</i>	1 074 751 osób 90,6 %	1 061 275 osób 91,1 %
	<i>wodociąg w obszarach funkcjonalnych wiejskich</i>	378 683 osób 81,1 %	374 763 osób 82,1 %
4.2.4.	Ścieki komunalne oczyszczane oraz ludność korzystająca z oczyszczalni, w tym w obszarach miejskich i wiejskich		
	<i>ścieki komunalne oczyszczane</i>	27 555,5 dam ³	34 487 dam ³
	<i>ścieki komunalne oczyszczane w obszarach miejskich</i>	24 177,4 dam ³	30 097 dam ³
	<i>ścieki komunalne oczyszczane w obszarach wiejskich</i>	3378,2 dam ³	4 390 dam ³
	<i>procent ludności korzystającej z oczyszczalni</i>	¹ 64,1	69,8 %
	<i>procent ludności korzystającej z oczyszczalni w obszarach miejskich</i>	¹ 91,5	97,3 %
	<i>procent ludności korzystającej z oczyszczalni w obszarach wiejskich</i>	¹ 21,8	26,9 %
4.2.5.	Długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, ilość nowych przyłączy oraz zużycie wody na 1 mieszkańca województwa, w tym w obszarach funkcjonalnych miejskich		
	<i>długość sieci wodociągowej</i>	13 544,0 km	14 021,2 km
	<i>długość sieci wodociągowej w obszarach funkcjonalnych miejskich (km):</i>		
	<i>MOFOWB</i>	3 660,7	1 897,4
	<i>MOFML</i>	496,4	355,1
	<i>MOFMS</i>	380,9	403,3
	<i>OOL</i>	529,4	560,2
	<i>ilość nowych przyłączy wodociągowych</i>	945	3 304
	<i>ilość nowych przyłączy wodociągowych w obszarach funkcjonalnych miejskich (km):</i>		
	<i>MOFOWB</i>	650	1244
	<i>MOFML</i>	155	161
	<i>MOFMS</i>	88	169
	<i>OOL</i>	-749	261
	<i>długość sieci kanalizacyjnej</i>	3553,3 km	3 801,3 km
	<i>długość sieci kanalizacyjnej w obszarach funkcjonalnych miejskich (km):</i>		
	<i>MOFOWB</i>	1 485,7	1 257,7
	<i>MOFML</i>	172,8	163,6
	<i>MOFMS</i>	205,0	220,1
	<i>OOL</i>	543,1	586,5
	<i>ilość nowych przyłączy kanalizacyjnych</i>	935	406
	<i>ilość nowych przyłączy kanalizacyjnych w obszarach funkcjonalnych miejskich (km):</i>		
	<i>MOFOWB</i>	1 147	848
	<i>MOFML</i>	71	83

	<i>MOFMS</i>	57	167		
	<i>OOL</i>	-430	406		
4.2.6.	Powierzchnia i ilość zrealizowanych lub zmodernizowanych zbiorników retencyjnych	² 1 szt. ² 1,07 ha	5 szt. 58,9 ha		
4.2.7.	Powierzchnia gruntów leśnych i jej zmiany z podziałem wg własności, w tym grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia				
	<i>ogółem i porównanie względem poprzedniego okresu</i>	¹ 631 519 ha (+ 655 ha)	635 638ha (+805 ha)		
	<i>grunty leśne publiczne i porównanie wzgl. poprzedniego okresu</i>	¹ 428 075 ha (+ 311 ha)	428 985ha (+478 ha)		
	<i>grunty leśne prywatne i porównanie wzgl. poprzedniego okresu</i>	¹ 203 444 ha (+ 344 ha)	206 145ha (+327 ha)		
	<i>grunty przeznaczone do zalesienia i porówn. wzgl. poprz. okresu</i>	¹ 10 ha (- 7 ha)	32 ha (- 34 ha)		
4.2.8.	Powierzchnia gruntów zalesionych niestanowiących własności Skarbu Państwa	¹ 126 ha	436 ha		
4.2.9.	Liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza wg powiatów, zanieczyszczeń pyłowych (1) i gazowych (2) oraz redukcji wytworzonych zanieczyszczeń (r)	¹ (1) 55 szt.	¹ (r) 45 szt.	razem 73	38 szt.
		¹ (2) 69 szt.	¹ (r) 69 szt.	b.d.	12 szt.
	<i>Powiat augustowski</i>	¹ 3 szt.	b.d.		
	<i>Powiat białostocki</i>	¹ 9 szt.			
	<i>Powiat bielski</i>	¹ 6 szt.			
	<i>Powiat grajewski</i>	¹ 4 szt.			
	<i>Powiat hajnowski</i>	¹ 7 szt.			
	<i>Powiat kolneński</i>	¹ 2 szt.			
	<i>Powiat łomżyński</i>	¹ 2 szt.			
	<i>Powiat moniecki</i>	¹ 2 szt.			
	<i>Powiat sejneński</i>	¹ 3 szt.			
	<i>Powiat siemiatycki</i>	¹ 4 szt.			
	<i>Powiat sokólski</i>	¹ 4 szt.			
	<i>Powiat suwalski</i>	¹ 3 szt.			
	<i>Powiat wysokomazowiecki</i>	¹ 4 szt.			
	<i>Powiat zambrowski</i>	¹ 9 szt.			
	<i>Powiat m. Białystok</i>	¹ 6 szt.			
	<i>Powiat m. Łomża</i>	¹ 3 szt.			
	<i>Powiat m. Suwałki</i>	¹ 7 szt.			
4.2.10.	Emisja zanieczyszczeń powietrza oraz zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji w zakładach szczególnie uciążliwych, w tym % redukcji z podziałem na pyłowe i gazowe				
	<i>pyłowe: emisja i redukcja</i>	¹ 815 t/rok;	¹ 99,1%	491 t/rok;	99,1%

	gazowe: emisja i redukcja	¹ 2 208 086 t/rok	¹ 8,3%	2 196 541 t/rok	38,8%
4.2.11.	Ilość odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych oraz powierzchnia i ilość składowisk odpadów komunalnych, w tym wmiastach na prawach powiatu	/			
	<i>ilość odpadów komunalnych</i>	¹ 290 723,1 ton		350 725,93 ton	
	<i>ilość odpadów komunalnych miasto Białystok</i>	93 411,14 ton		109 001,94 ton	
	<i>ilość odpadów komunalnych miasto Łomża</i>	23 614,01 ton		21 469,87 ton	
	<i>ilość odpadów komunalnych miasto Suwałki</i>	19 754,04 ton		24 671,41 ton	
	<i>składowiska odpadów komunalnych</i>	¹ 14		13	
	<i>powierzchnia składowisk odpadów komunalnych</i>	¹ 73,3 ha		55,9 ha	
	<i>ilość nieczystości ciekłych</i>	378,66 dam ³		508,50 dam ³	
	<i>ilość nieczystości ciekłych miasto Białystok</i>	42,74 dam ³		23,71 dam ³	
	<i>ilość nieczystości ciekłych miasto Łomża</i>	4,6 dam ³		4,79 dam ³	
	<i>ilość nieczystości ciekłych miasto Suwałki</i>	5,61 dam ³		12,16 dam ³	
4.2.12.	Odpady komunalne, w tym zebrane, zdeponowane na składowiskach, unieszkodliwione biologicznie, unieszkodliwione w procesach biologiczno-mechanicznego przetwarzania, wysegregowane ze zmieszanych, wyselekcjonowane, w tym ew. % odzysku i zmiany	/			
	<i>zmieszane odpady komunalne</i>	1235 000 ton		350 725,93 ton	
	<i>zmieszane odpady komunalne zebrane selektywnie</i>	19 %		38,6 %	
	<i>zdeponowane na składowiskach</i>	39,1 %		18,8 %	
	<i>unieszkodliwione biologicznie</i>	5,6 %		12,4 %	
	<i>unieszkodliwione w procesach biologiczno-mechanicznego przetwarzania, wysegregowane ze zmieszanych</i>	b.d.		b.d.	
4.2.13.	Wielkość i miejsca przekroczeń długookresowych poziomów hałasu dla pory dnia i nocy w punktach pomiaru na drogach krajowych	Zabłudów, ul. Białostocka 57: L _{DWN} 4,2 dB; L _N 5,7 dB Zambrów, ul. Wojska Polskiego 27a: L _{DWN} 0,3 dB; L _N 0,0 dB		- Sztabin, ul. Augustowska 60: L _{DWN} 8,3 dB, L _N 10,5 dB (dla 2020 r.)	
4.2.14.	Wielkość przekroczeń krótkookresowych poziomów hałasu dla pory dnia w punktach jw.	Zabłudów, ul. Bielska 36: 8,8 dB Zabłudów, ul. Bielska 35: 7,7 dB Zabłudów, ul. A. Mickiewicza 20: 5,1 dB Zabłudów, ul. Białostocka 1: 3,9 dB Zambrów, ul. Łomżyńska 69: 3,8 dB		- Wizna, ul. Czarnieckiego 128: L _{AeqD} 0,2 dB - Sztabin, Augustowska 36 L _{AeqD} 4,8 dB - Sztabin, Augustowska 82 L _{AeqD} 6,6 dB - Sztabin, Augustowska 5 L _{AeqD} 4,7 dB - Sztabin, Brzostowski 1 L _{AeqD} 6,7 dB	

		Zambrów, ul. Mazowiecka 52: 1,1 dB	
4.2.15.	Wielkość przekroczeń krótkotrwałych poziomów hałasu dla porównania w punktach jw.	Zabłudów, ul. Bielska36: 7,1 dB Zabłudów, ul. Bielska35:9,3 dB Zabłudów, ul. A. Mickiewicza 20:3,5 dB Zabłudów, ul. Białostocka a 1: 8,8 dB Zambrów, ul. Białostocka 24:2,4 dB Zambrów, ul. Łomżyńska 69:5,7 dB Zambrów, ul. Mazowiecka 52:4,0 dB Zambrów, ul. Obrońców Zambrowa50: 2,4 dB, - Zambrów, ul. Obrońców Zambrowa50: 0,3 dB	- Sztabin, Augustowska 36 L _{AeqN} 11,5 dB - Sztabin, Augustowska 82 L _{AeqN} 9,7 dB - Sztabin, Augustowska 5 L _{AeqN} 11,4 dB - Sztabin, Brzostowskiego 1 L _{AeqN} 13,3 dB
4.2.16.	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wg źródeł finansowania oraz głównych kierunków inwestowania	/	
	<i>wg kierunków inwestowania:</i>		
	<i>gospodarka odpadami</i>	¹ 30 564,5 tys. zł	29 163,1 tys. zł
	<i>gospodarka ściekowa i ochrona wód</i>	¹ 51 269,2 tys. zł	142 748,7 tys. zł
	<i>ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu</i>	¹ 5 925,8 tys. zł	77 050,1 tys. zł
	<i>pozostała działalność związana z ochroną środowiska</i>	¹ 20 586,0 tys. zł	36 990,6 tys. zł
	<i>wg źródeł finansowania:</i>		
	<i>środki własne</i>	¹ 109 478,2 tys. zł	165 368,0 tys. zł
	<i>środki z budżetu centralnego</i>	¹ 3 788,2 tys. zł	15 411,0 tys. zł
	<i>środki z budżetu województwa</i>	¹ 1 750,0 tys. zł	2 423,7 tys. zł
	<i>środki z budżetu powiatu</i>	¹ 0,0 tys. zł	40,0 tys. zł

	<i>środki z budżetu gminy</i>	¹ 1 104,6 tys. zł	1 279,0 tys. zł
	<i>środki z zagranicy</i>	¹ 1 136,8 tys. zł	125 143,7 tys. zł
	<i>fundusze ekologiczne</i>	⁶ 342,2 tys. zł	31 915,1 tys. zł
	<i>kredyty i pożyczki krajowe</i>	¹² 493,0 tys. zł	23 856,8 tys. zł
5.	Cel 5 – Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia bezpieczeństwa energetycznego i naturalne oraz zdolności obronnych i ochronnych		
5.1.	Bezpieczeństwo energetyczne		
5.1.1.	Moc źródeł – elektrowni i elektrociepłowni oraz jej zmiany, w tymw wyniku: modernizacji (np. kogeneracja), budowy źródeł konwencjonalnych, budowy OZE	b.d.	b.d.
5.1.2.	Zużycie energii elektrycznej w województwie	3028,232 MWh	3430 GWh
5.1.3.	Elementy systemu elektroenergetycznego:		
	a) długość linii elektroenergetycznych najwyższych napięć 400 kV i 220 kV	ok. 1200 km	ok. 1200 km
	b) ilość realizowanych elementów systemu elektroenergetycznego NN 400kV	2 szt.	0 szt.
	c) ilość nowych linii elektroenergetycznych WN 110kV	4 szt.	1 szt.
	d) ilość nowych / zmodernizowanych linii wysokiego napięcia 110kV	3 szt.	0 szt. 1 szt. 4 szt.
	e) ilość nowych stacji elektroenergetycznych WN/SN oraz stacji zmodernizowanych	2 szt.	13 szt. 0 szt. 8 szt.
	f) wielkość wyprodukowanej energii z OZE	994,1 GWh	1 198,2 GWh
5.1.4.	Liczba ludności województwa korzystająca z gazu ziemnego, w tym w miejskich i wiejskich obszarach funkcjonalnych	97615 osób / 32859 szt. przyłączy	110291 osób, w tym 4984 zasilanie ze stacji LNG; liczba przyłączy: 39973 szt.
5.1.5.	Elementy systemu gazowniczego:		
	a) długość gazociągów przesyłowych w/c,	ok. 185,3 km	615 km, w tym 326,68 km gazociąg transzytowy Polska- Litwa
	b) długość sieci dystrybucyjnej,	ok 185,3 km	223,2 km
	c) ilość stacji redukcyjno-pomiarowych i pomiarowych gazu	15 szt.	16 szt.
	d) długość sieci dystrybucyjnej LNG / ilość stacji gazowych	ok 100 km/ 7 szt.	ok 178,9 km/ 14 szt.
5.1.6.	Długość nowych rurociągów naftowych.	b.d.	b.d.
5.1.7.	Liczba nowych oraz zmodernizowanych: źródeł systemów ciepłowniczych scentralizowanych i ew.przyrost mocy, scentralizowanych sieci ciepłowniczych	b.d.	
5.2.	Odporność na zagrożenia naturalne i nadzwyczajne, w tym powodziowe		

5.2.1.	Liczba nowych i zmodernizowanych obiektów i budowli hydrotechnicznych wg rodzajów: - przebudowa przepompowni, - remont budowli hydrotechnicznych, - remont budowli hydrotechnicznych w trakcie realizacji, - konserwacja gruntowa rzeki Czarna Hańcza na odcinku od mostu w ul. Utrata do mostu w ul. Sikorskiego w Suwałkach, ok. 2,5 km	² 2 szt. ² 2 szt.	2 szt. 3 szt. 3 szt. wykonano część odcinka
5.2.2.	Długość koryt rzek poddanych regulacji przepływów	² 2,5 km	27,028 km
5.2.3.	Powierzchnia i objętość nowych zbiorników retencyjnych	² 1,07 ha, 15 500 m ³	1303 ha, 220 500 m ³
5.2.4.	Powierzchnia obszarów zmeliorowanych poddanych renaturyzacji	b.d.	b.d.
5.2.5.	Liczba zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku występowania niebezpiecznych awarii przemysłowych	14 szt.	16 szt.
5.2.6.	Liczba awarii związanych z transportem lub przechowywaniem substancji niebezpiecznych	16 szt.	0
5.2.7.	Liczba katastrof drogowych i kolejowych oraz ich ofiar (R – ranni, Ś – ofiary śmiertelne)	1 999 szt. R – 1705 os.	433 Ś – 72 os. R – 481 os. Ś – 79 os.
5.3.	Obronność		
5.3.1.	Liczba ustanowionych formalnie stref ochronnych obiektów wojskowych	W SUIKZP - 6 szt. ustalonych + 2 w trakcie procedowania W MPZP - 2 szt. ustalone + 2 w trakcie procedowania	W SUIKZP - 8 szt. ustalonych + 1 w trakcie procedowania W MPZP - 2 szt. ustalone
5.3.2.	Tereny zamknięte wyłączone z terenów wojskowych i przekazane na cele cywilne	49,7600 ha + 0,8571 ha = 50,6171 ha	b.d.

¹ Dane dotyczą roku 2016

² Stan danych na II kwartał 2018 r.

³ Stan danych na czerwiec 2016

⁴ Dane na dzień 31 lipca 2017 r.

⁵ Dane na dzień 11 maja 2018 r.

⁶ Dane za okres 2015-2017

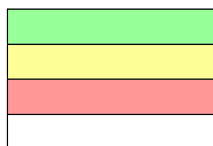
⁷ Stan danych statystycznych na rok 2018 r.

⁸ Stan danych statystycznych na rok 2019 r.

⁹ Stan danych statystycznych na rok 2020 r.

*Wskaźniki są nieporównywalne ze względu na odmienne kryteria wyboru danych w odniesieniu do I oceny.

Legenda – zmiany wartości wskaźników względem poprzedniego okresu:

- trend pozytywny (korzystny)
- brak zmian
- trend negatywny (niekorzystny)
- brak danych lub nie dotyczy

WNIOSKI DOTYCZĄCE ZAKRESU MONITORINGU PZPWP

Zaproponowane w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego wskaźniki często wymagały pewnych modyfikacji. Głównym problemem była dostępność danych. Niekiedy informacje w źródłach statystycznych agregowane były dla innych, bardziej ogólnych poziomów niż przyjęto w pierwotnym zestawieniu. Pozyskanie innych danych wymaga natomiast nieproporcjonalnego nakładu pracy.

W związku z powyższym przy kolejnej edycji planu wnioskuje się o aktualizację wskaźników monitoringowych pod kątem dostępności danych, a także ich praktycznej użyteczności do prowadzenia porównań i powiązania z przedmiotem planu województwa.

WNIOSKI DOTYCZĄCE MONITORINGU RPT

1. Obserwowane przemiany jakości środowiska określone powyżej są wypadkową wielu procesów. Obejmują szereg różnorodnych presji (komunalnych, przemysłowych oraz związanych z różnymi gałęziami transportu) oraz działań zmierzających do poprawy stanu środowiska. W związku z powyższym nie stwierdzono bezpośredniego, przyczynowo-skutkowego związku wartości monitorowanych wskaźników a postępowaniem realizacji Regionalnego Planu Transportowego.

Brak jest jednocześnie wystarczająco szczegółowych danych na temat stanu środowiska w sąsiedztwie realizowanych inwestycji, które mogłyby w większą pewnością określić zakres i kierunek oddziaływania związanego z przyjętym dokumentem. Dotyczy to następujących kwestii:

- długość odcinków dróg o ponadnormatywnym hałasie: pomiary, zgodnie z przyjętą metodologią, nie są prowadzone w trybie ciągłym na wszystkich drogach województwa oraz drogach na których przeprowadzono inwestycje. Ostatnie dane wskazują na przekroczenia norm hałasu na 2,1 km dróg w województwie (GIOŚ), a w cyklu monitoringowym 2012-2016 na samych drogach wojewódzkich przekroczenia poziomów dźwięku L_{AeqD} , L_{AeqN} stwierdzono w 10 punktach pomiarowych (WIOŚ w Białymstoku);
- procent mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas: monitoring w tym zakresie nie jest prowadzony dla terenu województwa;
- długość odcinków dróg wyposażonych w ekrany akustyczne: dane nie są dostępne z wystarczającą szczegółowością.

2. Określenie stopnia wykonania poszczególnych zadań:

Zadania inwestycyjne prowadzone są w sposób ciągły, natomiast w I okresie monitoringu nie stwierdzono rozbieżności między celami dokumentu a jego realizacją. Postęp prac przebiega generalnie zgodnie z harmonogramem, uzależniony jest jednak w dużej mierze od kwestii proceduralnych. Stopień realizacji poszczególnych projektów bądź szacowany czas ich ukończenia przedstawiają poniższe tabele (stan na 2021r.)

Tab. 57 Harmonogram realizacji projektów drogowych w województwie podlaskim dla 21 projektów inwestycyjnych

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji					Etap Inwestycji
		Decyzja środowiskowa	Pozwolenie na budowę / decyzja ZRID	Studium Wykonalności	Przetarg na roboty budowlane	Planowany termin zakończenia robót	
1.	Obwodnica Księżyna - budowa drogi wojewódzkiej Nr 678	2012 - częściowo wygaszona 2016 - decyzja uzupełniająca	2017	2016	2016 zaprojektuj i wybuduj	2018	Zrealizowana oddana do użytkowania
2.	Łomża – węzeł Łomża Południe - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 677						
2.1	odcinek Łomża - Konarzyce	2015	2018	2018	2017 zaprojektuj i wybuduj	2019	Zrealizowana oddana do użytkowania
2.2	odcinek Konarzyce - Śniadowo	2015	2019	2019	2019	2021	podjęto wstępne prace przygotowawcze /konceptyjne
3.	Nowogród - Łomża - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 645	2015	2017	2016	2017	2019	Zrealizowana oddana do użytkowania
4.	Zabłudów - Nowosady - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 685						
4.1	odcinek Zabłudów (DK19) - granica gminy Zabłudów	2016	2017	2016	2017	2019	Zrealizowana oddana do użytkowania
4.2	odcinek Zabłudów - Nowosady	2016	2017	2017	2018	2020	Zrealizowana oddana do użytkowania
5.	Białystok - Supraśl - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 676	2016	2017	2016	2016	2018	Zrealizowana oddana do użytkowania
6.	Markowszczyzna - Łapy - Roszki Wodźki - przebudowa dróg wojewódzkich Nr 682 i 681						
6.1	Markowszczyzna - Łapy - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 682	2016	2017	2017	2017	2019	Zrealizowana oddana do użytkowania
6.2	Łapy - Płonka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 682 i 681	2016	2018	2016	2017	2020	Uzyskano pozwolenie na budowę /ZRID
6.3	Płonka - Roszki Wodźki - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 681	2016	2017	2016	2018	2020	Uzyskano pozwolenie na budowę /ZRID
7.	Dąbrowa Białostocka - Sokółka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 673	2015	2016	2016	2016	2018	Zrealizowana oddana do użytkowania
8.	Roszki Wodźki - Wysokie Mazowieckie - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 678	2017	2018	2018	2018	2020	Uzyskano pozwolenie na budowę /ZRID
9	Budowa obwodnicy Ciechanowca w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 690	2018	2018	2018	2018	2019	podjęto wstępne prace przygotowawcze /konceptyjne
10.	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 687 na odcinku Juszkowy Gród - Zwodzieckie oraz drogi						

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji					Etap Inwestycji
		Decyzja środowiskowa	Pozwolenie na budowę / decyzja ZRID	Studium Wykonalności	Przetarg na roboty budowlane	Planowany termin zakończenia robót	
	wojewódzkiej Nr 688 na odcinku Tarnopol - Siemianówka						
10.1	Juszkowy Gród -Zwodzieckie - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 687	2016	2018	2018	2019	2021	Uzyskano Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach Inwestycji
10.2	Tarnopol - Siemianówka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 688	2018	2018	2018	2019	2021	Uzyskano Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach Inwestycji
11.	Obwodnica Filipowa -Suwalki - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 652	2017	2018	2019	2019	2021	Zrealizowana oddana do użytkowania
12.	Łomża - Mężenin - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 679	2018	2019	2019	2019	2021	Uzyskano pozwolenie na budowę /ZRID
13.	Ciechanowiec -Ostrożany - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 690	2012	2015	2016	2016	2018	Zrealizowana oddana do użytkowania
14.	Granica województwa - Obwodnica Filipowa -przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 652	2017	2018	2019	2019	2021	Uzyskano Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach Inwestycji
15.	Jeleniewo - Rutka Tartak - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 655	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto przebudowy- (prowadzone są remonty kapitalne)
16.	Kleszczele - Siemiatycze - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 693	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto przebudowy- (prowadzone są remonty kapitalne)
17.	Jeżewo Stare - Sokoly - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 671	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto przebudowy- (prowadzone są remonty kapitalne)
18.	Bielsk Podlaski -Hajnówka - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 689	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Uzyskano Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach Inwestycji
19.	Granica województwa -Kolno - przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 647	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto przebudowy- (prowadzone są remonty kapitalne)
20.	Augustów - Lipsk -przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 664	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto przebudowy- (prowadzone są remonty kapitalne)
21.	Łapy - Poświętne -przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 681	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	po 2020	Nie podjęto prac

Źródło: Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku
Wydatki na utrzymanie dróg wojewódzkich w latach 2019-2021

	Wydatki 2019 r.	Wydatki 2020 r.	Plan 2021 r.(na 01.01.2021 r.)
Wydatki bieżące	50 212 069,07	84 109 572,51	69 166 010

Źródło: Uchwały Zarządu Województwa Podlaskiego w sprawie przedstawienia rocznego sprawozdania z wykonania budżetu województwa za 2019 rok i za 2020 rok oraz Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie uchwalenia budżetu województwa podlaskiego na rok 2021

Tab. 58 Harmonogram realizacji projektów kolejowych planowanych do realizacji w ramach RPOWP 2014-2020

L.p.	Charakterystyka inwestycji	Wstępny harmonogram realizacji					ETAP REWALIZACJI
	nazwa	uzyskanie decyzji środowiskowej	pozwolenie na budowę	Studium Wykonalności	przetarg na roboty budowlane	termin zakończenia robót budowlanych	
1	Rewitalizacja linii kolejowej nr 57 odc. Kuźnica Białostocka – Gieniusze	2017	2019	2015	2017	2020	(roboty budowlane w toku)
2	Rewitalizacja linii kolejowej nr 923 Bufałowo Wschód – Bufałowo	2017	2019	2015	2017	2020	(roboty budowlane w toku)
3	Rewitalizacja linii kolejowej nr 36 odc. Łapy – Śniadowo – granica województwa	2017	2019	2015	2017	2020	opracowano stadium wykonalności
4	Rewitalizacja linii kolejowej nr 49 odc. Śniadowo – Łomża	2017	2019	2015	2017	2020	opracowano stadium wykonalności
5	Rewitalizacja linii kolejowej nr 59 odc. Granica Państwa – Chryzanów	2017	2019	2015	2017	2020	Zakończono budowę
6	Rewitalizacja linii kolejowej nr 52 odc. Hajnówka – Białowieża	2017	2018	2016	2018	2019	(oddano trasę do użytkowania na odcinku Hajnówka - Lewki)

Źródło: Aktualizacja Regionalnego Planu Transportowego województwa podlaskiego na lata 2014-2020. Dane z etapu realizacji PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. z siedzibą w Warszawie.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Przeprowadzony w ustalonym zakresie monitoring środowiska Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego i Regionalnego planu transportowego województwa podlaskiego nie wskazuje na wystąpienie istotnych, znaczących i negatywnych oddziaływań będących skutkiem realizacji dokumentów. Nie stwierdzono zagrożeń wynikających z obecności nowych czynników mogących zakłócać funkcjonowanie sieci przyrodniczej bądź powodować przekroczenia norm jakości komponentów środowiska ustalonych w ustawodawstwie. Generalnie potwierdzić można występowanie prognozowanych wcześniej trendów, choć w dużej mierze nie są one związane z realizacją dokumentów z uwagi na ich ograniczony zakres przedmiotowy.

Jednocześnie wnioskuje się o kontynuację prowadzonego monitoringu z częstotliwością raz na kadencję sejmiku w przypadku PZPWP oraz przy kolejnym etapie realizacyjnym RPT, w zakresie dostosowanym do dostępnych danych statystycznych i monitoringu środowiska.

CZEŚĆ II

12. OCENA REALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO OKREŚLONYCH W PZPWP

Wykaz ustalonych dla obszaru województwa podlaskiego w dokumentach przyjętych przez Sejm RP, Radę Ministrów, właściwego ministra i Sejmik Województwa Podlaskiego, Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Lp.	Dział, rodzaj Nazwa przedsięwzięcia inwestycyjnego i ew. inwestor	Lokalizacja (miasto, gmina, powiat)	Dokument ustalający inwestycję	Uwagi	Stan realizacji
1	2	3	4	5	6
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA					
KTdWP – Kontrakt Terytorialny dla Województwa Podlaskiego					
WPFWP – Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Podlaskiego 2015-2020					
MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego					
MNiSzW – Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego					
MZ – Ministerstwo Zdrowia					
NCBR – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju					
INFRASTRUKTURA NAUKI, SZKOLNICTWA WYŻSZEGO I ŚREDNIEGO ORAZ BADAWCZO ROZWOJOWA					
1.1.1.	Rozbudowa Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina Wydział Instrumentalno Pedagogiczny w Białymstoku	m. Białystok	KTdWP	Przedsięwzięcie podstawowe – projekt wieloletni MKiDN	Zrealizowano
1.1.2.	Termomodernizacja państwowych placówek szkolnictwa artystycznego województwa podlaskiego	Miasta województwa ze szkołami artystycznymi	KTdWP	j.w.	Zrealizowano – szkoły w: Grajewie, Łomży i Augustowie
1.1.3.	Przebudowa i rozbudowa Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	m. Białystok	KTdWP	Przedsięwzięcie podstawowe projekt wieloletni Ministerstwa Zdrowia	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
1.1.4.	Centrum Badań Innowacyjnych w zakresie Prewencji Chorób Cywilizacyjnych i Medycyny indywidualizowanej	m. Białystok	KTdWP	Przedsięwzięcie podstawowe wymagające uzgodnienia z MNiSzW i NCBR	W trakcie realizacji
1.1.5.	Oddział Geriatrii i Psychogeriatrici Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku	m. Białystok	KTdWP		Zrealizowano
1.1.6.	Realizacja programu rozwojowego dla uczelni medycznych uczestniczących w procesie praktycznego kształcenia studentów, w tym tworzenie centrów symulacji medycznej	m. Białystok	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe	W trakcie realizacji
1.1.7.	Rozwój szkolnictwa wyższego uwzględniający potrzeby regionalne	ew. miasta: Białystok, Łomża Suwałki	KTdWP	j.w.	W trakcie realizacji
1.1.8.	Podlaskie Centrum Innowacyjnych Technologii Sektora Rolno-Spożywczego (PCRS) wraz z Ośrodkiem Badawczo-rozwojowym rolnictwa na obszarach wiejskich	Gmina Szepietowo, m. Łomża	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe do uzgodnienia z MNiSzW	Rezygnacja z realizacji
INFRASTRUKTURA OPIEKI ZDROWOTNEJ					
1.2.1.	Przebudowa i rozbudowa Białostockiego Centrum Onkologii im. M. Skłodowskiej-Curie w Białymstoku z wyposażeniem oraz zakupami sprzętu i aparatury	m. Białystok	KTdWP 2014-2020	Przedsięwzięcie warunkowe	Częściowo zrealizowane
1.2.2.	Budowa, przebudowa, rozbudowa, nadbudowa budynków Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Wojewódzkiego Szpitala Zespołonego im. J. Śniadeckiego w Białymstoku	m. Białystok	WPFWP	Wykaz przedsięwzięć realizowanych w latach 2015-2018	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
1.2.3.	Przebudowa i doposażenie oddziału rehabilitacji i neurologicznego w Samodzielnym Publicznym Psychiatrycznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Choroszczy	m. Choroszcz	WPFWP	Wykaz przedsięwzięć realizowanych w latach 2015-2018	Zrealizowano
INFRASTRUKTURA KULTURY					
1.3.1.	Muzeum Pamięci Sybiru w kompleksie budynków dawnej składnicy wojskowej przy ul. Węglowej w Białymstoku – adaptacja i rozbudowa oraz wykonanie wystawy stałej i wyposażenia muzeum	m. Białystok	KTdWP 2014-2023 WPFWP		Zrealizowano
1.3.2.	Muzeum w Tykocinie kompleksowa konserwacja Wielkiej Synagogi i Domu Talmudycznego	m. Tykocin	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe	Częściowo zrealizowano, częściowo zrezygnowano z realizacji
1.3.3.	Adaptacja budynku b. elektrowni przy ul. Elektrycznej w Białymstoku na potrzeby Galerii Arsenał w Białymstoku	m. Białystok	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe, wstępnie rekomendowane przez MKiDzN	Rezygnacja z realizacji
1.3.4.	Zakup nieruchomości w Białymstoku przy ul. MC Skłodowskiej 14 na bibliotekę dla Książnicy Podlaskiej im. E. Górnickiego w Białymstoku z dostosowaniem do nowych potrzeb	m. Białystok	WPFWP	Wykaz przedsięwzięć realizowanych w latach 2015-2018	Zrealizowano
1.3.5.	Rewitalizacja zabytkowego wzgórza wraz z przygotowaniem infrastruktury na cele kultury w Klasztorze prawosławnym św. Marty i Marii na Św. Górze Grabarce	gm. Nurzec Stacja wieś Grabarka	Wykaz projektów rekomendowanych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego do KTdWP, przyjmowanego przez Radę Ministrów	Projekty rekomendowane do dofinansowania w konkursach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”	Rezygnacja z realizacji
1.3.6.	Rewaloryzacja zabytkowego zespołu Klasztoru Męskiego Zwiastowania NMP w Supraślu – etap III.	m. Supraśl			Planowany do realizacji (wnioskodawca oczekuje na ogłoszenie konkursu)
1.3.7.	Klasztor w Wigrach jako spuścizna kulturowa zakonu Kamedułów – dotyczy rewaloryzacji wył. obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną.	gm. Suwałki wieś Wigry	j.w.		Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
1.3.8.	Przebudowa zabytkowej Hali Targowej na Halę Kultury w Łomży wraz z jej wyposażeniem i zagospodarowaniem terenu.	m. Łomża			Zrealizowano
1.3.9.	Kompleksowa modernizacja obiektów WOAK w Białymstoku – Centrum Animacji i Edukacji Kulturalnej przy ul. Kilińskiego 8 i ul. Św. Rocha 14.	m. Białystok		j.w.	Planowany do realizacji/w trakcie realizacji (08.09.2022 podpisano umowę na realizację przebudowy WOAK).
1.3.10.	Modernizacja Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgiełki w Białymstoku.	m. Białystok			W trakcie realizacji
1.3.11.	Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego poprzez remont obiektów zabytkowych oraz ich adaptacje na potrzeby utworzenia Muzeum Kresów Rzeczypospolitej Obojga Narodów w Sejnach.	m. Sejny Zespół Podominikański i Pałac Biskupi			W trakcie realizacji
INFRASTRUKTURA INNA					
1.4.1	Program Rozwoju Puszczy Białowieskiej	pow. Hajnowski gm. Białowieża gm. Hajnówka m. Hajnówka gm. Narewka	KTdWP	Przedsięwzięcie priorytetowe	W trakcie realizacji
INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA					
KTdWP – Kontrakt terytorialny dla Województwa Podlaskiego na lata 2014 – 2020 DIdoSRT – Dokument Implementacyjny do Strategii Rozwoju Transportu do 2020 roku (2030) KPK – Krajowy Program Kolejowy do 2023 roku PBDKiA – Program Budowy Dróg Krajowych i Autostrad na lata 2014 – 2020 (2025)					
2.1. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA					
2.1.1.	Prace na linii kolejowej E75 na odc. Sadowne – Białystok wraz z robotami pozostałymi na odcinku Warszawa – Rembertów – Sadowne, zadanie w woj. podlaskim (Czyżew – Białystok)	powiaty: wysokie mazowieckie i białostocki	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe KTdWP Lista podst. KPK	W realizacji (zrealizowany odcinek Sadowne – Czyżew, w realizacji odcinek Czyżew-Białystok)

1	2	3	4	5	6
2.1.2.	Prace na linii kolejowej nr 6 na odcinku Białystok – Sokółka – Kuźnica Białostocka	powiaty: białostocki, sokólski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	W realizacji
2.1.3.	Prace na linii kolejowej nr 32 odc. Białystok – Bielsk Podlaski (Lewki)	powiaty: białostocki, bielski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	Zrealizowano
2.1.4.	Prace na linii kolejowej nr 31 na odcinku granica województwa – Czeremcha - Hajnówka	powiaty: siemiatycki, hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	Zrealizowano
2.1.5.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 36 Łapy – Śniadowo – granica województwa	powiaty: białostocki, zambrowski, łomżyński	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	Planowany do realizacji opracowano studium
2.1.6.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 49 Śniadowo – Łomża	powiat łomżyński	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	Planowany do realizacji opracowano studium
2.1.7.	Prace na linii kolejowej nr 52 Lewki - Hajnówka	powiaty: bielski, hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	zrealizowano
2.1.8.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 57 odc. Kuźnica Białostocka - Gieniusze	powiat sokólski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	W trakcie realizacji
2.1.9.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 59 odc. granica państwa - Chryzanów	powiat hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	zrealizowano
2.1.10.	Rewitalizacja linii kolejowej nr 923 Bufałowo Wschód - Bufałowo	powiat sokólski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	W trakcie realizacji
2.1.11.	Prace na linii kolejowej E75 na odcinku Białystok – Ełk – Suwałki – Trakiszki (granica państwa)	powiaty: białostocki, moniecki, grajewski, suwalski, sejneński	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie warunkowe Lista rezerwowa KPK	Prace projektowe
2.1.12.	Prace na linii kolejowej nr 32 odcinek Lewki – Czeremcha	powiaty bielski i hajnowski	KTdWP DIdoSRT KPK	Przedsięwzięcie priorytetowe Lista podst. KPK	Zrealizowano
2.2. INFRASTRUKTURA DROGOWA					
2.2.1.	S8 Radziejowice – Białystok odcinki Radziejowice – Paszków koniec obwodnicy Wyszkowa – Zambrów (bez obwodnicy Ostrowi Mazowieckiej), Wiśniewo – Jezewo – odcinki na terenie województwa podlaskiego	powiaty: zambrowski, wysokomazowiecki, białostocki	POIŚ KTdWP DIdoSRT PBDKi	Przedsięwzięcie priorytetowe 2014-2018	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
2.2.2.	S61 obwodnica Augustowa – granica państwa	miasto Suwałki i powiat suwalski	KTdWP DIdoSRT PBDKi	Przedsięwzięcie priorytetowe 2016-2021	W trakcie realizacji
2.2.3.	S61 Ostrów Mazowiecka – obwodnica Augustowa – odcinki na terenie województwa podlaskiego	powiaty: łomżyński, kolneński, grajewski, suwalski	KTdWP DIdoSRT PBDKi	Przedsięwzięcie priorytetowe 2017-2021	W trakcie realizacji
2.2.4.	Poprawa dostępności komunikacyjnej miasta Białegostoku od strony Warszawy (droga krajowa wylotowa z Białegostoku – dojazd do S8	miasto Białystok i gmina Choroszcz	KTdWP	Przedsięwzięcie priorytetowe	W trakcie realizacji
2.2.5.	Droga wojewódzka Kleosin – Łapy	gminy: Łapy, Juchnowiec, Kościelny, Turośń Kościelna	KTdWP	Przedsięwzięcie priorytetowe droga nr 678 i droga nr 682	zrealizowano
2.2.6.	Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu zrównoważonej mobilności miejskiej ekologicznego transportu	miasto Białystok Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB)	KTdWP		W trakcie realizacji
2.2.7.	S19 Białystok – Lublin – odcinki na terenie województwa podlaskiego	powiaty: białostocki, bielski, siemiatycki	KTdWP	Przedsięwzięcie priorytetowe	W trakcie realizacji
2.2.8.	S19 granica państwa – Białystok – odcinki na terenie województwa podlaskiego	powiaty: sokólski, moniecki, białostocki	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe	Przygotowanie do realizacji
2.2.9.	Droga wojewódzka nr 676 Białystok – Supraśl (10 km)	powiat białostocki	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe nr 676	zrealizowano
2.2.10.	Południowa obwodnica miejska (Białystok) – etap II	Białystok i powiat Białostocki	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe	W trakcie realizacji
2.2.11.	Zwiększenie wewnętrznej dostępności komunikacyjne. Budowa zachodniej części obwodnicy miejskiej Białegostoku	Białystok i powiat Białostocki	KTdWP	Przedsięwzięcie warunkowe	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
INWESTYCJE GOSPODARKI WODNEJ					
KPOŚK - Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych					
KPWA poniżej 2000 RLM - Krajowy program wyposażenia aglomeracji poniżej 2000 RLM w oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacji sanitarnej					
RLM – liczba mieszkańców równoważnych					
PGO WP 2016-2022 - Plan gospodarki odpadami województwa podlaskiego na lata 2016-2022					
PGW-Wisła – Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły					
PGW-Niemen – Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Niemna					
PNR WP - Program nawodnień rolniczych województwa podlaskiego					
SW1461 – kod scalonej części wód powierzchniowych					
3.1. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA - OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW I KANALIZACJA					
3.1.1.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Hajnówce, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	m. Hajnówka i gm. Hajnówka	KPOŚK	SW1461	Zrealizowano
3.1.2.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Siemiatyczach i rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	m. Siemiatycze	KPOŚK	SW1502	Zrealizowano
3.1.3.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Białymstoku, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasta: Białystok, Supraśl, Wasilków i gminy: Choroszcz, Dobrzyniewo, Juchnowiec, Supraśl, Wasilków i Zabłudów	KPOŚK	SW1018	W trakcie realizacji
3.1.4.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Suwałkach, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	m. Suwałki gm. Suwałki	KPOŚK	SW2305	W trakcie realizacji
3.1.5.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Łomży, rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto Łomża i gminy: Łomża i Piątnica	KPOŚK	SW1201	W trakcie realizacji
3.1.6.	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Dąbrowie Białostockiej	miasto i gmina Dąbrowa Białostocka	KPOŚK	SW1101	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
3.1.7.	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Augustowie	miasto i gmina Augustów	KPOŚK	SW 1113	Zrealizowano
3.1.8.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Łapach, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto Łapy i gminy: Łapy, Poświętne, Suraż, Wyszki	KPOŚK	SW1008	Zrealizowano
3.1.9.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Zambrowie, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto i gmina Zambrów	KPOŚK	SW1204	W trakcie realizacji
3.1.10.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Bielsku Podlaskim, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto i gmina Bielsk Podlaski	KPOŚK	SW1006	W trakcie realizacji
3.1.11.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Grajewie, rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto i gmina Grajewo	KPOŚK	SW1126	Zrealizowano
3.1.12.	Rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Sokółce	miasto i gmina Sokółka	KPOŚK	SW1013	W trakcie realizacji
3.1.13.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Mońkach, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	Miasto Mońki	KPOŚK	SW1020	W trakcie realizacji
3.1.14.	Budowa nowej oczyszczalni ścieków w Czarnej Białostockiej oraz rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto i gmina Czarna Białostocka	KPOŚK	SW1017	Zrealizowano
3.1.15.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Kolnie	miasto Kolno	KPOŚK	SW1317	W trakcie realizacji
3.1.16.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Wysokiem Mazowieckiem, rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto Wysokie Mazowieckie	KPOŚK	SW1513	Zrealizowano
3.1.17.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Ciechanowcu	miasto Ciechanowiec	KPOŚK	SW1509	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
3.1.18.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Krypnie Kościelnym	gm. Krypno	KPOŚK	SW1019	W trakcie realizacji
3.1.19.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Brańsku	miasto Brańsk	KPOŚK	SW1508	Zrealizowano
3.1.20.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Szczuczynie	miasto Szczuczyn	KPOŚK	SW1121	W trakcie realizacji
3.1.21.	Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Stawiskach	miasto Stawiski	KPOŚK	SW1316	W trakcie realizacji
3.1.22.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Knyszynie	miasto Knyszyn	KPOŚK	SW 1019	Zrealizowano
3.1.23.	Budowa nowej oczyszczalni ścieków w Rajgrodzie, rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	miasto i gmina Rajgród	KPOŚK	SW1120	Zrealizowano
3.1.24.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Szepietowie	miasto i gmina Szepietowo	KPOŚK	SW1513	W trakcie realizacji
3.1.25.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Tykocinie	miasto i gmina Tykocin	KPOŚK	SW1008	W trakcie realizacji
3.1.26.	Budowa nowej oczyszczalni, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Czeremsze, rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Czeremcha	KPOŚK	SW1506	Zrealizowano
3.1.27.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Osławie	gm. Mielnik	KPOŚK	SW1501	W trakcie realizacji
3.1.28.	Budowa oczyszczalni ścieków w Szumowie z siecią kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Szumowo	KPOŚK	SW1514	W trakcie realizacji
3.1.29.	Modernizacja części osadowej oczyszczalni ścieków w Choroszczy, rozbudowa kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Choroszcz	KPOŚK	SW1009	Zrealizowano
3.1.30.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Szepietowie	miasto i gmina Szepietowo	KPOŚK	SW1513	Zrealizowano
3.1.31.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Tykocinie	miasto i gmina Tykocin	KPOŚK	SW1008	Zrealizowano
3.1.32.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Drohiczynie	miasto Drohiczyn	KPOŚK	SW 1503	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
3.1.33.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Czeremsze oraz modernizacja oczyszczalni	gm. Czeremcha	KPOŚK	SW1506	Zrealizowano
3.1.34.	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Osłowie	gm. Mielnik	KPOŚK	SW1501	Zrealizowano
3.1.35.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Bargłowie Kościelnym i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Bargłów Kościelny	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1117	W trakcie realizacji
3.1.36.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Orli i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Orla	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1005	Zrealizowano
3.1.37.	Modernizacja i rozbudowa kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni w Kleszczelach	miasto Kleszczele	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1506	Zakończono
3.1.38.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kuźnicy i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Kuźnica	KPWA poniżej 2000 RLM	SW2302	Zrealizowano
3.1.39.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rutce-Tartak i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni	gm. Rutka-Tartak	KPWA poniżej 2000 RLM	SW2318	Zrealizowano
3.1.40.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Grabowie	gm. Grabowo	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1316	Zrealizowano
3.1.41.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Grodzisku	gm. Grodzisk	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1509	Zrealizowano
3.1.42.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Dubiczach Cerkiewnych	gm. Dubicze Cerkiewne	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1005	Zrealizowano
3.1.43.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Śniadowie	gm. Śniadowo	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1207	Zrealizowano
3.1.44.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Nowym Dworze	gm. Nowy Dwór	KPWA poniżej 2000 RLM	SW 1101	Zrealizowano
3.1.45.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Przerośli	gm. Przerośl	KPWA poniżej 2000 RLM	SW2103	Zrealizowano
3.1.46.	Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej do oczyszczalni ścieków w Sokołach	gm. Sokoły	KPWA poniżej 2000 RLM	SW1008	Zrealizowano
3.2. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA - GOSPODARKA ODPADAMI					

1	2	3	4	5	6
3.2.1. Instalacje do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów (w tym przyjmujące zmieszane odpady komunalne)					
3.2.1.1	Zakład Recyklingu w Dolistowie Starym – modernizacja i rozbudowa	Dolistowo Stare gm. Jaświły	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1102	Zrealizowano
3.2.1.2	ZUOK w Suwałkach – budowa instalacji do doczyszczania selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 2306	W trakcie realizacji
3.2.1.3	Baza MPO - rozbudowa sortowni odpadów komunalnych zebranych selektywnie, instalacja do produkcji paliw alternatywnych	m. Białystok	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1018	Zrealizowano
3.2.1.4	ZPiUO Czartoria k/Miastkowa – rozbudowa linii do przetwarzania odpadów surowcowych w ramach instalacji do mechanicznego przetwarzania odpadów	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.1.5	ZPiUO Czartoria k/Miastkowa – budowa instalacji do produkcji paliwa alternatywnego, place składowo-magazynowe	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	W trakcie realizacji
3.2.1.6	PSZOK, Łapy - modernizacja sortowni odpadów komunalnych zebranych selektywnie	m. Łapy	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1008	W trakcie realizacji
3.2.1.7	Węzeł zagospodarowania odpadów zebranych selektywnie – budowa	m. Kolno	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1317	Zrealizowano
3.2.1.8	Sortownia odpadów pochodzących z selektywnej zbiórki – budowa	gm. Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1220	W trakcie realizacji
3.2.1.9	Instalacja doczyszczająca odpady zbierane selektywnie – budowa	Nowogród gm. Nowogród	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.1.10	Linia sortownicza, boksy na odpady zebrane selektywnie – budowa	m. Wysokie Mazowieckie	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1513	W trakcie realizacji
3.2.1.11	Punkt doczyszczania odpadów zbieranych selektywnie – budowa	gm. Drohiczyn	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1505	W trakcie realizacji
3.2.1.12	Instalacja doczyszczająca odpady zbierane selektywnie – budowa	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
3.2.2. Instalacje do przetwarzania odpadów zielonych lub innych bioodpadów					
3.2.2.1	ZUOK w Suwałkach – budowa instalacji do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 2306	Zrealizowano
3.2.2.2	ZUOP w Hryniewiczach – rozbudowa instalacji do przetwarzania w procesie tlenowym	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.2.3	CIGO w Studziankach – rozbudowa instalacji do biologicznego przetwarzania odpadów w ramach MBP	Studzianki gm. Wasilków	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1017	Zrealizowano
3.2.2.4	Instalacja do tlenowego przetwarzania odpadów – budowa	gm. Zabłudów	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1002	Zrealizowano
3.2.2.5	ZPiUO w Czerwonym Borze – rozbudowa instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów	Czerwony Bór gm. Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1514	Zrealizowano
3.2.2.6	ZPiUO w Czartorii k/Miastkowa – rozbudowa instalacji biologicznego przetwarzania odpadów	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.2.7	Instalacja do tlenowego przetwarzania odpadów – budowa	m. Łomża	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1206	Zrealizowano
3.2.2.8	Instalacja do tlenowego przetwarzania odpadów – budowa	Ratowo- Piotrowo gm. Śniadowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni 1207	Zrealizowano
3.2.2.9	Instalacja do fermentacji (biogazownia) – budowa	Dzierżki gm. Poświętne	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1008	W trakcie realizacji
3.2.2.10	Instalacja do fermentacji (biogazownia) – budowa	Nowy Laskowiec gm. Zambrów	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1204	W trakcie realizacji
3.2.3. Instalacje do recyklingu odpadów					
3.2.3.1	Zakład Recyklingu w Dolistowie Starym – budowa linii do przetwarzania odpadów surowcowych (tworzywa sztuczne) – budowa	Dolistowo Stare gm. Jaświły	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1102	W trakcie realizacji
3.2.3.2	ZUOP w Hryniewiczach – budowa zakładu recyklingu odpadów	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
3.2.3.3	ZZOw Hajnówce – budowa linii do przetwarzania odpadów surowcowych (tworzywa sztuczne)	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	W trakcie realizacji
3.2.4. Instalacje do odzysku innego niż recykling odpadów budowlanych i rozbiórkowych					
3.2.4.1	ZUOK w Suwałkach – budowa instalacji do przetwarzania odpadów budowlanych i remontowych	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1108	Zrealizowano
3.2.4.2	Instalacja do przetwarzania odpadów budowlanych i remontowych (kruszarka) – budowa	m. Augustów	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1113	Zrealizowano
3.2.4.3	ZZOw Koszarówce – budowa instalacji do zagospodarowania komunalnych odpadów budowlanych i rozbiórkowych	Koszarówka gm. Grajewo	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1126	Zrealizowano
3.2.4.4	ZUOP w Hryniewiczach – budowa instalacji do kruszenia i odzysku odpadów remontowo – budowlanych	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.4.5	ZPiUO w Czerwonym Borze - budowa instalacji przyjmującej odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego	Czerwony Bór gm. Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1514	Zrealizowano
3.2.4.6	Instalacja przetwarzania odpadów budowlanych – budowa	Ratowo Piotrowo gm. Śniadowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.4.7	Instalacja przyjmująca odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego (kruszarka) – budowa	Kolno gm. Kolno	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1317	W trakcie realizacji
3.2.4.8	PSZOK Łapy – budowa instalacji przyjmującej odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego (kruszarka)	m. Łapy	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1008	W trakcie realizacji
3.2.4.9	Instalacja przyjmująca odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego (kruszarka) – budowa	m. Wysokie Mazowieckie	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1513	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
3.2.4.10	Instalacja przyjmująca odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego (kruszarka) – budowa	Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1220	W trakcie realizacji
3.2.4.11	ZZO w Hajnówce - budowa instalacji zagospodarowania odpadów budowlanych pochodzenia komunalnego	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	Zrealizowano
3.2.4.12	Instalacja przyjmująca odpady budowlane i rozbiórkowe pochodzenia komunalnego – budowa	gm. Drohiczyn	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1505	W trakcie realizacji
3.2.4.13	Instalacja przetwarzania odpadów budowlano-remontowych – budowa	gm. Narew	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1002	Zrealizowano
3.2.5. Regionalne instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych					
3.2.5.1	ZZOw Koszarówce – rozbudowa części mechanicznej i biologicznej MBP	Koszarówka gm. Grajewo	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1126	W trakcie realizacji
3.2.5.2	Rozbudowa ZUOK w Suwałkach – linia do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1108	W trakcie realizacji
3.2.5.3	ZUOK w Suwałkach – rozbudowa – część biologiczna MBP	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1108	Zrealizowano
3.2.5.4	ZUOK w Suwałkach – modernizacja instalacji i zakładu	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1108	W trakcie realizacji
3.2.5.5	Rozbudowa ZUOP w Hryniewiczach - instalacja do biologicznego przetwarzania	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.5.6	Rozbudowa ZUOP w Hryniewiczach – System wentylacji w instalacji MBP	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.5.7	ZUOP w Hryniewiczach – modernizacja instalacji i zakładu	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.5.8	CIGO w Studziankach – rozbudowa części mechanicznej MBP	Studzianki gm. Wasilków	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1017	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
3.2.5.9	Modernizacja CIGO w Studziankach	Studzianki gm. Wasilków	PGO WP 2016-2022	R Region centralny SW 1017	Zrealizowano
3.2.5.10	ZPiUO w Czartorik k/Miastkowa – rozbudowa instalacji biologicznego przetwarzania odpadów	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.5.11	ZPiUO w Czartorik k/Miastkowa – rozbudowa linii sortowniczej	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.5.12	ZPiUO, Czartoria k/Miastkowa – modernizacja	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	Zrealizowano
3.2.5.13	ZPiUO w Czerwonym Borze – rozbudowa instalacji przyjmującej odpady komunalne zmieszane w części mechanicznej, instalacja do produkcji paliwa alternatywnego	Czerwony Bór Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1514	W trakcie realizacji
3.2.5.14	ZPiUO w Czerwonym Borze – rozbudowa części biologicznej	Czerwony Bór Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1514	Zrealizowano
3.2.5.15	ZZOw Hajnówce – modernizacja linii sortowniczej	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	Zrealizowano
3.2.5.16	ZZO w Hajnówce – modernizacja instalacji i zakładu	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	Zrealizowano
3.2.6. Instalacje do termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetworzenia odpadów komunalnych					
3.2.6.1	ZUOK w Białymstoku – modernizacja i rozbudowa	m. Białystok	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1018	Zrealizowano
3.2.7. Składowiska odpadów komunalnych o statusie regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych					
3.2.7.1	Rozbudowa ZUOK w Suwałkach o nową kwaterę składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne - rozbudowa	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1018	W trakcie realizacji
3.2.7.2	ZUOP w Hryniewiczach. Modernizacja o instalację wzbogacania i oczyszczania gazu składowiskowego	Hryniewicze gm. Juchnowiec Kościelny	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1009	Zrealizowano
3.2.7.3	ZPiUO, Czartoria k/Miastkowa – rozbudowa	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	W trakcie realizacji

1	2	3	4	5	6
3.2.7.4	ZPiUO w Czerwonym Borze - rozbudowa	Krajewo Budziły gm. Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1514	W trakcie realizacji
3.2.8. Inne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych					
3.2.8.1	ZUOK w Suwałkach - budowa stanowiska rozbiórki odpadów wielkogabarytowych	m. Suwałki	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1108	Zrealizowano
3.2.8.2	ZZO w Koszarówce – budowa instalacji fermentacji beztlenowej odpadów	Koszarówka gm. Grajewo	PGO WP 2016-2022	Region północny SW 1126	Zrealizowano
3.2.8.3	ZZO w Karczach – modernizacja składowiska odpadów	Karcze gm. Sokółka	PGO WP 2016-2022	Region centralny SW 1013	W trakcie realizacji
3.2.8.4	ZPiUO w Czerwonym Borze – budowa rozdrabniacza do odpadów wielkogabarytowych	Krajewo Budziły gm. Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1514	Zrealizowano
3.2.8.5	Przetwarzanie odpadów wielkogabarytowych – budowa	Ratowo Piotrowo gm. Śniadowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	W trakcie realizacji
3.2.8.6	Instalacja do przetwarzania baterii i akumulatorów oraz instalacja do przetwarzania zużytych opon – budowa	Nowogród gm. Nowogród	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	W trakcie realizacji
3.2.8.7	Instalacja do przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego – budowa	Czartoria gm. Miastkowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1207	W trakcie realizacji
3.2.8.8	Budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe	m. Kolno	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1317	W trakcie realizacji
3.2.8.9	PSZOK Łapy - Budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe	m. Łapy	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1008	W trakcie realizacji
3.2.8.10	Budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe	m. Wysokie Mazowieckie	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1513	W trakcie realizacji
3.2.8.11	Budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe	Szumowo	PGO WP 2016-2022	Region zachodni SW 1220	W trakcie realizacji
3.2.8.12	ZZO w Hajnówce - budowa stacji demontażu elektroprzętu AGD	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	W trakcie realizacji
3.2.8.13	ZZO w Hajnówce - budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe	m. Hajnówka	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1461	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
3.2.8.14	Budowa instalacji przyjmującej odpady wielkogabarytowe Gminny punkt gromadzenia odpadów wielkogabarytowych	gm. Drohiczyn	PGO WP 2016-2022	Region południowy SW 1503	W trakcie realizacji
3.2.9. Dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami dla jednostek samorządu terytorialnego					
3.2.9.1	Inwestycje związane z realizacją celów wynikających z obecnych i projektowanych (przyszłych) dyrektyw unijnych i prawa krajowego	woj. podlaskie	PGO WP 2016-2022	Wszystkie regiony	W trakcie realizacji
3.3. ZBIORNIKI RETENCYJNE					
3.3.1.	Realizacja zbiorników małej retencji na terenie województwa Podlaskiego				
3.3.1.1.	Zbiornik na rowie A w mieście Hajnówka	m. Hajnówka	PGW-Wisła	SW1461	Nie podjęto realizacji
3.3.1.2.	Zbiornik Aulakowszczyzna	Aulakowszczyzna gm. Korycin		SW1103	Nie podjęto realizacji
3.3.1.3.	Zbiornik Karp	Karp gm. Rudka		SW1503	Nie podjęto realizacji
3.3.1.4.	Zbiornik Leniewo	Leniewo gm. Czyże		SW1002	Nie podjęto realizacji
3.3.1.5.	Zbiornik Orla	Orla gm. Orla		SW1005	Nie podjęto realizacji
3.3.1.6.	Zbiornik Choroszcz	Choroszcz gm. Choroszcz		SW1009	Nie podjęto realizacji
3.3.1.7.	Zbiornik Studziwody	m. Bielsk Podlaski		SW1006	Nie podjęto realizacji
3.3.1.8.	Zbiornik Orzeszkowo	Orzeszkowo gm. Hajnówka		SW1461	Nie podjęto realizacji
3.3.1.9.	Zbiornik Harasimowicze	Harasimowicze gm. Dąbrowa Białostocka		SW1101	Nie podjęto realizacji
3.3.1.10.	Zbiornik Kalno	m. Dąbrowa Białostocka		SW1101	Nie podjęto realizacji
3.3.1.11.	Zbiornik Suchowola	m. Suchowola	SW1103	Zrealizowano	
3.3.1.12.	Zbiornik Markowicze	Markowicze gm. Szudziałowo	SW1012	Nie podjęto realizacji	
3.3.1.13.	Zbiornik Nowinka Borotyńszczyzna	Nowinka Borotyńszczyzna gm. Szudziałowo	SW1012	Nie podjęto realizacji	

1	2	3	4	5	6
3.3.1.14.	Zbiornik Bielsk Podlaski	m. Bielsk Podlaski	PGW-Wisła	SW1006	Nie podjęto realizacji
3.3.1.15.	Zbiornik Szumowo	Szumowo gm. Korycin		SW1103	Zrealizowano
3.3.1.16.	Zbiornik Tykocin - starorzecze	m. Tykocin		SW1008	Nie podjęto realizacji
3.3.1.17.	Zbiornik Żerczyce – Chanie Chursy	Żerczyce – Chanie Chursy gm. Nurzec Stacja		SW1507	Zrealizowano
3.3.1.18.	Zbiornik Białowieża	Białowieża gm. Białowieża		SW1003	Nie podjęto realizacji
3.3.1.19.	Zbiornik Łapy Binduga	m. Łapy		SW1008	Nie podjęto realizacji
3.3.1.20.	Zbiornik Czarna Wieś Kościelna	Czarna Wieś Kościelna gm. Czarna Białostocka		SW1017	Nie podjęto realizacji
3.3.1.21.	Zbiornik Targonie Wielkie	Targonie Wielkie gm. Zawady		SW1023	Nie podjęto realizacji
3.3.1.22.	Zbiornik Szepietowo – Janówka	Szepietowo – Janówka gm. Szepietowo		SW1513	Zrealizowano
3.3.1.23.	Zbiornik Wissa	m. Szczuczyn		SW1129	Nie podjęto realizacji
3.3.1.24.	Zbiornik Osinki	Osinki gm. Suwałki		SW2305	Zrealizowano
3.3.1.25.	Zbiornik Brańsk	m. Brańsk		SW1503	Nie podjęto realizacji
3.3.1.26.	Zbiornik Trzcianne – Krynica	Trzcianne – Krynica gm. Trzcianne		SW1102	Nie podjęto realizacji
3.3.1.27.	Zbiornik Kuraszewo	Kuraszewo – gmina Czyże		SW1002	Nie podjęto realizacji
3.3.2.	MODERNIZACJA ZBIORNIKÓW MAŁEJ RETENCJI ISTNIEJĄCYCH				
3.3.2.1	Zbiornik Dubicze Cerkiewne	Dubicze Cerkiewne gm. Dubicze Cerkiewne	PGW-Wisła	SW1005	Zrealizowano
3.3.2.2.	Zalew II i III Siemiatyczach	m. Siemiatyczach		SW1502	Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
3.3.2.3.	Zbiornik Ciechanowiec	m. Ciechanowcu - Muzeum Wsi		SW1509	Zrealizowano
3.4. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH (W PLANACH GOSPODAROWANIA WODAMI NA OBSZARACH DORZECZY WISŁY I NIEMNA)					
REJON WODNY ŚRODKOWEJ WISŁY					
3.4.1.	Rzeka Płonka - kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki wraz budowlami - 13,750km	Klukowo, Szepietowo	PGW-Wisła; ochrona przed powodzią; retencja przed suszą; rolnictwo/ melioracje	SW1508	Nie podjęto realizacji
3.4.2.	Odbudowa koryta rzeki Kropiwna w km 1+084÷5+448 wraz z odbudową istniejących budowli	Dąbrowa Białostocka		SW1101	Nie podjęto realizacji
3.4.3.	Odbudowa koryta rzeki Kumiałka w km 30+700÷41+245 wraz z budowlami	Janów, Korycin		SW1103	Nie podjęto realizacji
3.4.4.	Odbudowa koryta rzeki Sokołda w km 12+816÷42+726 wraz z budowlami	Sokołka		SW114	Nie podjęto realizacji
3.4.5.	Odbudowa koryta rzeki Sidra w km 0+901÷17+333 i 30+300÷38+608 wraz z budowlami i siecią rowów melioracyjnych	Dąbrowa Biał., (obsz. wiejski) Sidra, Kuźnica		SW1101	Nie podjęto realizacji
3.4.6.	Odbudowa koryta rzeki Ruda w km 0+000÷10+526 wraz z budowlami	Narew		SW1002	Nie podjęto realizacji
3.4.7.	Odbudowa koryta Kanału A Tyniewiczze w km 0+000÷11+453 wraz z budowlami	Narew, Czyże		SW1002	Nie podjęto realizacji
3.4.8.	Odbudowa koryta rzeki Pulszanka w km 0+000÷13+780 wraz z budowlami	Bielsk Podlaski, Wyszki		SW1007	Nie podjęto realizacji
3.4.9.	Odbudowa koryta Doprowadzalnika (Kanału) E w km 0+000÷3+700 wraz z budowlami	Suraż, Poświętne		SW1007	Nie podjęto realizacji
3.4.10.	Rzeka Klimaszewnica - kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki wraz budowlami na odcinku w km 5+000 do 16+000 długości 11 km	Radziłów, Wąsosz Grajewo		SW1102	Nie podjęto realizacji

1	2	3	4	5	6
3.4.11.	Odbudowa koryta rzeki Szeroka Struga w km 0+614÷11+954 wraz z budowlami	Łapy, Poświętne	PGW-Wisła; ochrona przed powodzią; retencja przed suszą; rolnictwo/ melioracje	SW1008	Nie podjęto realizacji
3.4.12.	Odbudowa koryta rzeki Supraśl w km 40+720÷110+521 wraz z budowlami	Supraśl, Gródek, Michałowo, Zabłudów		SW1010, SW1011	Nie podjęto realizacji
3.4.13.	Rzeka Siennica - kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki wraz budowlami – 0+000÷11+676 km	Ciechanowiec		SW1508	Nie podjęto realizacji
3.4.14.	Odbudowa koryta rzeki Horodnianka w km 2+330÷24+696 wraz z budowlami	Choroszcz		SW1009	Nie podjęto realizacji
3.4.15.	Odbudowa koryta rzeki Kowalówka w km 5+404÷13+668 wraz z budowlami	Suraż, Turośń Koś.		SW1008	Nie podjęto realizacji
3.4.16.	Przebudowa koryta rzeki Turośnianka w km 2+102 - 7+301 i 14+533 - 33+688	Turośń Koś., Juchnowiec Koś. Zabłudów (obsz. wiejski)		SW1008	Nie podjęto realizacji
3.4.17.	Przebudowa koryta Kanału O Tykocin w km 0+000÷8+621 wraz z budowlami	Tykocin (obsz. wiejski), Krypno		SW1021	Nie podjęto realizacji
3.4.18.	Przebudowa koryta rzeki Nereśl w km 0+000÷24+843 wraz z budowlami	Tykocin (obsz. wiejski), Trzcianne, Mońki (obsz. wiejski) Krypno, Knyszyn (obsz. wiejski)		SW1021	Nie podjęto realizacji
3.4.19.	Przebudowa koryta rzeki Gołda w km 0+000÷12+400 wraz z budowlami	Trzcianne, Goniądz (obsz. wiejski), Mońki (obsz. wiejski)		SW1102	Nie podjęto realizacji
3.4.20.	Przebudowa koryta rzeki Rudnik w km 0+000÷7+679 wraz z budowlami	Michałowo		SW1102	Nie podjęto realizacji
3.4.21.	Przebudowa koryta rzeki Jaskranka w km 0+000÷7+100 wraz z budowlami	Krypna, Knyszyn		SW1019	Nie podjęto realizacji

1	2	3	4	5	6
3.4.22.	Rzeka Awissa przebudowa koryta wraz z budowlami w km 4+950÷15+600	Sokoły, Łapy (miasto i obsz. wiejski)	PGW-Wisła; ograniczenie zagrożenia powodziowego	SW1008	Nie podjęto realizacji
3.4.23.	Regulacja rzeki Rokietnica wraz z budowlami komunikacyjnymi i wodnymi w km 14+890÷27+028	Kulesze Koś. Wysokie Maz. (wiejska)		SW1023	W trakcie realizacji
3.4.24.	Regulacja rzeki Rokietnica wraz z budowlami komunikacyjnymi i wodnymi w km 0+ 000÷14+890	Kulesze Koś., Kobylin Borz.	PGW-Wisła; ochrona przed powodzią	SW1023	W trakcie realizacji
3.4.25.	Przebudowa zabudowy regulacyjnej rzeki Narew km 171+800÷176+000 w m. Jankowo	Miastkowo, Nowogród (obsz. wiejski)		SW1207	Nie podjęto realizacji
3.4.26.	Odtworzenie koryta Kanału Bystrego	Augustów miasto		SW1117	
3.4.27.	Rzeka Liza - przebudowa koryta wraz z budowlami w km 7+920÷19+046	Poświętne, Suraż (miasto), Brańsk (gm. wiejska)	PGW-Wisła; rolnictwo/ melioracje	SW1007	Nie podjęto realizacji
REGION WODNY NIEMNA					
3.4.28.	Odbudowa systemu drenaży i piezometrów śluzy Paniewo w km 60,90 Kanału Augustowskiego	Płaska	PGW-Niemen drenaż śluzy	SW2311	Zrealizowano
3.4.29.	Remont umocnień brzegowych - Kanał Augustowski km 46+500 - 70+300 - 74+400 - 77+400	M. Augustów Płaska	powstrzymanie erozji brzegowej; utrzymanie szlaku żeglownego	SW1110 SW2309 SW2311	Nie podjęto realizacji
3.4.30.	Rzeka Szelmentka - melioracje szczegółowe użytków rolnych - Postawełek	Szypliszki	PGW-Niemen; drenaż śluzy rolnictwo/melioracje, ochrona przed powodzią	SW2316	Nie podjęto realizacji
3.4.31.	Udrożnienie rzeki Szlamicy w m. Rygol, gm. Płaska, pow. augustowski	Płaska	PGW-Niemen; ochrona przed powodzią; rolnictwo/melioracje	SW2309	Zrealizowano
3.4.32.	Zabudowa przeciwozyjna brzegów rzeki Czarna Hańcza	Giby	PGW-Niemen; rekreacja	SW2309	Nie podjęto realizacji
3.4.33.	Zagospodarowanie pola namiotowego nad Jeziorem Pobondzie	Rutka-Tartak		SW2318	Nie podjęto realizacji
3.4.34.	Remont budowli hydrotechnicznych:				

1	2	3	4	5	6
	Dębowo (śluza)	gm. Sztabin		SW1102	Zrealizowano
	Sosnowo (śluza i jaz)	gm. Płaska		SW2311	W trakcie realizacji
	Spichlerzysko (jaz)	gm. Augustów		SW1111	W trakcie realizacji
	Białobrzegi (śluza i jaz)	gm. Augustów		SW1111	Nie podjęto realizacji
	Sajownica (jaz)	gm. Augustów		SW1111	Nie podjęto realizacji
	Augustów (śluza i jaz)	m. Augustów	PGW-Niemen; ochrona przed powodzią	SW1110	Nie podjęto realizacji
	Swoboda (śluza)	gm. Płaska		SW1110	W trakcie realizacji
	Gorzycza (jaz)	gm. Płaska		SW1110	Zrealizowano śluzę
	Paniewo (śluza)	gm. Płaska		SW2311	W trakcie realizacji
	Rygor	gm. Płaska		SW2309	Zrealizowano
3.4.35.	Konserwacja gruntowa rzeki Czarna Hańcza na odcinku od mostu w ul. Utrata do mostu w ul. Sikorskiego w Suwałkach, ok. 2,5 km	Suwałki miasto		SW2305	Częściowo zrealizowano
3.4.36.	Rzeka Szelmentka – Przebudowa budowli komunikacyjnych	Szypliszki	PGW-Niemen; zapewnienie komunikacji dla właścicieli użytków rolnych położonych po obu stronach rzeki	SW2316	Zrealizowano
INFRASTRUKTURA ENERGETYCZNA					
PCI – proj. o znaczeniu wspólnotowym KE „Project of Common Interest”,					
TEN-E – program Transeuropejskich Sieci Energetycznych					
CEF – instrument finansowy KE „Łącząc Europę” Connecting Europe Facility					
POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura I Środowisko UE					
KTWP – Kontrakt Terytorialny dla Województwa Podlaskiego					
4.1. INFRASTRUKTURA GAZOWNICZA					

1	2	3	4	5	6
4.1.1	Budowa INTERKONEKTORA gazowego w/c Polska – Litwa relacji Rembelszczyzna – granica RP i LT (warianty)	Obszar Województwa Podlaskiego	KPZK 2030 PCI, TEN-E, CEF	Inwestycja towarzysząca, uwzględniona w ustawie z 24.04.2009 o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu	zrealizowano
4.1.2.	Rozbudowa systemu dystrybucyjnego gazu na terenie aglomeracji białostockiej	m. Białystok, gm.: Supraśl, Wasilków, Choroszcz, Juchnowiec Kościelny	Plan Rozwoju PSG 2018-2022 POIiŚ 2014–2020		zrealizowano
4.1.3.	Budowa sieci gazowej na terenie miasta i gminy Bielsk Podlaski i gmina Wyszki	m. Bielsk Podlaski	Plan Rozwoju PSG 2018-2022 POIiŚ 2014–2020		zrealizowano
4.1.4.	Budowa gazociągu podwyższonego ciśnienia Wyszki – Bielsk Podlaski	gm. Wyszki, m i gm. Bielsk Podlaski	Plan Rozwoju PSG 2018–2022		zrealizowano
4.1.5.	Rozwój gazyfikacji w wybranych lokalizacjach północno- wschodniej Polski w oparciu o technologie LNG	woj. podlaskie	Plan Rozwoju PSG 2018–2022		sukcesywnie realizowany
4.1.6.	Budowa gazociągu wc DN 250 jako podłączenie w tłoczni Zambrów na SGT JAMAŁ – gazociągu dystrybucyjnego wc Bobrowniki – Wólka Radzymińska	gm. Zambrów	Plan Rozwoju PSG 2018–2022		Do realizacji
4.1.7.	Przebudowa stacji gazowej Bobrowniki	gm. Gródek	Plan Rozwoju PSG 2014 – 2018		Zrealizowano

1	2	3	4	5	6
4.1.8.	Budowa gazociągu dystrybucyjnego do m. i gm. Suwałki, m. Augustów, m. Dąbrowa Białostocka, m. Grajewo, m. Łomża	m. i gm. Suwałki, m i gm. Augustów, m i gm. Grajewo, gm. Kolno, m i gm. Łomża	Plan Rozwoju PSG 2014 – 2018	Uwarunkowane realizacją gazociągu przesyłowego w/c interkonektor Polska – Litwa przez OGP Gaz System. Inwestycje zgłoszone do KTWP	Do realizacji
4.1.9.	Połączenie KSP z SGT w punkcie Ostrożne (Zambrów)	powiat zambrowski	Plan rozwoju OGP GAZ-SYSTEM S.A. 2018 – 2027		Do realizacji
4.1.10.	Przyłączenie sieci dystrybucyjnej PSG za pośrednictwem punktu wyjścia Ostrożne (Zambrów) do gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Polska - Litwa.	powiat zambrowski	Plan rozwoju OGP GAZ-SYSTEM S.A. 2018-2027		Do realizacji
4.1.1.1.	Budowa Stacji Pomiarowej Mielnik II	gm. Mielnik	Plan rozwoju OGP GAZ-SYSTEM S.A. 2018-2027		Do realizacji
4.2.	INFRASTRUKTURA PRZESYŁU ROPY NAFTOWEJ				
4.2.1.	Budowa rurociągu Odessa - Brody - Płock	gm. Mielnik	KPZK 2030		Do realizacji
4.3.	INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA				
4.3.1.	Budowa linii elektroenergetycznej NN 400 kV ROŚ (Białoruś) - stacja „NAREW	gm.: Gródek, Supraśl, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna	KPZK 2030		Do realizacji
4.3.2.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Augustów I – Dąbrowa Białostocka	gm. Dąbrowa Białostocka, Suchowola, Sztabin	Plan Rozwoju PGE Dystrybucja Oddział Białystok 2017 - 2022 POiŚ 2014 - 2020		Do realizacji

1	2	3	4	5	6
4.3.3.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Dąbrowa Białostocka-Sokółka	m. i gm. Sokółka, gm. Sidra, Dąbrowa Białostocka	jw.		Do realizacji
4.3.4.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110 kV Sokółka – „Polanka” Czarna Białostocka	gm. Czarna Białostocka, m. i gm. Sokółka	jw.		Do realizacji
4.3.5.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV „Polanka” Czarna Białostocka – GPZ-1 Białystok	m. Białystok, gm. Wasilków i Czarna Białostocka	jw.		Do realizacji
4.3.6.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Ostrołęka – rozgałęzienie okolice Nowogrodu,	gm. Nowogród, m. i gm. Łomża	Plan Rozwoju PGE Dystrybucja Oddział Białystok 2017 - 2022		Do realizacji
4.3.7	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Kolno – rozgałęzienie w okolicach Nowogrodu	gm. Kolno, gm. Nowogród	jw.		Do realizacji
4.3.8	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Łomża 2 – rozgałęzienie w okolicach Nowogrodu (likwidacja istn. trójnika 110kV)	m i gm. Łomża, gm. Nowogród	jw.		Zrealizowano
4.3.9.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Olecko – „Hańcza” Suwałki,	m. i gm. Suwałki, gm. Bakałarzewo	jw		Do realizacji
4.3.10.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Piecki – Potasznia – „Hańcza” Suwałki	m. i gm. Suwałki, gm. Jeleniewo, gm. Filipów	jw.		Do realizacji
4.3 11	Modernizacja stacji WN/SN Kolno	m. Kolno	jw.		Zrealizowano
4.3.12	Budowa linii elektroenergetycznej WN 110kV Mońki – Suchowola – Dąbrowa Białostocka	m. i gm.: Mońki, Suchowola, Dąbrowa Białostocka	jw.		Do realizacji

1	2	3	4	5	6
4.3.13	Budowa stacji WN/SN Suchowola	gm. Suchowola	jw.		Do realizacji
4.3.14	Budowa rozdzielni sieciowej RS Brańsk	m. Brańsk	jw.		Zrealizowano
4.3.15.	Budowa linii elektroenergetycznej WN 110 kV Ciechanowiec – Siemiatycze	m. i gm. Siemiatycze, Grodzisk, Ciechanowiec	jw.	W zależności od wyboru wariantu przebiegu linii WN 110kV	Do realizacji
4.3.16.	Budowa linii elektroenergetycznej SN 15 kV Brańsk – Ciechanowiec	m i gm. Brańsk, gm. Rudka, m i gm. Ciechanowiec, m i gm. Bielsk Podlaski	jw.	W zależności od wyboru wariantu przebiegu linii WN 110kV	Do realizacji
4.3.17.	Modernizacja stacji WN /SN Augustów I, Hajnówka, RPZ9 Białystok, Sejny, Łomża 2, Łapy, Jeżewo, Zambrów, RPZ5 Białystok, Knyszyn, Osowiec, Lewkowo, „Hańcza” Suwałki	m. Augustów, Hajnówka, Białystok, Sejny, Łomża, Łapy, Zambrów, Knyszyn, gminy: Wizna, Tykocin, Goniądz, Narewka	Plan Rozwoju PGE Dystrybucja Oddział Białystok 2017 - 2022	Zrealizowano modernizację stacji WN/SN Sejny, Łomża 2, Jeżewo, „Hańcza” Suwałki	częściowo zrealizowane
4.3.18.	Budowa stacji WN/SN: „Przemysłowa” gm.: Juchnowiec Kościelny, Brańsk (war.I.), Augustów II	gm.: Juchnowiec Kościelny, Brańsk, Augustów	jw.		Do realizacji
4.3.19.	Budowa linii elektroenergetycznej WN 110kV Bielsk Podlaski – Brańsk -Ciechanowiec.(war.I)	m. i gm. Bielsk Podlaski, Brańsk, Ciechanowiec	jw.		Do realizacji
4.3.20.	Budowa linii elektroenergetycznej WN 110kV Adamowo – Hołowczyce.	Gm. Mielnik	jw.		Do realizacji

1	2	3	4	5	6
4.3.21.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Gołdap – Filipów – Piecki	gm. Filipów,	jw.		Zrealizowano
4.3.22.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Łomża 1- Łomża 2.	m. i gm. Łomża	jw.		Do realizacji
4.3.23.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Reja Suwałki – Suwałki	m. Suwałki	jw.		Do realizacji
4.3.24.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110 kV Biała Piska –Kolno	gm. Kolno	jw.		Zrealizowano
4.3.25.	Modernizacja linii elektroenergetycznej WN 110kV Grajewo 1 – Grajewo 2	m. i gm. Grajewo	jw.		Zrealizowano
4.3.26.	Budowa jednotorowej linii elektroenergetycznej WN 110kV Łyse (woj. mazowieckie) – Kolno	m. i gm. Kolno gm. Turośl	Plan Rozwoju PGE Dystrybucja Oddział Warszawa Teren 2017 – 2022 POiŚ 2014- 2020		Zrealizowano
4.3.27.	Budowa linii WN 110 kV Augustów I – Augustów II	m. i gm. Augustów	Plan Rozwoju PGE Dystrybucja Oddział Białystok 2017 – 2022		Do realizacji
4.4 BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE					
4.4.1.	Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w Polsce północno - wschodniej	obszar województwa	KTdWP	Polska - Litwa	w ramach wskazanego przedsięwzięcia zidentyfikowan o projekt pn. Gazyfikacja miasta Bielsk Podlaski

13. OCENA SYNTETYCZNA I WNIOSKI KOŃCOWE

13.1. Potencjał społeczno – gospodarczy

- Ujemne wartości wskaźników przyrostu naturalnego i salda migracji to główne czynniki stopniowo zmniejszające liczbę ludności w regionie. Wskazują one również na odpływ młodych ludzi z obszarów wiejskich do głównych ośrodków w województwie takich jak: Białystok, Suwałki i Łomża. Z drugiej strony obserwuje się odwrotny kierunek migracji ludności zamieszkałej w powiatach grodzkich, zwłaszcza m. Białystok i m. Łomża na obszary ich stref podmiejskich pogłębiając proces suburbanizacji. Prognozy demograficzne dla województwa podlaskiego są niekorzystne. Zakładają one, że w roku 2050 liczba ludności tego regionu nie przekroczy miliona osób, a co trzecia osoba będzie w wieku emerytalnym. Będzie to miało negatywny wpływ na rynek pracy co może przekładać się na sytuację gospodarczą.
- Zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego dane demograficzne pochodzą z 2015 roku. Analiza okresu 2018 -2021 pozwala stwierdzić, iż zmiany demograficzne potwierdzają wcześniejsze założenia, natomiast ich tempo i skutki zmuszają do szukania nowych rozwiązań w celu niwelowania negatywnych konsekwencji dla gospodarki.
- Ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego w zakresie systemu osadniczego nie uległy istotnej dezaktualizacji natomiast należy zauważyć, iż dokonują się pewne zmiany w profilach funkcjonalnych poszczególnych ośrodków lub obszarów, a także widać wyraźny negatywny wpływ zmian demograficznych i migracyjnych co może w dłuższej perspektywie czasowej doprowadzić do sytuacji utraty dotychczasowych funkcji niektórych ośrodków. Tendencja ta została już dostrzeżona w „Strategii rozwoju województwa podlaskiego 2030” przyjętej w 2020 roku.
- W analizowanym okresie (lata: 2018 – 2021) obserwowany był wzrost tempa rozwoju zasobów mieszkaniowych w regionie. Z uwagi na stosunkowo krótki okres analizy zakres zmian był jednak niewielki. Ustalone w PZPWP kierunki realizacji polityki przestrzennej dotyczące gospodarki mieszkaniowej wciąż są aktualne i nie wymagają dokonywania większych korekt.
- W latach 2017 – 2021 miały miejsce dwa zdarzenia mające wpływ na stan i rozwój infrastruktury społecznej: reforma szkolnictwa ponadpodstawowego rozpoczęta w 2017 r. oraz wybuch pandemii COVID-19 w 2020 r.
- Wiarygodna ocena stanu i rozwoju szkolnictwa ponadpodstawowego będzie możliwa dopiero kilka lat po całkowitym wprowadzeniu reformy, gdy dane z poszczególnych lat dotyczyć będą ukształtowanej, jednakowej struktury. Niniejsza ocena zestawia dane ilościowe dotyczące okresu „przejściowego”, gdzie skutek reformy przekładający się na liczbę szkół i uczniów nie jest do końca znany.
- Pandemia wymusiła dostosowanie służby zdrowia do panującego zagrożenia. Oddziały szpitalne były przekształcane w oddziały zakaźne, przeznaczone dla pacjentów z COVID-19. Nie odnotowano jednak znaczącej zmiany liczby szpitali oraz liczby łóżek w szpitalach w roku 2020 r. (znaczący spadek miał miejsce w 2019 r., czyli w roku poprzedzającym wybuch pandemii w Polsce).

- Wybuch pandemii COVID-19 wpłynął na wiele dziedzin życia, w tym także na turystykę. Odnotowano znaczący spadek liczby odwiedzających obiekty turystyczne spowodowany wprowadzonymi ograniczeniami z uwagi na panującą pandemię. W 2021 r. odnotowano już wzrost tej liczby, wobec czego można stwierdzić, iż branża turystyczna odbudowuje się.
- Infrastruktura społeczna stale się zmienia, realizowane są planowane inwestycje celu publicznego natomiast ustalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa oraz określone w tym zakresie cele są nadal aktualne, dlatego nie wymagają korekt.
- Pomimo niekorzystnej sytuacji demograficznej zaobserwowano pozytywne tendencje na rynku pracy, w tym spadek stopy bezrobocia, wzrost produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa, sprzedaży detalicznej towarów oraz nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach, a także poprawę wskaźników charakteryzujących sytuację finansową przedsiębiorstw. Nadal utrzymywała się stosunkowo dobra sytuacja na rynku pracy, w przemyśle i budownictwie oraz w zakresie nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach.
- W województwie podlaskim charakterystyczne jest nierównomierne terytorialnie rozmieszczenie podmiotów gospodarczych. Większość wszystkich podmiotów gospodarczych w 2021 roku (46,7%) prowadziła swoją działalność w 3 największych miastach województwa: w Białymstoku (38 819 podmiotów), Suwałkach (7 429 podmiotów) oraz Łomży (6 649 podmiotów), natomiast dalsze 14,2% na terenie powiatu białostockiego (16 075 podmiotów).
- Biorąc pod uwagę miejsce położenia siedziby podmiotu, a w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą adres zamieszkania, stwierdzono, że w końcu 2021 r. aż 52,3% jednostek prawnych było zlokalizowanych na terenie podregionu białostockiego (59 242 podmioty). Mniej, bo 28,0% ogółu podmiotów zarejestrowanych w naszym województwie, znajdowało się na terenie podregionu łomżyńskiego (31 751 podmiotów), natomiast pozostałe 19,7% skupiało podregion suwalski (22 243 podmioty).
- W województwie podlaskim rolnictwo jest jedną z najważniejszych gałęzi gospodarki. Z uwagi między innymi na przekazywane wsparcie finansowe z budżetu Unii Europejskiej obserwowany jest stały rozwój prowadzonych gospodarstw rolnych przejawiający się poprzez:
  - wyższy poziom wyposażenia technicznego prowadzonych gospodarstw rolnych w regionie,
  - wzrost przeciętnej powierzchni gospodarstwa rolnego,
  - wzrost wielkości prowadzonej produkcji roślinnej i zwierzęcej w regionie, w tym intensyfikacja produkcji rolnej w zakresie hodowli bydła mlecznego jako jedna z najwyższych w kraju,
  - poprawę dobrostanu zwierząt gospodarskich,
  - podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników, liczne kursy, szkolenia unijne uświadamiające podmioty prowadzące gospodarstwa rolne w podejmowanych działaniach zawodowych.

Podsumowując obserwowane zmiany w przeważającym zakresie mają charakter tendencji stałych. Z uwagi jednakże na stosunkowo krótki okres upływu czasu od uchwalenia Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego (2017 rok) do okresu, z którego przytoczono najbardziej aktualne, dostępne dane statystyczne, to zakres obserwowanych zmian jest niewielki a określone w planie województwa kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa w zakresie rolniczej przestrzeni

produkcyjnej i rozwoju obszarów wiejskich wciąż są aktualne i nie wymagają dokonywania korekt.

- Wyznaczone w planie kierunki gospodarowania zasobami leśnymi pozostają aktualne. Obserwuje się stały przyrost zasobów drzewnych wynikający ze zwiększania powierzchni gruntów leśnych. Związany jest on m.in. z zalesieniami prywatnych gruntów nieleśnych, zgodnie z ustaleniami Krajowego Programu Zwiększania Lesistości (zwiększenie lesistości Polski do 30 % w 2020 r. i 33 % w 2050 r.).

13.2. System infrastruktury transportowej.

Ustalenia w PZPWP w zakresie infrastruktury transportowej nie są oparte na obowiązujących dokumentach na dzień sporządzenia oceny i powinny być zaktualizowane w związku z nowymi programami rządowymi. Korekt wymagają ustalenia szczegółowe w zakresie długości sieci drogowej i kolejowej, zmian infrastruktury transportowej, oceny stanu nawierzchni, obciążenia ruchem oraz aktualizacji inwestycji wykonanych i planowanych.

Przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych konieczne jest branie pod uwagę:

- przesunięcia dużych potoków ruchu w wyniku oddawania do użytku kolejnych fragmentów dróg ekspresowych S61, S8 i S19 i ciężenia ruchu do lokalizacji węzłów,
- zmian w układzie drogowym po rozstrzygnięciu przebiegu drogi S16
- nowych generatorów ruchu związanych z powiązaniem transgranicznymi (terminale: Łapy, Siemianówka),
- potrzeba powiązania tych tras z głównymi generatorami takiego ruchu w województwie (trasy z ośrodków do węzłów, powiązania intermodalnych stacji przeładunkowych z drogami ekspresowymi)

Należy dążyć do zapewnienia ciągłości dróg rowerowych i wydzielenia ruchu rowerowego poza jezdnie szczególnie na odcinkach zamiejskich.

Należy dążyć do dostosowania dróg do parametrów technicznych dla danej klasy i kategorii drogi.

Należy dążyć do przywrócenia zlikwidowanych połączeń kolejowych wewnątrz województwa oraz z województwami ościennymi.

13.3 Infrastruktura techniczna.

13.3.1. Elektroenergetyka.

Wiele ustaleń planu w zakresie uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wymaga uaktualnienia oraz wprowadzenia nowych zadań inwestycyjnych zgłaszanych przez PSE S.A., PGE Dystrybucja S.A., PKP Energetyka S.A. wynikających z Planów rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną poszczególnych przedsiębiorstw energetycznych.

13.3.2. Gazownictwo.

- PSG sp. z o. o. dostarcza odbiorcom rozprężony gaz LNG, który rozprowadzany jest siecią gazociągów niskiego ciśnienia w oparciu o stacje regazyfikacji gazu LNG. Obecnie wybudowano 14 stacji. Odbiorcami paliwa gazowego są w dużej mierze dawni odbiorcy propanu-butanu rozprężonego;
- w zakresie zamierzeń inwestycyjnych w zakresie gazownictwa województwa

podlaskiego po 2030 r. obecnie nie są planowane żadne konkretne inwestycje do realizacji;

- Brak działań w zakresie rozbudowy sieci gazociągów w/c, czyli nowych źródeł zasilania powoduje, że brak jest możliwości większej rozbudowy sieci dystrybucyjnej oraz uniemożliwienie dostarczenia gazu w szczególności dla dużych odbiorców. Szansą zmiany tego stanu rzeczy jest:
  - budowa tłoczni w Bobrownikach,
  - przebudowa i rozbudowa obiektów w tłoczni w Kondratkach i Zambrowie,
  - zasilanie systemu dystrybucyjnego na terenach, gdzie brak jest możliwości korzystania z gazu przewodowego za pomocą stacji LNG.
- w obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, w oparciu o wnioski zgłoszone przez poszczególnych gestorów systemów gazowniczych, zapisano szereg zadań dotyczących rozwoju infrastruktury przesyłu gazu. Realizacja w/w zadań nie znajdowała i nie znajduje odzwierciedlenia w kolejnych edycjach planów rozwoju OPG GAZ SYSTEM S.A. oraz Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o.;

Analiza nasuwa wątpliwości co do tego jakie źródła gazu powinny być brane pod uwagę w kontekście pokrywania zapotrzebowania na gaz odbiorców wschodniej części Polski po 2022 r., w szczególności w okresie 2022-2025, kiedy to dopiero po tym okresie umożliwiona ma być pełna zastępowalność źródeł zlokalizowanych na wschodniej granicy. W związku z tym wyjaśnienia może wymagać szczegółowy plan oraz harmonogram działań inwestycyjnych, zwłaszcza, że w rejonie wschodniej i południowo-wschodniej części Polski zlokalizowani są odbiorcy sektora energetycznego oraz chemicznego, a także realizowane są nowe inwestycje energetyczne, np. Elektrownia Ostrołęka.

Reasumując, uwarunkowania i ustalenia kierunków zagospodarowania przestrzennego planu województwa w zakresie infrastruktury przesyłu gazu uległy dezaktualizacji i wymagają zmian zapisów.

13.3.3. Ciepłownictwo.

Zapisane w planie województwa „Kierunki rozwoju infrastruktury systemu zaopatrzenia w ciepło” pod względem merytorycznym są ogólnie aktualne. Uaktualnić należy jedynie część graficzną, tj. mapkę Nr 62 dotyczącą Kierunków elektroenergetyki. Źródła energetyki konwencjonalnej.

Ze względu jednak na lokalny charakter ciepłownictwa w aktualizacji planu należy rozważyć ograniczenie tej problematyki do tych elementów, które są realizacją zobowiązań unijnych lub dotyczą ochrony środowiska przyrodniczego bądź kulturowego o znaczeniu ponadlokalnym.

13.3.4. System tranzytowych rurociągów i baz naftowych.

W ocenianym okresie nie było zmian w zakresie przebudowy i budowy urządzeń będących w zakresie działania PERN S.A. poza już istniejącymi bazami i infrastrukturą liniową/rurociągową.

13.3.5. Odnawialne źródła energii.

Ze względu duże tempo zmian i wzrost pozyskiwania OZE uaktualnienia wymagają w szczególności dane w dziale uwarunkowania zagospodarowania, w tym mapka nr 42 - Elektroenergetyka. Odnawialne źródła energii.

Zapisane w planie województwa kierunki „Rozwój infrastruktury odnawialnych źródeł energii” pod względem merytorycznym są ogólnie aktualne. Uaktualnić należy jedynie mapkę Nr 63 dotyczącą Kierunków elektroenergetyki. Odnawialne źródła energii.

W dalszym ciągu brak jest aktualnego programu rozwoju energetyki odnawialnej dla województwa. Dokument ten pozwoli na uporządkowanie wiedzy o istniejących OZE i powinien stanowić wytyczne odnośnie preferowania rodzaju tych źródeł w naszym województwie.

13.3.6. System radiokomunikacji i teletransmisji.

W latach 2018-2021 w następstwie planów rozwoju systemów i urządzeń służących do przesyłania sygnałów radiowych i telewizyjnych zrealizowano nowe konstrukcje wysokościowe i radiolinie. Wobec powyższego zapisy dot. infrastruktury radiokomunikacyjnej i teletransmisyjnej w planie województwa powinny być zaktualizowane.

13.3.7. Telekomunikacja.

Wymagają aktualizacji zapisy w planie województwa uwzględniające zamierzenia operatora związane z wprowadzaniem technologii piątej generacji 5G, która zapewni szybsze przesyłanie danych, ponieważ będzie zbudowanych więcej małych stacji bazowych i precyzyjniej wyślą sygnał, zapewniając odpowiednie pokrycie, niż w przypadku istn. technologii 3G czy 4G. Budowa infrastruktury sieci komórkowej 5G umożliwi zapewnienie dostępności i jakości usług telekomunikacyjnych dla mieszkańców, przeciwdziałając wykluczeniu cyfrowemu grup społecznych.

Ustalenia kierunków zagospodarowania przestrzennego planu województwa w zakresie infrastruktury teletechnicznej uległy dezaktualizacji i wymagają zmian zapisów.

13.3.8. Infrastruktura zaopatrzenia w wodę, gospodarki ściekowej i odpadami.

Stan zwodociągowania województwa należy ocenić pozytywnie, czego nie da się powiedzieć o stanie skanalizowania, wysokim w miastach, lecz niedostatecznym na terenach wiejskich (przyczyną jest duży udział terenów z zabudową rozproszoną, na których koszt zbiorczej sieci kanalizacyjnej jest zbyt wysoki w stosunku do osiągniętych efektów). Zbyt duża dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania, niewłaściwa eksploatacja indywidualnych systemów gromadzenia i oczyszczania ścieków (przy braku dostatecznej kontroli nad szczelnością zbiorników bezpodpływowych i gospodarką nieczystościami płynnymi) oraz postępująca zabudowa rekreacyjna w bezpośrednich zlewniach jezior i cieków przy nieuporządkowanej gospodarce ściekowej tych terenów, stanowią zagrożenie dla stanu środowiska. Przeciwdziałaniem dla tych zagrożeń jest realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz dostępność funduszy zewnętrznych na inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej.

Gospodarka odpadami jest obciążona szeregiem negatywnych czynników, takich jak problemy z nielegalnym obrotem odpadami i ich „utylicacją” pożarami i składowaniem na nielegalnych składowiskach, czy brakiem wystarczającej ilości instalacji przetwarzania odpadów. Poziom selektywnej zbiórki odpadów nie jest wystarczający, a rokrocznie rosnące wymagania będą pogłębiać problem. Jednostkowa produkcja odpadów na osobę nie jest wysoka, lecz widać tendencję rosnącą, wynikającą ze wzrostu konsumpcjonizmu, niskiej jakości produktów trwałego użytku oraz rosnącej ilości odpadów opakowaniowych (wzrost

handlu internetowego). Tym zagrożeniom należy przeciwdziałać budując nowe instalacje do odzysku odpadów (w tym zagospodarowanie na cele energetyczne), zwiększając świadomość społeczną w zakresie selektywnej zbiórki odpadów oraz zabezpieczając środki finansowe Unii Europejskiej.

13.4. Środowisko przyrodnicze.

13.4.1. Systemy obszarów chronionych.

Pozytywnie ocenia się wdrażanie przepisów ochrony przyrody w odniesieniu do istniejących form ochrony. Problemem pozostaje brak ustaleń prawnych w odniesieniu do korytarzy ekologicznych, a także, niekiedy, niewystarczające zasady ochrony krajobrazu. Kwestia ta będzie przedmiotem audytu krajobrazowego – będącego w opracowaniu, którego realizacja pomoże w utrzymaniu ładu przestrzennego. Wskazuje się jednocześnie na występowanie szeregu zagrożeń funkcjonowania obszarów chronionych, takich jak:

- niekontrolowana, intensywna urbanizacja terenów cennych przyrodniczo (szczególnie Puszczy Knyszyńskiej),
- dezaktualizacja dokumentów ochronnych niektórych form ochrony przyrody,
- „słabość” systemu planowania i niewystarczająca koordynacja z działaniami na rzecz ochrony przyrody,
- niska jakość wód powierzchniowych wpływająca negatywnie na stan niektórych siedlisk,
- zmiany klimatu (ekstremalne pogodowe, częste gwałtowne zjawiska burzowe),
- problemy krajobrazu związane z powierzchnią eksploatacją kruszyw,
- uszkodzenia drzewostanu wywoływane przez owady, zwierzęta, silne wiatry czy niewłaściwą gospodarkę leśną,
- występowanie dużej ilości inwazyjnych gatunków roślin i zwierząt, mogących zagrażać rodzimej faunie i florze,
- zagrożenia katastrofami naturalnymi.

Eliminacja powyższych zagrożeń bądź ich ograniczanie pozwoli na zabezpieczenie obszarów o wybitnych walorach przyrodniczych, mających znaczenie dla przestrzeni, gospodarki i warunków życia w województwie. Wymaga to ciągłej współpracy organów administracyjnych różnego szczebla, organizacji pozarządowych i wsparcia lokalnych społeczności.

Ponadto wskazuje się, że w kolejnej edycji planu należy dokonać rozszerzenia klasyfikacji obszarów przyrodniczo cennych. Ranga obszarów chronionych określona powinna być nie tylko pod kątem poziomu ochrony, ale również ich znaczenia i walorów przyrodniczych.

13.4.2. Złoża surowców naturalnych.

Przyjęty w Planie województwa podział surowców odpowiada obowiązującemu stanowi prawnemu określonymu w ustawie Prawo geologiczne i górnicze – nie jest jednak tożsamy z surowcami o największym znaczeniu gospodarczym w województwie.

Regularnie zwiększa się ilość udokumentowanych i eksploatowanych złóż kruszyw naturalnych, co sprzyja rozwojowi gospodarczemu, jednakże nie pozostaje bez wpływu na krajobraz.

13.4.3. Wody.

W okresie przyjętym do oceny planu zagospodarowania przestrzennego województwa opracowany został Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 roku (Dz.U. poz. 1615), został przyjęty do realizacji. Celem dokumentu jest wskazanie najistotniejszych kierunków działań, które pomogą zapobiec kryzysowi wodnemu w Polsce. Dzięki realizacji jego założeń możliwe będzie zapewnienie odpowiedniej ilości i co najmniej dobrej jakości wody niezbędnej dla społeczeństwa, środowiska i wszystkich sektorów gospodarki narodowej.

W kolejnej edycji PZPWP należy uwzględnić zmiany, które wynikają z zaktualizowanych planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy: Wisły, Niemna i Pregoty oraz z zaktualizowanych planów zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy: Wisły i Pregoty oraz sporządzonym po raz pierwszy planie dorzecza Niemna. Uwzględnić należy również ustalenia wynikające z Planu przeciwdziałania skutkom suszy, które dotyczą obszaru województwa podlaskiego.

20 lipca 2017 r. Sejm, przyjmując poprawki Senatu, zakończył proces legislacyjny nowej ustawy Prawo wodne. Wraz z nową ustawą zniknęło pojęcie programu wodno-środowiskowego kraju. Teraz „zestaw działań z uwzględnieniem sposobów osiągnięcia ustanawianych celów środowiskowych wraz z jego podsumowaniem” ma być elementem planu gospodarowania wodami w obszarze dorzecza. W planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza należy zapewnić rozpoczęcie realizacji tych działań nie później niż w terminie 3 lat od dnia ogłoszenia planu.

Ustalenia planu dotyczące gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi uwzględniają aktualnie obowiązujące regulacje prawne dotyczące tej problematyki. Kontynuacja realizacji ustaleń planów gospodarowania wodami w dorzeczach: Wisły Środkowej, Niemna i Pregoty umożliwi osiągnięcie zakładanych w tych dokumentach celów środowiskowych.

13.5. Dziedzictwo kulturowe.

W 2022 r. zakończono sporządzanie projektu Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Podlaskiego na lata 2023-2026. Głównym zamierzeniem Programu jest wskazanie potencjału dziedzictwa kulturowego regionu jako czynnika wpływającego na realizację planów rozwojowych województwa podlaskiego w zakresie wzrostu konkurencyjności gospodarki oraz jakości życia mieszkańców, pod warunkiem zapewnienia i wspomagania ochrony materialnych i niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego łącznie z ochroną krajobrazu kulturowego. Realizacja Programu przyczyni się do stworzenia warunków dla kreowania i realizowania działań z zakresu opieki i ochrony zabytków w województwie.

Celem strategicznym Programu jest wzmocnienie poziomu ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego województwa podlaskiego jako źródła tożsamości regionalnej i czynnika rozwoju społeczno-gospodarczego.

Przyjmuje się, że dziedzictwo kulturowe regionu stanowi element promocji regionu i przyczynia się do jego rozwoju gospodarczego. Istotne jest, aby ochrona dziedzictwa kulturowego i przestrzeni kulturowej skorelowane były z polityką rozwoju regionalnego.

Przyjęte cele zgodne są ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego oraz ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, a także z krajowymi strategicznymi dokumentami. W związku z tym powinny stanowić integralną część nowej edycji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

13.6. Obszary funkcjonalne.

13.6.1. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego Białegostoku (MOFOWB) z obszarem zewnętrznym.

Działania wspomagające rozwój funkcji metropolitalnych i regionalnych na obszarze MOFOWB mają znaczący wpływ na realizację głównego celu jakim jest zwiększenie konkurencyjności miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego miasta Białegostoku. Obserwuje się wiele inwestycji podnoszących jakość infrastruktury edukacji, tworzenie warunków terenowych i infrastrukturalnych dla lokalizacji inwestycji z sektorów wartości dodanej, tworzenia atrakcyjnych warunków zamieszkiwania w zakresie usług i rekreacji, zaspokojenia regionalnych i ponadregionalnych potrzeb w zakresie usług wyższego poziomu. Znacząco poprawia się jakość infrastruktury komunikacyjnej poprzez budowę nowych dróg jak i przebudowę istniejących ulic podstawowego układu ulicznego m. Białegostoku. Niemniej jednak dla osiągnięcia optymalnego oczekiwanego poziomu konieczne jest jeszcze przeprowadzenie kilku ważnych inwestycji poprawiających funkcjonowanie układu transportowego MOFOWB. W dalszym ciągu należy prowadzić działania w celu poprawy jakości części infrastruktury funkcji metropolitalnych: nauki i szkolnictwa wyższego, lecznictwa, kultury, sportu i rekreacji, instytucji badawczo – rozwojowych i transferu technologii, współpracy międzynarodowej ponieważ jeszcze część z nich nie jest na odpowiednio wysokim poziomie.

Istotna dla rozwoju obszaru jest współpraca pomiędzy miastem Białystok a gminami wchodzącymi w skład MOFOWB w ramach powołanego Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego i wspólne działania w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych.

Zawarte w PZPWP cele szczegółowe dotyczące Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Wojewódzkiego Białegostoku oraz kierunki rozwoju są aktualne a przedstawione zasady realizacji umożliwią w przypadku ich zastosowania osiągnięcie zakładanych celów w odpowiednim horyzoncie czasowym.

13.6.2. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego Łomży.

Działania inwestycyjne (inwestycje zrealizowane i w realizacji) zasadniczo nie wpłynęły na zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru funkcjonalnego. Podejmowane działania w znacznej mierze dotyczyły poprawy jakości układu drogowego oraz wyposażenia w sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym poprawy gospodarki wodno-ściekowej. Stan infrastruktury drogowej był sukcesywnie poprawiany. Zostały przebudowane dwie drogi wojewódzkie – droga nr 677 (na odcinku m. Łomża i obejścia m. Konarzyce) oraz droga nr 645 (Łomża – Nowogród z budową obejścia m. Stare Kupiski). Zrealizowane inwestycje wpłynęły na poprawę dostępności komunikacyjnej terenów zurbanizowanych i inwestycyjnych oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną obszaru funkcjonalnego.

Znaczący wpływ na zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru i powiązania z układem dróg krajowych będzie miała realizowana droga ekspresowa S61 oraz planowana do realizacji linia kolejowa nr 29 Ostrołęka – Łomża – Pisz – Giżycko jako jeden z elementów wieloletniego programu inwestycyjnego Centralnego Portu Komunikacyjnego.

Inwestycje związane z funkcjami usługowymi o charakterze ponadlokalnym były realizowane głównie w Łomży. Zrealizowano centrum przesiadkowo-komunikacyjne z budynkiem dworca. Kontynuowano rewitalizację centrum Łomży, obejmującego układ urbanistyczny wpisany do rejestru zabytków oraz zagospodarowanie terenów nad Narwią.

Zmiany w zagospodarowaniu obszaru generalnie można ocenić jako korzystne, mające wpływ na poprawę standardu życia mieszkańców, jakości przestrzeni publicznych oraz podniesienie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej.

Istotna dla rozwoju obszaru będzie współpraca jednostek samorządu terytorialnego w ramach powołanego Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych - na okres programowania, negocjowania i przygotowania Strategii ZIT Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Łomży.

Zawarte w PZPWP kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa dotyczące miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego Łomży są aktualne. Potrzeba aktualizacji ustaleń Planu może nastąpić po przesądzeniu wariantu przebiegu linii kolejowej planowanej do realizacji w ramach Centralnego Portu Komunikacyjnego.

13.6.3. Miejski obszar funkcjonalny ośrodka subregionalnego Suwałk.

Działania inwestycyjne (szczególnie będące w realizacji duże inwestycje komunikacyjne) wpłyną na poprawę dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa oraz podniesienie standardów obsługi mieszkańców i jakości przestrzeni publicznych.

Podejmowane działania w znacznej mierze dotyczyły poprawy jakości układu drogowego oraz dostępności terenów zurbanizowanych jak i inwestycyjnych. Stan infrastruktury drogowej był i jest sukcesywnie poprawiany. Powiązania obszaru z układem dróg krajowych uległ znacznej zmianie w związku z realizacją drogi ekspresowej.

Inwestycje związane z funkcjami usługowymi o charakterze ponadlokalnym, w tym infrastruktury społecznej, były realizowane w Suwałkach.

Kontynuowano zagospodarowanie terenów nad Czarną Hańczą oraz szlaków rowerowych dzięki czemu wzrosła atrakcyjność turystyczna obszaru.

Zmiany w zagospodarowaniu obszaru generalnie można ocenić jako korzystne, mające wpływ na poprawę standardu życia mieszkańców oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej.

Zawarte w PZPWP kierunki i zasady realizacji celów polityki przestrzennej województwa dotyczące miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego Suwałk są aktualne z wyjątkiem celów już zrealizowanych oraz zachodzących zmian w zakresie geopolitycznym.

W celu ukierunkowania i skoordynowania polityki energetycznej w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii i poprawy efektywności energetycznej w obszarze, głównie w sektorze publicznym i mieszkaniowym dla obszaru funkcjonalnego zasadne jest sporządzenie inwentaryzacji stanu obecnego, oraz analiz wraz ze sformułowaniem wniosków dotyczących transformacji energetycznej w kierunku niskoemisyjnym, wieloskalowym i ukierunkowanym na dostępne surowce.

Główne założenia dotyczące struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa podlaskiego jak i wyodrębnione obszary funkcjonalne są aktualne i nie wymagają znaczących korekt. Należy utrzymać zintegrowane podejście terytorialne i obserwować zjawiska zachodzące w poszczególnych obszarach oceniając trafność założeń przyjętych w

planie województwa. W wyniku ewentualnych znaczących zmian jakie mogą nastąpić możliwe są w przyszłości korekty niektórych zasad realizacji celów polityki przestrzennej województwa dotyczących poszczególnych obszarów funkcjonalnych, jak również wyznaczenie nowych obszarów szczególnych zjawisk. W celu ukierunkowania i skoordynowania polityki rozwoju przestrzennego zasadne jest sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego dla miejskich obszarów funkcjonalnych miasta Łomży i miasta Suwałk.

13.7. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne oraz przejścia graniczne.

Należy prowadzić stały monitoring zmian następujących w zakresie terenów zamkniętych, a szczególnie kompleksów wojskowych wymagających szczególnej ochrony oraz wyznaczania ich stref ochronnych. Aktualizacji będą wymagały zapisy dotyczące ustalenia tychże stref ochronnych w opracowaniach planistycznych gmin.

Mając na uwadze specyfikę położenia przygranicznego ważnym jest uwzględnienie elementów związanych z ochroną granic oraz aktualizowanie zmian zachodzących w zainwestowaniu na terenach istniejących przejść granicznych, a także zmian funkcji poszczególnych przejść i powstawaniu nowych.

13.8. Obszary ochrony uzdrowiskowej.

W obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego zagadnienia dotyczące uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej są ujęte i nadal aktualne. Założone w planie województwa cele dotyczące lecznictwa uzdrowiskowego są nadal aktualne.

13.9. Planowanie przestrzenne w gminach.

Obowiązujący plan zagospodarowania przestrzennego województwa ustala cały szereg zasad, kierunków zagospodarowania i zadań celu publicznego, które powinny być uwzględniane w studiach gminnych i sporządzanych zgodnie z ich ustaleniami planach miejscowych. Zarówno zastosowana w planie zagospodarowania przestrzennego województwa skala mapy, jak i uogólniony charakter niektórych zapisów sprawiają, że niekiedy trudno jest na ich podstawie jednoznacznie ustalić wnioski do studiów gminnych i planów miejscowych oraz stopień ich obligatoryjności. W związku z powyższym w opracowywanym projekcie nowego planu zagospodarowania przestrzennego województwa należałoby dążyć do uszczegółowienia ustaleń graficznych zwłaszcza w obszarach podlegających intensywnym procesom urbanizacji, a także określenia, które z ustaleń planu zawartych w tekście mają charakter obligatoryjny dla sporządzania studiów gminnych i planów miejscowych i w jakim zakresie, a które są postulatywne.

Ustalenia nowego planu województwa powinny uwzględnić nowe uwarunkowania prawne, zwłaszcza w odniesieniu do transmisji potrzeb terenowych inwestycji ponadlokalnych i koordynacji zagospodarowania w obszarach intensywnego rozwoju urbanizacji na poziomie studiów gminnych.

Konieczne jest uwzględnienie zmian wynikających z uchwalenia dużej zmiany Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688), a w szczególności powiązania planu województwa z innymi dokumentami planistycznymi poziomu lokalnego.

13.10. Wnioski końcowe.

Niniejsza raport o stanie i wyniki przeglądu zmian zagospodarowania przestrzennego województwa zawarty w okresowej ocenie planu zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego uchwalonego w maju 2017 r. oparty został na analizie: informacji o realizacji zagospodarowania przestrzennego w latach 2018-2021 pozyskanych z szeregu instytucji i organów, dokumentów strategicznych i programowych rządowych i samorządowych (istniejących i projektowanych) powiązanych z zagospodarowaniem przestrzennym, a także obowiązującej i projektowanej legislacji. W efekcie uzyskano z jednej strony szeroki obraz stanu i tendencji zmian w realizacji wszystkich głównych elementów zagospodarowania objętych planem zagospodarowania przestrzennego województwa, z drugiej ocenę aktualności jego ustaleń i kierunki zmian niezbędnych do uwzględnienia w nowym opracowywanym planie.

Z oceny tej wynika, że ustalenia planu województwa w latach 2018-2021 uległy w części dezaktualizacji.

Główne zmiany wymagające uwzględnienia w nowym opracowywanym planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, to:

- a) zmiany legislacji dotyczące bezpośrednio lub pośrednio gospodarki przestrzennej,
- b) zrealizowanie części określonych w planie ponadlokalnych zadań inwestycyjnych celu publicznego oznaczeniu krajowym, regionalnym i powiatowym oraz pojawienie się szeregu nowych zadań wymagających uwzględnienia w opracowywanym planie,
- c) zasadnicze zmiany zamierzeń inwestorskich w stosunku do przyjętych w obowiązującym planie np. z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej,
- d) zmiany w systemie ponadlokalnych prawnie chronionych obszarów środowiska przyrodniczego,
- e) zmiany w zakresie ochrony dóbr kultury,
- f) nowe prognozy demograficzne i ich reperkusje w systemie ponadlokalnej infrastruktury społecznej, standardów i potrzeb mieszkaniowych oraz ich alokacji,
- g) uwzględnienie ustaleń strategii rozwoju województwa podlaskiego 2030 oraz mocniejsze powiązanie tych obydwu dokumentów mających ważny wpływ na rozwój regionu,
- h) uwzględnienie wyników audytu krajobrazowego dla województwa podlaskiego
- i) zbyt duża dyrektywność niektórych ustaleń planu, zwłaszcza w zakresie zadań inwestycyjnych, wymagająca uelastycznienia ustaleń i przyjmowania rozwiązań wariantowych, w sytuacjach nierozstrzygniętych ostatecznie lokalizacji.

W związku z szeregiem wskazanych w ocenie okresowej zmian, które powinny być odpowiednio uwzględniane w uwarunkowaniach, zasadach i kierunkach zagospodarowania planu zagospodarowania województwa, **rekomenduje się opracowywanie nowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.**

14. SPIS WYKRESÓW, TABEL, RYSUNKÓW

SPIS WYKRESÓW

WYKR. 1 LUDNOŚĆ WOJ. PODLASKIEGO WG EKONOMICZNYCH GRUP LUDNOŚCI - UDZIAŁ% W 2021 ROKU	12
WYKR. 2 PRZYROST NATURALNY W POSZCZEGÓLNYCH POWIATACH WOJEWÓDZTWA.....	13
WYKR. 3 PROGNOZA LUDNOŚCI WOJ. PODLASKIEGO DO 2050 R.....	14
WYKR. 4 MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA W LATACH 2018-2021 WG POWIATÓW	25
WYKR. 5 STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA ZASOBÓW MIESZKANIOWYCH.....	26
WYKR. 6 LICZBA STUDENTÓW W PODLASKICH UCZELNIACH NA PRZESTRZENI LAT	28
WYKR. 7 LICZBA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH.....	29
WYKR. 8 LICZBA SZPITALI OGÓLNYCH I ŁÓŻEK W TYCH SZPITALACH NA PRZESTRZENI LAT.	30
WYKR. 9 UDZIAŁ REGIONÓW W TWORZENIU PRODUKTU KRAJOWEGO BRUTTO W 2021 R. (CENY BIEŻĄCE)	34
WYKR. 10 PODMIOTY NOWO ZAREJESTROWANE I WYREJESTROWANE W REJESTRZE REGON (BEZ OSÓB PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE W ROLNICTWIE) (STAN W DNIU 31.12.2021 R.)	36
WYKR. 11 PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ (BEZ OSÓB PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE W ROLNICTWIE) W REJESTRZE REGON NA 10 TYS. LUDNOŚCI	37
WYKR. 12 STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON W 2021 R.	44
WYKR. 13 UDZIAŁ ENERGII ELEKTRYCZNEJ DOSTARCZANEJ NA TERENIE WOJ. PODLASKIEGO W PODZIALE NA TARYFY – 2021 R.	102
WYKR. 14 ENERGIA ELEKTRYCZNA ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH NA TERENIE WOJ. PODLASKIEGO [GWh]	124
WYKR. 15 PROCENTOWE ZMIANY W ZASOBACH WÓD EKSPLOATACYJNYCH W LATACH 2016-2021.....	132
WYKR. 16 ŻUŻYCIE WODY W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	132
WYKR. 17 ZMIANY W UŻYTKOWANIU SIECI WODOCIĄGOWYCH.....	134
WYKR. 18 WYDAJNOŚĆ I ILOŚĆ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM.....	138
WYKR. 19 ILOŚĆ ROCZNIE OCZYSZCZANYCH ŚCIEKÓW	138
WYKR. 20 ZMIANY W UŻYTKOWANIU SIECI KANALIZACYJNYCH	140
WYKR. 21 RÓŻNICA POMIĘDZY ODSETKIEM LUDNOŚCI KORZYSTAJĄCEJ Z WODOCIĄGU I KANALIZACJI	141
WYKR. 22 POZIOM RECYKLINGU.....	145
WYKR. 23 PRZEWIDYWANY POZIOM RECYKLINGU.....	147

SPIS TABEL

TAB. 1 PROGNOZA LUDNOŚCI WOJ. PODLASKIEGO DO 2050 R. – PODZIAŁ NA GRUPY EKONOMICZNE LUDNOŚCI	14
TAB. 2 ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE WG POWIATÓW W LATACH 2017 I 2021 - PORÓWNANIE	18
TAB. 3 PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ (BEZ OSÓB PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE W ROLNICTWIE) W REJESTRZE REGON (STAN W DNIU 31.12.2021 R.)	36
TAB. 4 STRUKTURA PRACUJĄCYCH REGIONU NA TLE KRAJU W LATACH 2018-2021.....	40
TAB. 5 UDZIAŁ PRACUJĄCYCH W SEKTORACH W PODZIALE NA POWIATY	41
TAB. 6 PRODUKT KRAJOWY BRUTTO WEDŁUG REGIONÓW W 2021 R. (CENY BIEŻĄCE).....	43
TAB. 7 PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON	44
TAB. 8 PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU	45
TAB. 9 NAJWIĘKSZE PRZEDSIĘBIORSTWA PRZEMYSŁOWE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2021 ROKU WG WIELKOŚCI PRZYCHODÓW ZE SPRZEDAŻY	45
TAB. 10 PODSTREFY SSSE.....	48
TAB. 11 ZESTAWIENIE GRUNTÓW W GRANICACH SSSE	49
TAB. 12 4 NAJWIĘKSZE PODSTREFY SSSE	50
TAB. 13 TERENY INWESTYCYJNE – POWYŻEJ 5,0 HA	52
TAB. 14 OBIEKTY TURYSTYCZNE ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA W LATACH 2018-2021	58
TAB. 15 BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI I JEJ WYKORZYSTANIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W LATACH 2018-2021	59
TAB. 16 SCALENIA I WYMIANY GRUNTÓW ROLNYCH ZAKOŃCZONE W LATACH 2018 - 2022.....	62
TAB. 17 POWIERZCHNIA LASÓW W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	67

TAB. 18	LISTA INWESTYCJI KOLEJOWYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH RPOWP 2014-2020	81
TAB. 19	LISTA INWESTYCJI KOLEJOWYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO – FINANSOWANIE Z INNYCH ŹRÓDEŁ (EFRR + BUDŻET WOJEWÓDZTWA).....	82
TAB. 20	DROGI WOJEWÓDZKIE NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	94
TAB. 21	IŁOŚĆ ODBIORCÓW I WIELKOŚĆ DOSTARCZONEJ ENERGII NA TERENIE WOJ. PODLASKIEGO W LATACH 2018 – 2021 (W PODZIALE NA TARYFY I OGÓŁEM)	102
TAB. 22	DŁUGOŚĆ ISTNIEJĄCYCH SIECI ELEKTROENERGETYCZNYCH WN, SN, NN	103
TAB. 23	DŁUGOŚĆ GAZOCIĄGÓW ŚREDNIEGO I NISKIEGO CIŚNIENIA W WOJ. PODLASKIM (PSG SP. ZO.O.)	111
TAB. 24	DŁUGOŚĆ SIECI WYSOKIEGO CIŚNIENIA I PODWYŻSZONEGO ŚREDNIEGO CIŚNIENIA W WOJ. PODLASKIM	113
TAB. 25	WIELKOŚĆ ROCZNEGO WOLUMENU GAZU ZIEMNEGO DYSTRYBUOWANEGO DO ODBIORCÓW KOŃCOWYCH SIECIAMI PSG SP. Z O.O.	113
TAB. 26	DŁUGOŚĆ GAZOCIĄGÓW ŚREDNIEGO CIŚNIENIA W WOJ. PODLASKIM (DUON DYSTRYBUCJA SP. Z O.O.)	115
TAB. 27	DŁUGOŚĆ SIECI CIEPLNEJ PRZESYŁOWEJ.....	121
TAB. 28	IŁOŚĆ ŹRÓDEŁ ENERGII CIEPLNEJ	121
TAB. 29	SPRZEDAŻ ENERGII CIEPLNEJ	121
TAB. 30	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA.....	121
TAB. 31	IŁOŚĆ ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWYCH ZATRZYMANÝCH LUB ZNEUTRALIZOWANYCH W URZĄDZENIACH DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ	122
TAB. 32	IŁOŚĆ ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWYCH ZATRZYMANÝCH W URZĄDZENIACH DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ	122
TAB. 33	IŁOŚĆ ENERGII WYTWORZONEJ I WPROWADZONEJ DO SIECI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	123
TAB. 34	SIEĆ WODOCIĄGOWA	133
TAB. 35	PRZYŁĄCZA WODOCIĄGOWE DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH	133
TAB. 36	LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ.....	133
TAB. 37	SIEĆ KANALIZACYJNA	140
TAB. 38	PRZYŁĄCZA KANALIZACYJNE DO BUDYNKÓW MIESZKALNYCH	140
TAB. 39	LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI KANALIZACYJNEJ	141
TAB. 40	WYMAGANE POZIOMY RECYKLINGU.....	145
TAB. 41	WYKAZ ZŁÓŻ W WOJEWÓDZTWIE (WG. BILANSU ZASOBÓW ZŁÓŻ KOPALIN W POLSCE WG STANU NA 31 XII 2021 R.).....	154
TAB. 42	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH (REJESTR A) W PODZIALE TERYTORIALNYM (STAN NA DZIEŃ: NID 30.04.2016 R. I 31.01.2022 R., WUOZ 03.03.2022 R.)	164
TAB. 43	OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH (REJESTR C) W PODZIALE TERYTORIALNYM(STAN NA DZIEŃ: NID 30.04.2016 R. I 31.01.2022 R., WUOZ 21.01.2019 R.)	166
TAB. 44	ZESTAWIENIE DANYCH STATYSTYCZNYCH Z REJESTRU ZABYTKÓW RUCHOMYCH. STAN NA DZIEŃ 31.12.2021 WG NID.	170
TAB. 45	STREFY OCHRONNE OBIEKTÓW WOJSKOWYCH WYZNACZONYCH ORAZ PRZEWIDYWANYCH DO WYZNACZENIA DO ROKU 2022	189
TAB. 46	STAN POSIADANIA STUDIÓW UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM NA KONIEC 2021 R.	196
TAB. 47	CHARAKTERYSTYKA PRZEZNACZENIA TERENÓW W STUDIACH NA KONIEC 2021 R.....	197
TAB. 48	IŁOŚĆ UCHWAŁONYCH PLANÓW MIEJSCOWYCH W OKRESIE 2017-2021	197
TAB. 49	IŁOŚĆ PLANÓW MIEJSCOWYCH W TRAKCIE SPORZĄDZANIA W OKRESIE 2017-2021	198
TAB. 50	CHARAKTERYSTYKA POKRYCIA PLANAMI W OKRESIE 2017-2021	198
TAB. 51	CHARAKTERYSTYKA PRZEZNACZENIA TERENÓW W PLANACH MIEJSCOWYCH NA KONIEC 2021	200
TAB. 52	IŁOŚĆ STUDIÓW W AKTUALIZACJI W OKRESIE 2017-2021	201
TAB. 53	IŁOŚĆ WYDANYCH DECYZJI O LOKALIZACJI INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO W OKRESIE 2017 – 2021 ..	202
TAB. 54	IŁOŚĆ WYDANYCH DECYZJI O WARUNKACH ZABUDOWY W OKRESIE 2017-2021	203
TAB. 55	IŁOŚĆ I PRZEDMIOT DECYZJI O WARUNKACH ZABUDOWY I ZAGOSPODAROWANIA TERENU WYDANYCH W 2021 R.	203
TAB. 56	WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW PZPWP I POWIĄZANYCH Z RPT W RAMACH MONITORINGU SOOŚ	205
TAB. 57	HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTÓW DROGOWYCH W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM DLA 21 PROJEKTÓW INWESTYCYJNYCH	231
TAB. 58	HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTÓW KOLEJOWYCH PLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH RPOWP 2014-2020	233

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 PRODUKT KRAJOWY BRUTTO NA 1 MIESZKAŃCA WEDŁUG REGIONÓW W 2021 R. (CENY BIEŻĄCE).....	35
RYSUNEK 2 PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ (BEZ OSÓB PROWADZĄCYCH GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE W ROLNICTWIE) W REJESTRZE REGON W 2021 R.	37
RYSUNEK 3 LASY W GMINACH.....	66
RYSUNEK 4 OCENY STANU NAWIERZCHNI DRÓG KRAJOWYCH W POSZCZEGÓLNYCH ODDZIAŁACH GDDKIA	70
RYSUNEK 5 OGÓLNA OCENA STANU NAWIERZCHNI DRÓG KRAJOWYCH W 2020 R.	71
RYSUNEK 6 STAN NAWIERZCHNI DRÓG WOJEWÓDZKICH – ODCINKI W STANIE ZŁYM I BARDZO ZŁYM W 2020 R. ...	73
RYSUNEK 7 MAPA STANU BUDOWY DRÓG KRAJOWYCH–WOJ. PODLASKIE 2022.....	77
RYSUNEK 8 MAPA ISTNIEJĄCEJ SIECI KOLEJOWEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	80
RYSUNEK 9 ŚREDNI DOBOWY RUCH ROCZNY POJAZDÓW SILNIKOWYCH NA DROGACH KRAJOWYCH	88
RYSUNEK 10 ŚREDNI DOBOWY RUCH ROCZNY POJAZDÓW SILNIKOWYCH NA DROGACH WOJEWÓDZKICH	90
RYSUNEK 11 SIEĆ DRÓG KRAJOWYCH.....	94
RYSUNEK 12 INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	109
RYSUNEK 13 INFRASTRUKTURA PRZESYŁU GAZU W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM	120
RYSUNEK 14 SIECI WODOCIĄGOWE W GMINACH.....	135
RYSUNEK 15 IŁOŚĆ I PRZEPUSTOWOŚĆ GMINNYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW KOMUNALNYCH	137
RYSUNEK 16 SIECI KANALIZACYJNE W GMINACH	139
RYSUNEK 17 ODPADY ZEBRANE SELEKTYWNIEM W GMINACH	146
RYSUNEK 18 ZŁOŻA SUROWCÓW I KONCESJE WYDOBYWCZE PRZYZNANE ORAZ WYGASŁE W LATACH 2017-2021	155
RYSUNEK 19 ZABYTKI NIERUCHOME WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH WG DANYCH NID – LICZBA ZABYTKÓW (STAN NA DZIEŃ 31.01.2022 R.)	165
RYSUNEK 20 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH WG DANYCH NID (STAN NA DZIEŃ 31.01.2022 R.).....	167
RYSUNEK 21 ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE BĘDĄCE W EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH (STAN NA DZIEŃ 12.01.2022 R.).....	169
RYSUNEK 22 GMINNE EWIDENCJE ZABYTKÓW W GMINACH W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM–STAN NA 30.06.2019R.	172
RYSUNEK 23 TERENY ZAMKNIĘTE I ICH STREFY OCHRONNE	192
RYSUNEK 24 WSKAŹNIK POKRYCIA GMIN WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO MPZP [%] – WYKONANO W PBPP	199